

ત્રીજી

શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સનો
રિપોર્ટ.

વડોદરા.

॥ ॐ ॥

॥ श्री पंचपरमेष्ठिभ्योनमः ॥

वडोदरामां भरायेली

त्रीजी श्री जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सने

रिपोर्ट.

अने

[वर्तमानपत्रोना अभिप्रायो

तथा

रिसेप्शन कमिटीना रिपोर्ट सहित.]

तैयार करनार

मगनलाल चुनीलाल वैद्य.

प्रसिद्ध करनार

रिसेप्शन कमिटी वडोदरा.

वडोदरा.

“ लक्ष्मीविलास ” एन्ड “ सयाजीविजय ” प्रेस.

संवत् १९६२. सने १४-१४

પ્રસ્તાવના.

શ્રી જૈન શ્વેતામ્બરોની કૉન્ફરન્સ મઠવા માંડી ત્યારથી તેમનામાં જે અપૂર્વ ઉત્સાહ આવ્યો છે તેની નોંધ આગળ્યા જમાનામાં રહે તેને માટે આ રિપોર્ટો સાધનરૂપ છે. એવું જાણી દરસાલ કૉન્ફરન્સ પછી શૈકડો રૂપીઆ સ્વર્ચ કરી રિપોર્ટો છપાવવાનો ઠરાવ થયો છે.

ચાલુ વસ્તમાં જૈનોમાં કેવા પ્રકારના હાનિકારક રીવાજો હતા, કેવા પ્રકારની તેમની સામાજિક અને ધાર્મિક પદ્ધતી હતી અને તેની નોંધ થઈ તે સુધારવા માટે કયા નરરત્નોએ પ્રયાસ કર્યો છે તેનો સામાન્ય પ્રકારે ઉલ્લેખ આ રિપોર્ટોમાં જોવામાં આવે છે. મુંબાઈમાં બીજી કૉન્ફરન્સના રિપોર્ટમાં દરેક કમીટીના રિપોર્ટો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે પણ અત્રે તેમ ન કરતાં તે રિપોર્ટની ટુંક હકીકત દાખલ કરી છે અને આમ કરી આ રિપોર્ટનું કદ નાનું કર્યું છે પણ આ પ્રસ્તાવનામાં જે જે ગૃહસ્થોએ આ કૉન્ફરન્સને ફતેહમંદ ઉતારવા પ્રયાસ કર્યો છે તેમના નામો સાથે શુભ કાર્યોની ટુંક નોંધ લેવી અનુચિત છે એમ આપ ધારશો નહીં.

સર્વથી પ્રથમ સેન્ટ્રલ કમીટીનું કામ શરૂ થાય છે. આ કમીટીજ કૉન્ફરન્સન તત્વ જેવી છે કારણ તેણે વિષયો વિગેરે નક્કી કરવાનું અને તમામ લેખાણોનું કામ કરવાનું હોય છે. આ કમીટીના પ્રમુખ ધાર્મિક જ્ઞાનમાં કુશલતા ધરાવનાર શેઠ ગો કલ્હાઈ દુર્લભદાસ તથા સેક્રેટરી વૈદ્ય મગનલાલ ચુનીલાલ જેઓ ધાર્મિક જ્ઞાન સાથે ચાલુ જમાનાનું અને ઇંગ્રેજી ભાષાનું સારું જ્ઞાન ધરાવનાર હતા. વાસ્તવિક કહેવાથી આ ભાઈ મગનલાલેજ સેક્રેટરીનું તમામ કામ કર્યું છે; મતલબ પ્રથમથી આ કાર્યની શરૂઆત કરી છેવટે આ રિપોર્ટને આપ સદ્ગૃહસ્થોની સ્વરૂ મૂકનાર તેજ સુજ્ઞ ભાઈ છે. મહીનાના મહીના પોતાના કામની અગવડ ભોગવી આવી રીતે ધાર્મિક લાગણી બતાવી શ્રીસંઘની તેઓએ જે ભક્તિ કરી છે તે સ્વચ્છ સ્તુતિ પાત્ર છે અને તે વધુલ તેમનો જેટલો ઉપકાર માનવામાં આવે તેટલો થોડો છે.

આ મિ. મગનલાલભાઈ સાથે તેમના રાઈટ હેન્ડ તરીકે પાદરાના વકીલ

રા. રા. મોહનલાલભાઈ હેમચંદ તથા નંદલાલભાઈ લલુભાઈ તેમણે જે અથાક મેહનત લીધી છે તેમનો પણ ઉપકાર માનવાનો આ સ્વચ્છર યોગ્ય પ્રસંગ છે. જે ગૃહસ્થો ધર્મની લાગણીથી પોતાની કરણીને પવીત્ર કરે છે તેથી ઉભય લોકમાં સત સંપત્તિને પ્રાપ્ત કરે તેમાં આશ્ચર્ય જેવું નથી.

આ રીપોર્ટ તૈયાર કરવામાં રા. રા. રુઘનાથરાવ જાધવ એમણે જૈનો જૈન ધર્મી ન છતાં પણ દિવસોના દિવસો પ્રયાસ કર્યો છે તેમનો ઉપકાર માનવાનું ભુલવું એ ફરજમાં ભુલ કર્યા જેવું છે.

રા. રા. ગવરિશંકર પ્રભાશંકર એવોશ્રી પણ જૈન ધર્મી ન છતાં પણ કૉન્ફરન્સના કાર્યને ઉત્સાહથી મદદ આપવા માટે સેન્ટ્રલ કમીટીમાં દાખલ થયા હતા. અને છેવટ સુધી તેમણે આ કામમાં મદદ આપી છે તે બદલ તેમનો ઉપકાર માનવો યોગ્ય છે. આ શિવાય ડૉક્ટર માળેકલાલ અંબારામ તથા મિ. જુનીલાલ નરોત્તમ વિઠેરે જે ગૃહસ્થો આ રિપોર્ટના કામમાં મદદ કરી છે તેમને ધન્યવાદ થતો છે.

જનરલ સુપરવાઇઝર સાહેબો અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ સરકારી માજી ઈન્વેરી તથા હાલના ઈન્વેરી કલ્યાણભાઈ અમીચંદ અને ઈન્વેરી ફકીરચંદ ઘેહેલાભાઈ એવો એ ફંડ ભરાવવામાં તથા પોતાનો રાજ્ય સાથેનો સંબંધ હોવાથી રાજ્યની મદદ મેળવવામાં જે સહાય આપી છે તે પણ સ્તુતિપાત્ર છે અને તેથી તે મહાશયોનો પણ ઉપકાર માનવામાં આવે છે.

મંડપ કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ ઈન્વેરી બાઝાભાઈ છોટાલાલ તથા સેક્રેટરી ગાંધી ફત્તેમાઈ લાલભાઈના નામો આપના જોવામાં આવશે તથા મંડપના કામમાં સેક્રેટરી આ પોતાના ઔદ્ધાને અનુસરીને પ્રયાસ લીધો છે, વઢી પોતાની સાધારણ સ્થિતિ છતાં રાત દિવસ આ મંડપને સુશોભિત કરવામાં અને તેનું કામ સંપૂર્ણ કરવામાં ભાઈ મગનલાલ રણછોડભાઈ જે પ્રયાસ લીધો છે તે બદલ તેઓ સ્વચ્છર ધન્યવાદને પાત્ર છે.

ફંડ કમીટીના પ્રમુખ રા. રા. જુનીલાલ ઈશ્વરભાઈ તથા સેક્રેટરી ગાંધી ગુલાબચંદ કાઢીદાસ છે. તેઓ પણ આ કામમાં સારી મેહનત લીધી છે તેથી તેઓને ધન્યવાદ થતો છે.

ઉતારા કમીટીના પ્રમુખ અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ વૈદ્ય બાપુભાઈ હીરાભાઈ અને સેક્રેટરી ગાંધી જમનાદાસ જગજીવનદાસે જૂદા જૂદા ગૃહસ્થો પાસેથી ઉતારા મેળવવામાં અને ત્યાં પધારનાર ગૃહસ્થોનાં સન્માન કરવામાં અને વ્યવસ્થા સાચવવામાં પોતાના જ્ઞરીરને ભોગે પળ દીર્ઘ પ્રયાસ કર્યો છે અને ઉતારા શિવાય બીજા કામોમાં પળ તેઓ મદદ કરી છે. ચાલુ ઉઝાગરા અને કામના બોજાથી આ કમીટીના પ્રમુખની પ્રકૃતી બગડી અને ઝ્યારે તેમને ફરજીઆત કાર્ય કરતાં અચકાવવામાં આવ્યા ત્યારે આ ગૃહસ્થે કૉન્ફરન્સને બીજે દિવસે આરામ લીધો. આ પ્રમુખ અને તેમના સેક્રેટરી પોતાના કામને માટે તો શું પળ તે શિવાય બીજા કામો પળ ઉત્સાહપૂર્વક હમેશ કરતા તેથી તેઓ સ્વસ્થ પૂન્ય ઉપાર્જન કર્યું છે અને ઉભય લોકમાં સંઘ-ભક્તિથી પોતાનો સુયશ વિસ્તારી સત્કાર પાત્ર થયા છે.

ભોજન કમીટીના પ્રમુખ મિ. મોતીલાલ લાલદાસ મોદી તથા સેક્રેટરી જીવેરી છોટાલાલ લાલચંદ છે. જૂદા જૂદા ગૃહસ્થોની ભોજન સંબંધી વ્યવસ્થા રાખવાનું નિયમિત વસ્ત જોડતી વસ્તુઓ પૂરી પાડી સંઘની ભક્તિ કરવાનું કામ આ ગૃહસ્થો જીવી રીતે બજાવ્યું છે તેવી રીતે તમામ ડેલીગેટો તરફથી તેઓ સ્તુતિપાત્ર થયા હતા, અને અગ્રસ્થાને સ્થરા તનમનથી આ કામમાં મદદ કરનાર મિ. નેમચંદ મલુકચંદ તથા બીજા ગૃહસ્થો સ્વસ્થ પૂન્ય ઉપાર્જન કરી શ્રીસંઘ તરફથી ધન્યવાદ મેળવ્યો છે.

બધાથી સસ્ત કામ વૉલંટીયરોનું છે, આ કમીટીમાં પ્રમુખ રા. રા. મણીલાલ બાલાભાઈ તથા સેક્રેટરી ગાંધી વાડીલાલ લાલભાઈ હતા. આ બન્ને માટે પોતાનો ઓઢો તથા પોતાના જ્ઞાન તરફ નજર ન કરતાં જાણે શ્રીસંઘની ભક્તિથી બને તેટલું વિશેષ પુન્યઉપાર્જન કરવાની સામાધીમાં જ હોયની તેમ સામાન્ય વૉલંટીઅરો સાથે ડેલીગેટોની સગવડ માટે સુરસીઓ ઉચકવાનું કામ પળ કરવામાં પોતાના મનમાં શંકા કે શરમ આળી નથી. સ્વાવાનો વસ્ત મલે કે ન મલે તેની તેઓ લે-શમાત્ર પળ દરકાર કરી નથી. પળ પૂર્ણ સ્વંતથી સમ્યતાર્થી અને પોતાના તાબામાં રહેલા વિનયી વૉલંટીયરો પ્રત્યે વિનયભાવથી જે વર્તન કર્યું છે તેથી તમામ વૉલંટીયરો જાણે એક કુટુંબના હોય એવી આ બંને જણાઓ પ્રત્યે તેમની પૂજ્ય લાગણી દૃષ્ટીએ આવી હતી. અને આ રિપોર્ટમાં તેમનાં અને વૉલંટીયરોના કાર્ય સંબંધે તેમની ઉચ્ચ ભાવના દર્શાવતાં જે શબ્દો યોજવામાં આવે તેના કરતાં તેમની વૃત્તીઓનું શુભ કાર્ય ચડી જાય તેમ છે, માટે અન્ય શબ્દો કે વિશેષણોનો ઉપયોગ

ન કરતાં તેઓ સંઘભક્તિથી મહત્પુન્ય ઉપાર્જન કરી પોતાના આત્માને નિર્મલ કર્યો છે તેમ ઉભય લોકમાં શુચશ સાથે ધન્યવાદ પ્રાપ્ત કર્યો છે.

રા. રા. બાલાભાઈ સાહેબ મહારાજા સાહેબની સ્વારીમાં હતા, પણ તેઓનું મન આ કોન્ફરન્સ તરફ હમેશા લાગેલું તેમના પત્રોથી તથા તેમને ધર્મ વિષયમાં જે પ્રશ્નો કાઢી લેવો લખેલા તેપરથી સુવિદત થયું છે. સત કૃત્ય, મનથી વચનથી અને કાયાથી પણ થાય છે તે સુપ્રસિદ્ધ છે તો આવા શુભ ચિંતનથી તેઓશ્રી શુભપુન્યોપાર્જન કરે તેમાં નવાઈ નથી.

સ્વાસ અનીવાર્ય કારણથી રિપોર્ટ મોડો થયો છે તે બદલ શ્રીસંઘ દરગુજર કરશે.

આ રિપોર્ટ છાપવાના કામમાં શ્રીસયાજીવિજય અને લક્ષ્મીવિલાસ પ્રેસના મેનેજર સાહેબોએ બતાવેલી કાઠજી માટે તેમનો આ સ્થળે આભાર માનવામાં આવે છે.

આ કામ ઉપર દર્શાવેલા માહાશયોના પ્રયાસથી નીર્વિઘ્ને સમાપ્ત થયું છે અને કેટલાક અત્રે જેમના નામોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી એવા આ કાર્યમાં મદદ કરનાર તમામ માહાશયોનો ઉપકાર માની આ પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરી રિપોર્ટ વાંચવાની ભલામણ કરીએ છીએ.

માણેકલાલ ઘેહેલાભાઈ.

ચી. સેક્રેટરી સ્વા. મં.

ફત્તેભાઈ અમીચંદ શહેરી.

પ્રમુખ, સ્વાગતમંડલ.

—————

અનુક્રમણિકા.

રિસેપ્શન કમીટી પૃષ્ઠ ૧-૪૮.

રિસેપ્શન કમિટીનો રિપોર્ટ.	પૃષ્ઠ	૧-૭
ઉતારા " "	"	૮-૯
ભોજન " "	"	૧૦
તંદુરસ્તી " "	"	૧૦
મંડપ " "	"	૧૧-૧૩
વૉલંટીયર " "	"	૧૩-૧૪
લાક્ષણિક પ્રદર્શન "	"	૧૪-૧૭
ઉપજ સર્વ "	"	૧૮-૧૯
રિસેપ્શન કમિટીનું લીસ્ટ.	નિ. ક	૨૦-૨૩
શ્રીમંત મહારાજા સયાજીરાવને બીન લાગતે સામાન આપવા તથા કૉન્ફરન્સમાં પધારવા કરેલી અરજી.	નિ. સ્વ	૨૪-૨૬
શ્રીમંતનો જવાબ.	નિ. ગ	૨૭-૨૮
કુકુંમપત્રિકા.	નિ. ઘ	૨૯
મંડપમાં લગાવેલાં હિતવચનના બોર્ડો.	નિ. ઙ	૩૦-૩૪
લાક્ષણિક પ્રદર્શન કમિટીનું લીસ્ટ.	નિ. ચ	૩૫
" " ના સેક્રેટરી ઇવેરી લાલભાઈ કલ્યાણ- ભાઈનું ભાષણ.	નિ. છ	૩૬-૩૭
યુવરાજ ફતેસિંહરાવે પ્રદર્શન ચુલ્લું મેલતી વચ્ચે કરેલું ભાષણ.	નિ. જ	૩૮-૪૩
સ્વાગત ફંડમાં નાંખા ભરનારની યાદિ.	નિ. ઝ	૪૪-૪૭
" " ના સર્વેનું તારવણી પત્રક.	નિ. ઞ	૪૮

ત્રીજી વાર્ષિક પરિષદ્ પૃષ્ઠ ૧-૨૦૦.

સ્વાગત મંડળના પ્રમુખનું ભાષણ.	નિ. ૧	૩-૪	૪૮-૫૧
શ્રીમંત મહારાજા સાહેબનું ભાષણ.		૪-૬	
મે. પ્રમુખ સાહેબનું ભાષણ.	નિ. ૨	૬-૦	૫૨-૬૩
રા. દહ્યાણ માનેલો મહારાજાનો આભાર.		૬-૬	
મિ. પરમારનું કવિત.		૬-૦	
દિલસોજીના તારો અને પત્રો.		૭-૦	
સચ્ચેકટ કમિટીની નેમણુક.		૭-૦	
શ્રીમંત મહારાજાનું છેવટનું ભાષણ.		૮	
ઠરાવ ૧ -ના. શેહેનશાહ માટે પ્રાર્થના.		૯	
ઠરાવ ૨ -શ્રી. મહારાજા સાહેબનો આભાર.		૧૦	
ઠરાવ ૩ -જ. સેક્રેટરીઓને ધન્યવાદ.		૧૦	
ઠરાવ ૪ -મહેમ મિ. ફકીરચંદ પ્રત્યે દીલસોજી.		૧૦	
ઠરાવ ૫ -પૂજ્યમુનિ મહારાજા વિગેરેને વિનંતી.		૧૦	
ઠરાવ ૬ -ધાર્મિક તથા વ્યવહારિક કેલવળી.		૧૧-૧૬	
રા. ગુલાબચંદ દહ્યાણું ભાષણ.	પૃષ્ઠ	૧૨-૧૪	
મિ. મોતીચંદ ગીરધર કાપડીયાનું			
ભાષણ.	,,	૧૪ નિ. ૩	૬૪-૭૦
લાલા માટુ મલજી.	,,	૧૪	
મિ. બાલચંદ હીરાચંદ.	,,	૧૫ નિ. ૪	૭૧-૭૬
વકીલ છોટાલાલ કાલીદાસ.	,,	૧૫	
મિ. મનસુખ અનોપચંદ.	,,	૧૫ નિ. ૫	૭૭-૭૯
મિ. મુલચંદ નથુભાઈ.	,,	૧૫ નિ. ૬	૮૦-૮૩
સા. કુંવરજી આણંદજી.	,,	૧૫ નિ. ૭	૮૪-૮૬
મિ. અનોપચંદ મેલાપચંદ.	,,	૧૬ નિ. ૮	૮૭-૯૧
ઠરાવ ૭ -કોન્ફરન્સનું બંધારણ.		૧૬-૧૯	
શેઠ. લાલભાઈ દલપતભાઈનું ભાષણ.	,,	નિ. ૯	૯૨-૯૫
મિ. લક્ષમસી હીરજી.	,,	૧૭-૧૮	

ડૉ. જમનાદાસ પ્રેમચંદનું ભાષણ.	„	૧૮ નિ. ૧૦ ૯૬-૧૦૦
મિ. જગજીવન મુલ્લીની સ્ત્રીયા.	„	૧૮ નિ. ૧૧ ૧૦૧-૧૦૮
લાલા માળેકચંદ તથા વ. હરિવલ્લભ.	„	૧૮
મિ. ફતેચંદ કર્પુરચંદ લાલન.	„	૧૯

ઠરાવ ૮-શત્રુંજય તીર્થની આશાતના માટે
દિલ્લીગીરી.

„ ૨૦

ઠરાવ ૯-જ. સેક્રેટરીની જગ્યા પુરવાની
સત્તા.

„ ૨૧

ઠરાવ ૧૦-જીર્ણ ચૈત્યોદ્ધાર.

„ ૨૧-૨૪

વાનુરાય કુમારસિંઘજીનું ભાષણ.

„ ૨૧-૨૨

વાનુ વિજયસિંઘજી.

„ ૨૨-૨૩

મિ. મોહનલાલ પંજાભાઈ

„ ૨૩ નિ. ૧૨ ૧૦૯-૧૧૦

મિ. ફતેચંદ કર્પુરચંદ લાલન

„ ૨૩

હેલાગોઆવેથી કૉન્ફરન્સને મદદ.

૨૩-૨૪

ઠરાવ ૧૧-પ્રાચીન પુસ્તકોદ્ધાર.

૨૪-૨૬

શટે અનુપચંદ મલુકચંદનું ભાષણ.

„ ૨૪ નિ. ૧૩ ૧૧૧-૧૧૪

શા. અમરચંદ ઘેલાભાઈ.

„ ૨૬

શા. રવજીભાઈ દેવરાજ.

„ ૨૬

મિ. ફતેચંદ કર્પુરચંદ.

„ ૨૬

જેસલમેરનો મંદાર ઉગ્રાવવા વિષે મિ. ઢઢ્ઢાનો પ્રયાસ.

૨૬

ઠરાવ ૧૨-સધર્મીને આશ્રય.

૨૬

ઠરાવ ૧૩-જીવદયા.

૨૬

ઠરાવ ૧૪-પ્રાચીન શોધલોઝ.

૨૬-૨૭

મિ. દોલતચંદ પુરુષોત્તમ વરોડિયાનું ભાષણ.

૨૬ નિ. ૧૪ ૧૧૬-૧૧૭

મિ. મનમુખ કીરતચંદ.

૨૭ નિ. ૧૬ ૧૧૮-૧૨૪

ઠરાવ ૧૫-ડીરેક્ટરી.

૨૭-૨૯

મિ. મગુભાઈ ફતેહમંદ કારભારીનું ભાષણ.

૨૭ નિ. ૧૬ ૧૨૬-૧૨૬

મિ. જીવરાજ ઓધવજી દોશી.

„ ૨૮ નિ. ૧૭ ૧૨૭-૧૨૮

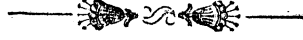
ठराव १६-हानिकारक रीवाजोनो त्याग.	२८-१९
रा. रा. ढढानुं भाषण.	२८-२९
प्रो. नथुभाइ मंछाचंद. ,,	२९
फतेचंद कर्पूरचंद. ,,	३०
श्रीमंत युवराज फतेसिंहरावनुं भाषण.	३०-३१
श्रीमंत महाराजा साहेब तथा बीजा राजा महाराजानो	
मानेलो आभार.	३२
प्रमुख साहेबनो मानेलो आभार.	३४
वडोदराना आगेवानो तरफथी मे. प्रमुख तथा	
डेलीगेटोने पानसोपारी.	३६-३७
जैन ग्रेज्युएट एसोसीएशननी स्थापना.	३७
आचार्य श्रीकमलविजयसूरिनुं व्याख्यान.	३८
बाळ गंगाधर टिळकनुं भाषण.	३८-४३
मि. लाभशंकर लक्ष्मीशंकरनुं भाषण.	४३-४६
श्रीमंत महाराजा साहेबे कॉन्फरन्सना	
फंडमां भरेली रकम.	४७
आचार्य श्री कमल विजयसूरी तथा श्रीमंत	
महाराजा साहेब एमनो समागम.	४७
पत्रकारोना अभिप्राय.	१२९-१९९
डेलीगेटोनुं लीस्ट.	१९६-१९२
कॉन्फरन्स वखते नाणां भरनारनी यादी.	

भाग पेहेलो.

શ્રી.

ત્રીજી જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સ.

રિસેપ્શન કમીટીનો રિપોર્ટ.

સર્વેને સુવિદિત છે કે, શ્રી જૈન શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક સંઘની વ્યવહારિક અને ધાર્મિક ઉન્નતિ કરવાના શુભ હેતુથી શ્રીફલોધિ તીર્થોન્નતિ સભાના સેક્રેટરી અને જયપુરના કલેક્ટર તથા ડિસ્ટ્રીક્ટ મેજીસ્ટ્રેટ રા. રા. ગુલાબચંદ્રજી ઢઢા એમ. એ. એમણે પ્રારંભેલા સ્તુત્ય પ્રયાસને માન આપી મુંબઈ ખાતે ભરાયલી ત્રીજી જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સમાં વડોદરેથી ૧૧ સદ્ગૃહસ્થોને ડેલીગેટો તરીકે પસંદ કરી મોકલવામાં આવ્યા હતા.

૨ તે ડેલીગેટો અને ત્રીજા પ્રેક્ષક તરીકે સદર કૉન્ફરન્સમાં ભાગ લેવા પધારેલા સદ્ગૃહસ્થોએ તેવા પરમપવિત્ર ભારતવર્ષીય શ્રીસંઘના દર્શનનો લાભ પોતાને ત્યાંના શ્રીસંઘને મળી શકે તેવા અનુકુલ સંજોગો જોઈ છાણી, પાદ્રા, દરાપુરા વિગેરે સ્થળેથી પધારેલા સદ્ગૃહસ્થોની સલાહપૂર્વક ત્રીજી કૉન્ફરન્સ વડોદરે ભરવાનું આમંત્રણ કહેવડાવ્યું હતું અને તે સ્વીકારવામાં આવ્યાની વાત તા. ૨૧ માહે સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૦૩ ની બેઠકમાં જાહેર થતાં રા. રા. બાપુભાઈ હીરાભાઈ વૈદ્યે નીચે પ્રમાણે વિજ્ઞાપિત કરી હતી:—

“ હું અમારા વડોદરાના શ્રીસંઘ તરફથી બે શબ્દોમાં વિનંતી કરવાની રજા લઉં છું. આ અપૂર્વ મેઝાવડાનાં દર્શનથી અને અહીં જે ઉત્સાહ અને એક વિચારથી કામ થયું છે તેથી અમે ઘણો સંતોષ માનીએ છીએ. આવતી કૉન્ફરન્સ વડોદરામાં ભરવાનું અમારું આમંત્રણ સ્વીકારવાની જેવી રીતે કૃપા કરી છે તેવીજ રીતે કૉન્ફરન્સનો વખત મુકરર થાય તે વખતે પધારવાની કૃપા કરી આભારી કરશોજી. હિંદુસ્તાનનાં ત્રીજાં મોટાં શહેરોની જૈન વસ્તીના પ્રમાણમાં વડોદરા કંઈજ હિસાબમાં નથી. તોપણ અમે અમારી આજુબાજુના ગામોના ભાઈઓ સાથે મળી આપ સાહેબની યથાશક્તિ

સેથો બજાવવા યત્ન કરીશું; પણ જે સાહેબોના પ્રયાસથી આ કોન્ફરન્સ પાકા પાયા ઉપર સ્થાપન થઈ છે તેજ સાહેબોએ આ કોન્ફરન્સના કામને પુષ્ટિ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે. તો આશા છે કે, તેઓ સાહેબ પોતાના સ્થાનકે રહીને અને ઘપાવસર વડોદરે પધારીને શાસનની ઉન્નતિ કરવાની મહેરબાની કરશે.”

૩ તે પછી બીજે દિવસે મુંબઈમાં શ્રવેરી જેશંગભાઈ મગનલાલની પેઢીમાં આ-
સ્વાગત ફંડની શરૂ-
વાત. મંત્રણ કરવામાં સામેલ થયેલા સદ્ગૃહસ્થો એકઠા થયા હતા અને કોન્ફરન્સનું કામ ફતેહમંદીથી પાર ઉતારવા માટે નાણાંની પહેલી તજવીજ કરવી જોઈએ એમ સૌની ધ્યાનમાં બેસતાં સ્વાગત ફંડની શરૂવાત કરવામાં આવી હતી, જેમાં રૂ. ૧૨૩૧ તો ત્યાંને ત્યાંજ ભરાઈ ગયા હતા.

૪ સદર ડેલીગેટો વિગેરે વડોદરે પાછા ફર્યા ત્યારે તેમના મુખથી મુંબઈમાં
શ્રી સંઘની અનુમો-
દના. થયેલા કામકાજની તથા આમંત્રણ વિગેરે સંબંધી હકીકત સાંભળી શ્રીસંઘે ઘણી અનુમોદના કરી હતી, જેના પરિણામે રિસેપ્શન કમીટી નિમ્ન્યા વગર સ્વાગત ફંડનું કામ આગલ ચલાવવાનું સુગમ થઈ પડ્યું હતું.

૫ કોન્ફરન્સ સંબંધી વિવિધ પ્રકારનું કામ કેવી રીતે પાર પાડવું તે માટે
શ્રીસંઘની પ્રાથમિક
સભા. વિચાર કરવાને શ્રીસંઘની પ્રાથમિક સભા તા. ૨૬ માઈ મે સને ૧૯૦૪ ના રોજ જાનીશેરીની ધર્મશાળામાં બોલાવવામાં આવી હતી. તે સભાનું પ્રમુખ સ્થાન રા. રા. ફતેહાઈ અમીંચંદ શ્રવેરીને આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં લાયક મેમ્બરો વધારવા વિગેરે ની સત્તા સાથે રિસેપ્શન કમીટી (સ્વાગત મંડળી) નીમવામાં આવી હતી, તથા શ્રીમંત મહારાજા સાહેબને મદદ વિગેરે માટે અરજી કરવા અને કોન્ફરન્સ કયા મહિનામાં ભરવી તે સંબંધી ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

૬ રિસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ, ચીફ સેક્રેટરી, જનરલ સુપરિટેન્ડેન્ટ
રિસેપ્શન કમીટી સંબં-
ધી સામાન્ય નોંધ. અને ટ્રેઝરર તરીકે કયા પુરુષોને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા, તથા સ્વાગતને લગતું પત્રવ્યવહાર વિગેરે સર્વ સાધારણ કામ, ફંડ ભરાવવાનું કામ, ઉતારા સંબંધી કામ, ભોજન સંબંધી કામ, હેલ્થ (તંદુરસ્તી) જાળવવાનું કામ, મંડપ ઉભો કરવાનું કામ અને

બૉલંટિયર સંબંધી કામ કરવા માટે સભાસદોને કયી કયી સબકમીટીઓમાં વહેંચી નાખ્યા હતા અને તે સબકમીટીઓના પ્રમુખ તથા સેક્રેટરીની પદવીઓ કોને આપવામાં આવી હતી તે, આ સાથે નિ. ક ની યાદી જોડી છે, તેમાં બતાવ્યું છે.

સબકમીટીઓએ જરૂર પ્રમાણે મેળી થઈ કરેલા ઠરાવો સાંભળી યોગ્ય સલાહ અથવા મંજૂરી કે અનુમોદન આપવા માટે રિસેપ્શન કમીટીની ૧૫ મીટિંગો થઈ હતી, જેમાંની છઠ્ઠી મીટિંગ ત્રણ બેઠકો સુધી લંબાઈ હતી. ટ્રાસ મહત્વના પ્રસંગે શ્રીસંઘને આમંત્રવામાં આવ્યો હતો. કમીટીએ કરેલાં કામોની નોંધ યોગ્ય સ્થળે લેવાનું રાખી અહીં એટલું જણાવી દેવું જોઈએ કે, કેટલાક માઈઓએ એક કરતાં વધારે સબ કમીટીઓના કામમાં ભાગ લઈ, પોતાનો ઉત્સાહ પ્રદર્શિત કર્યો હતો.

૭ શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડ સયાજીરાવ મહારાજા સાહેબને કૉન્ફરન્સમાં

સરકારી સામાન વિ- ન્સમાં પધારવા અને રાજ્ય તરફની હરેક મદદ બીન લાગતે ગેરે બીન લાગતે મેલવવા આપવા તા. ૨૯ માહે મે સને ૧૯૦૪ ના રોજ મહાબલે- માટે તજવીજ.

શ્વર સ્વારીમાં અરજી (નિ. સ્વ.) સાદર કરવામાં આવી હતી. તેમાંની માંગણીઓ મંજૂર કરવા શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે કૃપાવંત થઈ કરેલા ફરમાન અન્વયે ના. દિવાન સાહેબ કેરશાસ્પજી રુસ્તમજી દાદાચાનજી એમણે નં. ૧૪૮૭ તા. ૧૭ માહે જૂન સન ૧૯૦૪ ની યાદી (નિ. ગ.) મોકલી હતી, અને લાક્ષણિક પ્રદર્શનમાં મૂકવા માટે મ્યુસિયમનો તથા સરકારી શાળાઓનો સામાન આપવાનો હુકમ કર્યો હતો તે માટે તે નામદારનો ટ્રાસ ઉપકાર માનવો ઉચિત છે.

૮ સદર હુજૂરહુકમની સુશ સ્વર નિવેદન કરવા માટે તા. ૧૯ માહે જૂન

શ્રીમંત સરકાર પ્રત્યે સને ૧૯૦૪ ના રોજ શ્રીસંઘની સભા બોલાવવામાં આવી ઉપકાર પ્રદર્શક સંઘની હતી. તે સભામાં શ્રીસંઘે કરેલી અરજી તથા તેનો સરકાર- સભા.

માંથી મળેલો જવાબ વંચાયા પછી, સભામાં વિરાજમાન પરમપૂજ્ય આચાર્ય શ્રી ૧૦૮ શ્રીકમલ વિજયસૂરિ મહારાજે (મરહુમ જૈનાચાર્ય શ્રીઆત્મારામજી મહારાજના પટ્ટધરે) એવા ઉદ્ગારો કાઢ્યા હતા કે, 'શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારે કૉન્ફરન્સના સંબંધમાં વહોદરાના સંઘની માગણી સ્વીકારીને જે

માન આપ્યું છે તે યોગ્ય કર્યું છે. આ માન અહીંના સંઘનેજ નહિ પણ આજીવ હિંદુ-સ્તાનના જૈન સંઘને મળ્યું છે. રાજાઓનો તે ધર્મજ છે. એથી બહુ પુણ્ય થાય છે. પોતાની પ્રજાને ધર્મોદિ સાધવામાં સહાય કરવાથી અને તેમના મનોરથ પૂર્ણ કરવાથી રાજા પ્રજાપ્રિય અને રાજ્ય ચિરસ્થાયી થાય છે, તથા રાજા સર્વ પ્રકારે સુખી રહે છે, સંઘને પણ ઉચિત છે કે, શ્રીમંત મહારાજા સાહેબનો આ માટે ઉપકાર માનવો. એ વિચારને બીજાઓનું અનુમોદન થતાં શ્રીસંઘે સર્વાનુમતે નિચલો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો:-

“ શ્રીમંત સરકાર મહારાજા સાહેબ એમણે કૃપાવંત થઈ જૈન કૉન્ફરન્સના પ્રસંગે બની શકે તો પધારવાનું આશ્વાસન આપ્યું છે, તથા પબ્લીકવર્ક્સ, સ્કૂલ, પોલીસ, ફોજ વિગેરે સ્થાતાં તરફથી મહેરબાની તરીકે સર્વ પ્રકારની મદદ આપવાનો હુકમ કર્યો છે. તે બદલ અમે શ્રીમંત સરકારનો સ્વચ્છ અંતઃકરણથી ઉપકાર માનીએ છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે, શ્રીમંત કૉન્ફરન્સ પ્રત્યે એવીજ મહેરબાની હમેશ કાયમ રાખશે. પ્રમુ કૃપાથી શ્રીમંત રાજ્ય કુટુંબ સાથે દીર્ઘાયુ ભોગવી ચિરકાલ ધર્મથી પ્રજાનું પાલન કરી સુખસમૃદ્ધિ પામો.”

અત્રે જણાવવું જોઈએ કે, એ ઠરાવની મુદ્રિત પ્રતિ શ્રીમંતની હુજૂરમાં મોકલવા માટે નામદાર દિવાન સાહેબને અર્પણ કરવા એક ડેપ્યુટેશન ગયું હતું, અને ઠરાવના સારરૂપે એક તાર પણ શ્રીમંતને પુના સ્વારીમાં કરવામાં આવ્યો હતો.

૯ કૉન્ફરન્સના તથા પ્રદર્શનના કામમાટે જે સરસામાન બહાર ગામથી આવે તે ઉપરની જાકાતની માફી પાઠવા અને કૉન્ફરન્સમાં પધારનાર સાહેબોને પણ તે સંબંધી હરકત ન થાય તેવો હુકમ કરવા નામદાર રોમેશચંદ્ર દત્ત અમાત્ય સાહેબને યાદી આપવામાં આવી હતી. તેના જવાબમાં સાહેબ મોસુફ તરફથી મહેરબાની દાખલ માફી પાઠવાનો હુકમ કર્યાની સ્ખર મળી હતી, જે માટે તેમનો આભાર માનવો યોગ્ય છે.

૧૦ ત્રીજી કૉન્ફરન્સના પ્રમુખનું સ્થાન કયા મહાશયને આપવું તે વાતમાં કૉન્ફરન્સના ચાર જનરલ સેક્રેટરી સાહેબો ઉપરાંત જાણીતા મુનિ મહારાજા, શેઠશાહુકારો, વિદ્વાનો અને બીજા અગ્રેસરોના અભિપ્રાય માગવામાં આવ્યા હતા. તેમાં હિંદુસ્તાનની ચારે દિશામાં દૂરના પ્રદેશો સુધી વિહાર કરવાથી ઘણા નામાંકિત પુરુષોના સમાગમમાં

કૉન્ફરન્સના પ્રમુખની પસંદગી.

આવેલા પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રીહંસવિજયજી મહારાજ તથા રા. રા. ગુલાબચંદજી દદ્દા એમણે પૂરી પાડેલી હકીકત ઘણી ઉપયોગી થઈ પડી હતી. એ માટે કેટલાક પુણ્યશાળી-ઓનાં નામો જૂદી જૂદી તરફથી સૂચવવામાં આવ્યાં હતાં. તે બધાં પ્રાયઃ કૉન્ફરન્સના સભાપતિ થવાનું માન મેળવવાને લાયક છે. પણ શ્રીઅક્ષીમગંજ (મુર્શીદાબાદ) નિવાસી રાય બહાદૂર બુધસિંઘજી દુધોડિયાની પુસ્ત ઉમર, ધર્મકાર્યમાં ઉદારતા અને સમયાનુકૂળ પ્રવૃત્તિ વિગેરેને લીધે ઘણાનો અભિપ્રાય આ વચ્ચે તેમને જ નીમવા એવો થવાથી તેમની સાથે એ બાબતમાં પત્રવ્યવહાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો, અને તાર પળ-મૂકવામાં આવ્યા હતા. તેમના તરફથી સ્વીકારનો તાર આવતાં જ તા. ૨૧ ઑગસ્ટ સન ૧૯૦૪ ના રોજ સભા બોલાવી તેમને પ્રમુખ તરીકે પસંદ કરેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૧ શ્રીફલોધિતીર્થે તથા મુંબઈમાં કૉન્ફરન્સની બેઠકો ભરવા માટે સપ્ટેમ્બર

(ભાદરવા) મહિનો પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. પણ કૉન્ફરન્સ ભરવાના દિવસનું નિર્માણ. તે વચ્ચે વરસાદ વિગેરેને લીધે અનુકૂળ નહિ હોવાથી અને વિક્રમ સંવત ૧૯૬૧ ના કાર્તિક વદિ ૯ તા. ૨૭ નવેમ્બર સને ૧૯૦૪ ને દિવસે રવિવાર ને પુણ્ય નક્ષત્ર વિગેરે શુભ યોગો હોવાથી તે તિથિ ત્રીજી કૉન્ફરન્સના પહેલા દિવસની બેઠક માટે તા. ૧૭ સપ્ટેમ્બર સન ૧૯૦૪ ની સભામાં નક્કી કરવામાં આવી હતી.

૧૨ શ્રીમંત સરકાર સયાજીરાવ મહારાજા સાહેબને કૉન્ફરન્સમાં પધાર-

વાનું આમંત્રણ મહાબલેશ્વર સ્વામીમાં કરેલું તે બાબત સ્વામી વડોદરે આવ્યા પછી કૉન્ફરન્સ કમીટી સાથે વિચાર કરી નિર્ણય કરવાનું હુજૂર ફરમાન હોવાથી રિસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ અને બીજા નવ સદગૃહસ્થોનું ડેપ્યુટેશન તા. ૨૧ સપ્ટેમ્બર સન ૧૯૦૪ ના રોજ લક્ષ્મીવિલાસ પેલેસમાં ગયું હતું. શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે ડેપ્યુટેશનના ગૃહસ્થોની ઓઠાલ લેતાં ઘણી ખુશી બતાવી હતી અને કૉન્ફરન્સમાં પધારવા માટે આશ્વાસન આપી કૉન્ફરન્સ ભરવાની તારીખ અને તેમાં ચર્ચવાના વિષયો સંબંધી માહિતી હુજૂર કામદાર સાહેબને આપવા આજ્ઞા કરી હતી. પછી શ્રીમંતે કૉન્ફરન્સના કામમાં આપેલી મદદ માટે આજ્ઞા હિંદનો જૈન સંઘ શ્રીમંત સરકાર પ્રત્યે આભારની લાગણી દર્શાવે છે વિગેરે હકીકત નિવેદન કરી ડેપ્યુટેશને શ્રીમંતની રજા લીધી હતી.

૧૩. કૉન્ફરન્સમાં પ્રતિનિધિયો પસંદ કરી મોકલવા માટે સર્વ શ્રીસંબો, સમાઓ, પાઠશાળાઓ, અને પુસ્તકાલયો ઉપર વિજયા-કુંકુમ પત્રી વિગેરે બા-શમીથી કુંકુમપત્રીઓ (નિ. ઘ) મોકલવાની શરૂવાત કરી હતી. કુંકુમપત્રી ગૂજરાતી તથા હિંદી ભાષામાં સુવર્ણાક્ષરે સારા ગ્લેસ કાગળ ઉપર છપાવેલી હતી. ગાયકવાડી રાજ્યના સ્થાનેસુમારીના રિપોર્ટ ઉપરથી જૈન વસ્તીવાળાં ગામો તારવી તેનો મુંબઈની રિસેપ્શન કમીટીની નોંધ સાથે મુકાવેલો કરતાં બીજી કૉન્ફરન્સ વખતે જે ગામો કંકોત્રી વગર રહી ગયેલાં માલમ પડ્યાં હતાં ત્યાં, અહીંથી કંકોત્રીઓ લખવામાં આવી હતી. વધારામાં ચારે જનરલ સેક્રેટરી સાહેબો તરફ અહીંથી કંકોત્રી મોકલેલાં ગામોની યાદી સાથે કેટલીક કંકોત્રીઓ ગામનાં નામ ભર્યા વગર બીડી હતી, અને તેમના વિભાગમાંનાં જે ગામોમાં કંકોત્રી નહિ ગયાનું માલમ પડે ત્યાં પહોંચાડવા વિનંતી કરી હતી.

૬ રીતે કંકોત્રીઓ, પસંદ કરેલા ડેલિગેટોનાં નામ ભરી આઠ દિવસમાં પાછી મોકલવાની પ્રતિનિધિ પત્રિકાઓ અને પ્રતિનિધિ પોતે કઈ તારીખે કઈ ટ્રેનમાં પધારવાના છે તે વિગેરે હકીકત, જેમાં દીવાળી પહેલાં જણાવવા વિનંતી કરી હતી તે યાદીઓ સાથે, રવાના કરી હતી. કૉન્ફરન્સનો વખત શિયાળાની રુતુમાં હોવાથી ડેલિગેટોને સાથે પથારી લાવવા પણ સૂચના કરી હતી.

કોઈ ગામવાળાને પોષ્ટની કસૂરથી કિંવા અહીંની ભૂલના કારણથી કંકોત્રી વિગેરે ન મળે તો ક્ષમા કરી કંકોત્રી મંગાવી લેવા અગર વર્તમાન પત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી કંકોત્રી વાંચીને મળેલી માનો લઈ પાતાના ગામ કે સભાના પ્રતિનિધિ નામો સ્વચ્છર આપવા જાહેર વિનંતી કરી હતી.

૬ શિવાય સર્વ જૈન ગ્રેજ્યુએટો તથા વડોદરા રાજધાનીના અને બહારના જાણીતા વિદ્વાન, રાજમાન્ય વ પ્રતિષ્ઠિત પુરુષોને પણ કૉન્ફરન્સમાં પધારવા માટે સ્વાસ્થ્ય આમંત્રણ પત્રો મોકલવામાં આવ્યાં હતાં અને કેટલાક સાહેબોને તાર પણ કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૪ કૉન્ફરન્સમાં કયા કયા વિષયો ચર્ચવા જેવા છે તથા કયા કયા વિદ્વાનો કયા વિષયપર બોલવાની ઉત્કંઠા ધરાવે છે તે વિગેરે હકીકત તા. ૩૦ સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૦૪ સુધીમાં જણાવવા માટે તા. ૨૧ ઑગસ્ટ સને ૧૯૦૪ થી સર્વત્ર જાહેર વિજ્ઞાપિયો મોકલવા માંડી

હતી અને વર્તમાનપત્રોમાં પણ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી. પછી એક વ્રથેલી હકીકત ઉપરથી ચર્ચવાના વિષયોની યાદી તૈયાર કરીને તા. ૨૯ અક્ટોબર સને ૧૯૦૪ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી. તે યાદીમાના વિષયો સર્વ મુનિમહારાજોએ અને કોન્ફરન્સે નિમેલી સવજેક્ટ કમીટીએ પસંદ કર્યા હતા. માત્ર કમીટીએ યાદીમાંના ૧૨ વિષયો પૈકો ધાર્મિક તથા વ્યવહારિક કેલવણી, જૈન સાહિત્યનો પ્રસાર અને જૈન શાલોપયોગી પુસ્તકમાળા એ ત્રણ વિષયો સંબંધી એક સમુચ્ચય ઠરાવ ઘડ્યો હતો અને જૈન કેલવણી બોર્ડ નો વિષય તુરતને માટે પડ્યો મૂક્યો હતો.

૧૧ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબ રાયબહાદુર બુધસિંઘજી દુધોડિયા પોતાના પ્રમુખ સાહેબનું સમૈયું વિગેરે. પરિવાર સાથે ટાપ્ટી વ્હેલી રેલ્વે મારફતે પધાર્યા હતા. રસ્તામાં અંકલેરશ્વ સ્ટેશને મુકામ કર્યો હતો. ત્યાં શ્રીસંઘ તરફથી ડેપ્યુટેશન તેમના મુલસમાચાર લેવાને ગયું હતું. તેમને લેઈ આવનારી ટ્રેન તા. ૨૪ નવેમ્બર સને ૧૯૦૪ ની પ્રભાતમાંજ અહીંના સ્ટેશન ઉપર આવી ગઈ હતી. પરંતુ શહેરમાં વિજય મુહૂર્તે પ્રવેશ કરવાનું ઠરેલું હોવાથી પ્રમુખ સાહેબે સાઈડિંગમાં પોતાના સલુનની અંદર રહી સ્નાન પૂજા વિગેરે નિત્ય કર્મ તથા પ્રાતરશન કરી લીધું હતું, જે માટે વોલંટિયર તથા ભોજન કમીટી તરફથી ઘટતી તજવીજ કરવામાં આવી હતી.

પછી સમય થતાં શ્રીસંઘ સમૈયા માટે સરકારી ડંકો, નિશાન, હાથી, ઘોડા, બગીઓ, વાજિંત્રો વિગેરે સાજ સાથે સ્ટેશન ઉપર દાખલ થયો એટલે સલુનો પ્લેટ-ફાર્મ પાસે મંગાવવામાં આવી હતી અને પ્રમુખ સાહેબને દેખતાં બરોબર હર્ષના પોકારો સહિત પુષ્પાંજલિથી વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા. હાર, કલગી વિગેરેનો વેટિંગ રૂમમાં સત્કાર અને પરસ્પર ઓલખાણ થયા પછી સ્વારીના ઠાઠથી શહેરમાં પ્રવેશ કરાવવામાં આવ્યો હતો. પ્રમુખ સાહેબ તેમના માત્રિજા બાબુ વિજયસિંઘજી સાથે, દબદબા ભરેલા પોશાકમાં હાથી ઉપર ચાંદીની અંબાડીમાં ચિરાજ્યા હતા. તેમની પાછળ તેમના બે કુમારો અને મિત્રો હાથીના હોદ્દાઓમાં શોભતા હતા. વધૂર્ગ મર્યાદાયુક્ત બગીઓમાં બેઠો હતો. રસ્તામાં મામાની પોળે, જોગી-દાસવિઠ્ઠલની પોળે, અને કોઠી પોળે શ્રીશાન્તિનાથજીના દેરે દર્શન કર્યા પછી, ત્યાંની મંડળીઓ તરફથી તે સર્વેનો હાર કલગી વિગેરેથી સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. પછી સ્વારી લહેરીપુર દરવાજા નજીકથી ન્યાયમંદિર થઈને તેમના માટે

મુકરર કરેલા મદનચાગના બંગલે પધારી, જે સ્થાનેને વાવટા, તોરણો વિગેરેથી સારી રીતે શણગારવામાં આવ્યું હતું.

બીજે દિવસે શ્રી. મહારાજા સાહેબની મુલાકાત લેવાને પ્રમુખસાહેબ રાજમહેલ ગયા હતા. ત્યાં દરબાર ફિઝીશિયન ડૉક્ટર બાલાભાઈએ તેમની શ્રીમંત સાથે ઓઢાલ કરાવી હતી. નજરાણો થયા બાદ શ્રીમંત તેમને પોતાની સાથે બાગમાં ફરવા લઈ ગયા હતાં અને વાતચીતમાં ઉભય પ્રસન્ન થયા દેખાતા હતા.

પ્રમુખ સાહેબની તહેનાતમાં સરકારી બર્ગીઓ અને સ્વારો રાખવામાં આવ્યા હતા અને રાજમહેલ તથા શ્વેરેલાનું વિગેરે દેખાડવાનો ખાસ હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૬. પ્રતિનિધિ સાહેબને પોતાના રીત રીવાજ મુજબ રહેવાનું અનુકુળ પડે

તેટલા માટે જૂદા જૂદા ઉતારા મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા. તે માટે ઉતારા કમીટીએ કેટલાંક મકાનો વગર માટે

અને કેટલાંક માટેથી મેલ્લ્યાં હતાં. દરેક ઉતારે વિઝાયત, થોડોક પધારીઓ. દિશાપાણીની જગ્યો, પાવાનું પાણી અને દીવાલની વિગેરેની તજવીજ કરી હતી, પહેરા માટે સિપાઈ અને બીજું કામકાજ કરવા માટે ચાકરો રાખ્યા હતા. કાગલ પત્રો લખવાનાં સાધનો પુરાં પાડી ટપાલ વિગેરે લાવ લઈ જવાનું કામ વૉલંટીયરો બજાવતા હતા. એકંદર વ્યવસ્થા બરાબર રહે છે કે નહિ તેની તપાસ માટે પ્રમુખ સેક્રેટરી અને સમાસદો વચ્ચે વચ્ચે જતા હતા, જેથી કરીને માનવંત પરોણાઓને કોઈ પળ જાતની તકલીફ પડવાનો અવકાશ નહોતો.

જનરલ સેક્રેટરી મિ. ઢઢાણ ચીફ સેક્રેટરી માણેકલાલભાઈને ત્યાં મુકામ કર્યો હતો. શેઠ લાલભાઈ તથા રાય કુમારસિંઘજી એ બે અમદાવાદના નગરશેઠ વિગેરે સાથે, મોતીબાગ સામેના સરકારી બંગલામાં, શ્વેરી કલ્યાણભાઈના મેમાન થયા હતા. શેઠ વીરચંદ્ર દોષચંદ્ર વાડીમાં રા. રા. રામરાવ મૈરાઠને ત્યાં ઉતર્યા હતા. પ્રમુખ સાહેબ માટે શેઠ કરમાલી જુસબનો મદનચાગ, બાબુ વિજયસિંહજી માટે વરિષ્ઠ કોર્ટના વકીલ મિ. ચંડેરાવ ઘોટીકરનું રાજમહેલરોડ ઉપરનું મકાન, રાયચહાદૂર સૌભાગ્યમલજી ઢઢાણા ચિ. કલ્યાણમલજી વિગેરે રાજપુતાના તરફના ભાઈઓ માટે મહંત મથુરદાસનું પબ્લીકપાર્ક સામેનું દિવાનખાનું, બંગાળાવિગેરે તરફના ભાઈઓ માટે રા. માધવરાવ પવારનું મકાન, વૉલંટીયરો માટે સ્ટેશનપરની કમાસાહેબ શિરકેની ધર્મશાળા અને પરી. મૂલ્લી શાંતીવાળાની વાડી, માવનગરી

ભાઈઓ માટે પરી. પરબુકાશીની વાડી, અમદાવાદી ભાઈઓ માટે દાસાવાલની વાડી, સુરતથી મુંબઈ સુધીના ભાઈઓ માટે હમોદયાવાડી અને લવારવાડી, કાઠી-આવાડ તરફના ભાઈઓ માટે કંસારાવાડી, કચ્છીભાઈઓ માટે દરિયાવાડીનો વાડો, મોટા રસોડા માટે દસાલાડની વાડી, અને જરૂરીયાત પ્રસંગ માટે વિસાલાડની વાડી. રા. ભાઝસિંઘેવાળાની ધર્મશાળા, પરી. લલુવાધરની હવેલી અને બીજી વાડીઓ એ રીતે મકાનો તેમના માલિક અગર વહીવટ કરનાર સાહેબો તરફથી વગર ભાડે મળ્યાં હતાં. એ શિવાય પંજાબી ભાઈઓનો ઉતારો ગોલવાડીમાં, મારવાડી ભાઈઓનો કુંભાર વાડીમાં, ઉત્તર ગુજરાત ભળીના ભાઈઓનો કાઠીયાવાડી અને કૈંડવાવાડીમાં, અમદાવાદથી સુરત સુધીના ભાઈઓનો હાઠીયાવાડી અને વિઠ્ઠલવાડીમાં, શાનદેશ અને દક્ષિણ તરફના ભાઈઓનો ગુજરાતી સોનીની વાડીમાં, છાળી, પાદરા, દરાપુરા ને હમોદના ભાઈઓનો દક્ષિણી સોનીની વાડીમાં, એ રીતે ઉતારા મુકર કર્યા હતા. એ મકાનો અને જરૂરના પ્રસંગ માટે રાજમહેલ રોડ ઉપરનું કરસન ભગવાનવાળું મકાન ભાડેથી રાખવામાં આવ્યું હતું.

સદર મકાનો, પલંગ, ગોદડાં અને બિછાયતી સામાન વિગેરે મેલવી આપવામાં રા. સા. વડોદરા મહાલના વહિવટદાર સંઢેરાવ ગણેશ વૈદ્ય, રા. સા. સિટી વાહિવટદાર માધવરાવ નારાયણ ગડબોલે, પરી. જીવણલાલ ભગવાનદાસ, પરી. હીરાલાલ છોટાલાલ, સંભાતના શેઠ પોપટભાઈ અમરચંદ અને ઉમરેઠના શેઠ સરુ-પચંદ છગાભાઈ વિગેરે જે ભાઈઓએ કર્મીટીને સારી મદદ આપી હતી તથા રા. બા. ગોવિંદરાવ દલ્લવી, મુંબઈની ઉતારા કર્મીટીના સેક્રેટરી મિ. અમૃતલાલ કેવલદાસ અને મરુચના રૂના દલાલ મિ. અમરચંદ જગજીવનદાસ વિગેરે જેમણે ઉપયોગી સલાહ આપી હતી તે સર્વેનો અહીં આભાર માનવો જોઈએ.

૧૭ આ શુભ પ્રસંગે બહાર ગામથી પધારેલા જૈનભાઈઓ અને બેનોને ન્હાવા તથા પૂજા કરવામાટે શહેરમાં શ્રીદાદાપાર્શ્વનાથના અને મહોત્સવ વિગેરે. શ્રીઆદીશ્વર ભગવાનના દેરે, કોઠીપોળે શ્રીશાંતિનાથના દેરે, મામાનીપોળે શ્રીકલ્યાણપાર્શ્વનાથના દેરે અને બાબાજીપુરામાં શ્રીગોડીપાર્શ્વનાથના દેરે સર્વ પ્રકારની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. વળી સર્વેને આંગીનાં દર્શન તથા ભાવના વિગેરેના નિમિત્તથી પરસ્પર ભેગા થવાનું બની આવે તેટલામાટે શ્રીદાદાપાર્શ્વનાથના અને શ્રીઆદીશ્વર ભગવાનના દેરામાં મહોત્સવનો પ્રારંભ કર્યો હતો. તા. ૨૮ નવેમ્બર ૧૯૦૪ ની સવારે જલ્લયાત્રાનો મોટો વરઘોડો કાઢ્યો હતો,

જેમાં હિંદના જૂદાજૂદા ભાગમાંથી પધારેલા જૈન મહાશયો સામેલ થવાથી તેનો દેશાવ અપૂર્વ લાગતો હતો. તા. ૨૯ મીએ શાંતિસ્નાત્ર મળાવ્યું હતું.

૧૮ પ્રમુખસાહેબ વિગેરે નામાંકિત પરોળાઓમાટે તેમને ઉતારે રસોઈ

ભોજન.

થતી હતી અને બીજા ડેલીગેટ સાહેબોસારુ તા. ૨૬

થી ૩૦ નવેંબર સને ૧૯૦૪ સુધી ત્રણ મોટાં રસોડાં

ઉઘાડ્યાં હતાં. સૌથી મોટું રસોડું દસાલાહની વાઢી, કોન્ફરન્સ મંડપની ને ઘણા ધરા ઉતારાની નજીકમાં પડવાથી, ત્યાં કર્યું હતું. બીજું રસોડું મકરપુરારોડમળી ઉતારેલા પરોળાઓમાટે ઢાઢીયાવાઢીમાં અને ત્રીજું પંજાબી ધર્મવંધુઓ તથા મળિનીઓ માટે કુંભારવાઢીમાં કર્યું હતું. એ શિવાય એક રસોડું સ્ટેશન ઉપર કમા-સાહેબની ધર્મશાળામાં વોલંટીયરોમાટે તા. ૨૪ નવેંબર સને ૧૯૦૪ થી ઉઘાડ્યું હતું. તા. ૨૯ નવેંબર સને ૧૯૦૪ ના રોજ પરગામના જૈન સાત્રને જમાડવામાં આવ્યા હતા. તા. ૨ ડિસેંબર ૧૯૦૪ ના રોજ કોન્ફરન્સનું સ્વાગત કરવામાં સામેલ થયેલા પાંચ ગામના સંઘમાં નોતરાં ફેરવ્યાં હતાં.

દરેક ઉતારે સવારમાં ચાહ દૂધની જૂદી તજવીજ થતી હતી અને પાકું-પાણી વાપરનાર માટે તે મોટા રસોડેથી ઠારી પહોંચાડવામાં આવતું હતું. ભોજન માટેનું પક્ષાન્ન સુલ્હડીયા પાસે ધ્યાસ તૈયાર કરાવ્યું હતું અને બીજી રસોઈ કરવા તથા પીરસવા માટે બ્રાહ્મણોને રોક્યા હતા, જેથી જમનારને અનુકુલતા થઈ છાંડ બિલકુલ પડી નહોતી—એ લક્ષમાં લેવા જેવી બીના છે.

૧૯ પ્રતિનિધિ સાહેબોની તંદુરસ્તીની તપાસ કરવા માટે હેલ્થ કમીટીમાં

તંદુરસ્તી. નિમાયલા વૈદ્ય અને ડૉક્ટર સાહેબો સવાર સાંજ દરેક ઉતા-

રાની મુલાકાત લેતા હતા અને કોઈની તબીયત સહેજ બગડતા

તુરત વોલંટીયર જઈ દરદીની ઇચ્છા પ્રમાણે ડૉક્ટર કે વૈદ્યને બોલાવી લાવી સારવાર કરાવતા. એકંદરે વીસ પ્રતિનિધિ સાહેબોની પ્રકૃતિ સાધારણ તાવ, ધાંશી, ને પેટના દુઃખાવા અથવા મરડાથી હેરાન થઈ હતી. તેમાં કોઈને પળ નુકસાન ન થતાં બધાને આરામ થયો હતો.

એ કામમાં કોઈપણ પ્રકારના મોલદલા વગર તસ્દી લેનાર સર્વે વૈદ્યરાજો તથા ડૉક્ટર સાહેબોને, વિશેષતઃ જૈન શ્રેતાંબર ધર્મી નહિ છતાં કાઢજીથી ભાગ લેનાર ડૉ. સાહેબ સુમંત બટુકરામ મેહેતા અને મયાચંદ મગનલાલ શેઠ તથા વૈદ્ય મીકાજી ગણેશ રાહુરકર એમને, ધન્યવાદ ઘટે છે.

૨૦ કૉન્ફરન્સના મંડપ માટે લક્ષ્મીવિલાસ પેલેસ સામેની વિશાળ જગા

મંડપ.

પસંદ કરી હતી. તેની ચારે તરફ કંપાઉન્ડ કરવામાં આવ્યો હતો. કંપાઉન્ડમાં પેસવાના રસ્તાના મોઝેરે દિલ્લી દરબાર વચ્ચે શ્રીમંત મહારાજા સાહેબના કેમ્પ માટે તૈયાર કરાવેલ ટ્રાયમ્ફન્ટ આર્ચ (ત્રિપોલિયો દરવાજો) દક્ષિણાભિમુખ ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો. તે દરવાજાને કપડાથી મઢી રંગરોગાન તથા ચિત્રામણથી સુશોભિત કરવામાં આવ્યો હતો. તેના ઉપર ધ્વજાઓ, જાણે પ્રેક્ષકોને કૉન્ફરન્સમાં સમેલ થવાનું કહેતી હોય નહિ, તેમ ફરફર ઉડતી હતી અને તેજ અર્થનો મંગલસૂચક શ્લોક પણ તે ઉપર સુવર્ણ-શ્લોકે લખવામાં આવ્યો હતો.

દરવાજામાં પેસતાં જમણી બાજુએ શ્રીજૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શનનો મંડપ આકર્ષણ કરતો હતો. પ્રદર્શન મંડપ છોડી આગળ જતાં પ્રદર્શન ઑફિસ, ચીફ સેક્રેટરીની ઑફિસ, ઉપહાર અને પીવાના પાણીના તથા જનાનાના તંબુઓ ઠોક્યા હતા. પ્રદર્શનની એક ફરકે શ્રીમાંગરોલ જૈન સભાનો બુકસ્ટોલ, જૈન પત્ર અને મુંબઈ સમાચારની ઑફિસો, ચક્ષુતિલક વિગેરેની દુકાનો લાગી હતી. પ્રદર્શનની પછવાડે મીઠાઈ, મજીઆં, પુરી તથા ચાહ દૂધ વિગેરે ખાવા પીવાની ટીજોની દુકાનો હતી.

જાબી બાજુએ ટિકીટ ઑફિસ, બેન્ડસ્ટેન્ડ, શ્રીસયાજી વિજય પ્રેસ, મંડપ કમીટી, સેન્ટ્રલ કમીટી, પ્રેસ રિપોર્ટરો અને ડેલીગેટો માટે તંબુ ઉભા કર્યા હતા. દરવાજામાં પેસતાં સામે ચારે તરફ ફરતો પહોળો રસ્તો રાખી એક નાનો સરસો વર્તુલાકારે બગીચો કર્યો હતો, અને તેની પેલીમેર કૉન્ફરન્સ ભરવાનો સુંદર મંડપ આસપાસે યુલ્લી જગો રાખીને રંચ્યો હતો. મંડપની પછવાડે શ્રી. મહારાજા સાહેબ અને સૌ. મહારાણી સાહેબની તથા પ્રમુખ સાહેબની ચેંબરોના તંબુ લગાડેલા હતા. આકસ્મિક કુદરતી હાજતો માટે પછાડીના ભાગમાં જરા છેટે સવડ કરી હતી.

મુખ્ય મંડપ ૧૯૨ ફીટ લાંબો અને ૧૪૪ ફીટ પહોળો હતો. તેને પાંચ પ્રવેશ દ્વાર હતાં. મધ્ય દ્વારથી સ્ટેજ (ઉચ્ચાસન) ઉપર વિરાજનાર મંડળીને અને બીજાં દ્વારોથી અન્ય મંડળીને દાખલ કરવાની ગોઠવણ રાખી હતી. સ્ત્રી વર્ગ માટે પ્રવેશ દ્વાર ઉત્તરે રાખ્યું હતું, અને પૂર્વ પશ્ચિમ દિશા મળી પણ નીકળવાનાં દ્વારો હતાં.

સ્ટેજ ૩૬ ફીટ પહોળાઈ અને ૪ ફીટ ઊંચાઈનું કર્યું હતું. સ્ટેજની મધ્યમાં શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ, રાજપુત્રો અને પ્રમુખ સાહેબ માટે રજતમય મહમલથી

મહેલાં કોચો તથા સુપ્રસિદ્ધ ડેલીગેટો અને વ્હીક્ષિટરોની ૧૦૦ સુરશીઓ ગોઠવેલી હતી. તે બેઠકોની ઉપર વિસ્તીર્ણ ફ્લડપપંચો બાધ્યો હતો. જમણી બાજુએ રિસેપ્શન કમીટીની અને સ્વાગત ફંડમાં નાણાં ભરનાર સદ્ગૃહસ્થોની ૩૦૦ બેઠકો હતી અને ડાબી બાજુએ ૧ ફીટના અંતરે જૂદા પાંદેલા સ્ટેજ ઉપર સ્ત્રી વર્ગ માટે ચકના પડદાસાથેની ૪૦૦ બેઠકો રાખી હતી.

સ્ટેજ અડતો ૧ ફીટનો અને વચમાં ૧૦ ફીટનો રસ્તો મૂકી જમણી બાજુએ પ્રેસ રિપોર્ટરોનું ટેબલ ને સુરશીઓ, તેની નજીકમાં જૈન ગ્રેજ્યુએટોની અને તે પછી અર્ધવર્તુલાકારે હારબંધ ડેલીગેટો, રિફ્લર્ડ, વિહક્ષિટરોની અને અનરિફ્લર્ડ વિહક્ષિટરોની અનુક્રમે બેઠકો હતી. ડાબીબાજુએ પણ તેજ મુજબ ડેલીગેટો, રિફ્લર્ડ વિહક્ષિટરો અને અનરિફ્લર્ડ વિહક્ષિટરો તથા કૉપ્લીમેંટરી ટિકીટોવાળા એમની અનુક્રમે ગોઠવણ રાખી હતી. નીચેના ભાગમાં બેને બાજુની મઠ્ઠીને એ રીતે ૪૦૦૦ બેઠકો હતી. બેઠકોની દરેક હારની વચમાં એક માળસ ફરી શકે તેટલો માર્ગ રાખ્યો હતો.

ડેલીગેટોની બેઠકો જિલ્લાવાર મુકરર કરવાનું ધાર્યું હતું. પરંતુ પ્રાતિનિધિ-પત્રિકાઓ વેળાસર ભરી માંકલવા વિનવ્યા છતાં કોન્ફારન્સની બેઠકના પહેલા દિવસ સુધી આવ્યા કરતી હતી. તે વિગેરે કારણોથી તેમ બની શક્યું નહોતું, જો કે તે માટેનાં બોર્ડો તો તૈયાર કરાવેલાં હતાં.

વક્તાઓને ભાષણ કરવા માટે ઉભારહેવાનું પીઠ (pulpit) વગમીઆં સાથે ડાબી બાજુએ ડેલીગેટોની નજીકમાં રચ્યું હતું. તે લાંબુ ફીટ ૧૩, પહોળું ફીટ ૭ અને ઊંચું ફીટ ૧ હતું. તેની નજીકના બે સ્તંભો ઉપર સામસામે વક્તાઓને સૂચનાઓનાં બોર્ડ ચોડ્યાં હતાં.

મંડપની રચના ઘણે ભાગે દરબારી ટેન્ટો અને શમિયાનાથી કરી હતી. છુટતો ભાગજ ખાસ બંધાવવામાં આવ્યો હતો. મંડપને ફાલરો, ગાલીચા, તકતા, કોટસન લેમ્પ વિગેરેથી શણગારવાને બનતું કરવામાં આવ્યું હતું. દરેક સ્તંભે મુદ્રિત અક્ષરને પણ હઠાવે તેવા વોટર કલરના અક્ષરોથી લેખેલાં હિતવચનોનાં બોર્ડો (નિ. હ.) પ્રેક્ષકોને કર્તવ્યનું માન કરાવતાં હતાં.

મંડપમાં એકંદરે ૧૦૦૦ બેઠકોની સઘડ રાખેલી હતી. તેમાટે ૧૦૦ સુરશીઓ સરકારી ફરાસલાનામાંથી મઠ્ઠી હતી. ૨૦૦૦ અમદાવાદથી માંહે આળી હતી અને ૧૦૦૦ સુરશીઓ તથા ૩૦૦ બેંચા નવીન કરાવ્યાં હતાં.

મંડપનો સમગ્ર દેખાવ તેના ઉપરના સુવર્ણમય કલશોથી અને ચારેતરફ ફર-
કતી ધ્વજા, પતાકા, તોરણો વિગેરેથી ઘણોજ અલૌકિક અને આનંદદાયી લાગતો
હતો.

મંડપનું કામ પેલેસ મિસ્ત્રી મિ. કાલીદાસની યાસ દેખેલ નીચે થયું હતું.
તેમાં રા. બા. નાયબ શાનગી કારભારી શિરગાંવકર સાહેબ, રા. બા. મ્યુનિસીપાલ
કમીશનર માણેકલાલભાઈ, રા. સા. ફરાસખાના કામદાર ડૉ.લક્ષ્મણરાવ માને, રા.
સા. બંગલા સુપરીટેન્ડેન્ટ લલુભાઈ સ્વરાદી, શા. સા. આસી. ગાર્ડન સુપરીટેન્ડેન્ટ
તેમુલજી કોઠાવાલા, રા. રા. પેલેસ ઓવરસાઈયર હીરાભાઈ અમીન, રા. રા.
મ્યુનિસીપાલ ઓવરસાઈયર ઠાકોરદાસ દયારામ, સબઓવરસાઈયર મિ. મલ્હારરાવ
ઘોંટીકર, અને લાઈટ ઇન્સ્પેક્ટર મી. કરપે એમણે કિમતી સલાહ અને સહાય આપી
ઘણીજ સરલતા કરી આપી હતી. તે માટે તેમના પ્રતિ અહીં ઉપકાર પ્રદર્શિત
કરવામાં આવે છે.

૨૧ કૉન્ફરન્સમાં પધારનારા ડેલીગેટ સાહેબોની ભક્તિ વિગેરે કરવા માટે

વૉલંટીયર.

વૉલંટીયર થવાને કમીટી તરફ સુમારે ૩૦૦ જૈન યુવાનોએ
ઇચ્છા દર્શાવી હતી. તે પૈકી ૨૨૧ માઈઓને કમીટીએ

પસંદ કર્યા હતા. તેમાં ૮૦ વડોદરાના, ૩૬ છાણીના, ૩ પાદરાના, ૬ દરાપુરાના, ૧૮ હમો-
ઈના અને બાંજા બહાર ગામના હતા. વૉલંટીયરોને ફોંટા, ઉતરાસણ અને ફુલ કમીટી
તરફથી આપવામાં આવ્યાં હતાં અને સફેદ કોટ તથા બની શકે તો સફેદ પાટ-
લુન અગર પાચનામો પહેરવાની ભલામણ કરી હતી.

એ વધા વૉલંટીયરોને તેમનું જે જે કર્તવ્ય હતું તેની સમજ અને વસ્તો વસ્ત
ચેતવણી આપવા માટે પ્રમુખ અને સેક્રેટરીની મદદમાં એક કૅપ્ટનની યોજના કરી જૂદા
જૂદા કામમાં વહેંચી દીધા હતા. ૪૧ વૉલંટીયરોને તા. ૨૩ નવેમ્બર સને ૧૯૦૪ થી રેલ્વે
સ્ટેશન ઉપર એક સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ અને પાંચ સુપરવાઈઝરોની દેખરેખ નીચે, જે ડેલીગેટ
સાહેબો ટ્રેનમાં પધારે તેમને સ્વાગત કરી જ્યાં તેમનો ઉતારો મુકરર થયો હોય
ત્યાં ઘોડા ગાડીમાં બેસાડી વિદાય કરવા અને તેમનો સરસામાન પળ સુરક્ષિત
પળે પહોંચાડવાની વ્યવસ્થા કરવામાટે, રાખ્યા હતા. મંડપના કંપાઉન્ડમાં ટ્રાયમ્ફન્ટ
આર્ચપાને, મંડપમાં પેસવા નિકળવાનાં દ્વારો આગલ અને મંડપની તથા પ્રદર્શનની
અંદરની બાજુએ મદદ તથા બંદોબસ્ત માટે ૧૧ વૉલંટીયરો એક સુપરીટેન્ડેન્ટ અને

ચાર સુપરવાઈઝરના તાબામાં રોક્યા હતા. તારીખ ૨૭ મીની રાતથી સ્ટેશન ઉપરની તુકડીઓ પળ તેમની મદદમાં લાગી હતી. જૂદા જૂદા ઉતારાઓ ઉપર અને રિસેપ્શન કમીટીના ચેરમેન, ચીફ સેક્રેટરી, જનરલ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ અને સબ-કમીટીઓ પાસે મઠી ૧૧૪ વૉલંટીયરો વઠગ્યા હતા. તેમના ઉપર પળ એક સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ અને ચાર સુપરવાઈઝરો નીમ્યા હતા.

વૉલંટીયરોમાંના ઘણા સ્વરાજ તેમને જમના હાથ નીચે સોંપવામાં આવ્યા હતા તેમની મરજી પ્રમાણે સ્વરાજ અંતઃકરણથી કામ કરી સંતોષ આપ્યા હતા. તેની નિશાની એ છે કે, પ્રમુખ સાહેબ પોતાની તયનાતનાને અને તેમના ભત્રિજા બાબુ વિજયાસિંહજીએ સારું કામ કરનાર વધાને પોતાના તરફથી ચાંદ (Medal) આપવા માટે સારી રકમ આપી હતી, જે મુજબ વ્યવસ્થા પળ થઈ ગઈ છે. આવી રીતે શ્રી સંઘની ભક્તિમાં તનથી ને મનથી શ્રમ લેઈ મોક્ષ સુખના બીજ રૂપ વિનયને પ્રકટ કરનાર તથા તેમને ઉત્તેજન આપનાર સાહેબોને શાભાસી આપવી જોઈએ.

૨૨ આ પ્રસંગમાં ડેલીગેટો તથા પ્રેક્ષકોને ઉપયોગી થઈ પડે તેવા હેતુથી મંડપ કમીટીના જૉઈન્ટ સેક્રેટરી મિ. મોતીલાલ નેમચંદ મોદીએ પ્રાસંગિક સીટીમેપ. વડોદરા સીટીનો મેપ (નકશો) સ્વાસ્થ્ય તૈયાર કરી છ-પાવ્યો હતો. આ કૉન્ફરન્સને શ્રી. મહારાજા સાહેબ જાણે-હૈયાનો હારજ માનતા હોય નહિ તેવું બતાવવા માટે તે નકશાને મથાળે શ્રીમંતના સુંદર બસ્ટને ત્રીજી કૉન્ફરન્સના આમિષાનયુક્ત પુષ્પમાળા પહેરાવી મૂક્યું છે. તેની એક બાજુએ મંદિરો, ઉપાશ્રયો અને જ્ઞાન મંદિરના સ્થળાનિર્દેશની યાદી અને બીજી બાજુએ ત્રણ કૉન્ફરન્સના પ્રમુખો, જનરલ સેક્રેટરીઓ અને રિસેપ્શન કમીટીના પદવીધરોનાં નામ લખ્યાં છે. બે છેડા પર બે સ્તંભોની અંદર સુવર્ણથી ચર્ચવાના બાર વિષયો દર્શાવ્યા છે. નીચેના ભાગમાં કૉન્ફરન્સ તથા પ્રદર્શન મંડપોની, અંદરનો રચના સાથે આગળના દેખાવો આપેલા છે. એ મેપ કૉન્ફરન્સની કાયમની યાદગીરી અને ગૃહશૃંગાર તરીકે રાખવા લાયક છે.

૨૩ આ કૉન્ફરન્સના પ્રસંગે જૈન યુવક મંડલ (નિ. ચ) તરફથી રૂ. ૧૯૦૦ના સ્વર્ણે શ્રીજૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શન ભરવાનો શ્રી જૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શન. યોજના કરવામાં આવી હતી. (૧) જ્ઞાનનો પ્રાપ્તિ માટે (૨) દર્શનની શુદ્ધિ અર્થે દેવગુરુની પૂજા વગેરેમાં અને (૩) ચારિત્રની નિર્મલતા માટે આવશ્યક નિત્ય નૈમિત્તિક ક્રિયામાં, જે જે સાહિત્યો

વપરાય છે તે તમામ ઉપયોગ અને હેતુ સાથે બતાવવાની તેમાં ગોઠવણ કરી હતી. (૪) પૂર્વાચાર્યોએ કરેલો પારમાર્થિક બોધ સહેલાઈથી સમજી શકાય તેવા ઉપ-દેશક દેખાવો, જેને લેઈને પ્રદર્શનને લાક્ષણિક પ્રદર્શનનું નામ આપ્યું હતું તે, તથા જોતાં બરોબર આનંદ સાથે જ્ઞાન થાય તેવી નવાઈની વસ્તુઓ પણ વર્ણન સાથે ત્યાં રાખી હતી. તે શિવાય (૪) ત્રસ જીવેની વિરાધનાથી બનતી ટીકોને બદલે વાપરવા લાયક તેટલાજ ગુણવાળી પવિત્ર વસ્તુઓ અને (૬) પરદેશી માલ સાથે હરીફાઈ કરી શકે તેવો દેશી માલ પણ ત્યાં મૂકવાની સમગ્ર કરી હતી. એ રીતે પ્રદર્શનના છ વિભાગ કર્યા હતા.

પ્રદર્શનમાં મૂકેલી વસ્તુઓ શહેરમાંથી તેમજ બહારથી ઘણી સ્ત્રી આવી હતી. પાંચ ઉપદેશક દેખાવો જાસ તૈયાર કરાવવામાં આવ્યા હતા. સરકારી આતસવાજી કામદાર રા. જાલોપંતે તૈયાર કરેલો મધુર્બિદુનો દેખાવ પ્રેક્ષકોને અજાયબી પમાડે તેવો થયો હતો. કલાભવનના ડ્રૉઈંગ માસ્ટર મિ. બુધ-વારકરે ધોબીડાની સજ્જાયનો ભાવર્થ સમજાવવા માટે કરેલું ચિત્ર તેમનો ઉત્તમ કારીગરીના આદર્શ રૂપ હતું. શંકરદીપના યોજક મિ. જોડગે માસ્ટર પાસે કરાવેલું વળજારાના સ્વાધ્યાયનું ચિત્ર પણ આકર્ષક બન્યું હતું. છ લેશ્યાનું ને અનેકાંત મતની સિદ્ધિ દર્શાવનારું પાંચ આંધળા અને હાથીનું એ બે ચિત્ર મિ. ફુલચંદ મોદીએ તૈયાર કર્યાં હતાં. ચાર સંજીવની ન્યાયનું ચિત્ર મિ. મગ-નલાલ નેમચંદ મોદીએ મોકલી આપ્યું હતું.

પ્રદર્શન વાસ્તે કૉન્ફરન્સના દરવાજામાં પેસતાં જમણી બાજુએ એક જૂદો જ મંડપ ઊભો કરવામાં આવ્યો હતો. તેના મધ્ય દ્વાર ઉપર WEL COME અને બે બાજુએ ઇંદ્રના તથા લક્ષ્મીના સુંદર ચિત્રો ઉપર સોનેરી અક્ષરે લખાયેલાં જ્ઞાનક્રિયામ્યાં મોક્ષાઃ અને સિદ્ધિઃ સ્થાદ્વાદાત્ એ બે સૂત્રો પ્રેક્ષકોનું ચિત્ત આકર્ષી રહ્યાં હતાં.

પ્રદર્શન શરૂ થઈ મુકવાનો સમારંભ તા. ૨૪ નવેમ્બર સને ૧૯૦૪ ની પ્રમાતે શ્રીમંત યુવરાજ ફત્તેસિંહરાવ મહારાજના મુબારક હસ્તે કરવામાં આવ્યો હતો. સર્વ કંપાઉન્ડ ધ્વજાઓ અને તોરણોથી શણગારવામાં આવ્યો હતો. સરકારી બેન્ડ મધુર ધ્વનિ કરી રહ્યું હતું. શ્રી. યુવરાજ મહારાજ, મે. આ. રેસીડેન્ટ સાહેબ, ના. દિવાનસાહેબ, મે. રોમેશચંદ્ર દત્ત અમાત્ય સાહેબ, અને રાજ્યના બીજા સરદારો

દેશકદારો, અમલદારો, અને શ્રીસંવના તથા મહાજનના આગેવાન પુરુષો વિગેરે સારા સંખ્યામાં હાજર હતા. શરૂવાતમાં પ્રદર્શન કમીટીના સેક્રેટરી મિ. લાલભાઈ કલ્યાણભાઈ ઇવેરીંગ પ્રદર્શન સંબંધી સંક્ષેપમાં હકીકત નિવેદન કરનારું ભાષણ (નિ. છ) વાંચી સંભળાવી શ્રી. યુવરાજ મહારાજે આમંત્રણને માન આપી કહી પ્રાન્તમાંથી યાસ પધારવાની તસ્દી લીધી તે માટે અભિનંદન આપ્યું અને પ્રદર્શન સુલ્લું મૂકવાની વિનંતી કરી. પછી શ્રી. યુવરાજ મહારાજે ઘણું વિદ્વત્તા ભરેલું ભાષણ (નિ. જ) કરી સમાજનો સહિત પ્રદર્શન મંડપ આગળ પધાર્યા. ત્યાં દરવાજાની કુંચી ફેરવતાં યાંત્રિક ગોઠવણને લીધે શ્રીમંત ઉપર પુષ્પની વૃષ્ટિ થવાનાં સાથે દરવાજો ઉઘડી ગયો; એટલે સર્વે અંદર દાખલ થઈ ફરવા લાગ્યા અને ઉપદેશક દેલાવો તથા બીજી દરેક વસ્તુની હકીકત ઉપયોગી સમગ્રી આનંદ પામ્યા પછી મધુ ચિંદુનું Model જોઈ વલાણ કરતાં બહાર નીકળીને હાર કલગી વિગેરે સત્કારનો સ્વીકાર કરી વિદાય થયા હતા.

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ, સૌ. શ્રી. મહારાણી સાહેબ અને અન્ય રાજપુત્રો પણ પ્રદર્શનની મુલાકાતે પધાર્યા હતા. શ્રીમંતે દરેક બાબતની બારીક માહિતી લીધી હતી, વિદાય થતી વખતે ધર્મ કરવાનો હેતુ સંક્ષેપમાં જાણવાની ઇચ્છા પ્રદર્શિત કરી હતી, જેનો મિ. મગનલાલ વૈદ્ય મનની શુદ્ધિ માટે, કે જે વિના સ્વપરનું હિત વાસ્તવિક થઈ શકતું નથી એવો સુલ્લાસો આપ્યો હતો. શ્રી. મહારાજા સાહેબ તેથી ઘણાં ખુશી થયા હતા.

કોન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબ, ચાર જનરલ સેક્રેટરી સાહેબ અને બહારથી પધારેલા અન્ય વિદ્વાનો તથા શેઠશાહુકારો પણ તે જોઈને પોતાનો સંતોષ જાહેર કર્યો હતો.

આ પ્રદર્શનની યોજના કરવા માટે તે યુવક મંડલને અને સૂચનાઓ અથવા વસ્તુઓ વિગેરે આપી સહાય કરનાર પરમ પૂજ્ય મુનિમહારાજા, અને-સદ્ગૃહસ્થો, શ્રી. બા. વિદ્યાધિકારી જમશેદજી દલાલ, શ્રી. બા. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાલા, શ્રી. બા. હનનલાલ મોદી, શ્રી. બા. મ્યુઝિયમ સપરોન્ટેન્ડેન્ટ, પ્રોફેસર મસાણી, શ્રી. બા. કલાભવન પ્રિન્સીપાલ રાવજીભાઈ પટેલ વિગેરે એમને ધન્યવાદ ધટેછે.

૨૪ આ કોન્ફરન્સના જૂદા જૂદા પ્રસંગોના ફોટો લેવાની તક વડોદરાના નામાંકિત ફોટોગ્રાફરો જવા દેવાની નહોતી. શ્રી યુવ-
 ફોટોગ્રાફ. રાજ ફત્તેસિંહરાવ મહારાજે પ્રદર્શન સુલ્લું મૂક્યું તે વખતનો

ફોટો રા. રા. ચિપ્કળકર ડૉક્ટર એમણે લીધો હતો. પ્રમુખ સાહેબનો સ્વારીનો, કૉન્ફરન્સના પેહેલા દિવસની બેઠકનો, અને શ્રી. મહારાજા સાહેબ લાક્ષણિક પ્રદર્શન જોવા પધાર્યા ત્યારે શ્રીમંત સાથે જૈન ગ્રેજ્યુએટોનો ફોટો વિવિધકલામંદિર વાઝાઈ ઉતાર્યો હતો. વૉલંટીયરોનો ફોટો મિ. મણિલાલ છગનલાલ મોદીએ પાઝ્યો હતો. મિ. માણેકલાલ અંબારામ ડૉક્ટરે આ પ્રસંગ માટે ખાસ છપાવેલી સુંદર આલ્બમમાં પણ મિ. મણિલાલે લીધેલા કેટલાક ફોટા બીજા રૂપે હતા.

૨૬ સંસારથી વિરક્ત થયેલા મુનિમહારાજા હમેશ સ્વપરના ઉપકાર માટે મુનિમહારાજાની સ-
હાનુભૂતિ. વિહારાદિ પરિષદ સહન કરી ભવ્ય જીવોને તાસ્વાને ઉપદેશ કરે છે. તે મુજબ પરમપૂજ્ય શ્રીકમલવિજય સૂરિ મહારાજ શિષ્ય પરિવાર સાથે વિચરતા વિચરતા અહીં પધાર્યા હતા. તેમના પ્રૌઢ પ્રતાપ અને ઠરેલ વિચારથી કૉન્ફરન્સના કામને ઘણીજ પુષ્ટિ મળી હતી. તેમની સાથે ઉપાધ્યાય શ્રીવીરવિજયજી મહારાજ હતા. તેમના આનંદી સ્વભાવ અને મધુર વચનોથી પણ કામ કરનારાને ઘણું પ્રોત્સાહન મળતું હતું. કૉન્ફરન્સની ત્રણે દિવસની બેઠકોમાં ગાવાનાં બોધયુક્ત ગાયનો તેમનીજ પ્રસાદીરૂપ હતાં.

મુનિરાજ શ્રીહંસવિજયજી, પં. શ્રીનેમવિજયજી અને સન્મિત્ર મુનિ કર્પૂર વિજયજી એમણે વિષયો તથા પ્રદર્શનની બાબતમાં ઘણીજ અગત્યની સૂચનાઓ કરી હતી. જો કે તેમાંની કેટલીક અમલમાં મૂકી શકાઈ નહોતી. પ્રવર્તક શ્રીકાંતિ-વિજયજી મહારાજે જાતે પધારી ભાગ લેવાની ઉત્સુકતા દેખાડી હતી. પણ વ્યવસ્થા પ્રતિકુલતા તેમની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવામાં અંતરાયભૂત થઈ હતી. એ શિવાય પંન્યાસ શ્રીકમલવિજયજી મહારાજ, પં. શ્રીચતુરવિજયજી મહારાજ, પં. શ્રીસિદ્ધિવિજયજી મહારાજ, મુનિરાજ શ્રીઅમરવિજયજી, મુનિરાજ શ્રીવલ્લભવિજયજી, મુનિરાજ શ્રીઆનંદસાગરજી, મુનિરાજ શ્રીબુદ્ધિસાગરજી, આદિ મુનિવર્યો પણ જૂદા જૂદા પ્રકારે દિલસોજી બતાવી હતી. એ રીતે જે જે મુનિમહારાજોએ આ કામમાં પોતાની સહાનુભૂતિ દર્શાવી હતી તે સર્વેનો અમે ધન્ય અંતઃકરણથી ઉપકાર માની અપ્રીતિ અવિનયાદિ થયો હોય તે માટે ક્ષમા યાચીએ છીએ.

૨૬ કૉન્ફરન્સ સંબંધી અરજીઓ, જાહેરાતો, કંકોત્રીઓ, પ્રતિનિધિ-
 મુદ્રણ કામની અનુ- પ્રત્રિકાઓ, વિષયની યાદીઓ, ટિકીટો, ભાષણો, વિગેરે
 કુલ્તા. સર્વ મુદ્રણ કામ અહીંના જાણીતા શ્રીસયાજીવિજય પ્રેસમાં
 કરાવ્યું હતું. તે પ્રેસના મालીક મિ. માળેકલાલ અંબારામ
 ડૉક્ટર, કૉન્ફરન્સ જાણે પોતાને ત્યાંજ ભરાવાની હોય અને પોતે તેના એક અંગ
 રૂપજ હોયની તેમ, કમીટીની દરેક હીલચાલમાં ઉલટથી સમૈલ થઈ જરૂર પડતાં
 પોતાનું ચાલુ કામ પળ બંધ રાખીને અને કાર્યક્રમ વિગેરે હેવાલ રાંજનારોજ
 પ્રસિદ્ધ કરી શકાય તેટલા માટે સ્વાસ્થ્ય સ્થિતિમાં મંડપના કંપાઉંડમાંજ
 તંબુમાંજ રાખીને જે તે કામ સારીરીતે અનુકુલતાથી કરી આપતા હતા. તે બદલ
 સ્વરા અંતઃકરણથી તેમનો આભાર માની ઉત્તેજન આપવું ઘટે છે.

૨૭ ગમે તે એકાદ કોમનો સુધારો પણ દેશના ઉત્તરનો વસ્ત નજીક
 પત્રકારોનું સ્તુત્ય વલણ. લાવવામાં સાધનભૂત છે એમ માની તેવા પ્રકારની હીલ
 ચાલોમાં સર્વ દેશહિતેચ્છુએ બનતો આશ્રય આપવો જોઈએ,
 એવું કહેવા કરતાં તે પ્રમાણે વર્તીને દાખલો બેસાડનારા વિરલા હોય છે. મુંબઈ
 સમાચાર, સાંજ વર્તમાન, જામે વિગેરે દૈનિક વર્તમાનોના, ગુજરાતી, કેસરી, સયાજી
 વિજય, જૈન આદિ સાપ્તાહિક પત્રોના, અને જૈનધર્મપ્રકાશ, આત્માનંદપ્રકાશ, આ-
 ત્માનંદપત્રિકા પ્રમુખ માસિકોના અધિપતિ સાહેબોએ કૉન્ફરન્સ સંબંધે કમીટીની
 હીલચાલો, જાહેરાતો તથા સ્વચ્છ પ્રસિદ્ધિમાં મૂકી મનન કરવા યોગ્ય સૂચનાઓ
 કરી અને કૉન્ફરન્સનો હેવાલ લેવા માટે પોતાના રિપોર્ટરો મોકલીને જૈન કૉન્ફરન્સ
 પ્રતિ જે ઉદાર વલણ દેખાડ્યું છે તે સ્વચ્છ સ્તુત્ય છે.

૨૮ આ કામ પાર પાડવા માટે જોડતાં નાણાં મેલવવાને સ્વાંગત ફંડ
 ઉઘાડવામાં આવ્યું હતું. તે ભરાવવામાં ફંડ કમીટીએ તેમજ
 ઉપજ. સદર કમીટી નીમાતાં અગાઉ અને પછીથી પણ બીજા
 ઘણા સદ્ગૃહસ્થોએ સ્તુત્ય પ્રયાસ લીધો હતો. ફંડમાં એકંદર રૂ. ૧૦૫૩૫-
 ૧૨-૦ ભરાયા હતા, તે પૈકી રૂ. ૧૨૫ શિવાય બધા વસૂલ થયા છે. ફંડમાં
 નાણાં ભરી સંવત્સરમાં પોતાની લક્ષ્મીનો સદુપયોગ કરનાર સદ્ગૃહસ્થો અને ધર્મ
 શીલ બાનુઓનાં નામોની યાદી (નિ. ડા) આ સાથે જોડી છે.

કૉન્ફરન્સ મંડપમાં પોતાની સુશીથી જોવા માટે પધારનાર વિહિસિટર માટે ટિકીટો કાઢી હતી. પુરુષો માટે રિફર્ડના રૂ. ૩ અને અનરિફર્ડના રૂ. ૨ રાખ્યા હતા. સ્ત્રીઓને નીમે ફીથી ડાઘલ કરી હતી. એ ટિકીટોના વેચાણ ખાતે રૂ. ૨૩૬૧ ઉપજ્યા છે અને કમીટીઓ હસ્તક વધેલો સામાન વેચાયો તેના રૂ. ૨૧૯૯-૩-૦ આવ્યા છે.

૨૯. હવે કૉન્ફરન્સ નિમિત્તે કઈ કઈ બાબતમાં કેટલો સર્ચ થયો તે સમ-
 સર્ચ જવા સારુ જૂદા જૂદા કમીટીઓ તરફથી આવેલા હિસાબ
 ઉપરથી એક તારવણી પત્ર (નિ. જ) તૈયાર કર્યો છે,
 તે અવલોકનમાં લઈએ. તેમાં કુલ સર્ચ રૂ. ૧૪૧૪૩-૦-૩ નો બતાવ્યો છે, પણ જો
 તેમાંથી પ્રેક્ષકોની ટિકીટોના તથા વધેલા માલના વેચાણના મઠ્ઠી રૂ. ૪૧૬૦-૩-૦
 બાદ કરીએ તો નીચલ સર્ચ રૂ. ૯૯૮૨-૧૩-૩ નો એટલે ફંડની ઉપજ કરતાં કમી
 થયેલો માલમ પડશે.

૩૦. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે વડોદરાના શ્રીસંઘે નીમેલી રિસેપ્શન કમીટીએ
 સુમ પરિણામ. સ્વધર્મ અને સ્વજાતિના અમ્યુદય માટે જે પરિશ્રમ
 ઉઠાવ્યો હતો તેનું પરિણામ કેવું શુભ આવ્યું હતું, તે કૉ-
 ન્ફરન્સની બેઠકોમાં અને પછીથી થયેલા કામકાજના હેવાલ તથા તે સંબંધે
 નામાંકિત પત્રકારોએ ઉચારેલા અભિપ્રાય ઉપરથી નિશ્ચિત થઈ શકવા જેવું છે.
 માટે તે અવલોકનમાં લેવાની વિનંતી કરી અને તે મહાન્ મેઝાવડો પરિપૂર્ણ
 ઉતારવામાં ઉમંગથી ભાગ લેનાર સર્વે સાહેબોનો ઉપકાર માની આ રિપોર્ટ સમાપ્ત કરીએ
 છીએ.

સર્વમક્કલમાક્કલ્યં ।
 સર્વકલ્યાણકારણમ્ ॥
 પ્રધાનં સર્વધર્મીણાં ।
 જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥ ૧ ॥

(२०)

नि० क.

रिसेप्शन कमीटीनी यादी.

प्रमुख.

झवेरी फत्तेहभाइ अमीचंद.

उपप्रमुख.

वैद्य हीराभाइ दलपतभाइ.

राजवैद्य.

झवेरी लीलाभाई रायचंद.

चीफ सेक्रेटरीओ.

डॉक्टर बालाभाइ मगनलाल. L. M. & S.

दरबार फिझिश्चन.

झवेरी माणेकलाल घेलाभाई.

जनरल सुपरिंटेंडंटो.

झवेरी फकीरभाइ घेलाभाई.

माजी दरबार झवेरी.

झवेरी कल्याणभाइ अमीचंद.

दरबार झवेरी.

ट्रेझरर.

झवेरी जेसंगभाई मगनलालनी पेढी.

ફંડ કમીટી.

પ્રમુખ.

શ્રવેરી ચુનીલાલ ઈશ્વરદાસ.

સેક્રેટરી.

ગાંધી ગુલાબચંદ કાઠીદાસ.

મેમ્બરો.

શ્રવેરી જેસંગભાઈ કંકુચંદ.

શા. દામોદર નરોત્તમ.

કોઠારી જમનાદાસ રામદાસ.

પટવાં નાથાભાઈ નાનશા.

શા. જેઠાભાઈ સુરચંદ.

શા. મુરાભાઈ મનસુખ.

શા. હગનલાલ મનસુખ.

શા. બેચરદાસ ઘેલાભાઈ.

શા. અંબાલાલ કેશવલાલ.

શ્રવેરી સરુપચંદ ધોળીદાસ.

(મારવાડી)

શા. ગુલાબચંદ સેમરાજ.

શા. હીરાલાલ પન્નાલાલ.

શા. તારાચંદ રીઘવદાસ.

(છાણીના)

શા. કીલાભાઈ પાનાચંદ.

શા. કેશવલાલ ગરબડભાઈ.

શા. નગીનદાસ બાપુલાલ.

શા. જમનાદાસ હીરાચંદ.

(ડભોઈના)

શા. મોહનલાલ રૂપચંદ.

શા. ચુનીલાલ કસ્તૂરચંદ.

શા. નેમચંદ તલકચંદ.

શા. દલસુખ કરમચંદ.

શા. વજેચંદ ચુનીલાલ.

(પાદ્રાના)

શા. કીલાભાઈ મુઠ્ઠાચંદ.

વકીલ દલપતભાઈ લલુભાઈ.

શા. અમરતલાલ વનમાઠી.

(દરાપુરાના)

શા. શ્રવેરભાઈ હીરાચંદ.

ગાંધી નહાલચંદ કાઠીદાસ.

શા. શુશાલભાઈ મોહનલાલ.

સેન્ટ્રલ કમીટી.

પ્રમુખ.

શ્રવેરી ગોકળભાઈ ટુલવદાસ.

સેક્રેટરી.

વૈદ્ય મગનલાલ ચુનીલાલ.

મેમ્બરો.

વકીલ નંદલાલ લલુભાઈ.

વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ.

શ્રવેરી શિખરચંદ સવઈચંદ.

શા. નગીનદાસ ગરબડ.

શા. મગનલાલ માળેકચંદ.

શા. નેમચંદ બેચરદાસ.

उतारा कमीटी.**प्रमुख.**

वैद्य बापुभाई हीराभाई.

सेक्रेटरी.

गांधी जमनादास जगजिवन.

मेम्बरो.

झवेरी ईश्वरभाई गुलाबचंद.

झवेरी नगीनभाई ईश्वरदास.

झवेरी प्रेमचंद बेलाभाई.

कोठारी गोरधन रामदास.

पा. मगनलाल मनसुख.

सरैया केशवलाल पानाचंद.

मारवाडी फताजी आयदान.

शा. नाथाभाई मनसुख.

शा. खीमचंद दीपचंद.

शा. गोरधन दलपत.

शा. पानाचंद धर्मचंद.

शा. पानाचंद अमथा.

शा. नानाभाई वेलचंद.

भोजन कमीटी.**प्रमुख.**

मोदी मोतीलाल लालदास.

सेक्रेटरी.

झवेरी छोटेलाल लालभाई.

मेम्बरो.

शा. दलपत जगजीवन.

शा. सुरचंद गुलाबचंद.

शा. वाडीलाल खुशालभाई.

शा. मोतीलाल वीरचंद.

शा. नेमचंद मलुकचंद.

झवेरी छोटेलाल कीलाभाई.

झवेरी करमचंद धर्मचंद.

शा. जमनादास कीलाभाई.

शा. बापुलाल दामोदर.

गांधी नरोत्तम जमनादास

पटवा केवळभाई गुलाबचंद.

शा. माणेकलाल हीमचंद.

मंडप कमीटी.**प्रमुख.**

झवेरी बालाभाई छोटेलाल.

सेक्रेटरी.

गांधी फतेभाई लालभाई-

जॉ. सेक्रेटरी.

मोदी मोतीलाल नेमचंद.

मेम्बरो.

झवेरी पुरुषोत्तम केशवलाल

झवेरी उदेचंद सवाईचंद

शा. मगनलाल हरजीवन

मोदी मगनलाल रणछोड.

हेल्थ कमीटी.**प्रमुख.**

वैद्य चुनीलाल हरीभाई.

सेक्रेटरी.

वैद्य भाइलाल माणेकलाल.

मेम्बरो.

डॉ. गोंविंदराव दोपाजी.
 डॉ. मणिलाल गीरधर.
 डॉ. भगवानदास झवेरभाई.
 वैद्य. माणेकलाल दलपत.
 वैद्य. गुलाबचंद त्रीभौवन.
 वैद्य. जमनादास चुनीलाल.
 वैद्य. डाह्याभाई हिंमतभाई.

बॉलंटोयर कमीटी.

प्रमुख-

नाणावटी मणिलाल बाळाभाई

B. A. L. L. B.

सेक्रेटरी

गांधी वाडीलाल लालभाई.

मेम्बरो.

झवेरी भीखुभाई वीरचंद.
 झवेरी जेसंगभाई फकीरभाई.
 झवेरी केसरीचंद देवचंद.
 झवेरी चंदुलाल पुरुषोत्तम.
 वैद्य बालुभाई मूळजीभाई.
 वैद्य मणिलाल बापुभाई.
 गांधी अमथालाल नानाभाई.
 गांधी सकरचंद नमजीवन.
 गांधी सवइचंद जगजीवन.
 गांधी खुबचंद फत्तेभाई.
 मोदी मणिलाल मगनलाल.
 घीया सरुपचंद गरबड.
 शा. त्रीकमलाल मगनलाल.
 शा. रणछोडभाई मनसुख.
 शा. केशवलाल वीरचंद.
 शा. जीवणलाल कीशार.
 शा. हिंमतलाल दामोदर.

**શ્રીમંત સરકાર સયાજીરાવ મહારાજ ગાયકવાડ
સેનાલાસલેલ સમશેરબહાદૂર, વડોદરા રાજ્ય,
અમની હુજૂરમાં.**

અમો વડોદરાના શ્રીજૈન સંઘની નમ્રતાપૂર્વક વિનંતિ ઈવી કે,

સાંસારિક, ધાર્મિક, સામાજિક અને કેલવણીની લાલતમાં પોતાની કોમમાં
જૈન કોન્ફરન્સની હ- સુધારો કરી તેને આગલ આળલાના હેતુથી આલા હિંદમાં
કીકત. વસતા જૈનોઁ પોતાની ઁક શ્રીજૈન કોન્ફરન્સ આજથી લે
વરસ ઁપર સ્થાપી હતી, અને ઘણું કરીને શ્રી. મહારાજા
સાહેલના સ્મરણમાં પળ હશે કે ગયેજ વરસે તે કોન્ફરન્સ મુંબઈમાં મળી હતી, જે
લેલા તે કોન્ફરન્સે સદર લાલતોમાં ઘળા પ્રશંસનીય ઁરાલો કર્યા હતા, ઁટલુંજ
નહીં પળ લગભગ રૂ. ૧૧૦૦૦૦ નું ફંડ પળ તેવી જૂદી જૂદી લાલતો માટે કર્યુ હતું.

આપ નામદાર જેલા લાહોશ, વિદ્વાન અને પોતાની પ્રજાને લલ્કે આલા
શ્રીમંતે તે પ્રત્યે લતા- હિંદુસ્તાનની પ્રજાને હરેક રીતે આગલ લધેલી જોલાની અ-
લેલી દિલસોજી. ત્યંત ઁત્કંઁઁ અને દિલસોજી ઘરાલનારા ઁટલુંજ નહીં પળ
હમેશાં તે માટે લાષણો, સૂલનાઓ, સલાલતો અને ઁવી
લોજી મદદથી ઁત્તેજન આપનારા મહારાજાને આવી હીલલાલથી ઘળીજ સુશી લ
સંતોષ થાય ઁ સ્લાભાલિક હે; અને અમોને જાળીને ઘળો હર્ષ થયો હતો કે શ્રીમંતે
અમો જૈનોની ઁ હીલલાલની સર્લ હકીકત પૂર્લે ઘળાજ ઘ્યાનથી અને સંતોષથી
લાંલી હતી, ઁટલુંજ નહીં પળ તે માટે પડપૂલ પળ કરી હતી.

હલે આપ નામદાર જાળો હો તેમ ઁ કોન્ફરન્સની ઁ્રીજી વાર્ષિક સભા
કોન્ફરન્સ અંત્રે અર- અંત્રે (લડોદરામાં) આલતા કાર્તિક લદ (નલેલર) માં
લા માટે કરેલી ગોઁલળ. ભરાલાની હે. તેના સ્લરલ માટે અગાઁથી પૈસા સંલેલી
કરલી જોડીતી લ્યલસ્થાની અમોઁ શરુલાત કરી હે અને

આપ નામદાર જાણીને ખુશી થશો કે, ઘણે અંશે અમો આપ નામદારની વફાદાર પ્રજા તેને પહોંચી વળવા બનતો યત્ન કરીશું.

આ સ્થળે અમારું એવું કહેવું કદાચ આપ નામદારની સ્તુતિ કર્યા જેવું ગણાય તો પણ એ તો નક્કીજ છે કે, શ્રી વડોદરાના શ્રામંતને કૉન્ફરન્સમાં પધારવાની વિનંતી. જૈન સંઘે એ કૉન્ફરન્સ વડોદરામાં આ વર્ષે ભરવાનું જે આમંત્રણ મુંબઈમાં કર્યું તે આપ નામદાર જેવા ઉમંગી રાજ્યપિતાની સહાયતા ઉપર આધાર રાખીનેજ કર્યું છે. ખસુસ કરીને જે રાજ્ય-કર્તા પોતાની દરેક મદદ અને જાત મહેતન એવાં કાર્ય માટે કરે તે મહારાજાને પોતાનીજ પ્રજાને એવી રીતે કામ કરતી જોઈને બમણી ઉર્મિ થાય અને તેથી પોતાની પુરતી સહાય આપી તેના બઠને બમણું કરે એ નિઃશંકજ છે. માટે હવે આપ નામદારને અંગત વિનંતી એ છે કે, આપ નામદાર કૃપા કરી કૉન્ફરન્સમાં પધારશો અને અમો પ્રજાજનને યોગ્ય ઉત્તેજન અને ઉત્સાહ આપવા માટે ઉપ-દેશના બે શબ્દો કહેવા સાથે કૉન્ફરન્સના કામની શુભ શરુવાત કરશો તથા કૉન્ફરન્સનું કામ ચાલે ત્યાં સુધી અવકાશ પ્રમાણે પધારી અમારા કાર્યને સહાય અને બઠ આપશો.

એ શિવાય બીજી જે જે મદદ અને સાધનો આપ નામદાર તરફથીજ વગર માહે અને બિન ભ્રષ્ટ્ર મળવા આશા રાખીએ છીએ, તે નીચે પ્રમાણે:—

રાજ્ય તરફની વગર
માહે અને બિન ભ્રષ્ટ્ર જો-
ઈતી મદદ.

- ૧ આ કૉન્ફરન્સના ૧૦૦૦ થી ૬૦૦૦ માણસ બેસી શકે તેવા મંડપ તથા તેને લગતાં બીજાં કામકાજો માટે રાજમહેલની સામેની બગીચાનાવાળી વિશાળ જગા, જ્યાં શ્રી૦ યુવરાજ છોટા મહારાજા સાહેબનાં લગ્ન વેઠા જાહેર તમાસા થયા હતા તે જગા કૉન્ફરન્સનું કામ ચાલે ત્યાં સુધી.
- ૨ ત્યાં તેટલા દિવસ કીટસન લાઈટ યા વીજળીક લાઈટ.
- ૩ ત્યાં અને કૉન્ફરન્સના ડેલીગેટોના ઉતારાપર વાવટા, કમાનો, ફાનસો, સાફસુફ, છંટકાવ, બંબા અને એવીજ સુધરાઈલાતાની યોગ્ય લાગે તે મદદ.
- ૪ મંડપમાં ભંદોબસ્ત માટે તેમજ જ્યાં જ્યાં જરૂર હોય ત્યાં તેટલા દિવસ પોલીસની પુરતી મદદ.
- ૫ ખાનગી ખાતામાંથી શમીયાના, તંબુઓ, રાવટીઓ, તેને લગતો સામાન, ખુરશાઓ, દીવા, ટેબલો, સોફા વગેરે મળી શકે તેટલાં.

૬ બહારથી આવેલા આશરે ૧૯૦૦-૨૦૦૦ માનવંત પરોળાઓને ઉતરવા માટે અપાઈ શકે તેવાં સરકારી મકાનો, તેમને માટે જવા આવવાને બની શકે તેટલી ઘોડા ગાડીઓ તથા સામાન લાવવા માટે ગાડી, ગાડાં તેમજ એવી જાનગીજાતની બીજી મદદ.

૭ આપ નામદાર કોન્ફરન્સ મંડપમાં પધારો તે વેળા તથા કોન્ફરન્સને લગતા મેલાવઢા વિગેરે માટે મીલીટરી બેંડ.

૮ કોન્ફરન્સ મંડપની જગામાં પાણીના નળો તથા ૬-૭ દિવસ સુધી રાત દહાડો પાણીના નળ ઉઘાડા રહેવાની ગોઠવણ.

૯ પ્રસંગ વશાત્ કાંઈ વિશેષ જરૂરિયાતો જણાઈ આવતાં આપ નામદારને ફરી શ્રમ આપવો ન પડે ને તે મળે તેવી વ્યવસ્થા.

ઉપર લખેલાં સાધનો અહીં મુંબઈ વિગેરેની પેઠે બીજી રીતે ટુર્મિલ છે માટે તે મળવા શ્રીમંતના જ ચરણ કમલમાં વિનંતી ગુજારી છે તો અમો પ્રજાજનોનો શોભા તે રાજ્યની જ શોભા છે એમ રાજ્યધર્મ પ્રમાણે માનો તે આપવા માટે હુકમ કરવાની કૃપા થશે.

અત્રે અમો માનપૂર્વક જણાવીશું કે આપ નામદાર હમેશાં રાજા મહારાજાઓ અને એવા માનવંત પરોળાઓને દરેક રીતનું માન શ્રીમંતની એવાં સુધારનાં કામો માટે ઇમેશની સન્માન આપો છો અને આવાં પ્રજાહિતનાં કામો કરનારને લાગણી. પળ દ્રવ્યની તેમજ બીજા સાધનોની મદદ આપો છો

ઍટલુંજ નહીં પણ ઠેઠ અમદાવાદ સુધી જાતે પધારી હિંદી કોંગ્રેસ પ્રદર્શનનું પ્રમુખ-પદ સ્વીકારી તે દેશહિતના કાર્યને મદદ આપી હતી. તો આ જૈન કોન્ફરન્સ જ્યારે આપ નામદારની રાજધાનીમાં શ્રીમંત સરકારની એક વફાદાર પ્રજા તરફથી મરાય છે, ત્યારે તો આપ નામદાર અમારી માગણીઓ જરૂર સ્વીકારશો એવી અમોને પૂર્ણ ધાત્રી છે.

છેવટે અમો પ્રાર્થીએ છીએ કે, આપ નામદારના ઉદાર આશ્રયથી અમારો એ હીલચાલ સફળ થાઓ અને આપ નામદાર દીર્ઘાયુ અને પ્રાર્થના. અમ્યુદય સાથે અખંડ કીર્તિ મેલવો.

વડોદરા,
તા. ૨૯-૬-૧૯૦૪.

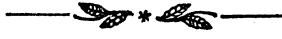
} આજ્ઞાંકિત સેવકો,
જ્ઞવેરી ફતેભાઈ અમીચંદ.
વૈદ હીરાભાઈ દલપતભાઈ વિગેરે.

(૨૭)

(નિ. ગ.)

હુ. દિ. ક. જા. નંબર ૧૪૮૭
૧૯૦૩-૦૪.

યાદી રા. રા. સ્વેરી ફતેહભાઈ અમીચંદ તથા હીરાભાઈ દલપતભાઈ
વિગેરે જૈન સંઘના આગેવાનો તરફ દિવાન કચેરીથી
લક્ષ્મણની એવી કે,

આપના તરફથી જૈન કૉન્ફરન્સના સંબંધમાં શ્રીમંત સરકાર મહારાજા સાહેબની

જૈન સંઘ તરફથી હુ-
જૂર અરજી થઈ તે ઉપર
થયેલું હુજૂરનું ફરમાન.

હુજૂરમાં કેટલીક સામાન વિગેરેની સવડ મેહેરબાની તરીકે
મળવા બાબત અરજી થયેલી તે સંબંધમાં શ્રીમંત સરકાર
મહારાજા સાહેબે કૃપાવંત થઈ નીચે મુજબ ફરમાન કર્યું છે:—

- ૧ સરકારી સામાન આપવાનો તે સરકારી કામને કંઈ પણ અડચણ નહીં
આવતાં જેટલો સહેલાઈથી આપી શકાય તે આપવામાં આવશે.
- ૨ પોલીસના પહેરા માટે પણ એજ પ્રમાણે કરવામાં આવશે.
- ૩ પાણીના નળ તથા લાઈટ માટે જે નીવળ સ્વચ્છ નળ જોડાણનો, તેમજ
લાઈટ કરવાનો થાય તે તથા મંડપની જગા વ સરકારી મકાન માટે જે
વિશેષ સ્વચ્છ થાય તે કૉન્ફરન્સ કમીટીએ કરવાનો છે.
- ૪ મંડપ માટે માંગેલી જગા તથા બની શકે તે પ્રમાણે સરકારી મકાન
તથા સામાન આપવામાં આવશે અને તેની લાગતની સ્પેશીયલ કેસ તરીકે
માફી ગણવામાં આવશે.
- ૫ શ્રીમંત સરકાર મહારાજા સાહેબને કૉન્ફરન્સમાં પધારવા બાબત
વિનંતી કરવામાં આવી છે, તે બાબત સ્વારી વડોદરે આવ્યા પછી
કૉન્ફરન્સ કમીટી સાથે વિચાર કરી નીકાલ કરવામાં આવશે. આ બાબત
વિચાર થઈ વિનંતી માન્ય થયા પછી પણ શ્રીમંત સરકાર મહારાજા
સાહેબ કોઈ અડચણને લીધે જાતે પધારી નહીં શકે તો તેમની ગેર હાજરીને

લીધે કૉન્ફરન્સના કામને અડચણ નહીં આવવાના હેતુથી બીજો તજવીજ જરૂર હાગે તો કરી રાખવી.

- ૬ સરકારી સામાન તથા જગાં તથા બીજી જોડતી સગવડ વિગેરે આપવા લેવાની બાબતમાં સરકારી કારખાનદાર અથવા અમલદાર અને કમીટી વચ્ચે કંઈ કારણસર વાંધો પડે તો તેનો નિકાલ નામદાર દિવાન સાહેબ તરફથી અથવા નામદાર સાહેબ જેને અધિકાર આપે તેમના તરફથી થશે અને તે નિકાલ છેવટનો ગણવામાં આવશે.

આ પ્રમાણે ફરમાન થયું છે તે જાણવામાં આવશે.

- ૧ આપના વિનંતીપત્રમાં માગણી કરેલી બાબતો સંબંધે પબ્લીકવર્ક્સ, ખાનગી, પોલીસ અને ફોજખાતા તરફ અહીંથી લેખવામાં આવ્યું છે અને તે સાથે સદર વિનંતીપત્રની નકલ પણ મોકલવામાં આવી છે. તા. ૧૭ માહે જુન સન ૧૯૦૪.

વિનંતીપત્રમાં નમુદક-
રેલી બાબતો સંબંધી લાગ
તાવળગતા ખાતા તરફ
લેખવામાં આવ્યું છે.

હુકમથી
નગીનભાઈ સંતોકભાઈ.
મુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ.

नि. घ.

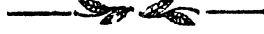
कल्याणमन्दिर मुदार मवद्यभेदि
 देवार्यवीर मवनम्य निवेदयामः ॥
 भो भोः प्रमादमवधूय भजध्वमेतं
 श्रीजैनशासनसरोजदिनेशसङ्गम् ॥ १॥

स्वस्ति श्रीपार्श्वजिनं प्रणम्य श्री————— महाशुभस्थाने पूज्याराध्य,
 दृढधर्मवान्, देवगुरुभक्तिकारक, धर्मप्रभावक, परमप्रीतिपात्र इत्यादि अनेक शुभ
 गुणालंकृत श्री————— कीखिदमतमें
 श्रीबडोदेसे लि. श्रीसंघ समस्तके प्रणाम अवधारियेगाजी. यहां श्रीदेव-
 गुरूके प्रसादसे क्षेमकुशल हे. आपकी कुशलता हमेश चाहते हैं. विशेष विज्ञा-
 पना कि एकांतहितकारी सर्वोत्कृष्ट श्रीजैनधर्म ओर जैनधर्मी समुदायकी
 तत्कीके लिये सब जायके श्रीसंघके प्रतिनिधियोंका महामंडळ श्रीफलोधि
 पार्श्वनाथके तीर्थमें और मुंबईमें श्री जैन श्वेतांबर कॉन्फरन्स के नामसे जमे
 हुवाथा. व्हो कॉन्फरन्सकी तिसरी सभा यहां भरनेका आमंत्रण, मुंबईमें मिलेली
 दुसरी कॉन्फरन्सके बरत, हमारे संघके तर्फसे किया गया हे. ओर उस लिये
 विक्रम संवत १९६१ मार्गशीर्ष (गुजराती कार्तिक) वदि ९—६—७
 ता. २७-२८-२९ माहे नवम्बर इस्वी सन १९०४ वार रवि, सोम, मंगलके रोज
 हमने मुक्तर किये हैं. तो उस मुबारक वक्तपे आपके तर्फसे प्रतिनिधि (डेलीगेट)
 के तोरसे यहां तशरीफ फरमानेके वास्ते ————— के आगवानोमेंसे लायक
 प्रतिनिधियोंकु पसंद करके भेजनेकी महेरबानी करे. ओर उन महाशयोंके नाम
 इस सोबत भेजी हुई मुद्रित प्रतिनिधि-पत्रिकामें कुंकुमपात्रिका पहुँचेसे आठ
 दिनकी मुदतमें लिख भेजनेका करे.

बडोदा (वीरक्षेत्र) प्राचीन शहर हे. श्रीमंत महाराजा सयाजीराव
 गायकवाड सरकारकी राजधानी हे, ओर श्रीजिन मंदिरकी यात्राका ओर परम-
 पूज्य आचार्य महाराज श्री १०८ श्री कमलविजयादि मुनि महाराजके दर्शनका
 योग हे. शिवाय श्रीजैन धर्मके लाक्षणिक प्रदर्शन देखनेका भी मौका हे. सो विदित होवे.

बडोदे-गुजरात.	}	लि. श्रीसंघके तरफसे
आश्विन सुदि १० रोज मंगल.		नम्र सेवकों.
बाळाभाई मगनलाल डॉक्टर.		फत्तेहभाई अमीचंद झवेरी.
माणेकलाल घेलाभाई झवेरी		प्रमुख, कॉन्फरन्स स्वागत मंडळ.
चीफ सेक्रेटरीओ		विगेरे. विगेरे.

कॉन्फरन्स मंडपमां लगावेलां हितवचनोनां बोर्डो.

सिद्धिः स्याद्वादात् । ज्ञानक्रियाभ्यां मोक्षः ॥

अहिंसा परमो धर्मः । सत्यमेव जयति नानृतम् ॥

पदमं नाणं तओ दया ॥

सर्वे हि सुखिनः सन्तु, सर्वे सन्तु निरामयाः ।

सर्वे भद्राणि पश्यन्तु, मा कश्चिद्दुःखमाप्नुयात् ॥

बाह्यप्राणा नृणामर्थो, हरता तं हता हि ते ॥

धर्मस्य त्वरिता गतिः ।

चतुर्वर्गेऽग्रणी मोक्षो, योगस्तस्य च कारणम् ।

ज्ञानश्रद्धानचारित्र-रूपं रत्नत्रयी च सः ॥

परोपकाराय सतां विभूतयः ॥

चित्ते वाचि क्रियायां च महतामेकरूपता ॥

कार्यः संपदि नानंदः, पूर्वपुण्याभिदेहि सा ।

नैवापादि विषादस्तु सा हि प्राक्पापपिष्टये ॥

न्याय्यात्पथः प्रविचलन्ति, पदं न धीराः ॥

विद्यागमार्थं पुत्रस्य, वृत्तार्थं यतते च यः ।

पुत्रं सदा साधु शास्ति, प्रीतिकृत्स पिताऽनृणी ॥

यद्यदेव विद्यया क्रियते तत्तदेव वीयवत्तरं त्रवति ॥

जितं जगत् तेन मनो हियेन ॥

गतानुगतिको लोकः न च लोकः पारमार्थिकः ॥

सहसा विदधीत न क्रिया मविवेकः खल्वापदां पदम् ॥

पंडितोऽपि वरं शत्रुर्न मूर्खो हितकारकः ॥

बालादापि हितं ग्राह्यम् ॥

એક બાળકથી પણ હિતવચન ગ્રહણ કરવું.

જે કરવું તે પેહેલું કીજે, કાલની શી વાતો ?

તીરથની આશાતના નવિ કરીએ.

અતિ લોભ તે પાપનું મૂલ.

કડવાં કૃણ છે ક્રોધનાં.

માને ગુણ જાયે ગળી, પ્રાણી, જાજે વિચારી, રે !

પ્રાણી! મ કરીશ માયા લગાર.

નિંદા મ કરજો ક્રોધની પારકી રે !

સંતોષી નર સદા સુખી.

મન જીત્યું તેણે જગત્ જીત્યું.

શીયળ સમું સુખ ઠા નહિ.

ધોરજ મોટી વાત છે.

ગાડરિયો પ્રવાહ જેમ ચાલ્યો તેમ ચાલ્યો;

પરમાર્થ ક્રોધ જોતું નથી.

ટોલટપાની વાતમાં, વખત અમૂલ્ય જાય;

કનક કોટી ધન આપતાં, સમજે પણ નહિ થાય.

આ વાત સુણો ને અમારી, તમે તજો સદા પરનારી.

ખોટામાં ખોટા છે રંગ, મદિરાનો નવ કરશે સંગ.

જુગાર સદા કરવા નહીં.

વેશ્યા પરસ્ત્રી ગમન કરવું નહીં.

કેદી ચીજો વાપરવી નહીં.

ત્રણ મનોરથ ચિંતવવા.

હાથે તે સાથે, દેશે તેવું પામશે, વાવશે તેવું લણશે.

શીળ રહિત નર કુટડા, જેવાં આવળ પ્રૂણ;

શીળ સુગંધે જે ભર્યા, તે માણસ બહુ મૂલ.

ક્ષમા સાર અંદન રસે, સિયો ચિત્ત પવિત્ર;

દયા વેલ મંડપ તળે, રહેા લહેા સુખ મિત્ર.

સજ્જન મુખ અમૃત લવે, દુર્જન વિષની ખાણ.

સોખત તેવી અસર.

જયણા જનની ધર્મની.

કરમને શરમ નથી.

ક્ષણ લાખેણો જાય, જો સાધી શકે તો સાધ.

સંવેગ રંગ તરંગ ઝીલે, માર્ગ શુદ્ધ કહે બુધા;

તેહની સેવા કીજીએ, જેમ પીજીએ સમતા સુધા.

સમતાનાં કૃણ મીઠાં છે.

ખાડો ખોદે તે પડે.

પંડિત તે જ નિરભિમાન.

ધન્ય રોધન તપ મનોહાર.

છતી શક્તિ ગોપવે તે ચોર.

કર્મ કટક જિતે તે જિન, તેથી ત્રાસે તે છે દીન.

મૂરખ સાથે ગોઠડી, પગ પગ હોય કલેશ.

અવશુણુ પર જ શુણુ કરે, તે વિરલા જગ જોય.

હીણાતણો જ સંગ ન તજે, તેહનો શુણુ નવિ રહે;

જ્યું જલધિ જળમાં બળ્યું ગંગા નીર દૂણુપણું લહે.

સંપ ત્યાં જંપ.

કોઈને તું કાર તોછડે બોલાવવું નહિ.

કન્યાનું દ્રવ્ય લેવું નહિ.

ખોટી સહી સાક્ષી કરવી નહિ.

વગર તપાસે પ્રરિયાદી કરવી નહિ.

રાજ્ય વિરૂદ્ધ, દેશ, વિરૂદ્ધ સંધ વિરૂદ્ધ અને ધર્મ વિરૂદ્ધ

આચરવું નહિ.

હમેશ વહેલા ઉઠી ઉપાધિમુક્ત થવું ને નવકાર મહામંત્ર-

નું સ્મરણ કરવું.

માતા, પિતા, દેવ, ગુરુ ને સંધની ભક્તિ કરવી.

સદ્ગુરુનું વ્યાખ્યાન સાંભળવું.

જ્ઞાનવૃદ્ધ, ક્રિયાવૃદ્ધ અને વયોવૃદ્ધનો વિનય કરવો.

નીચનો પરિચય કરવો નહિ.

પરકી આશા, સદા નિરાશા.

દરરોજ નવું નવું વાંચવું કે સાંભળવું, ભણેલું

યાદ કરવું, ને શંકાઓનું સમાધાન કરી લેવું.
 પારકી ભૂલ કાઢતાં પહેલાં પોતાની ભૂલ તપાસવી.
 પોતાનો ધનસાક્ષ પોતેજ કરવો.
 પૂર્વ કે દક્ષિણ તરફ માથું રાખી સુવું.
 જે સ્વર ચાલતો હોય તે બાજુનો પગ પહેલાં મૂકવો.
 ગૃહ કામ કરતાં છતાં, જે રહે અનુભવ દક્ષ;
 ધ્યાયે સદા જિનેશપદ, થાય મુક્ત પ્રત્યક્ષ.
 પરપદ માને આપનો, તો ભવ ભ્રમણુ ન બચ;
 જે બણે નિજ રૂપને, તવ પોતે શિવ થાય.

(સ્ત્રીઓ માટે ખાસ.)

પરશું પ્રેમેરે ! હસીય ન બોલીએ.
 દાંત દેખાડી રે ! ગુણ ન ખોલીએ.
 નક્ષત્ર નર શું રે ! નયણુ ન જોડીએ.
 મારગ બતાં રે ! આધું ઝોઢીએ.
 વ્યસની સાથે રે ! વાત ન કીજીએ.
 હાથે હાથે રે ! તાલી ન લીજીએ,
 શીયળ પ્રભાવે રે ! જુઓ સોળે સતી.
 ત્રિભુવન માઠે રે ! તેહ થઇ છતી.

જન મન રંજન ધર્મકો, મૂલન એક બદામ ॥
 લઘુતાસે પ્રભુતા, અરુ પ્રભુતાસે પ્રમ્ દૂર ॥
 નારી ચિત્ત દેખના, વિકાર વેદના ।
 જિનંદચંદ દેખના, શાંતિપાવના ॥
 મમતા રાંડ માંડકી જાઈ ॥
 રવિ દુજો, તિજો નયન, અંતર ભાવી પ્રકાશ ।
 કરો ધંધ સબ પરિહરી, એક વિવેક અમ્યાસ ॥
 જાગ, અવલોક નિજ શુદ્ધતા સ્વરૂપકી ।
 શોભા નહિ કહી જાત, ચિદાનંદ ભૂપકી ॥
 ઘટ ઘટ અંતર જિન વસે ઘટઘટ અંતર જૈન ।

मत मंदिराके पानमें मतवाले समजै न ॥
 शुद्ध उपयोग ने समताधारी, ज्ञानध्यान मनोहारी ।
 कर्म कलंककु दूर निवारी, जीव बरे शिवनारी ॥
 जब लग तेरा पुण्यका, पहुँचे नहि करार ।
 तबलग तुमको माफ है, अवगुण करो हजार ॥
 पुण्य पुरा जब होत है, उदय होत है पाप ।
 दाज्ञे वनकी लाकड़ी, प्रगटे आपोआप ॥
 जिन समरो, जिन चितवो, जिन ध्यावो मन शुद्ध ।
 क्षणमां पामो परम पद, थइ पोते प्रतिबुद्ध ॥
 देह गेह धन धान्य ते, पर, जड, पुदल जाण ।
 ज्ञाता दृष्टा आप तुं, चेतन मुख गुण खाण ॥
 तुलसी हाय गरीबकी कबून खाली जाय ।
 मुवा ढोरके चामसे, लोह भस्म हो जाय ॥
 मन मावत, तन चंचल हस्ति, मस्ती है बलकी ।
 सद्गुरु अंकुश धरो शिरपर, चल मारग सतकी ॥
 ज्ञानविना व्यवहारको, कहाँ बनावत वाच ।
 रत्न कहो को काचको, अंत काच सो काच ॥
 अंतर लक्ष रहित ते अंध, जानत नहि मोक्ष अरु बंध ॥
 दुःखमे सब को प्रभु भजे, सुखमे भजे न कोय ।
 जो सुखमे प्रभुकु भजे, तो दुःख कहाँसे होय ॥
 कथनी कथे सब कोय, रहणी अति दुर्लभ होय ।
 कथनी साकर सम मीठी, रहिणी अति लागे अनिठी ॥
 जननी जणजे भक्त कां, कां दाता, कां शूर ।
 नहि तो रहेजे वांझणी, मत गुमावै नूर ॥
 चालना जरूर जाकु, ताकु कैसा सोवना ॥
 बूरा बूरा सब कहे, बूरा न दिसे कोय ।
 जो घट शोधुं आपणो, तो मुजसे बूरा न कोय ॥

Let us be then up and doing,
 With a heart for any fate;
 Still achieving, still pursuing,
 Learn to labour and to wait.
 Example is better than precept.

श्री जैन लाक्षणिक प्रदर्शन कमीटी.

प्रमुख.

झवेरी लालाभाई रायचंद.

सेक्रेटरी.

झवेरी लालभाई कल्याणभाई.

मोदी मगनलाल रणछोड.

मेंबरो.

वैद्य मगनलाल चुनीलाल.

वकील नंदलाल लल्लुभाई.

झवेरी जेशींगभाई फकीरभाई.

गांधी वाडीलाल लालभाई.

झवेरी अंबालाल नानाभाई.

झवेरी भोखुभाई वीरचंद.

वैद्य मणीलाल बापुभाई

नाणावटी मणीलाल बालाभाई.

झवेरी उत्तमचंद नगीनचंद.

झवेरी केशरीचंद बालुभाई.

झवेरी नानाभाई जेठाभाई.

कोठारी द्वारकादास जमनादास.

झवेरी मोतीचंद पानाचंद.

झवेरी मगनलाल ताराचंद.

झवेरी डाह्याभाई ललुभाई.

गांधी शकरचंद जगजीवन

झवेरी वाडीलाल सरूपचंद

झवेरी ललुभाई परसोत्तम.

झवेरी उदेचंद सवईचंद.

वैद्य डाह्याभाई हीमतलाल.

झवेरी फुलचंद ललुभाई.

मोदी मोतीलाल नेमचंद.

झवेरी हिंमतलाल चुनीलाल.

झवेरी जेसंगभाई कंकुचंद.

शा. नेमचंद बेहेचरदास.

वकील मोहनलाल हीमचंद.

गांधी सवईचंद जगजीवन.

શ્રી જૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શનના સેક્રેટરી ઇવેરી લાલભાઈ કલ્યાણભાઈનું ભાષણ.

શ્રીમંત યુવરાજ ફત્તેહસિંહરાવ મહારાજ અને સદ્ગ્રહસ્થો !

અમારા આમંત્રગને માન આપી આપ સાહેબોએ અત્રે પધારવાની જે તસ્દી લીધી તે માટે આપને અમારી કમીટી તરફથી અભિનંદન આપું છું. શ્રીજૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની ત્રીજી વાર્ષિક સભા અત્રે આવતા રવિવારે ભરાવાની છે. તેને લગતું એક પ્રદર્શન યોજવાની યોજના અમારા તરફથી કરવામાં આવી છે.

જે પ્રદર્શનો આજ સુધીમાં ભરવામાં આવ્યાં છે, તેથી આ પ્રદર્શન કંઈક જૂદીજ ઢબથી કરવાની યોજના છે. જૈન ધર્મમાં ત્રીજ, પાંચમ, આઠમ, અગીઆરસ, ચૌદસ, પુનમ, અમાસ એ પર્વ તિથિયો માની છે. તેના તથા મોક્ષમુખ આપનાર અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપ એ નવ પદના અગર તે નવ અને ત્રીજાં પ્રવચન (સંવ), તીર્થ, આદિ અગીઆર મઠી વીસ સ્થાનકના આરાધન માટે તપસ્યા કરવામાં આવે છે; અને તે પૂર્ણ થાય ત્યારે તેને ઉજવવા ઉજમણું (ઉદ્યાપન) કરવાનો પ્રચાર ધર્મના સાત ક્ષેત્રોને પુષ્ટ કરવા માટે પડેલો છે. તેમાં પળ કાંઈક પ્રદર્શન જેવો હેતુ હોય એમ લાગે છે.

અમે પ્રદર્શનમાં જ્ઞાન, દર્શન, ને ચારિત્રનાં ઉપકરણો, પવિત્ર વસ્તુઓ અને પરદેશી માલની સાથે હરિકાઈ કરી શકે તેવો દેશી હુન્નરકલાનો માલ મુકવાની યોજના કરી છે; અને વિશેષમાં જૈન ધર્મના પૂર્વાચાર્યોએ કરેલા ઉપદેશને આધારે કેટલાક દેખાવો યોજાવા તૈયાર કરાવ્યા છે, જેમાં ધર્મના સિદ્ધાંતોને કુદરતી દેખાવોનાં રૂપ આપી પ્રેક્ષકોનું ધર્મ તરફ ધ્યાન ટેંકવા પ્રયત્ન કર્યો છે.

પ્રદર્શનની વસ્તુના છ જથા કર્યા છે. તેમાં પહેલો ભાગ (જથો) ઉપદેશક દેખાવોનો રાખ્યો છે, અને તેને લઈને જ પ્રદર્શનને લાક્ષણિક પ્રદર્શનનું નામ આપ્યું છે. ચાર દેખાવો આવી ગયા છે, અને ત્રીજા વધુ મનહર દેખાવો કલકત્તેથી તથા જયપુરથી આવવાના છે. સૌથી ધ્યાન ટેંકનારા દેખાવ જગત્ પ્રસિદ્ધ શ્રાહેમાચાર્ય મહારાજે ગૂર્જરેશ્વર સિદ્ધરાજ જયસિંહને ધર્મસન્મુલ્ય કરવા માટે દાંધેલા ઉપદેશ

ઉપરથી નિપજાવેલો ચાર સંજીવની ન્યાયનો છે. બીજા દેખાવો અન્ય ધર્મનો નિંદાનો પરિહાર, એકાંતવાદથી થતી મૂલો, જનસ્વભાવની વિચિત્રતા, ગૃહસ્થીની મોહ દશા, મનઃશુદ્ધિ અને સ્વરો મોક્ષ માર્ગ સમજાવવા માટે યોજેલા છે.

બીજા જ્ઞાન વિભાગમાં, જૈન ધર્મના પ્રાચીન ગ્રંથોના નમુના, જેમાં તાડપત્ર ઉપર અને સોનાના અક્ષરે લેખેલી પ્રતો છે. તે પૂર્વે કાઢના મહા પુરુષોની દૃઢ ધર્મ શ્રદ્ધા બતાવી આપે છે. એક પ્રતનો ગૃહસ્થાશ્રમમાં ચિત્રકૂટના રાજાના પુરોહિત અને પછીથી જૈન ધર્મની દિક્ષા અંગીકાર કારનાર શ્રીહરિભદ્ર સૂરિની રચેલી લલિતવિસ્તરા ચૈત્યસ્તવવૃત્તિની છે. એ સિવાય બીજા ઉપગરણોમાં હાથીદાંતનું ઉત્તમ કારીગરીનું ચૌદ સ્વપ્નનું એક પાટું અને સાચા મોતીના ભરત કામનું પાટું પાટલી, ચાવલી વિગેરે અતિ આલ્હાદકારી છે; અને બુદ્ધિવર્ધક વસ્તુઓનો સંગ્રહ વિદ્યાવિલાસીઓને ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય છે.

ત્રીજા દર્શન વિભાગમાં, તીર્થંકર ભગવાન્ જેના ઉપર વિરાજી ભવ્ય જીવોને સંસારસમુદ્રમાંથી તારનાર દેશના દેતા હતા, તેના રુયાલ આપવા માટે અહીંના શ્રીસંઘે કરાવેલું એક ચાંદીનું સમવસરણ, તે સિવાય સમ્મેત શિલ્પર વિગેરે તીર્થના ચિત્રપટો ચિત્તાકર્ષક છે.

ચોથા ચારિત્ર વિભાગમાં સાધુનાં ઉપકરણો વિગેરે છે.

પાંચમાં વિભાગમાં, અહિંસા પરમો ધર્મ: એ સિદ્ધાંત પ્રમાણે ચરત્રી વિગેરેનો સ્પર્શ ન આવે તેવા સાત્રુ મળિત્વતીઓ વિગેરેનો સંગ્રહ છે, જેનો ઉપયોગ મંદિરાદિ પવિત્ર સ્થાનોમાં પગ કરવા હરકત આવે તેમ નથી.

છેલ્લા જથામાં, પરદેશી માલની સાથે હરીફાઈ કરી શકે તેવા દેશી માલનો સંગ્રહ કરવાની યોજના છે.

ઉપર પ્રમાણે અમે પ્રથમ પ્રયાસ કર્યો છે, અને તેને માટે પુરતો વલત મઠી શક્યો નથી, તેથી પ્રદર્શન જોઈએ તેવા વિસ્તારવાળું થઈ શક્યું નથી. હવે શ્રીમંત યુવરાજ પદ્મેસિંહરાવ મહારાજે કૃપા કરી અમારું આમંત્રણ સ્વીકાર્યું અને કઢી પ્રાંતમાંથી આ પ્રદર્શન ઉઘાડવા માટે ખાસ પધારવાની તસ્દી લીધી તેને માટે હું ફરીથી અભિનંદન આપું છું અને તેઓશ્રીને આ પ્રદર્શન સુલ્લું મૂકવા માટે વિનંતી કરું છું.

૧ શ્રીઆનંદઘનજીમહારાજ કૃત પદ્મદર્શન જિન અંગમળીજે ૬૦ સ્તવન ઉપરથી સમય પુરુષનો ૨ પાંચ આંખલા અને હાથીનો ૩ છલશ્યા કઠીઆરને આંબાનો ૪ મધુવિંદુનો ૫ ધોબીઢાની સજ્જાયનો ૬ વળજારાની સજ્જાયનો.

नि. ज.

श्रीमंत युवराज फत्तेहसिंहराव महाराजे
श्री जैन लाक्षणिक प्रदर्शन
खुल्लुं मूकतां करेलुं भाषण.

I regret to say that the previously arranged and pressing engagements have prevented my father the Maharaja Saheb from presiding at the opening ceremony of your Exhibition; but wishing to show his great sympathy with the movement Maharaja Saheb has asked me to come forward and welcome you to Baroda in his name and in the name of his people. I can assure you that much as I feel my inability to fill adequately the place of my father, I have great pleasure in presiding here to-day; that pleasure is enhanced by the sight of this large assembly which is a sign of the growing unity of India, of the effort made to carry on free enquiry in matters ethical and religious, and of the desire to progress on the part of India's people.

It is a source of genuine pleasure to me to learn that you the followers of one of the ancient religions of the world are advancing in a way peculiar to modern times, in making researches into the antiquity and truth of your faith. Europe has once more given us the stimulus in the matter, for historical works of great critical value, have mostly been published there; and scholars like Professors Jacobi, Weber and Leumann have sifted history from beyond the sacred books of the Jain religion accessible to the world at large. While I was at Oxford a series of books was published at the Clarendon Press of our University, which made it possible for those, who took a general interest in Eastern faiths or a particular interest in some particular faith to study the sacred books of the East.

I am glad to find that Indian scholars have followed the lead of European Savants and the learned Doctor Bhandarker

and Mr. Bhagvanlal Indrajee, who have contributed materially to the store of Literature now available on the subject of the Jain faith; but what has been accomplished is as yet nothing to what still is to be done, for I fear only a hundredth part of the sacred books of the Jains has yet been brought to light. Let us hope that such Conferences and Exhibitions as these would induce young Jain scholars to dig deeper into the mines of learning, and bring out valuable ore now buried and hidden. But scholarship and specialization come after a general liberal education and not before it. The problem before you is the same old problem of the future destiny of India, namely education; and I hope that now when every one is looking into the condition of his own house, the Jains will not fail to look minutely into the state of theirs and set right those things which require setting right. Other people may plead poverty in defence of their own ignorance but the enterprising Jains at least who have acquired a good deal of wealth by the trade cannot be excused on their plea, and specially on the present moment. It is intimately connected with your faith and this is a pleasing aspect of the Exhibition and the Conference in these days when people with crude notions of the progress think all religion unnecessary or at least ridicule those religions which have had their origin in the East. But I wish to say that all religions are at least seeking after truth, the highest and the best of religion of mankind; therefore while having due reverence for your faith, which is really a necessary condition of all time and a deep study, you should not shirk free enquiry and the genuine search after truth. And if in your researches reason forces on you conclusions other than those handed down to you by your predecessors, I trust that you will have the honesty and the courage not to turn away from the truth in order to keep up an old empty formula.

* Among the doctrines of your faith, I find the belief that every-thing in Nature is alive and has a soul or Jiva, which is very fascinating. In another form the same idea presents itself in the Pantheism of the Brahmanic faith, in the poetry of worship

pers of Nature like Wordsworth and Shelly and in the Suffism of the Mussalmans. It is pleasing to turn from reading descriptions of the appalling destructions now going on in Manchuria to the peacefulness of a faith that allows life and soul even to those things which we generally call inanimate. The belief that we are not entitled to abuse anything in nature, no matter howsoever small or insignificant, should be preached with great persistence. But I hope I will not offend you if I say that a benevolent Providence has created things for our benefit, which if properly used can help man, the highest creation of God in working for the perfection of human life. It is not only practically necessary but quite essential that we should derive due benefit from the good things of this world, for true economy never forbids *use*, but abuse.

In conclusion I should like to say that though religion is necessary, bigotry is not. All religions are treading the paths which their votaries believe to lead to Truth. Let us therefore not forget in the heat of the journey the true sympathy of fellow-travellers, and the hospitality of the road-side. The search for truth is not a scramble for some exhaustible source of wealth. Truth is vast and inexhaustible; there is enough of it for all races and religions. We should therefore sympathise and respect all men, no matter of what religious persuasion. My father and his Government are aiming at the unity of all our subjects, and I trust, that as loyal subjects and good neighbours, all of you will join hands with us and bring about unity first in the Baroda Raj and then in all India. If we can accomplish that we can look forward to a general parliament of man and federation of the world.

* See foot-note on page 42.

(अनुवाद)

हुं कहेवाने दिलगीर छुं, के आगमचथो बीजी रोकण मारा पिताए माथे लींघेजी होवाथी तेओ आ प्रदर्शन उवाडवानो क्रियामां हाजर थईं शक्या नथी. पण आ हिलचाल साथनी पोतानो दिलसोजी बताववा माटे महाराजा साहेबे, तमने ते नामदारना तथा ते नामदारनी प्रजाना तरफे वडोदरामां

આવકાર આપવામાટે, મને અત્રે હાજર થવાને જણાવ્યું છે. જોકે મારા પિતાનો જગ્યા લાયક રીતે પૂરવાને મને પોતાને હું અશક્ત સમજું છું તો પણ આટલું તો જાણીએ કે, જે જગ્યામાં આ પ્રદર્શનમાં પ્રમુખ સ્થાન લેવાને મને મોટી ખુશાલી ઉપજી છે કે, જે જગ્યામાં આ મોટી સંસ્થાને હાજર થયેલી જોઈ મોટો વધારો થયો છે. કારણ કે તમારી હાજરી બતાવે છે કે, હિંદુસ્તાનમાં હુન્નર ઉદ્યોગની, સંસારી, તેમજ ધાર્મિક બાબતોના સંબંધમાં સ્વતંત્રપણે સંશોધન કરવાને બધા એકત્ર થઈ શકે છે તથા હિંદી પ્રજા સુધારાની બાબતમાં આગળ વધવાની ઉત્કંઠા રાખે છે.

આ જોવાથી મને સરસરી ખુશાલી ઉપજે છે કે તમો કે જે દુનિયાના પ્રાચીન ધર્મો પૈકી એકને માનનારા છો તે તમારા ધર્મની પ્રાચીનતા તથા સત્યતાના સંબંધમાં શોધ ચોંટાળી હાલના જમાનાને અનુસરતી રીતે આગળ વધવા લાગ્યા છો. યુરોપે એ બાબતમાં આપણો ઉત્સાહ સતેજ કર્યો છે. કારણ કે, ઇતિહાસિક અતિ અમૂલ્ય સૂક્ષ્માવલોકનથી ભરપૂર પુસ્તકો ઘણે અંશે ત્યાંજ પ્રગટ થયાં છે; તથા પ્રોફેસરો જેકોબી, વેબર, અને લ્યુમ્મન જેવા વિદ્વાનોએ, જે જૈન ધર્મનાં પવિત્ર પુસ્તકો ઘણે સરે ઠેકાણે મળી આવે છે તે સિવાય બીજાં એ ધર્મનાં પવિત્ર પુસ્તકોમાંથી સરી હકીકત શોધી કાઢી છે. હું જ્યારે ઓક્સફર્ડમાં હતો ત્યારે ત્યાંની યુનિવર્સિટીના કૅરન્ડન પ્રેસમાંથી એવી કેટલીક ચોપડીઓ પ્રગટ થઈ હતી કે જેથી જોઈએ, પૂર્વ દેશમાં ઉત્પત્તિ પામેલા ધર્મો અથવા તો કોઈ અમુક ધર્મનો વિશેષ અભ્યાસ કરવાનો આદેશ રાખતા હોય, તેઓ પોતાનો આદેશ પાર પાડી શકે.

હું જોઈને ખુશી છું કે હિંદી સાક્ષરો, યુરોપીયન વિદ્વાનો તથા વિદ્વાન ડૉક્ટર મંડારકર અને રા. ભગવાનલાલ ઇંદ્રજીના પગલે, ચાલ્યા છે કે જેમણે જૈન ધર્મને લગતા હાલમાં હાથ લાગેલા સાહિત્યના સંગ્રહમાં મોટો વધારો કર્યો છે. પણ અત્યારસુધી જે કરવામાં આવ્યું છે તે ભવિષ્યમાં જે કરવાનું બાકી છે તે આગળ નહીં જેવું છે. કારણ કે, મારે મન એમ શંકા રહે છે કે જૈન ધર્મનાં પવિત્ર પુસ્તકોનો માત્ર સોમો ભાગ હજી બહાર પાડવા પામ્યો છે. તોપણ આપણે એવી આશા રાખીએ કે આવાં કોન્ફરન્સો તથા પ્રદર્શનો થવાથી યુવાન જૈન વિદ્વાનો વિદ્યાની જાણમાં વધુ વધુ ઊંડા ઉતરશે, તથા હાલના સમયમાં ગુપ્તપણે મંડારાયેલ મૂલ્યવાન દ્રવ્ય પ્રસિદ્ધિમાં લાવશે. પણ વિદ્વત્તા તથા અમુક વિષયમાં પ્રવીણતા, સર્વદર્શી ઉત્તમ પંક્તિની કલવણી સંપાદન કર્યા થકીજ પ્રાપ્ત થાય છે. તેના અભાવે પ્રાપ્ત થતી નથી. આપણી આગળ હાલ જે સવાલ છે, તે હિંદુસ્તાનના ભવિષ્ય માટેનો જે લાંબી મુદતથી

સવાલ ઉભો થઈ છે તેજ છે. અર્થાત્ તે કેલવણીનો સવાલ છે. હવે જ્યારે પ્રત્યેક માણસ પોતપોતાની સ્થિતિ પ્રત્યે લક્ષ આપવા લાગેલ છે ત્યારે જૈનો પોતાની સ્થિતિનું વારીક અવલોકન કરવા ચૂકશે નહીં તથા જ્યાં સુધારાની જરૂર જણાય ત્યાં તે કરશે એવી હું આશા રાખું છું. બીજાઓ પાતાની અજ્ઞાનતાના કારણમાં મરોવાઈનું બહાનું બતાવી શકે; પરંતુ નિદાન ઉત્સાહી જૈનો, કે જેમણે વ્યાપારવડે પુષ્કળ ધન પેદા કર્યું છે, તેમના તરફથી આવું કારણ, ને સ્વસ્ત કરીને આ વેળાએ, માન્ય કરી શકાય નહીં. કેલવણી (જ્ઞાન) તમારા ધર્મમાં એક રત્ન ગણાય છે અને હાલના સમયમાં, કે જ્યારે સુધારા વિષે અધુરું જ્ઞાન ધરાવનારા લોકો ધર્મ માત્રને અનુપયોગી ગણે છે કેવા જે ધર્મોની ઉત્પત્તિ પૂર્વમાં થવા પામી છે તેને તો હસી કાઢે છે ત્યારે, પ્રસ્તુતની કોન્ફરન્સ તથા પ્રદર્શનમાં ધર્મ અને જ્ઞાનનો નિકટ સંબંધ આનંદદાયી લાગે છે. પણ મારે અત્રે જણાવવું જોઈએ કે, સઘળા ધર્મો સત્યને શાધે છે કે જે મનુષ્યના ધર્મમાં સર્વોપરિ અને શ્રેષ્ઠ છે. તેથી તમારે તમારા ધર્મ પ્રત્યે યથાયોગ્ય પૂજ્ય બુદ્ધિ, કે જે સર્વ કાલમાં હોવી આવશ્યક છે તથા જે વિના ઁંડો અભ્યાસ થવો દુર્લભ છે, તે રાખવી. તો પણ તમારે અવાધિત શોધ કરવામાં તથા સત્યની સરા મનથી ગવેષણા કરવામાં પાછા પડવું નહીં; અને જો તે શોધને અંતે તમારા પૂર્વજોથી ચાલતા આવેલા સિદ્ધાંતો કરતાં અન્ય સિદ્ધાંતો યથાર્થ છે એમ તમારી તર્ક શક્તિથી તમને લાગે તો મારી એવી માન્યતા છે કે એક નિર્જીવ જુના સિદ્ધાંતને બાધ ન આવે એવા વિચારથી સત્ય તરફ દુર્લક્ષ નહીં કરવાની હિમ્મત તથા પ્રમાણિકપણું ધારણ કરશો.

* તમારા ધર્મનાં સિદ્ધાંતો પૈકી એક સિદ્ધાંત એવા છે કે સૃષ્ટિમાં દરેક વીજ સચેતન છે, અને તેમાં આત્મા અથવા જીવ છે. એ સિદ્ધાંત ઘણો મોહક છે. એજ બ્રાહ્મણ ધર્મમાં સર્વ બ્રહ્મ એ રૂપમાં અને વર્ડસ્વર્થ તથા શેલી જેવા કુદરતને પૂજનારા કવિયોની કવિતામાં તથા મુસલમાનોના સુફી પંથમાં નજરે આવે છે. (રુશિયા તથા જપાનની લડાઈના સંબંધે) મંચુરીયામાં થતી હજારો જાનાની સુધારીનું

* જૈન ધર્મમાં સંસારી જીવ વે પ્રકારના માનેલા છે. ત્રસ અને સ્થાવર પોતાની મેલે મયાદિના પ્રસંગે સ્પર્શી શકે તે ત્રસ, જેમાં વે ઇન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય સુધીના જીવોનો સમાવેશ થાય છે. જે પોતાની મેલે સ્પર્શી શકે નહિ તે સ્થાવર, જેમાં પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ અને વનસ્પતિ એ પાંચ એકેન્દ્રિય (માત્ર સ્પર્શ વિષયયુક્ત) જેમનામાં અન્ય મત વાળા પ્રાયઃ જીવ માનતા નથી તેવાનો સમાવેશ થાય છે. એને લેઈનેજ શ્રી. સુવરાજ મહારાજે આ સ્વારો કયો લાગે છે. જૈનો ઈશ્વરકૃત જગત્ માનતા નથી તે પણ ધ્યાનમા રાખવું જોઈએ. તેમના મતે જગત્ અનાદિ છે.

વર્ણન વાંચવાને બદલે આવા એક શાંતિમય ધર્મ, કે જે આપણે જે વસ્તુને સામાન્યતઃ નિર્જીવ ગણીએ છીએ તેમાં પણ જીવ તથા આત્મા હોવાનું માને છે, તે ધર્મનો વિચાર કરતાં આનંદ ઉપજે છે. સૃષ્ટિમાં કોઈ પણ વસ્તુ ગમે એવી સૂક્ષ્મ અથવા નકામી જણાતી હોય તો પણ તેનો અનાદાર કરવા આપણને અધિકાર નથી, એવો સિદ્ધાંત આગ્રહપૂર્વક પ્રતિપાદન કરવો જોઈએ. તો પણ જો હું એવું કહું કે, પરમદયાલુ ईश्वરે આપણા હિત માટે વસ્તુઓ સરજી છે કે જે જો ઘટિત ઉપયોગ કરવામાં આવે તો મનુષ્ય, જે પરમેશ્વરે સરજેલા પ્રાણીઓમાં સર્વોપરિ છે, તેને મનુષ્ય ભવ સાર્થક કરવાના પ્રયત્નમાં સાધનભૂત થઈ પડે એવી છે, તો તમે માતું લગાડશો નહીં. છેવટે હું જણાવીશ કે, જો કે ધર્મની અગત્ય છે તો પણ આપણે ધર્માધ બની જવું જોઈતું નથી. દરેક ધર્મના પંથવાળા એમ માને છે કે પોતાના ધર્મે જે માર્ગ લીધો છે તે સત્યનો છે. માટે આપણે આપણા પંથના પ્રવાસની ધુનમાં બીજા પંથના આપણા જેવા પ્રવાસી તરફ દિલસોજી તથા આતિથ્ય બતાવવાનું ભૂલી ન જવું જોઈએ. સત્ય એ વિશાળ અને અઘૂટ છે અને સર્વ લોક તથા સંપ્રદાયને પહોંચી શકે એમ છે. એ સ્વોજતાં કંઈ દ્રવ્યની પેટે ઘૂટે એમ નથી કે જેથી કરીને એની શોધમાં ધકાધકી કરવાની જરૂર હોય. આથી એક માણસ ગમે તે ધર્મ પાઠતો હોય તોપણ આપણે તેના તરફ સહાનુભૂતિ તથા આદરભાવ રાખવો જોઈએ. મારા પિતાશ્રીનો તથા એમના રાજ્યચોરણનો ઉદ્દેશ પોતાની પ્રજામાં એક્ય કરવાનો છે. હું આશા રાખું છું કે, આપ બધા રાજ્યનિષ્ઠ પ્રજા કે સારા પડોશીઓ તરફે અમારી સાથે સહાયભૂત થઈ પ્રથમ વડોદરા રાજ્યમાં અને પછી હિંદમાં એક્યતા પ્રસરાવશો. જો આપણાથી આટલું થાય તો પછી પૃથ્વીપરના મનુષ્ય માત્રની એક પાર્લામેન્ટ (મહાસભા) અસ્તિત્વમ આવેલી જોઈ તેમાં સર્વ દેશની પ્રજાનું સમ્મિલન જોવાને માગ્યવાનું થઈએ.

नि. झ.

स्वागत फंड.

अथवा.

संघ भक्तिमां नाणां भरनारानी यादी.

बडोदराना.

२०१ झवेरी. वीरचंद रुपचंद.	१०१ शा. जगजीवन सुंदरजॉ.
२०१ झवेरी अमीचंद माणेकचंद.	१०१ कोठारी रामदास हरजीवन.
२०१ झवेरी. हीराचंद इश्वरदास.	१०१ शा. सु चंद बापुलाल.
२०१ गांधी ब्रजलाल गोपालजी.	१०१ शा. मनसुखभाई लखमीचंद.
२०१ वैद्य. दलपतभाई मोतीचंद.	१०१ परी. बेचरदास सुरचंद.
२०१ झवेरी. घेलाभाई हीमचंद.	१०१ मोदी. मगनलाल मोकमचंद.
१५१ झवेरी. जेसींगभाई कंकुचंद.	२०१ झवेरी. मोतीचंद गुलाबचंद.
१५१ मोदी. मोतीलाल लालदास.	१७५ झवेरी. ताराचंद चतुरांदास.
१५० झवेरी. बालाभाई छोटालाल.	१७५ झवेरी. लालचंद चतुरांदास.
१२५ झवेरी. जेचंद हरखचंद.	१५१ झवेरी. मोतीलाल हरखचंद.
१२५ झवेरी. केशवलाल धरमचंद	१५१ झवेरी. छोटालाल लालभाई.
१२५ वैद्य हरीभाई मोतीचंद.	१०१ शा. छगनलाल मनसुख.
१२५ डॉक्टर बालाभाई मगनलाल.	१०१ शा. जेठाभाई सुरचंद.
१२५ परी. सामळभाई नथुभाई.	१०१ सरैया. केशवलाल पानाचंद.
* १२५ झवेरी घेलाभाई काळीदास.	१०१ पटवा. नाथाभाई नानशा.
३०१ शा. ललुभाई त्रिकिमभाई.	१०१ शा. बापुलाल दामोदर.

* आ गृहस्थ तरफथी हजुं नाणां वसूल आव्यां नथी.

*૧૦૧ ડૉક્ટર મોવિંદરાવ દીપાજી.

૧૦૦ શા. જમનાદાસ દામોદર.

૧૦૦ શા. હીરાચંદ રાજારામ.

૭૧ શા. ગોરધનભાઈ હરીભાઈ.

૭૧ શા. કેશવલાલ હીરાચંદ.

૭૧ ઘીઆ. ગરબડ વીરચંદ.

૭૧ વૈદ્ય ત્રીભોવન ખીલાભાઈ.

૭૧ શા. વીરચંદ મુલ્ખણદાસ.

૭૧ શા. મુરાભાઈ લાલભાઈ.

૭૧ જ્ઞવેરી કરમચંદ ધરમચંદ.

૬૧ શા. દામોદર લાલચંદ

૬૧ પટેલ હરીવલ્લભ નરસીદાસ.

૬૧ શા. લીમચંદ દીપચંદ.

૬૧ શા. પરસોતમ કરમચંદ.

૬૧ મોદળ પરધાનભાઈ.

૬૧ શા. પાનાચંદ ધરમચંદ.

૬૧ મારવાડી ગુલાબચંદ લેખરાજ.

૬૧ ગાંધી જમનાદાસ હરીવલ્લભ

૬૧ શા. મનમુલ્કભાઈ નરોત્તમ.

૬૧ શા. ગોરધનભાઈ દલપતભાઈ.

૬૧ ગાંધી. સુશાલભાઈ ગુલાબચંદ.

૬૧ મારવાડી ફત્તાજી આયદાન.

૬૦ મારવાડી હીરાલાલ પન્નાલાલ.

૬૦ શા. સુશાલભાઈ દેવચંદ.

૨૧ છોટાલાલ.

૨૧ મોતીલાલ.

૪૧ શા. મોતીલાલ વીરચંદ.

૪૧ શા. ત્રીભોવનદાસ કાંહાનજી.

૪૧ શા. મોતીલાલ દેવચંદ.

૪૧ ભાવસાર નરોત્તમ ઘેલાભાઈ.

૩૧ શા. મગનલાલ માળકલાલ.

૩૧ જ્ઞવેરી સરુપચંદ ધોળીદાસ.

૩૧ જ્ઞવેરી નર્મનભાઈ મનમુલ્ક.

૩૧ મારવાડી વરધીચંદ આયદાન.

૩૧ મારવાડી તારાચંદ રીઘવદાસ.

૩૧ જ્ઞવેરી ગોકળભાઈ ટુલવદાસ.

૩૧ વૈદ્ય ડાહ્યાભાઈ હીમતલાલ.

૨૯ શા. માળેકલાલ મધુદાસ.

૨૯ જ્ઞવેરી બાલુભાઈ મનમુલ્કભાઈ.

૨૭ શા. હરીલાલ નાનાભાઈ.

૨૧|| શા. અમથાભાઈ પાનાચંદ.

૨૧|| શા. હરીભાઈ પાનાચંદ.

૨૧ ગાંધી. નાનાભાઈ હરજીવન.

૨૧ શા. તારાચંદ લીમચંદ.

૨૧ શા. નાનાભાઈ વેલચંદ.

૨૧ શા. મગનલાલ હરજીવન.

૨૧ મુકાતી. મળીલાલ હરગોવન.

૨૧ શા. કેશવલાલ લાલચંદ.

૨૧ શા. દીપચંદ પાનાચંદ.

૨૧ શા. નરસીદાસ અમરચંદ.

૨૧ મારવાડી મુનીલાલ ટુલસીદાસ

૨૧ મારવાડી તુનીલાલ બકતા-

વરમલ.

* આ ગૃહસ્થ જાતે ક્ષત્રિય મરેઠા છે એમણે જૈનતાકે તરફ પ્રસિદ્ધ અને અંત સુધી શ્રીશેત્રુંજય મહાતીર્થની આશાતના દૂર કરવા માટે મથન કરનાર મુનિરાજ શ્રીદાનવિજયજી મહારાજના સત્સંગથી જૈન તત્વાદર્શી, અજ્ઞાનતિમિરભાસ્કર અને જૈન ધર્મ વિષયિક પ્રશ્નોત્તર વિગેરે પ્રંથો વાંચી માંસ મદિરાના ત્યાગ પૂર્વક શ્રીજૈન ધર્મ સ્વીકાર્યો છે અને ગઈ સેન્સસમાં પળ પોતાના કુટુંબને જૈન તરીકે નોંધાવ્યું છે. હમેશા શ્રીસિદ્ધચક્રજી નવપદજી મહારાજની સુગંધિત વાસકેપ વિગેરે ઉત્તમ દ્રવ્યોથી પૂજાભક્તિ કરે છે. નવકાર પ્રમુખ સ્તોત્રોનો પાઠ કરે છે પ્રસંગોપાંત દેરે, ઉપાશ્રયે અને યાત્રાદિકે જાય છે અને રાત્રિએ ભોજ કરતના નથી,

- २५ मारवाडी पुनमचंद रखेचंद.
 २५ मारवाडी वरधीचंद सुगालचंद.
 २५ मारवाडी जोरजी वनेचंद.
 २५ शा. त्रिभोवन मोतीचंद.
 २५ पटेल दलपतभाई नररेभाई.
 २५ शा. वाडीलाल खुशालभाई.
 २५ शा. पानाचंद अमथाभाई.
 २५ शा. उत्तमचंद मुलुकचंद.
 २५ शा. लहरुभाई लवजीभाई.
 २५ शा. हीमचंद पानाचंद.
 २५ शा. हरीलाल नरोत्तम.
 २५ शा. पुजालाल तळजाभाई.
 २५ शा. काळीदास दलछाराम.
 २५ शा. मणीलाल गुलाबचंद
 वगर कहे.
 १५ पटवा केवलभाई गुलाबचंद.
 १५ मारवाडी. जेताजी सरदारमल
 १५ मारवाडी पुखराज गुलाबचंद.
 १२॥मारवाडी लखमीचंद गुलाबचंद
 १० मारवाडी तेजमल खुबचंद.

७४२९॥

डभोईना.

- ७५ शा. सवइचंद रूपचंद.
 १०१ शा. जेचंद भाइचंद.
 १२५ शा. नेमचंद तलकचंद.
 १०५ शा. करमचंद मोतीचंद.
 ५१ शा. वीरचंद जेचंद.
 ५५ शा. जीवचंद कपुरचंद

- ४० शा. नरोतम अमरचंद
 २५ शा. खुसालभाइ ब्रजलाल
 ५१ शा. वजेचंद चुनीलाल.
 ५० शा. हरीलाल अंबईदास.
 २५ माणेकलाल.
 २५ कस्तु रभाई.
 ४५ शा. प्रेमचंद कस्तुरभाई.
 ४१ शा. मनमुख कपुरचंद.
 ३१ शा. केसुर मावजी.
 २७॥ शा. मनमुख डाह्याभाई.
 (फडीया).

- २६ शा. फुलचंद दोलत.
 २६ शा. परभुदास हरजीवन.
 २५ शा. चुनीलाल फुलचंद.
 २५ शा. दलपत भगवान.
 २५ शा. त्रीभोवन फुलचंद.
 २५ शा. दलपत नाराण.
 २५ शा. रणछोड हरजीवन.
 २५ शा. नाथाभाई दोलत.

९६९॥

छाणीना.

- २०० शा. कीलाभाइ पानाचंद.
 १५० शा. गरबड लालचंद.
 १५० शा. नगीनभाई बापुलाल.
 ६० शा. हरगोविंद ईश्वरभाइ.
 ६० शा. जमनादास हीराचंद.
 ६० शा. शीवलाल भगवान.
 ५० शा. जगजीवन भोगीलाल.
 ५० शा. शीवलाल ईश्वरभाइ

२९ शा. ईश्वरभाई खुशालभाई
२९ शा. सांकलचंद दलपतभाई

८९९

दरापुरना.

१९९ शा. हीराचंद नथुभाई.
१९१ गांधी नहालचंद काळीदास.
१०१ शा. खुशालभाई मोहलाल
७९ शा. खोडाभाई माणेकलाल
९१ शा. हिमलाल ब्रजलाल
४१ शा. कीलाभाई जेठाभाई
४१ शा. कल्याणदास खुशालदास
२९ शा. भाईचंद जेठाभाई
२९ शा. नाथाभाई अमीचंद
२९ शा. दोलत रायचंद
२९ शा. मोतीचंद दुला

६८९

पादराना.

४१ शा. कीलाभाई मुळचंद.
६९ वकील दलपतभाई ललुभाई.
६९ वकील मोहनलाल हीमचंद.
६१ वकील नंदलाल ललुभाई.
३९ शा. तागचंद रतनचंद.
३९ शा. वनमाळी सांकलचंद.
३९ शा. ललुभाई सांकलचंद.
३१ शा. ब्रजलाल सांकलचंद.
३१ शा. ललुभाई वीरचंद.
३१ शा. छोटालाल नाहालचंद.
३१ शा. भोगीलाल प्रेमचंद.
२९ शा. हरगोविंद वेलाभाई
२९ शा. दीपचंद पीतांबर.
२९ शा. शिवलाल सौभाग्यचंद.
२९ शा. काळीदास रणछोड.
पीडापाना.

९६१

१०५३९। कुल्ले

नि० ज
खर्चनो तारवणी पत्र.

रुपीया. आना पाइ
१७— ०— ०
८३५— ११— ०

फंड कमीटीखाते.
सेंट्रल कमीटीखाते.
२३७—१२—०
२६९—१०—०
१०४—१४—३
१६९—०—९
५४—६—०

पगार तथा इनामना.
छपावणना (रिपोर्ट शिवायना)
डेड स्टोक कंटीजंटना.
टपाल तथा तारना.
परचुरण खर्चना

९७२—८—६

८३५—११—०
उतारा कमीटीखाते
३६९—१४—९
१९५—७—६
२९७—११—६
३३—२—९
७६—४—०

पगार तथा कंटीजंटना
सकानभ डुं तथा दुरस्तीना
सरसामनना
दीवा बत्तीना
परचुरण खर्चना

५७७६—१२—३
९—१२—०
५२६८—७—०

९७२—८—६
भोजन कमीटीखाते
हेल्थ कमीटीखाते
मंडप कमीटीखाते
१७१३—८—०
२९४३—७—३
३५४—२—६
१०२—७—६
८९—४—६
६५—९—३

मंडप तथा दरवाजाना
खुरशीयो, तथा बेंचो, प्रैस टेबलना
पगार तथा इनामना
कं माउन्ड डेकोरेशनना
दीवाबत्तीना
परचुरण खर्च

९०४—२—५

५२६८—७—०

वॉलंटियर कमीटीखाते

६१९—३—३ गाडीभाडु तथा मजूर
२१२—१—९ फेटा तथा उत्तरासनना
७२—१३—६ परचुरण

१२४—५—०
८०—०—०
७६—६—०
३२—०—०
४६—०—०

९०४—२—६
डेलीगेट विगेरेना फलखाते
हित वचनोना बॉर्डखाते
ट्रेझररना खर्च खाते
गायन शाळाखाते
प्रमुख साहेबना समैयाना

१४१४३—०—३

भाग बीजो.

श्री.

जैन श्वेताम्बर कॉन्फरन्स.

त्रीजी वार्षिक परिषद्, वडोदरा.

प्रथम दिवस ता. २७-११-०४.

मंगल गीत.

राग सारंग—ताल चतुश्च जाति त्रिताल मध्य काल मात्रा १६.

नमो नमो मंगलमें महावीर, शासनपति वडवीर.
जैन समाज मिलि मनरंगे, चमकत निरमल चीर.
एक एक के अंतरंग की, कैसी बनी ततबीर.
देखो ठाठ ए जैन वरगको, सायर ज्युं गंभीर.
मंगल आनंद आज भयो है, आइ दीलमें धीर.
करी सुधारो धर्म वधारो, पाइ आज्ञा वीर.

नमो नमो,
नमो नमो.
नमो नमो.
नमो नमो.
नमो नमो.
नमो नमो.

मंगलाचरण.

शिखरिणी वृत्तम्.

शिवौको विश्वेशः समसुरनरेन्द्रैश्च महितो
जितद्विर्संदोहः कुगतिपततां वारणपरः ॥
भवाग्नेः शान्तौ यो घनरससरूपो जिनवृषो
विधत्ता दादीश स्त्रिभुवननराणां स भविकम् ॥ १ ॥

स्रग्धरा वृत्तम्.

दद्याच्छ्रीशान्तिदेवो वरकनकतनुः सारसौख्यानि शश्व
ज्जकानां भक्तिभाजां त्रिभुवननगरे स्फारकोटीरहीरः ॥

चार्याकारेः प्रणेता प्रणतहितकरः कामदो मारिवारः
सर्वज्ञाख्यातनामा प्रकटितमहिमा प्राप्तकर्मारिपारः ॥ २ ॥

शिखरिणी वृत्तम्.

प्रशास्ता लोकानां त्रिभुवननरादुःखदविभु
विजेता भावायौ हतकुनयदर्पोऽन्तिमजिनः ॥
महासंसारान्धौ पतितमनुजानां प्रवहणं
स मोहध्वान्तारि भवतु भविना मिष्टवरदः ॥ ३ ॥

शार्दूलचिक्रीडीतम्.

नीरन्ध्रे भवकानने परिगलत्पञ्चाश्रवाम्भोधरे
नानाकर्मलताघितानगहने मोहान्धकारोद्धुरे ॥
भ्रान्तानामिह देहिनां स्थिरकृते कारुण्यपुण्यात्मभि
स्तीर्थेशैः प्रथितः सुधारस्सकिरो रम्या गिरः पान्तु वः ॥ ४ ॥
औदार्यादिगुणावलि विलसति स्वान्तेषु येषां नृणां
गोप्तारो भविनां दयोद्यमभृत स्तीर्थादिकार्यस्य च ॥
कायस्वान्तधनैर्विधौ सितकटा दीव्यन्ति यस्मिञ्जनाः
संघस्तीर्थकरोऽपि यन्नमनकृज्जीयात्स तेषां चिरम् ॥ ५ ॥

वीरविक्रम संवत् १९६० ना कार्तिक वदि ५ ता. २७ नवंबर सने १९०४

श्री वडोदरामां कार्तिक
वदि ५ रविवार सं. १९६०
नो मांगलिक दिवस.

रविवारने दिवस वडोदरामां एक महा मांगलिक दिवस
तराके पसार थयो हतो. ते दिवसे भारतवर्षना जूदा जूदा
भागमां वसता अने जूदा जूदा रंग तथा घाटनां शिरोभूषण

धारण करता जैन संघोना, सभाओना, पाठशाळाओना, अने पुस्तकालयोना प्रतिनि-
धियो स्वधर्म अने स्वजातिना उत्कर्ष माटे विविध प्रबंधो योजवाने एकत्र थया हता.
सहवासीनी उन्नति ते स्वदेशीनी उन्नति छे एवं मानी जैन भाइओना कामने
अनुमोदन आपनारा अन्य धर्मीभाइओ पण तेठलाज उत्साहथी सामेल थया हता.
जाहेर वर्तमानपत्रोना चालकोए पण पोताना रिपोर्टरो सभाना कामकाजनी नोंध
लेवा माटे मोकली आप्या हता. सभा मंडप श्रीमंत महाराज साहेब गायकवाड
सरकारने रहेवाना लक्ष्मीविलास पेलस नजीक कलाभवन सामेना विशाल मेदानमां
५००० बैठकोनी गोठवण साथे उभो करवामां आव्यो हतो. तेनी रचना अंदरथी
तथा बहारथी एवी तो भव्य बनी हती के प्रेक्षको ते जोइनेज सानंदाश्चर्य
पामता हता.

૨ સભાનો વખત સવારના ૧૧ વાગ્યાથી રાહુયો હતો પણ તે અગાડજ પ્રતિ-

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ
પ્રમુખ સાહેબ અને પ્રતિનિ-
ધિયો વિગેરેનું આગમન.

નિધિયો, રિસેપ્શન કમીટીના સભાસદો, રાજ્યના અમલદારો,
સરદારો, દરકદારો, શેઠ સાહુકારો અને પ્રતિષ્ઠિત પુરુષો
તથા પ્રેક્ષકોથી સભાસ્થાન ચીકાર ભરાઈ ગયું હતું. પ્રમુખ

અક્ષીમગંજ (મુર્શીદાબાદ) નિવાસી **રાયબહાદુર બુધસિંહજી દુધોડિયા**
દરબારી બે ઘોડાની બગીમાં પોતાના ભત્રિજા બાબુ વિજયસિંહજી અને બે પુત્રો સાથે
તેમના દરજ્જાને શોભતા પોષાક અને ઠાઠમાં બરાબર વસ્તે પધાર્યા. તેમનો અને જનરલ
સેક્રેટરીઓનો ખુશાલીના પોકારો સાથે મંડપમાં પ્રવેશ થયા બાદ **શ્રીમંત સરકાર**
સયાજીરાવ મહારાજા સાહેબની સ્વારી રાજકુટુંબ સાથે પધારી. તેમને સન્માન
આપવાને રિસેપ્શન કમીટીના ચેરમન અને ચીફ સેક્રેટરીયો વિગેરે સાથે સદર મંડલ
દરવાજા નજીક હાજર થયું. દરબારી બેન્ડ વિગેરેની સલામી થતાં શ્રીમંત હસતે
વદને સર્વ સમાના હર્ષનાદ વચ્ચે મંડપમાં દાખલ થયા અને ઉચ્ચાસન ઉપર પ્રમુખ સા-
હેબની સાથે પોતાની બેઠક લીધી. **શ્રીમતી સૌભાગ્યવતી માતોશ્રી**
મહારાણી સાહેબ તેમની ડાબી બાજુએ યવનિકા સાથે કરેલા જૂદા ઉચ્ચાસન ઉપર
પ્રમુખ સાહેબના કુટુંબના વધુવર્ગ સાથે બિરાજ્યાં હતાં.

૩ પ્રારંભમાં શ્રીજૈન ગાયન શાળાના વિદ્યાર્થીઓએ વિવિધ વાજિત્રોના નાદ

મંગલ ગાન અને જૈન કોં. સાથે મંગલગીત ગાયા બાદ સેન્ટ્રલ કમીટીના સેક્રેટરી રા.
ઔલ્કમનું અર્પણ.

રા. **મગનલાલ ચુનીલાલ વૈદ્યે** સંસ્કૃતમાં મંગલાચ-
રણ કર્યું હતું. પછી શ્રીસયાજી વિજય પત્રના ચાલક રા. રા. **માણેકલાલ**
અંબારામ ડૉક્ટરે પોતે ખાસ તૈયાર કરાવેલું પ્રસિદ્ધ જૈન તીર્થો, નામાંકિત
જૈન મુનિરાજો, શ્રી. મહારાજા સાહેબ, શ્રી. યુવરાજ મહારાજ, કૉન્ફરન્સના પુરસ્કર્તા
અને સ્વાગત મંડલના અગ્રેસરો વિગેરેની સુંદર છબીઓનું આલ્બમ શ્રી. મહારાજા
સાહેબના અને પ્રમુખ સાહેબના હસ્તમાં અર્પણ કર્યું. મંડપ કમીટીના જો. સેક્રેટરી
મિ. **મોતીલાલ નેમચંદ મોદી** આ પ્રસંગમાં ભાગ લેવા પધારેલાને ઉપયોગી
થઈ પડે તેવા સીટી મેપનો આયનો નજર કર્યો.

૪ રા. રા. **ફતેહભાઈ અમીચંદ ઇવેરી** સ્વાગત મંડલના પ્રમુખે ત્યાર

સ્વાગત મંડલના પ્રમુખ
તરફનું સન્માન.

પછી તાલીઓના અવાજ વચ્ચે પોતાનું ટુંકુ પણ બોધક
ભાષણ (નિ. ૧) શરૂ કર્યું હતું. તેમાં તેમણે પ્રતિનિ-
ધિયોનો આભાર માની સન્માન આપવાની સાથે શ્રીસંબન્ધી

ઉપયુક્તા, સંઘભક્તિથી થતા લાભ, સંઘભક્તિ કરનારા સંપ્રતિ મહારાજા, કુમાર-પાલ મહારાજ અને વસ્તુપાલ તેજપાલ મંત્રી વિગેરેનાં ધર્મકૃત્યોની નોંધ સાથે કુમાર-પાલ વિગેરેનું વડોદરામાં થયેલું આગમન, આધુનિક મહારાજાના સમયમાં વડોદરાની વધેલી મહત્તા, કૉન્ફરન્સનો ઉદ્દેશ, દરસાલ તે ભરાવાની આવશ્યકતા, શ્રોતાઓની ઠરાવોને અમલમાં મૂકવાની પહેલી ફરજ, કૉન્ફરન્સના હેતુને પુષ્ટિ કરનારા મુનિ મહારાજાનો ઉપકાર, સ્થાનિક કૉન્ફરન્સ કમીટીઓ નીમવાની જરૂર, કૉન્ફરન્સની સૂચનાઓ પ્રમાણે બંદોબસ્ત કરનાર શ્રીસંઘોને ધન્યવાદ, લાક્ષણિક પ્રદર્શનની યોજના અને તે શ્રી. યુવરાજ ફત્તેહસિંહરાવ મહારાજના હસ્તે સુલ્લું મુકાયાની સ્થાપના, ચર્ચવાના વિષયોની યાદી સંબંધે સુલ્લાસો, શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે લીધેલા શ્રમ અને આપેલી અનહદ મદદ માટે અભિનંદન, છાળી, ડમોડ, પાદ્રા ને દરાપુરાના સંઘોની સ્વાગતમાં સામેલગીરી વિગેરે મુદ્દા ઉપર સારી રીતે વિવેચન કરી છેવટે શ્રીમંત મહારાજા સાહેબને પોતાના અમૂલ્ય વોધક વચનોવડે સમાને કૃતાર્થ કરવા વિનંતી કરી હતી.

૧ શ્રીમહારાજાસાહેબ તે પછી ઝુમા થઈ બોલ્યા કે, “ તમારી મર્જી

શ્રી. મહારાજા સાહેબનું
ભાષણ.

પ્રમાણે આજે આ કામ શરૂ થયેલું જોઈ સુખી થાઉં છું. આટલી મોટી મહેનત અને સ્વર્ચે તમે જે સમારંભ કર્યો છે તે સંપૂર્ણ રીતે પાર પડે એમ ઈચ્છું છું.

તમો આ સમારંભમાં દરેક વિષયપર શાંતતા અને સારી સમજથી ઠરાવ કરશો અને તે ઠરાવો સંસાર વ્યવહારમાં અમલમાં પળ લાવશો. મારા વિચાર પ્રદર્શિત કરવા નહીં પણ પ્રમુખ અને બીજા વક્તાનાં ભાષણ સાંભળવા આવ્યો છું. તેથી હું થોડું બોલીશ તો તમો દિલગીર નહીં થશો. પણ સ્વામીથી માનશો કે મારી તમારા કામ તરફ સંપૂર્ણ અનુમતિ અને તમારી ઉન્નતિ માટે પૂર્ણ આતુરતા છે. (તાઢીયો)

જૈન ધર્મ જુનો છે. બૌદ્ધ ધર્મ કરતાં પણ જુનો છે. બુદ્ધ પહેલાં ૨૦૦ વર્ષ ઉપર *મહાવીર (પાર્શ્વનાથ ?) નામના પુરુષે આ ધર્મ સ્થાપન કર્યો. તેમણે આ ધર્મ શા માટે શરૂ કર્યો તે તમે જાણો છો. તો પણ મારા જાણવા પ્રમાણે મુખ્યત્વે

* શ્રી મહાવીર સ્વામી તો બુદ્ધના સમકાલીન હતા. તેમના પહેલાં શ્રી પાર્શ્વનાથ તીર્થ-કર થઈ ગયા તે મહાવીરે ૨૨૦ વર્ષ ઉપર ઉક્ત ધર્મનો ઉપદેશ કરતા નિર્વાણ પામ્યા હતા. તેથી શ્રીમંત મહારાજા સાહેબનો આશય પાર્શ્વનાથ કહેવાનો હોવો જોઈએ.

બ્રાહ્મણ ધર્મના યજ્ઞ યાગ વિગેરેમાં ઘણો પશુવધ થતો હતો. તેનો અટકાવ કરવા પોતે જૂદો મત સ્થાપન કર્યો છે. બીજું જાત ન માનવી એ આ ધર્મનો સિદ્ધાંત છે. તેથી તમોને ચમત્કાર લાગશે, પણ તે માટે એ મતના જૂના ગ્રંથ જોઈ વિચાર કરશો અને તે ધોરણો જોઈ વ્યવહારમાં ચાલશો. આ એવો સાદો ધર્મ છે કે જેને હયાતી ભોગવતાં હજારો વર્ષ થઈ ગયાં અને હજારો મત-પંથ થઈ ગયા તો પણ તે હયાતી ભોગવે છે. ત્યારે તેમાં અવશ્ય કંઈ ઉચ્ચતા હોવી જોઈએ. જો તેમ ન હોત તો આજે તે અદૃશ્ય થાત. માંસ ન ખાવું તથા અહિંસા પરમો ધર્મ: એ જેનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે, તેવા ધર્મનો તમે તમારા વચ્ચે મજબૂતાઈથી પ્રસાર કરો એટલું જ નહીં પણ પરદેશમાં તેનો પ્રસાર કરવાનો યત્ન કરો. તમારા જૈન વર્ગ પૈકીનો ઘણો ભાગ વેપારી છે, અને પરમેશ્વરે તમને જે કંઈ સંપત્તિ આપી હોય તેનો સદુપયોગ કરી સંસારમાં પોતાની અને સર્વની સારીરીતે ઉન્નતિ થાય તેમ કરવું જોઈએ. એટલું કહી હું પ્રમુખનું ભાષણ સાંભળવા માટે બેસું છું. (તાઢીઓ.) ”

૬ પ્રમુખ સાહેબ રાય બહાદુર બુધ્ધિસિઘજીએ શ્રીમંત મહા-

પ્રમુખ સાહેબના ભાષણ-
માંની વાવતો.

રાજા સાહેબની ઇચ્છાનુસાર ઉમા થઈ સમાનો ગર્જારવ શાંત થયા પછી પોતાનું હસ્તલિખિત હિંદી ભાષણ (નિ. ૨) શરુ કર્યું. તેમાં તે વાબુ સાહેબે આત્મ-

લઘુતા કરવાની સાથે કાઢના પરિવર્તનથી થતી અસર, સજ્જન પુરુષોના મેલાપની સાર્થકતા માટે સ્વાત્માર્પણની જરૂર, પ્રારંભેલા કાર્યમાં વિજય મળતા સુધી તે જારી રાખવાની ફરજ, સંપત્તિ આવશ્યકતા વિગેરે વાવતો પુરૂત વિચારથી વિવેચન કરી હતી. પ્રતિ-નિધિયોને ધન્યવાદ આપવાની સાથે કૉન્ફરન્સના ઠરાવો અમલમાં મૂકવાનો આગ્રહ કર્યો હતો. વિદ્વાન્ મુનિમહારાજાના અને સુશીલ આગેવાન ગૃહસ્થોના જમાનાને અનકુલ ઉપદેશથી ધોરેલું કાર્ય જલદી અને સારીરીતે પાર પડી શકે છે તે સ્વાધ્યાનમાં રાખવાનું સૂચવી ગત વર્ષમાં પરલોક પામેલા જૈન અગ્રેસરોના સંબંધમાં દિલગીરી દર્શાવી હતી અને છેવટે કૉન્ફરન્સમાં ચર્ચવા યોગ્ય વિષયો સંબંધે પોતાના અભિપ્રાય ટાંકી સબજેક્ટ કમીટી નીમવાની ભલામણ કરી હતી.

૭ રા. રા. ગુલાબચંદજી ઢઢા M. A. કૉન્ફરન્સના જનરલ સેક્રે-

રા. રા. ગુલાબચંદજી ઢઢા-
એ માનેલો શ્રી. મહારાજનો
અપકાર.

ટરી એમણે પોતાની મધુર અને જુસ્સેદાર હિંદી વાણીથી શ્રી. મહારાજા સાહેબ વિગેરેને સંબોધી જણાવ્યું કે, “ શ્રી. મહારાજા સાહેબે અત્રે પધારીને આજે હિંદુસ્તાનની જૈન

કોમ ઉપર મોટો ઉપકાર કર્યો છે. જૈન ધર્મ અનાદિ કાઠથી ચાલતો આવેલો છે. તેમાં અત્યાર સુધીમાં (આ અવસર્પિણી કાઠમાં) ૨૪ તીર્થકરો થઈ ગયા છે. જૈન-ધર્મ સ્થાપનાર પ્રથમ તીર્થકર શ્રીઋષભદેવ હતા. અને છેલ્લા તીર્થકર શ્રીમહાવીર સ્વામી થઈ ગયા છે, જેને ૨૪૩૦ વર્ષ થયાં છે. જુના ઇતિહાસ ઉપરથી જણાય છે કે, જૈન ધર્મને મોટા મોટા રાજાઓ શેઠશાહુકારો તથા મંત્રીઓ તન મનને ધનથી મદદ કરી હતી. તેજ પ્રમાણે આ શહેરમાં આપ નામદાર મહારાજાએ કૉન્ફરન્સમાં પધારી જૈન કોમના પ્રતિનિધિયોને તથા તેના સમુદાયને ઇશાનમંદ કર્યા છે. આપ નામદાર હિંદુસ્તાનના દેશી રાજાઓમાં વીર સમાન, નરરત્ન, ધર્મજ્ઞ, અને દરેક ધર્મ પ્રત્યે નિષ્પક્ષપાતથી વર્તનાર છો. આપને ધન્ય છે કે આપ જૈનધર્મી નહિ છતાં તે ધર્મ પ્રત્યે આટલી બધી દિલસોજી ધરાવો છો. (તાઢીઓ) આપ સાહેબની પેઠે આપના કુંવર સાહેબ શ્રીમંત ફત્તેહસિંહરાવ પળ વીર પુરુષ છે અને તેમને માટે વર્તમાન પત્રોમાં મેં ઘણીજ તારીફ સાંભળી છે. જૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શન સ્કુલ્લું મૂકીને તેમણે અમારા ઉપર મોટો ઉપકાર કર્યો છે. અમારી ઈવી પ્રાર્થના છે કે, આપ મહારાજા સાહેબ જેવી રીતે મદદ આપતા રહ્યા છો, તે મુજબ કુંવર સાહેબ પળ કરતા રહેશે. (તાઢીઓ) આપના રાજ્યમાં જૈન ધર્મનાં મંદિરો ઉપાશ્રયો વિગેરે છે તેનો બચાવ અને સંરક્ષણ અચ્છી તરેહથી થશે એમ આપ નામદારના ભાષણથી સ્પષ્ટ થયું છે અને આપ નામદાર જૈન ધર્મ પ્રત્યે જે કૃપા બતાવો છો તે માટે હું કુલ જૈન સમુદાયના પ્રતિનિધિ તરફથી ઉપકાર માનું છું. (તાઢીઓ) ”

રા. ઢઢુના વાક્ચાતુર્યથી પ્રસન્ન થઈ શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે તેમના

સંબંધમાં પ્રમુખ સાહેબને કેટલાક પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા.
રા. ઢઢુનાનો ધન્યવાદ.

પ્રમુખ સાહેબે તેમને કૉન્ફરન્સના ઉત્પાદક વિગેરે તરફકે ઓલછાવ્યા હતા. જેથી શ્રીમંતે પોતાનો સંતોષ પ્રદર્શિત કરી ધન્યવાદ આપ્યો હતો અને પોતાના મહેલમાં ધર્મચર્ચા માટે યાસ આમંત્રણ કરી બોલાવ્યા હતા.

< મી. અમરચંદ પી. પરમારે ત્યારવાદ નીચે લખેલું કવિત ગાઈ

મી. પરમારનું કવિત. સમાનું મન રંજન કર્યું હતું.

ધન્ય ધન્ય મહારાજ, સર સયાજી શોભે.

બહોદા નરેશને પધારી. શોભા દીયો હે.

બાહ આપ વિદ્યા શોસ્ત્ર, લગનકો કાનુન ફીયો.

बहु जीवो अमर तपो, गादीको दीपायो हे.
 युवराज फतेसिंह, राजमंडल शोभादी.
 बाबुराय बुधसिंह, प्रमुख पद पायो है.
 चाहत जैन प्रजा, तीसरी कॉन्फरन्स,
 दुरे दुरे बोले लोक, आनंद एक भयो है.

તે પછી જનરલ સેક્રેટરી રા. ઠઠ્ઠાણ કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ ઉપર નહિ આવી શકવા માટે ક્ષમા યાચના તથા કૉન્ફરન્સના કામકાજ-
 દિલસોજીના તારો અને પત્રો. માં સહાનુભૂતિ દર્શાવનારા તારો તથા પત્રો આવ્યા હતા તે વાંચી બતાવ્યા; જેમાં પૂજ્ય મુનિમહારાજા ઉપરાંત કલકત્તાના રાયબહાદુર બદ્રિદાસજી, અજીમગંજના રાયબહાદુર સીતાવચંદજી નહાર, અમદાવાદના શેઠ મનસુખભાઈ મગુભાઈ, ગ્વાલીયરના શેઠ નથમલજી ગુલેચ્છા, બિકાનેરના શેઠ પુનમચંદજી સાવળસુખા, ઉદેપુરના રાય પન્નાલાલજી મહેતા, મુંબઈના સંઘપતિ શેઠ રતનચંદ્ર સીમચંદ, રા. સા. વસનજી ત્રીકમજી, પન્નાથી રા. બા. બાલાબાઈ મંછારામ, અજમેરથી પ્રોફેસર મુરારાલ હરિરા M. A. L. L. B. બજાણાના કારભારી મોહનલાલ જીવણલાલ Barrister-at law. ટૉંકના ગંભીરમલજી, આમલનેરના માગચંદ છગનદાસ, યેવલાના દામોદર બાપુશા, સુરતના ચુનીલાલ છગનલાલ, મધુબન-સમેતશિખરજીથી સુંદરલાલ દોગુડ, અજમેરના વકીલ સીરાયમલજી, સટનાના જાલીમસિંઘજી, જયપુરનું જૈન વ્રધરહુડ, નાગપુરનું ગોરક્ષિણી કાર્યાલય, લાહોરના જસવંતરાય જૈની, રાવલપીંડીના જયચંદ જૈની, બનારસ, રાધનપુર, ઇડર ને સેહાની પાઠશાળાઓ, માંડલે, રંગુન, મુદ્રા, અમરેલી, સક્કર, આકોટ, કલ્કીકટ, ધુલિયા, અમૃતસર, દાહોદ, મેહતા, ઇચલકરંજી, લાલપુર, ગોધા, નિંગાલા, દેહગામ અને જેસલમીર, વિગેરેના સંઘોના નામો સંમળાયાં હતાં.

રા. રા. માળેકલાલ ઘેલાભાઈ શ્વેરી રિસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી પછી પ્રમુખસાહેબની આજ્ઞાથી સબજેક્ટ કમીટી માટે કેટલાંક નામો સૂચવ્યાં અને બાકીનાં વધારે, પ્રમુખ સાહેબ અને જનરલ સેક્રેટરી સાહેબો એક વિચારથી નક્કી કરશે તેમને સ્વર્ આપવામાં આવશે માટે તેઓ સાહેબે રાત્રે આઠ વાગે મંડપમાં વિશ્વયો તથા વક્તાઓ નક્કી કરવા માટે પધારવું એવી વિનંતી કરી.

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ છેવટે બોલ્યા કે, “ મારા સંબંધમાં તથા

શ્રી૦ મહારાજા સાહેબનું
છેવટનું ભાષણ.

મારા પુત્રના સંબંધમાં જે કાંઈ કહેવામાં આવ્યું છે તે માટે
હું આપનો ઉપકાર માનું છું. આ રાજ્યમાં ધર્મના સંબંધમાં

કદી પળ પક્ષપાત થયો નથી અને હવે પછી થવાનો પણ
નથી. મારે બધા ધર્મ સમાન છે. રાજાએ દરેક ધર્મનું સદા રક્ષણ કરવું જરૂરનું છે.
હું જૈન ધર્મને અમારા ધર્મ કરતાં જૂદો ગણતો નથી. તેથી મેં જે કંઈ કર્યું છે
તેમાં બધું કંઈ કર્યું નથી. તમોએ મારે માટે ઉદ્ગારો કહાડ્યા તે માટે હું ફરીથી ત-
મારો ઉપકાર માનું છું. ”

પછી પ્રમુખસાહેબના હસ્તે શ્રી૦ મહારાજા સાહેબ આદિ રાજમંડળને હાર ક-
લ્ગી વિગેરે અપાયાં તે સ્વીકારી સ્વારી વિદાય થયા બાદ સભા બીજે દિવસે ૧૧
વાગે મેળા થવાનું ઠરાવી વિસર્જન થઈ.

રાત્રિના આઠ કલોકે મંડપની અંદર સ્ટેજ ઉપર સબજેક્ટ કમીટીના સુમારે

સબજેક્ટ કમિટીની મી-
ટીંગ.

૨૦૦ ગૃહસ્થો એકઠા થયા હતા. પ્રમુખ સાહેબના પધાર્યા
બાદ કામ શરૂ થયું હતું. પ્રથમથી મુકરર કરેલા બાર
વિષયો પૈકી પ્રથમના ચાર વિષયો કેળવણીના વિષય

તરિકે એકઠા કરી લેવામાં આવ્યા હતા, અને તે વિષય તથા કોન્ફરન્સના બંધારણ
સંબંધી વિષય માટે બીજો દિવસ ઠરાવવામાં આવ્યો હતો. બાકીના ૭ વિષયો ત્રીજા
દિવસપર રાખવામાં આવ્યા હતા. કેટલીક ચર્ચા ચાલ્યાબાદ પ્રથમની બે દરખાસ્તો
અક્ષરશઃ મુકરર કરવામાં આવી હતી, અને બાકીની ૭ દરખાસ્તો તૈયાર કરવાનું વડો-
દરાની સેન્ટ્રલ કમીટીના સેક્રેટરીને સોંપ્યું હતું. દરેક દરખાસ્તપર બોલનાર વક્તાઓનાં
નામો મુકરર કરવામાં આવ્યાં હતાં. તેમજ દરેક વક્તામાટે ચોક્કસ ટાઈમ ઠરાવવામાં
આવ્યો હતો, અને વક્તાના સંબંધના નિયમો જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

આટલું કામ બહુ થોડા વખતમાં પસાર કરીને ૧૧ વાગ્યા અગાઉ સબજેક્ટ
કમીટી વરસાસ્ત થઈ હતી.

વીજો દિવસ તા. ૨૮-૧૧-૦૪.

માંગલિક પદ.

રાગ પીલુ—તાલ ચતુશ્ર જાતિ ત્રિતાલ મધ્ય કાલ માત્રા ૧૩.

જીયા જૈન ધરમ ચિત્ત ધરે, કર ધરમ કરમ દુઃખહરનપરન.
 બિન કરત ફિરત સબ ધરત રહત, જીયા જૈન ધરમ ચિત્ત ધરે. ધૃપદ.
 દેહો જૈન સમાજ, વહુ મિલત આજ, સબ કરત કાજ મન લાઈરે.
 જિન ચૈત્ય ઠામ બડે બડે હે ધામ હોય જીર્ણ કામ કરનન જટપટ. જીયા.
 સબજગઆધાર સિદ્ધાંતસાર, કરવા ઉદ્ધાર ચિત્ત લાઈરે.
 દેહો જૈન જોર મયો રંગ ચોલ કીયો અતિહી શોર ચલકત ચમકત. જીયા.
 જૈન શાલા નામ સબ પઠન કામ કરે જ્ઞાન ધામ સુખદાઈરે,
 દીયે જ્ઞાનદાન જડતિમિરમાન જપે વીરનામ ક્ષણક્ષણ પલપલ જીયા.

પહેલા દિવસ પ્રમાણે કોન્ફરન્સના આગેવાનો, પ્રતિનિધિયો, પ્રેક્ષકો વિગેરે
 નિયમિત વચ્ચે મંડપમાં સ્વસ્થાનપર વિરાજિત થયા પછી
 પ્રમુખ સાહેબે રજુ કરેલા જૈન ગાયનશાળાના વિદ્યાર્થીઓએ માંગલિક પદ સુસ્વરે
 પાંચ ઠરાવો. ગાયું. ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબ તરફથી પાંચ ઠરાવો સભા
 સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યા, તે નીચે પ્રમાણે:—

પહેલો ઠરાવ.

ના. શહેનશાહ માટે પ્રાર્થના.

જે મહાન્ બ્રિટિશ સામ્રાજ્યની શીતલ છાયાતલે આપણે આપણો ધર્મ
 સ્વતંત્રપણે પાળી શકીએ છીએ અને જેનો સર્વ ધર્મ તરફ સમાન દૃષ્ટિથી જૂદા
 જૂદા દેશના ધર્મીભાઈઓ ધર્મ સાધી શકીએ છીએ તે સુખરૂપ રાજ્યના શહેનશાહ
 નામદાર સાતમા ઇન્ડિયન અને શહેનશાહશ્રીને પલ્લેક્ષાંડા દીર્ઘાયુષ્ય ને આબાદી
 સાથે વિજય પામો, એવું આ કોન્ફરન્સ અંતઃકરણપૂર્વક પ્રાર્થે છે.

બીજો ઠરાવ.

શ્રી. મહારાજા સાહેબનો આભાર.

ગુજરાત અને કાઠીઆવાડના વિસ્તારવાળા ભાગ ઉપર રાજ્યકર્તા શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડ મહારાજા સાહેવ, જેમના ઉદાર આશ્રય નીચે આપણે અહીં એકઠા થયા છીએ, તે નામદારનો આ કોન્ફરન્સ અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે. તે નામદાર જેવા સમદષ્ટિવાળા, ઉદાર ચિત્ત અને લોકપ્રિય ઘણા રાજ્યકર્તાઓ થાઓ.

ત્રીજો ઠરાવ.

જ. સેક્રેટરીઓને ધન્યવાદ.

આપણી કોન્ફરન્સના ચાર જનરલ સેક્રેટરી સાહેબોએ પોતાના અમૂલ્ય વચ્ચતના ભોગે સ્વધર્મ અને સ્વધર્મીવર્ગના હિત માટે જે પ્રયાસ લીધો છે તે માટે આ કોન્ફરન્સ તેમને ધન્યવાદ આપે છે અને તેઓ સાહેબે વહાર પાડેલો રિપોર્ટ બહાલ રાખી તેમને તે માનવંત હુદ્દા ઉપર ઘણી ખુશીથી કાયમ રાખે છે.

ચોથો ઠરાવ.

મરહુમ મિ. ફકીરચંદ પ્રત્યે દિલસોજી.

મુંબઈમાં મળેલી વીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની રિસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી અને જૈન કોન્ફરન્સના જોઈન્ટ જનરલ સેક્રેટરી શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ જે. પી. ના મૃત્યુની આ કોન્ફરન્સ દિલગીરી સાથે નોંધ લે છે.

પાંચમો ઠરાવ.

પૂજ્ય મુનિ મહારાજા વિગેરેને વિનંતી.

આપણી આગલી કોન્ફરન્સે કરેલા ઠરાવો જે જે ગામો અને શહેરોના બંધુઓએ અમલમાં મૂક્યા છે તેમને આ કોન્ફરન્સ ધન્યવાદ આપે છે અને વાંઝા

બધાં ગામો અને શહેરોના બંધુઓને એનું સત્વર અનુકરણ કરવા આપ્રહ કરે છે. તેમજ આ સંબંધમાં જે જે પૂજ્ય મુનિ મહારાજાઓએ પ્રશંસાપાત્ર પ્રયાસ કર્યો છે તેમનો પણ આ કોન્ફરન્સ આભાર માને છે અને ભવિષ્યમાં પણ તેવો પ્રયાસ ચાલુ રાખવા વિનંતી કરે છે.

સમાજ આ પાંચે ઠરાવો જે તે સમયને યોગ્ય મુદ્દા ધારણ કરી સર્વાનુમતે પ્રસાર કર્યા હતા.

રા. ગુલાબચંદજી ઢઢાણ પછી કેલવણીના વિષયને ઘણી ચાલાકીથી
કેલવણી વિષે દરખાસ્ત. હાથ ધરી નીચે પ્રમાણે ઠરાવ કરવા માટે સમાને
વિનંતી કરી:—

છઠો ઠરાવ.

ધાર્મિક તથા વ્યવહારિક કેલવણી.

આપણા જૈન વર્ગમાં ધાર્મિક તેમજ વ્યવહારિક કેલવણી વૃદ્ધિ પામે અને જૈન સાહિત્યનો સર્વત્ર પ્રચાર થાય તેટલા માટે,

- ૧ વ્યવહારિક કેલવણી લેનારને યોગ્ય મદદ આપી આગલ વધારવા,
 - ૨ ધાર્મિક અભ્યાસ સંગીત થઈ શકે તેવી શાળાઓ સ્થાપવી,
 - ૩ કન્યા શાળાઓ અને શ્રાવિકા શાળાઓ સ્થાપવી,
 - ૪ ધર્મ સંબંધી પુસ્તકાલયો સ્થાપવાં,
 - ૫ એવી શાળાઓ તથા પુસ્તકાલયો જ્યાં હોય ત્યાં તેને યોગ્ય ઉત્તેજન આપવું,
 - ૬ જૈન સાહિત્યનો પ્રચાર થવા માટે ઘટતા ઉપાયો લેવા,
 - ૭ જૈની વાંચનમાળા તૈયાર થાય તેને માટે યોગ્ય પ્રયત્ન કરવો, અને
 - ૮ જૈન સમુદાયમાં વ્યાપાર અને ઉદ્યોગની વૃદ્ધિ થવા માટે હુસ્તરકલાનો પ્રવેશ કરાવવો—
- તેની આ કોન્ફરન્સ સ્થાપના આવશ્યકતા ધારે છે.

આ ઠરાવની પુષ્ટિમાં રા. ઢઢાણ વળું સરસ ભાષણ કર્યું હતું, જે અક્ષરશઃ આપવાનું સાધન નહીં હોવાથી તેના સારથીજ સમાધાન માનવું યોગ્ય છે. તેમણે જણાવ્યું કે,

“ જૈન સમુદાયની ઉન્નતિ કરવા માટે ધર્મનું અને દુનિયાદારીનું શિક્ષણ આપવું એ આપણી ફરજ છે. વિદ્યા વિના માણસ પશુસમાન છે. વિદ્યાથીજ માણસ મોક્ષ પામે છે. વિદ્યા કહો કે જ્ઞાન કહો બધું એકજ છે. શ્રીઋષભદેવ ભગવાનથી શ્રીમહાવીર સ્વામી સુધીના દરેક તીર્થંકરે જ્ઞાનને શ્રેષ્ઠ બતાવી તેનું પઠન પાઠન કરવા ઉપદેશ કર્યો છે. જો તેમના વચન ઉપર સ્વરી આસ્થા હોય તો વિદ્યાનો પ્રસાર કરાવવો એ આપણી પહેલી ફરજ છે.

વિદ્યા બે પ્રકારની છે. સાંસારિક અને ધાર્મિક. આ ઠરાવમાં ધાર્મિક પહેલી રાખી છે. સ્વાલ્ય કરશો તો માલુમ પડશે કે તે વ્યાજવી છે. અનાદિકાલથી મિથ્યા-ત્વમાં ફસાયેલા જીવને ધર્મની કેલવણી મળવી કઠિણ છે. દરેક ગતિમાં તેની જોગવાઈ હોતી નથી. માત્ર મનુષ્ય ગતિમાંજ જીવ ધર્મ સન્મુખ થઈને મોક્ષ સુખ પામી શકે છે. દુનિયામાં એવો કોણ હશે કે મોક્ષની આશા નહીં કરતો હોય ? હવે આ ધર્મ શિક્ષણ કેવી રીતે હાંસલ કરવું તેનો સ્વાલ્ય કરીએ. હરેક ધર્મવાળા પોતાનો ધર્મ શ્રેષ્ઠ બતાવે છે. આપણા ધર્મમાં વ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શિવ, અગર મહાવીર જો તે ૧૮ દૂષણ રહિત અને ૧૨ ગુણ સહિત હોય તો એકજ છે. નામથી મતલબ નથી પણ ગુણથી મતલબ છે.

આપણને સૂર્યની ગરમીની જરૂર છે. ત્યાં દીપકની ગરમીથી કેવી રીતે સરે ? હાલ જે કેલવણી શાળાઓમાં અપાય છે તે દીપક સમાન છે. તે એકલી સંસાર વ્યવહાર માટે જેમ પુરતી રીતે ઉપાયોગી નથી, તેમ પરલોક સાધન માટે પણ નથી. એટલા માટે વધે ધર્મનું શિક્ષણ આપનારી પાઠશાળાઓ થવાની જરૂર છે. તેમાં કન્યા-શાળાઓની વધારે જરૂર છે. આપણી સ્ત્રીઓ, છોકરીઓ—ભવિષ્યની જૈન પ્રજાની માતાઓ સારી કેલવાય તોજ આપણી કોમનું કલ્યાણ થવાની આશા છે. જેવું બીજ હશે તેવુંજ ફલ મળશે. સ્ત્રી વર્ગ અમળ હશે તો તેમની સંતાતિ પણ પ્રાયઃ અશિક્ષિત-અયોગ્ય નીવડશે. માટે સ્ત્રીશિક્ષણમાં જેટલો વિલંબ થશે તેટલો આપણો ઉદ્ધાર પણ મોડો થશે. કેટલીક નિરાધાર સ્ત્રીઓને યાવતી સવડ હોતી નથી માટે તેમના સારુ ઉદ્યોગશિક્ષણ સાથેની શ્રાવિકાશાળાઓ પણ સ્થપાવવી જોઈએ. તેમ કરવાથી આપણી

સ્ત્રીનું શું થશે તેની ફિકર મટી જશે. સ્ત્રી શિક્ષકો તૈયાર કરવાની પણ તેટલી જ આવશ્યકતા છે. ધર્મ સંબંધી પુસ્તકો પણ ધોરણવાર રચાવાં જોઈએ. તેમજ લાયબ્રેરીઓ અને પુસ્તકશાળાઓ પણ વધારવી જોઈએ. તેથી આપણાં પુસ્તકો પઠન પાઠનમાં આવશે અને ઘણા જીવોને લાભ થશે.

સ્વંભાત, પાટળ, જેસલમીર વિગેરે ઠેકાણે પ્રાચીન જ્ઞાનમંડારો મોજુદ છે. તેમના ઉદ્ધારની જરૂર છે. પણ તે વિષય જૂદો હોવાથી હાલ હું વધારે બોલતો નથી. કૉન્ફરન્સના પ્રતાપે આપણે એક સંપત્તી ને ઉમંગથી કામ કરવા માંડ્યું છે કે જે આગલ દેખાતું નહોતું. જૈન ધર્મમાં જ્ઞાનરૂપી હીરા અને મોતી છુપાઈ રહ્યાં છે. તેનો પ્રસાર કરવાથી જૈન પ્રજાને તેમજ આજના જગતને ઘણો ફાયદો થશે. માટે તે દિશામાં પણ સારો યત્ન થવાની જરૂર છે.

ધર્મ જ્ઞાનની સાથે દુનિયાદારીની કેલવણી નહીં હોય તો કામ ચાલી શકે નહીં. પણ તે માટે વધારે બોલવાનું નથી. કારણ કે સરકાર તરફથી કૉલેજો વિગેરે થવાથી આપણને તે શિક્ષણ મેલવવાની સવડ થઈ છે. તેમ છતાં હિંદુસ્તાનમાં ૧૫ લાખ જૈનોની વસ્તીમાં ગ્રેજ્યુએટો તથા ડિગ્રીવાળા આંગળીના ટેરવા ઉપર ગણાય તેટલા છે. આ કૉન્ફરન્સના સુકાનીઓને ધન્યવાદ ઘટે છે કે ગ્રેજ્યુએટોની લાઇન ગોઠવી તેમના દર્શનનો લાભ આપ્યો છે. (તાલીઓ) તેમના જોવાથી બીજા લોકો પોતાના વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ આપવાને લલચાશે. પણ જણાવતાં સ્વેદ થાય છે કે, પાંચ સાત ગ્રેજ્યુએટો આપણા પગમાં કુવાડો મારવા તૈયાર થયા છે. (શરમના પોકાર) સિવિલિયન આપણામાં કોઈ નથી. પણ ડૉક્ટર, વકીલ કે બીજી નોકરી કરનારા છે. હું સુદ ગ્રેજ્યુએટ છું. પણ નોકરીને લીધે ગુલામ થઈ જવું પડ્યું છે. ઉદ્યોગની કેલવણી મળી હોત તો આવી ગુલામી હાલત હોત નહીં. જયપુરમાં હાલ ૧૦૦ ગ્રેજ્યુએટો છે. પહેલાં ગ્રેજ્યુએટોને ૫૦૦ નો પગાર મળતો અને હાલ દસ વર્ષ થયાં રૂ. ૪૦-૫૦ નો પગાર મળે છે. હાલ ગાઢરિયો પ્રવાહ ચાલે છે. નહિ તો હુન્નર ઉદ્યોગમાં પડેલા ગ્રેજ્યુએટ દર મહા રૂ. ૧૦૦૦ નો પગાર પાડી શકે. માટે આપણી સ્થિતિ સુધારવા અર્થે આપણામાં ડુંગર હુન્નર ઉદ્યોગની કેલવણી વધારવી જોઈએ. બડે બડે લંબે પુંછડે હોય તો આજે છે અને વ્યાપાર કે હુન્નરમાં ગુંથાયાથી રજત નહીં મળે એમ સમજવું નહિ જોઈએ. ડુંગર કેલવણી સાથે હુન્નર ઉદ્યોગની કેલવણીની સ્વચ્છતા જરૂર છે. કૉન્ફરન્સની ફરજ છે કે ધર્મ શિક્ષણ સાથે વ્યવહારિક અને ઉદ્યોગની કેલવણી આપવા માટે યોગ્ય પ્રબંધ કરવો. તેથી

ઘણો ફાયદો થશે. તેનો ટુંકો ડાઘલો જાપાનીલોકોનો છે. તેઓ રુશિયનોને થર-થરાવી નાંરુયા છે. એ પ્રમાણે ચાલવાથી આપણી કોમની હાલતમાં પણ ઘણો સુધારો થશે.

શ્રીમંત મહારાજાની રાજધાનીમાં આપણે મળ્યા છીએ, એ નામદારે આપણને ઘણા એશાનમંદ કર્યા છે. શ્રી. મહારાજા સાહેબે શાળાના વસ્ત્રમાં થોડોક વસ્ત્ર કઢાડી ધાર્મિક કેલવળી આપવાની તજવીજ કરવા કેલવળી શાતાના વડાને આજ્ઞા કરી છે. જ્યારે મહારાજાએ આવી શરૂવાત કરી છે ત્યારે મને આશા છે કે કોન્ફરન્સ આ વિષય ઉપર પુરેપુરું લક્ષ આપશે.

એજ વિષયની જૂદી જૂદી ટાલતોને અનુમોદન આપવાને આઠ વક્તાઓ આગળ આવ્યા હતા. **મિ. મોતીચંદ ગરિધર કાપ-ડીયા** B. A. L. L. B. માવનગરના એંગ્રેજી ભાષા જ્ઞાનની આવશ્યકતા અને તે માટે બોર્ડિંગોની અનુકુળતા વધારવાની જરૂરસંબંધે અસરકારક ચર્ચા કરી હતી. જૈન ફિલોસોફી તરફ ગ્રે-જ્યુએટો અને બીજા વિદ્વાનોનું ધ્યાન રાખવા માટે લેક્ચરશીપો અગર ઇનામો કાઢવાની અને બીજી કેટલીક મહત્વની સૂચનાઓ કરી હતી. જે તેમનું સાદ્યંત ભાષણ (નિ. ૩) અવલોકનમાં લીધાથી ધ્યાનમાં આવશે.

લાલા માટુ મલજી દિલ્હીના એ સ્ત્રીશિક્ષણ વિષે બોલતાં જણાવ્યું કે, સ્ત્રીઓ ચાર પ્રકારની છે. જેને ધર્મનું જ્ઞાન હોય અને જેની આજ્ઞા બધા માને તે દેવી, જેનામાં તેજ હોય તે રાણી, લડાલડી પસંદ કરે તે રાક્ષસી, અને તાવેદારી શિવાય બીજું ન આવડે તે ગુલામ. શિક્ષણથી સ્ત્રીઓ દેવી કે રાણી જેવી થઈ શકે છે. હું તેમને દફતરનું કામ કરવાનું કે બી. એ. નું શિખવવા કહેતો નથી. પરંતુ આપણા શા-સ્ત્રમાં સ્ત્રીઓ પણ મોક્ષની અધિકારી ઠરાવેલી છે, માટે મોક્ષ સાધવામાં અને ગૃહિણી તરીકેનો ધર્મ બજાવવામાં ઉપયોગી થાય તેવી શિક્ષા સ્ત્રીઓને આપવી જોઈએ. શ્રી ઋષભદેવ મહાવાને ચલાવેલો ધર્મ આપણે માનીએ છીએ અને તેમણે પોતાની બે કન્યાઓને લેખન ગણિત વિગેરે શિખવી સારો ડાઘલો બેસાડ્યો છે. મયળા સુંદરી પ્રમુખ રાજભૂમિમાં ધર્મ ચર્ચા કરી શકવા જેટલી શક્તિ ધરાવતાં હતાં. તે પણ સર્વના જાણવા બહાર નથી. માટે સ્ત્રીશિક્ષણ સંબંધે સારા પ્રકારનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

મિ० બાલચંદ હીરાચંદ માલેગામના પોતાના ભાષણ (નિ. ૪) માં જૈન શાળોપયોગી વાંચનમાઝાની જરૂરિયાત બતાવી તે માટેની યોજના સૂચવી હતી.

મિ० છોટાલાલ કાઠીદાસ વકીલ અમદાવાદના લોકોને કેઢવળી લેવાના સંબંધમાં વધારે ઉસંગી કરવા માટે વ્યવહારુ માર્ગ સૂચવ્યા હતા. દરેક શ્રીમંતે સ્વાધ્યાય પીવાનું અને પુસ્તક વિગેરે આપી માત્ર એકેક ગ્રેજ્યુએટ કે આર્ટિસ્ટ બનાવવાનું ધારે તો વગર કંડે ઘણું સારું પરિણામ આવી શકે. સ્વોટા ફરજિયાત સ્વર્ચો અટકાવી અમદાવાદના શેઠ ચીમનલાલ નગીનદાસે દશાશ્રીમાલીની ન્યાત સ્વાતે લગ્ન દીઠ કંડ રકમ લેવાનું રાસી તેમાંથી ન્યાતના તમામ છોકરાને પી પુસ્તકો વિગેરે આપવાની યોજના કાઢી છે. એ રીવાજ અનુકરણ કરવા યોગ્ય છે. કેમકે તેવા પ્રકારની મદદ લેવામાં કોઈને ઓછું આવતું નથી.

મિ० મનસુખ અનોપચંદ અમદાવાદવાઢાએ સ્ત્રીઓને કેઢવળી લેવાની હોંશ થાય તે માટે મળવાથી શો લાભ છે તે તેમના મનપર ઠસાવવાની જરૂરિયાત દાસલા સાથે બતાવી હતી. હાલ જૈનોમાં દર હજારે ૧૭ સ્ત્રીઓ કેઢવાયલી છે. અને ફિમેલ ટ્રેનીંગ કોલેજમાંથી ૩૦ વર્ષ દરમ્યાન ૨૬૩ સ્ત્રીઓ કેઢવાઈને બહાર પડી છે તેમાં માત્ર ત્રગજ જૈન હોવાનું જણાય છે. તે સ્થિતિ સુધારવાનું ધ્યાન પર લેવા પોતાના ભાષણ (નિ. ૧) માં વિનંતી કરી હતી.

મિ० મુઢચંદ નથુભાઈ વકીલ માવનગરના એમણે પોતાના ભાષણ (નિ. ૬) માં જણાવ્યું હતું કે, ડ્યાં સુધી કોમઢ મગજમાં ધર્મનાં લી વવાયલાં ન હોય ત્યાં સુધી સારું જ્ઞાન સંપાદન થતું નથી અને આપણામાં અત્યારે ધાર્મિક લીર્ય ઘણું થોડું છે તે શાઢાઓ સ્થાપન કરી જ્ઞાન ન લડે, ત્યાં સુધી સ્ત્રીલલ્લી શકીએ નહીં.

શા. કુંવરજી આંગદજી માવનગરના પળ ધાર્મિક કેઢવળી વગરની અંગ્રેજી કેઢવળીનાં પરિણામે મશ્યામશ્ય અને પેયાપેયનો વિચાર તહન નાશ પામ્યો છે. માટે બાલ્યાવસ્થાથી ધાર્મિક લોધ આપવાની અને માતાઓ કે ઢવાયલી હોય તો તેમના પુત્રો પળ મી. ઢઢ્ઢા જેવા ધર્માત્મા નીકલે છે તેથી તમામ સ્ત્રીઓને ધાર્મિક કેઢવળી આપી શકાય તેલી યોજના કરવાની પોતાના ભાષણ (નિ. ૭) માં સૂચના કરી હતી.

મિ० અનોપચંદ મેલાપચંદ શાહ B. A. મરુચના છેવટે બોલ્યા કે, ધાર્મિક અને વ્યવહારિક કેલવળી આપતાં તનની કેલવળી મૂલી જવી ન જોઈએ. કેમકે તે વિના મનને કેલવળી આપી શકાતી નથી. આપણાં બાલકો કેલવળી મેલવવાને માગ્યવાન થશે ત્યારે તેઓ પોતાની મેલે હાનિકારક રિવાજો દૂર કરવાને અને જૈન પુસ્તકોદ્ધાર તથા જીર્ણમંદિરોદ્ધાર કરવા બહાર પડશે. આપણે તો મ્હોડેથીજ વાતો કરીએ છીએ, પણ તેઓ તો કરી વતાવશે વિગેરે દાખલા દલીલોથી સિદ્ધ કર્યું હતું. એમનું માષણ (નિ. ૮) સર્વને પસંદ પડવાથી પ્રમુખસાહેબે નીમેલા વચ્ચત કરતાં વધારે વચ્ચત આપ્યો હતો, જે મુબારકબાદી દેવા યોગ્ય ગણી શકાય. તે પછી સદર દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થયેલી જાહેર કરવામાં આવી.

(૧૫ મિનીટ વિશ્રાંતિ.)

શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈએ, સમાજનો વિગેરે અઢી વાગે ઘંટ થતાં સ્વસ્થાને બેસી ગયા પછી કોન્ફરન્સનો કારોબાર કોન્ફરન્સના બંધારણની ચોજના. ચલાવવા અને તેનું બંધારણ મજબૂત કરવા માટે નિચે પ્રમાણે યોજના રજૂ કરી હતી.

સાતમો ઠરાવ.

કોન્ફરન્સનું બંધારણ.

શ્રીજૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સનું બંધારણ મજબૂત થવા માટે,

- ૧ ચારે જનરલ સેક્રેટરીઓ પોતપોતાના વિભાગમાં દરેક ક્ષાતાને માટે યોગ્ય સ્થર્ચ કરવો,
- ૨ ચારે જનરલ સેક્રેટરીઓ જુદી જુદી ઓફિસો સ્થાપી યોગ્ય સ્થર્ચથી કાર્ય વ્યવસ્થા કરવો,
- ૩ પોતાના હાથ નીચે જરૂર પડતા પ્રાંતિક અને સ્થાનિક સેક્રેટરીઓ નિમી તેમનાથી કોન્ફરન્સમાં થયેલા ઠરાવોનો અમલ કરાવવા પ્રયત્ન કરવો,
- ૪ પ્રાંતિક અને સ્થાનિક સેક્રેટરીઓ બની શકે તો પ્રાંતિક અને સ્થાનિક કોન્ફરન્સ કમિટી સ્થાપી યોગ્ય પ્રયત્ન કરવો,

૫. એક માસિક ચોપાનીયું કાઢી દર વખતના કોન્ફરન્સ સંબંધી કાર્યની દરેક સ્થાનકે સ્વર આપવી અને કોન્ફરન્સના ઠરાવોને પુષ્ટિ આપવી,
૬. કોન્ફરન્સની કાયમની સ્થિતિ દઢ કરવા માટે ચાલુ ઉપજ થાય તેવી યોજના કરવી,
૭. કોન્ફરન્સના હેતુ અને ઠરાવો દરેક ગામે અને શહેરોમાં સમજાવવા પ્રયાસ કરવો,
૮. દર વર્ષે જેમ બને તેમ ઓછા સર્વે કોન્ફરન્સ ભરાઈ શકે તેમ સગવડ કરવી,
૯. ડેલીગેટો માટે હવે પછી રૂ. ૨) અંકે બે ફી રાખવી, અને
૧૦. આપણા જૈન સમુદાયમાં જેમ બને તેમ સંપ્ર વધારવા પ્રયાસ કરવો.-

આ પ્રમાણે ઠરાવ પસાર કરાવાની અને અમલમાં મૂકવાની આવશ્યકતા આ કોન્ફરન્સ માને છે.

આ યોજનાનું સમર્થન કરવાને તેમણે આપેલા ભાષણ (નિ. ૯) માં સ્થળે સ્થળે તેમનો કોન્ફરન્સના જનરલ સેક્રેટરી તરીકેનો અનુભવ અને દીર્ઘ દૃષ્ટિ નજરે પડતાં હતાં. પરદેશ ગમનના વિકટ સવાલને પણ એવી તો ચાલાકીથી તેમણે પ્રસંગમાં લાવીને પોતાનો અંગત અભિપ્રાય દર્શાવ્યો હતો કે શ્રોતાઓ ખુશ ખુશ થઈ ગયા હતા અને બીજી કોમોની હારમાં રહેવા માટે પરદેશ ગમનની આવશ્યકતાની સજ્જડ છાપ તેમના મન ઉપર બેસી ગઈ લાગતી હતી.

મિ. લક્ષ્મી હીરજી મ્હૈસરી B. A. L. L. B. મુંબઈના વકીલ આ ઠરાવને ટેકો આપતાં સ્વારજ્ય વહીવટની મ્યુનીસીપાલિટીનો દાસલો આપી કોન્ફરન્સના ઠરાવો અમલમાં મૂકવા માટે પગારદાર નોકરો રાખવાની જરૂરિયાત બતાવી બોલ્યું કે, ગયે વરસે રાય બહાદુર બદ્રિદાસજીએ પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન ચાર આનાની મુકુત મંડારની યોજના અમલમાં મૂકાવી હતી. આપણે પોતાને માટે ૩૬૫ દિવસ મચ્યા રહીએ છીએ. કોઈ એવો હશે કે ૩૬૪ દિવસ મારા ને એક કોન્ફરન્સનો એમ ગણી પોતાની પેદાશની મદદ કરે? એવી દરેક જણ પ્રતિજ્ઞા લે તો તેથી મોટો ફાયદો થાય. (તાલીઓ). આપ માર્કેટ તાલી પાડી તેથી મારી સૂચના અમલમાં મેલશે એમ જાણી મને ઘણો આનંદ થયો છે. આ યોજના તમો તમારા સંબંધમાં આવનારાઓને પણ સમજ

જાવશો. આ એક દિવસની પેદાશમાંથી તમો શું શું ઉપાર્જિત કરશો તે ધારો. તેમાં સંઘને જમાડી શકાશે અને એકજ માણસે કૉન્ફરન્સને મેમું કરેલું ગણાશે. બીજું, ઠરાવો દરેક ગામમાં પ્રસરાવવા મહેનત કરવી. મિશનરીઓ અત્રે અન્ય દેશમાંથી આપણને વટલાવવા માટે મોકલવામાં આવે છે. તેમ આપણે કોઈને વટલાવવાનું નથી પણ તેવા આપણા પેડ મિશનરીઓ દેશો દેશમાં ફરી ઠરાવો અમલમાં લાવે એવી ઇચ્છા છે. ઉપદેશકો ટોક-રસી નેણસી અને અમરચંદ પી. પરમારે અત્યારસુધી સારું કામ બનાવેલું છે. આજથી ૩૬૫ દિવસ ગણવા અને તેમાંથી ગમે તે એક દિવસ પેદાશનો આપવો. આપ અત્રે એકઠા થયા છો તે ઠરાવ કરી ઘેર જઈ ડુંગ્રવા નહીં પણ અમલ કરવા. હું પણ જે ન્યાતીનો ગૃહસ્થ હતું, તે કચ્છી દસા ઓસવાલ ન્યાતીએ ઘણા ઠરાવો અમલમાં મૂક્યા છે. પાલીતાણામાં રૂ. ૧૨૫૦૦૦ ના સ્વર્ણે બોર્ડિંગ સ્કૂલ વિગેરે સ્થાપ્યું છે. સંસાર સુધારા પણ અમલમાં મૂક્યા છે. દરેક ઠરાવ અમલમાં મૂકવા સઘળાએ કોશિષ કરવી જોઈએ.

ડૉક્ટર જમનાદાસ પ્રેમચંદ L. M. & S. અમદાવાદના એ અનુમોદન આપતાં આ ઠરાવના સંપ, અક્કલ, ધન અને વ્યવસ્થા એવા ચાર વિભાગ કરી દરેકે બાબતપર પોતાના ભાષણ (નિ. ૧૦) માં ઘણું સરસ વિવેચન કર્યું હતું અને ચૂલા દીઠ દરસાલ રૂ. ૧) આપવા સૂચના કરી હતી.

મિ. જમજીવન મૂળજી બનીયા B. A. B. Sc. જામનગરના એ પોતાની તે યોજના પ્રત્યે સંમતિ દર્શાવવા કરેલા ભાષણ (નિ. ૧૧) માં કૉન્ફરન્સનું કામ સંગીન કરવાને મોટું ફંડ, સારી વ્યવસ્થા, ડેલીગેટોએ લેવો જોઈતો શ્રમ, સારા વક્તાઓની દેશોદેશની મુસાફરી અને ત્યાં તેમણે આપવાનાં ભાષણો, કૉન્ફરન્સ તરફનું વર્તમાનપત્ર, હરીફાઈના નિવંધો વિગેરે વિષે સારા શબ્દોમાં હસારો કર્યો હતો અને માસિક રૂ. ૨૦) ઉપરાંતની પેદાશવાળા દરવર્ષે રૂપિયે એક પૈ પ્રમાણે કૉન્ફરન્સના ફંડમાં આપવાથી ધારેલાં બધાં કામો એકલા ધનાઢ્યો ઉપર બોજો પડ્યા વગર થઈ શકવાનું જણાવી એક્યતાની જરૂર ઉપર બહુજ ભાર મૂક્યો હતો.

લાલા માણેકચંદ ગુજરાતવાલા-પંજાબના અને **વકીલ હરી-લાલભાઈ** સોજતના એમણે પોતાની અનુમતિ આપ્યાબાદ પ્રમુખ સાહેબે સર્વનો મત લઈ એ યોજનાને બહાલ કરી હતી અને સભા ફરીને બીજે દિવસે વપોરે એકત્ર થવાનો ઠરાવ કરી વિસર્જન થઈ હતી.

૧૮ મિ. ફતેહચંદ કપૂરચંદ લાલનનું “આપણો અમ્યુદય કેમ થાય?”

મિ. લાલનનું ભાષણ.

૧ વિષે મંડપમાં રાત્રે ભાષણ થયું હતું. પ્રમુખસ્થાને રા. રા.

દુદ્ધા વિરાજ્યા હતા. વક્તાએ જણાવ્યું કે, જેમ સૂર્યોદય

પહેલો અરુણોદય થાય છે તેમ કૉન્ફરન્સની ત્રણ બેઠકો ઉપરથી થોડા વસ્તુમાં આપણો અમ્યુદય થવાની આશા રહે છે. આપણે જૈન—જિનના પુત્રો છીએ. જિનનો અર્થ જિતનાર થાય છે. તેથી આપણે જિતનારના પુત્ર ગણાઈએ. બહારના વિજય કરતાં અંતરનો વિજય કરવો એ કઠિન કામ છે. રાગ દ્વેષનો વિજય કરી જગતના જીવો માત્ર ઉપર સમભાવ રાખવાથી સ્વેચ્છાથી આંતરિક વિજય થાય છે. ગમે તે દર્શનનો માણસ મોક્ષ પામી શકે છે એવો જૈન ધર્મનો ઉદાર સિદ્ધાંત છે. તેમ છતાં હાલની દુનિયાની ષોળા વે અઢત્ત માણસની વસ્તીમાં માત્ર પેંદર લાખ જેટલી જૈનોની નાની સંખ્યા કેમ છે ? જવાબ એ છે કે, જૈન ધર્મનાં તત્ત્વો લોકોના જાણવામાં નથી. તે થવા માટે દેશાવરોમાં જૈન મિશન મોકલવાની જરૂર જરૂર છે. હું ચાર વરસ અમેરિકામાં રહ્યો તે દરમિયાન મારાથી આપણાં ધર્મનાં તત્ત્વો જાણી તેઓ બહુ અજાણ્ય થયા હતા અને આપણે માટે ઘણો ઝંઝો મત દર્શાવતા હતા. માટે સ્વેચ્છાથી ઉદય સમભાવની જરૂર છે, અને તે માટે આત્મિક વલ્લની જરૂર આવશ્યકતા છે. ધનવલ્લ, બાહુવલ્લ, અને બુદ્ધિવલ્લ પછી આત્મિકવલ્લ ઉત્કૃષ્ટ છે. ધાર્મિક કેળવણીથી આત્મિકવલ્લમાં વધારો થાય છે. ત્રિવર્ગમાં ધર્મની મુખ્યતા છતાં આજકાલ તે કામ બદલાઈને કામ અને અર્થની મુખ્યતા દેખાય છે. તેને દૂર કરવા ધાર્મિક કેળવણીની જરૂર છે. કર્મ અથવા પ્રારબ્ધથી પાછા નહિ હઠતાં તેના ઉપર પણ વિજય મેળવવો જોઈએ. લોકો કહે છે કે, કર્મ મહાવલ્લવાન છે પણ જીવ તેના કરતાં વલ્લવાન છે. બીજી ગતિઓ કરતાં મનુષ્ય અવતાર શ્રેષ્ઠ છે, તેનું કારણ પણ એ જ છે કે અહીંથી જીવ ધર્મ સાધી મુક્તિ મેળવી શકે છે. જો આપણે વીર ભગવાનના પગલે ચાલી ધાર્મિક કેળવણીનો પ્રસાર કરીએ તો આપણો અમ્યુદય થાય એમાં નવાઈ નથી. આ વાતની લોકોના મનપર છાપ બેસાડવા માટે તેમણે કેટલાંક દૃષ્ટાંતો પણ આપ્યાં હતાં. છેવટે પ્રદર્શનમાં મૂકેલા હાથી અને આંધળાના ચિત્રમાંનો ઉપદેશ સમજાવી જૈન ફિલોસોફીમાં વધારો સમાવેશ થાય છે, માટે તેનો પૂરતો ઉદય કરવા અર્થે તેનો ફેલાવો કરવાનો આગ્રહ કરી પોતાનું ભાષણ સમાપ્ત કર્યું હતું.

પછી પ્રમુખ સાહેબે પુષ્ટિમાં કેટલુંક વિવેચન કર્યાંવાદ સમા વિસર્જન થઈ હતી.

શ્રીજો દિવસ તા. ૨૯-૧૧-૦૪.

માંગલિક ગીત.

રાગ કાફી—તાલ દીપચંદી. વિલંબ કાલ માત્રા ૧૪.

સિદ્ધ ભયે સવ કાજ રે ! આજ સફલ ઘડી મયો. સિદ્ધ.
 ચડતે રંગે, અતિ ઉછરંગે, જીવ દયાદિ કાજ,
 જૈન મંડલ કરે, પુણ્ય મંડાર મરે, તરે સંસાર અગારે. આજ
 દીન દુઃખી જે જગમે પ્રાણી, જાણી સવકો ત્રાસ,
 યાસ વિચાર કરે, ઘટમાંહી, પુરે મનકી આશરે. આજ
 પક્ષ કદાપ્રહ દૂર તર્જીને, જાણે સવ એક સાર,
 નિરાશી નિરાધાર જીવોમે, મેદ ન જાણે લગારે. આજ
 તપ જપ દાનાદિક જે કિરિયા, તવ લગ સફલ ન જાણ,
 જવ લગ જીવ દયા નહીં ઘટમે વાર વચન પ્રમાણરે. આજ

૧૯ પ્રમુખ સાહેબ, માનવંત પ્રતિનિધિયો અને પ્રેક્ષકો નિમેલે વચ્ચે સ્વસ્થાને ચિ-
 પ્રમુખ સાહેબ તરફના જે ઠરાવો.
 રાજતાં શ્રીજૈન ગાયનશાળાના વિદ્યાર્થીઓ વાજિત્રનાદ સાથે માંગલિક ગીત ગાઈ રહ્યા પછી પ્રમુખ સાહેબ તર-
 ફથી નીચલા જે ઠરાવો રજુ કરવામાં આવ્યા:—

આઠમો ઠરાવ.

શત્રુંજય તીર્થની આશાતના માટે દિલગીરી.

આપણા પવિત્ર શત્રુંજય તીર્થ ઉપર પાલીતાણાના ઠાકોર સાહેબે જે મહાન આશાતના કરેલી છે તે માટે આ કોન્ફરન્સ અત્યંત દિલગીર છે; અને તે સંબંધમાં શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી તરફથી જે પગલાં મરવામાં આવે છે તેને આજ્ઞા હિંદુસ્થાનના જૈન વર્ગના આગેવાનોની મળેલી આ કોન્ફરન્સ અતંકરણથી સંમતિ આપે છે. ઠાકોર સાહેબ એક પછી એક અડચણ ઊભી કરે જાય છે, અને શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી તરફથી સુલેહશાંતિ જાળવવા માટે અનેક ઉપાયો લેવામાં આવે છે, છતાં તેનું પરિણામ ઠાકોરસાહેબ તરફથી અસંતોષમાં લાવવામાં આવે છે. તે માટે આ કોન્ફરન્સ પોતાનો સ્વેદ પ્રદર્શિત કરે છે, અને ઉમેદ રાખે છે કે,

આપણી ન્યાયી બ્રિટિશ સરકાર તરફથી આપણને વ્યાજવી દનસાફ મળશે કે જેથી આપણી તમામ અડચણો દૂર થશે.

નવમો ઠરાવ.

જ. સેક્રેટરીની જગ્યા પૂરવાની સત્તા.

હાલના ચારે જનરલ સેક્રેટરીઓને હવે પછી કોન્ફરન્સ મળે ત્યાં સુધીને માટે કાયમ રાખેલા છે, તેમાંથી કોઈ પણ કારણસર કોઈનો ગેરહાજરી થાય તો બાકીના સેક્રેટરીઓને તે જગ્યા પૂરવાની સત્તા આપવામાં આવે છે.

પહેલો ઠરાવ સમાઈ ઉભા થઈને ગંભીરતાથી પસાર કરી તેનો અંગ્રેજી અનુવાદ નામદાર મુંબઈ સરકારને મોકલી આપવા માટે પ્રમુખ સાહેબને અધિકાર આપ્યો અને બીજો ઠરાવ પણ સર્વાનુમતે મંજૂર કર્યો.

૨૦ ત્યાર પછી કોન્ફરન્સના જીર્ણ મંદિરોદ્ધાર સ્થાનાના જનરલ સેક્રેટરી **બાબુ રાય કુમારસિંઘજી** નીચે લખ્યા પ્રમાણે ઠરાવ ચૈત્યોદ્ધાર વિષે દરખાસ્ત. રજુ કર્યો:—

દસમો ઠરાવ.

જીર્ણ ચૈત્યોદ્ધાર.

સંસારદાવાનલથી તપ્ત થયેલા જીવોને શાંતિ આપનાર વિશ્વોપકારી તીર્થંકર મહારાજાની ચરણ રજથી પવિત્ર થયેલ અને તેમના અવદાતોને યાદ લાવનાર તીર્થોનો તથા ભવ્ય મંદિરોનો ઉદ્ધાર કરવા માટે તથા ત્યાં થતી અશા-તનાઓ દૂર કરવા માટે વિશેષ પ્રકારે પ્રયત્ન કરવાની જરૂર આ કોન્ફરન્સ સ્વીકારે છે.

આ ઠરાવની પુષ્ટિમાં **રાય કુમારસિંઘજી** જણાવ્યું કે, આ વિષય ઘણો મોટો છે. જીર્ણોદ્ધાર કરવાની આપણી પહેલી ફરજ છે. મોક્ષ માટે જિને-શ્વર ભગવાનનાં વચન અને તેમની પ્રતિમા એ બે આધાર છે. એવી પ્રતિમાવાળાં મંદિર

જીર્ણે હોય તો તેને સમારવાં જોઈએ. હિંદુસ્થાનમાં ૩૦ થી ૩૫ હજાર જૈન દેરાસરો હશે, છતાં તે કાયમ રાખવા માટે આપણે કંઈ પણ સ્વર્ચ નહીં કરીએ તે કેવું કહેવાય ?

પ્રાચીન ચૈત્ય જોઈને આપણા ઉપર તથા બીજા લોકો ઉપર ઘણી અસર થાય છે. તેથી જીર્ણ મંદિરોના સમાર કામની જરૂર છે. આપણે રહેવાના મકાનને ઘણો સ્વર્ચ કરી શણગારીએ અને જ્યાં સાક્ષાત્ ભગવાન્ ચિરાજે તે મકાનને સમારીએ પણ નહિ તે શરમ ભરેલું ગણાય.

નવાં મંદિર કરાવવા કરતાં પ્રાચીન મંદિર સમરાવવામાં વધુ પુણ્ય છે. જ્યાં જીર્ણ મંદિરો હોય ત્યાં દૃષ્ટિ પુગાડી તેનો ઉદ્ધાર કરવો એ આપણી પહેલી ફરજ છે. બધાં જૈન મંદિરો સમરાવવા પાછલ ઘણો મોટો સ્વર્ચ કરવાની જરૂર છે. કેટલાંક જૈન મંદિરોમાં ઘણો સ્વજાનો છે, જ્યારે કેટલાંક મંદિરોમાં પૂજા પણ થતી નથી. તો જે મંદિરોમાં ઘણો સ્વજાનો હોય તેમાંથી તે પાછલ સ્વર્ચ કરવો જોઈએ. (તાઠ્ઠીઓ) જે ઠેકાણે ઘણી પ્રતિમાઓ હોય ત્યાંથી બીજે ઠેકાણે જરૂર હોય ત્યાં પ્રતિમાઓ પણ મોકલવી જોઈએ. કેટલેક ઠેકાણે વધારે પ્રતિમાઓ હોવાના કારણે પૂજા વિગેરેની વ્યવસ્થા બરોબર રહી શકતી નથી; છતાં બીજા માગે છે તેમને આપતા નથી એવું મારા સમજવામાં આવ્યું છે. તે બરોબર નથી.

હાલમાં કોન્ફરન્સ તરફથી રાજગૃહી, સોરીપુર અને વડગામમાં જીર્ણોદ્ધારની શરૂવાત થઈ છે. પણ રાજગૃહીમાં ધર્મશાળા સ્વાતે શ્રીમંત ગૃહસ્થોએ સારી મદદ કરવી જોઈએ છે. તીર્થોદ્ધારની પણ ઘણી જરૂર છે. મિથિલા નગરીમાં સીતામઢીનું તીર્થ વિચ્છેદ થઈ ગયું છે. તેના ઉદ્ધાર માટે પ્રથમ તજવીજ કરવામાં આવી હતી; પણ તે કેટલાંક કારણોસર સફળ થઈ શકી નહોતી. હાલમાં કોન્ફરન્સ તરફથી મહેનત થતાં કેટલીક જગો એ માટે મઠી શકી છે, તે સાંભળી આપ સુશી થશો. (તાઠ્ઠીઓ) એટલું કહ્યા પછી જીર્ણોદ્ધારના કામમાં મદદ માટે પોતાના ઉપર આવેલા પત્રો અને પોતે આપેલો જવાબ વાંચી ચતાવી દર-સ્વાસ્ત પસાર કરવા માટે વિનંતી કરી.

બાબુ વિજયસિંઘજી અજીમગંજ નિવાસી આ દરસ્વાસ્તને ટેકો આપતાં બોલ્યા કે, આપણે સવારમાં ઉઠતાં જેમ રોટલી खाવાની જરૂર વિચારીએ છીએ તે

પ્રમાણે દેરાસરોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવા તરફ લક્ષ આપવાની જરૂર છે. આપણા લોકોની સંભાલની ગેરહાજરીમાં ઘણાં તીર્થો સ્વરાવ હાલતમાં આવી ગયાં છે. તેને સારી સ્થિતિમાં લાવવાં એ આપણું કર્તવ્ય છે.

મિ. મોહનલાલ પુંજાભાઈ મુંબઈની માંગરોલ જૈન સમાના સેક્રેટરીએ તે પછી જૈન મંદિરનો અર્થ કરી તે બંધાવવામાં રહેલો પારમાર્થિક હેતુ અને જીર્ણ થવાનાં કારણો વિષે વિવેચન કરી કોન્ફરન્સે આ કામ સત્ત્વર કેમ હાથ ધરાય તેને માટે વનતું કરવાની જરૂર છે, એમ કહી પોતાનું ભાષણ (નિ. ૧૨) સમાપ્ત કર્યું.

મિ. ફતેહચંદ કપૂરચંદ લાલન આ દરસ્તાસ્તને અનુમોદન આપતાં એવા મતલબનું બોલ્યા કે, શાસ્ત્રમાં નવું દેરું બંધાવવા કરતાં જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાનું પુણ્ય આઠ ગણું વતાવ્યું છે. આ સંસારની જ્વાલામાંથી વળતો જીવ દેરામાં દર્શન કરવા જાય છે ત્યારે તેને શાન્તિ થવાની સાથે તેની કૃત્તિ પુણ્ય તથા મોક્ષ તરફ વિશેષ જાગૃત થાય છે અને ત્યાંનું વાતાવરણ શુભ ભાવના યુક્ત બને છે. હવે એક દેરું એક વરસ ઉપર બંધાયલું છે ત્યાં આજ મુઘીમાં ૨૦૦૦ લોક દર્શને ગયા હશે એમ ધારો, અને એક દેરું જેવું કે રાણકપુરનું ઘણા વર્ષ ઉપર બંધાયલું છે ત્યાં કેટલા ગયા હશે તેનો વિચાર કરો. રાણકપુર જેવા દેરામાં આજમુઘીમાં લાખો માણસો દર્શને ગયેલાં હશે. તેથી ત્યાંનું વાતાવરણ વધારે શાન્તિમય અને શુભ ભાવના યુક્ત હોવું જોઈએ, અને તેથી જ નવીન દેરું બંધાવીએ તેના કરતાં ત્યાંના જૂના મંદિરનો-તીર્થનો ઉદ્ધાર કરાવીએ તો આઠ ગણું નહિ પણ તેથી વધારે પુણ્ય બંધાય. એમ આપ માનશો. તેવો લાભ લેવા કદી ચૂકશો નહિ. તીર્થ એ પી. ઓ. કંપનીની સ્ટીમર કરતાં પણ વધુ તારણ કરનારું વહાણ છે તેના ઉદ્ધાર માટે ચાર કે પાંચ લાખ રૂપિયા સ્વર્ચવા તે વધુ નથી.

ઉપર પ્રમાણે એ દરસ્તાસ્તને અનુમોદન મળવાથી સર્વનો મત લેઈ પ્રમુખ સાહેબે તે સંબંધી ઠરાવ પસાર કર્યો.

૨૧ આ પ્રસંગે **શા. કુંવરજી આણંદજી**એ જાહેર કર્યું કે, આપણે અહીં

આફ્રિકાના ડેલાગોઆબે-થી કોન્ફરન્સને મદદ.

રહ્યા રહ્યા કોન્ફરન્સ તરફ લાગણી બતાવીએ તેમાં કંઈ નવાઈ નથી; પણ બહુ દૂરના દેશમાં ગયેલા આપણા જૈન બંધુઓ અને તેમની સાથે રહેતા બીજા કોમના ગૃહસ્થો

પણ આપણી આ કોન્ફરન્સ તરફ અંતઃકરણથી દિલસોજી દેખાડે છે તે જાણી આપ સુશી થશો. (તાલીઓ) આફ્રિકાના **ડેલાગોઆબે** ખાતે ગયેલા આપણા માર્કો કોન્ફરન્સના કાર્ય પ્રત્યે પોતાની પસંદગી માત્ર શબ્દમાં દર્શાવીને બેસી રહ્યા નથી. કોન્ફરન્સે ઉઘાડેલા ફંડમાં ૪૫ પૌંડ ને ૩ શિલિંગ જેવી સારી રકમ મોકલી આપી આપણને આભારી કર્યા છે. એમ કહી ત્યાંથી આવેલો પત્ર નાણાં મંત્રીશ્રી **મોસેસ વાંચી** **બેન્જામિન**, જેમાં એક નામ **પાર્સાનું** અને એક **મુસલમાનનું** હતું જે સાંભળી સમાજનો એ વ્રણી સુશી દેખાડી હતી.

૨૨ શોઠ અનુપચંદ મલુકચંદ મરુચના એ પછી ધાર્મિક દલીલોથી મરુપુર ભાષણ (નિ. ૧૩) સાથે પ્રાચીન પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરવા બાબત નીચે પ્રમાણે દરખાસ્ત રજુ કરી:—

અગીઆરમો ઠરાવ.

પ્રાચીન પુસ્તકોદ્ધાર.

સર્વોત્કૃષ્ટ શ્રીજૈન શાસનનો આધાર પૂર્વાચાર્યો એ અથાગ શ્રમ લેઈ રહેલા ગ્રંથો ઉપર છે. હાલ તે કેટલી સંખ્યામાં વિદ્યમાન છે તેની પણ સ્પષ્ટતા નથી, અને ઘણાં જ્ઞાનમંડારોની સ્થિતિ તો સ્પષ્ટ ઉપજાવે તેવી થઈ ગઈ છે. માટે હસ્તલિખિત ગ્રંથો જ્યાં જ્યાં વિદ્યમાન હોય ત્યાંની વિગતવાર ટીપ અને જાણ થઈ ગયેલા તથા ધુમિલ ગ્રંથોની નકલો કરાવી ઉદ્ધાર કરવાનો પ્રયત્ન ચાલુ રાખવો જોઈએ; તથા તે જલદી શી રીતે થઈ શકે ને અવિધ્યમાં તેમનું સંરક્ષણ કેવી રીતે થાય તે માટેની યોજનાઓ સ્પષ્ટ કાઢી અમલમાં મૂકવા આ કોન્ફરન્સ આગ્રહ કરે છે.

ઉપજા ઠરાવની પુષ્ટિના ભાષણમાં સૂત્રાદિ ગ્રંથો કેવી રીતે કોના માટે રચાયા, પુસ્તકારૂઢ કોણે કયારે કર્યા, પુસ્તકોથી શું સમજાય છે, પુસ્તકોના સંરક્ષણ માટે કુમારપાલ રાજા પ્રમુખે કેવી દૃઢતાથી ઉદ્યમ કર્યો, આત્માને મુખ્ય ગુણ જે જ્ઞાન તેનું આવરણ ક્ષય થવાનાં સાધનો શાં છે વિગેરે બાબતો સારી રીતે દર્શાવી હતી; અને સૂત્રો વિગેરે પંચાંગી જેની તે ભાષામાં ને ચરિત્રાદિ ગ્રંથોના જ ભાષાંતર છપાવવાની સૂચના પૂર્વક પુસ્તકોદ્ધારના કામમાં શ્રીમંતોને ધનથી અને બીજાઓને શરીરથી મદદ કરવા આગ્રહ કર્યો હતો. છેવટે ડેલાગોટોને પોતાના તથા આસપાસના ગામના પુસ્તક-મંડારોની ટીપો કરાવી જનરલ સેક્રેટરી ઉપર મોકલી આપવા વિનંતી કરી હતી.

શા. અમરચંદ ઘેલાભાઈ भावनगरनाए आ ठरावने अनुमोदन आपतां सूचव्युं के, ज्ञानपंचमी विगेरेना उजमणामां बीजी रीते हजारो रुपीया खर्ची नाखीए छीए तेना करतां ज्ञान उद्धारमां खर्चीए तो ठीक.

શા. રવજીભાઈ દેવરાજ કોઢાય (કચ્છ) ના ટેકામાં બોલ્યા કે, આપણાં પુસ્તકોને બહાર લાવવા માટે પુસ્તક પ્રકાશક મંડળ જેવું જાતું ઉભું કરવું જોઈએ. જો સો સો રૂપીયા ભરનારા ૧૦૦૦ ગૃહસ્થો ઉભા થાય તો જૈન ધર્મનાં તમામ પુસ્તકોનાં ભાષાંતર છપાવીને પુરાં પાડી શકાય.

મિ. પતેહચંદ કર્પૂરચંદ લાલને જણાવ્યું કે તીર્થો તથા દેવાલયો બધાનો આધાર ભગવાનની વાણી ઉપર છે તેથી જૈન મંદિરો કરતાં જૈન જ્ઞાન મંદિરની વધારે જરૂર છે.

છેલ્લે રા. ઢઢાણ જેસલમેરનો જ્ઞાન મંડાર ઉઘાડવા અને તેની ટીપ તૈયાર કરાવવા માટે કોન્ફરન્સ તરફથી કરવામાં આવેલી તજવીજ અને તે કામમાં તેમના માઈ શ્રીયુત લક્ષ્મીચંદની ઢઢાણ લીધેલા શ્રમવિષે હસારો કરી કહ્યું કે, જેસલમેર, પાટણ, સંભાત વિગેરે સ્થળોનાં પુસ્તકો સર્વાઈ ગયેલાં છે તોપણ તેઓ જેટલાં બચ્યાં છે તેટલાં આપણે જાળવી રાખવાં જોઈએ. આ સંબંધમાં મુખ્ય મુશ્કેલી એ છે કે મંડાર અમને ખોલી બતાવતા નથી. મુસલમાનોના જુલમથી બીજાં ઘણાં સ્થળોનાં પુસ્તકો જેસલમેર મોકલી દેવામાં આવેલાં હતાં, તેમને સાતસેં કે આઠસેં વરસથી હવા કે અજવાળું મળ્યું નથી. તેમની શી દશા થયેલી હશે ? ત્યાંના બહારના તથા અંદરના બે મંડારોપૈકી બહારના મંડારમાં ૩૫૦૦ પુસ્તકો છે, જેમાંથી ૧૫૦૦ પુસ્તકોની એક પંડિત પાસે અમે ફેરિસ્ત કરાવી છે. પાલનપુરના મંડારનું લીસ્ટ પણ અમને મળ્યું છે. તે પ્રમાણે બીજા પુસ્તક મંડારોવાળા કરશે એવી આશા છે.

આ દરખાસ્ત સર્વનો મત લેતાં પસાર થઈ.

૨૩ પછી પ્રમુખ સાહેબે બે વધુ ઠરાવો, કે જેના સંબંધમાં કાર્યક્રમમાં મુકરર

પ્રમુખ સાહેબ તરફથી બે વધુ ઠરાવો.

કરેલા વક્તાઓને વખત આપવાની અનુકુળતા નહોતી અને બીજી કોન્ફરન્સ વખતે જૂદા જૂદા વક્તાઓ તરફથી ઘણું કહેવામાં આવ્યું હતું, તે ઠરાવો સભા આગલ મંજૂર

થવા માટે રજુ કરવામાં આવ્યા.

બારમો ઠરાવ.

સંધર્મીને આશ્રય.

મરણાંતે પળ યાચના નહિ કરનાર શ્રાવક શ્રાવિકાઓ બાળબચ્ચાં સાથે કોઈ સ્થળે સીંચાય નહિ અને દીનહીન હાલતમાં ધર્મોત્તર થતાં અટકે તે માટે મોટા પાયા ઉપર ફંડ થવાની અને તેમને કેવા પ્રકારે આશ્રય આપવાથી વધારે સારું પરિણામ આવે તેનો વિચાર કરવાની આ કોન્ફરન્સ આવશ્યકતા સ્વીકારે છે.

તેરમો ઠરાવ.

જીવ દયા.

“ અહિંસા પરમો ધર્મ : ” એ સિદ્ધાંતનું સર્વ લોકો પાલન કરે, નિરપરાધી જીવોને અભયદાન મળે, હિંસા ઓછી થાય, અને ઘાતકીપણું અટકી જનાવરો સુખી થાય તેવી વિવિધ યોજનાઓ શોધી કાઢી અમલમાં મૂકવાનો આ કોન્ફરન્સ સર્વને આગ્રહ કરે છે.

એ બે ઠરાવો તરફ સર્વ સભા જનોએ પોતાનો હાથ ઊંચો કરી સંમતિ દર્શાવી પસાર કર્યો.

૨૪ મિ. દોલતચંદ પુરુષોત્તમ બરોડિયા B. A. જુનાગઢ હાઈસ્કૂલના

પ્રાચીન શોધખોળ વિષે સંસ્કૃત પ્રોફેસરે વધું સર્વભક્ષી અનદ્યતન કાળને આધીન છે. માટે આપણી કોમનો અને ગૂજરાત વિગેરે દેશનો દરખાસ્ત.

ઇતિહાસ જાળવી રાખવા અને તેના પર વિશેષ અજવાળું પાડવા માટે પ્રાચીન શિલા લેખો, પુસ્તકો, સિક્કાઓ, મકાનો, તામ્રપત્રો વિગેરેની શોધ કરી તેમનું સંરક્ષણ કરવું અને તેની અસલ જેવીજ નકલો અને ભાષાંતરો તૈયાર કરાવી પ્રસિદ્ધિમાં મૂકવાં જોઈએ. તે કામમાં દ્રઢ્યની ખાસ જરૂર છે. શ્રી શત્રુંજય, ગિરિનાર અને રાણકપુર વિગેરેના લેખો મારી પાસે ભાષાંતર સાથે તૈયાર છે; અને શ્રી આત્મજીના શિલા લેખો મેળવવાની તજવીજ જારી છે. તેમાં લાગતા વલગ-

તાણ મદદ કરવાની મહેરબાની કરવી. એ વિગેરે મતલબનું ભાષણ (નિ. ૧૪) કરી નીચે લેખેલો ઠરાવ પસાર કરવા માટે સભામાં રજુ કર્યો:—

ચૌદમો ઠરાવ.

પ્રાચીન શોધખોળ.

જૈન ધર્મની કીર્તિના આધાર અને પ્રાચીનતાના પુરાવારૂપ તીર્થો, મંદિરો અને પ્રતિમાજી ઉપરના લેખો વિગેરે શોધ ખોળ થઈ પ્રસિદ્ધ થવાની ઘણી જરૂર છે. ઇથી અનેક અપ્રસિદ્ધ ઉપયોગી હકીકતો ઉપર ઘણું અજવાળું પડવાનો સંભવ છે, એમ આ કોન્ફરન્સ માને છે.

મિ. મનસુખ કીરત્ચંદ મહેતા. B. A. મોરબીના એ આ ઠરાવને અનુમોદન આપતાં ઘણી જાણવા યોગ્ય માહિતીથી ભરપૂર ભાષણ (નિ. ૧૫) કર્યું હતું. તેમાં પ્રાચીન શોધ ખોળની શરૂવાત કરવાનું, તેમ તેને હિંદમાં થોડે ઘણે અંશે દાખલ કરવાનું માન યુરોપીયન પંડિતોને, ઇશ્વરિક સોસાઈટીને તથા કેટલાક હિંદુ શોધકોને ઘટે છે, એમ કહી તેમનાં નામો નિર્દિષ્ટ કર્યા હતાં. શ્રીજૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શનમાં મૂકેલા ચાર સંજીવિની ન્યાયના દૃષ્ટાંતની છઠી તરફ ધ્યાન રાખી નવ વર્ષ ઉપર મરહુમ ડૉક્ટર પીટરસને પુના ડેકન કૉલેજમાં પોતાના વિદ્યાર્થીઓને ભાષણ રૂપે કહેલી તે સંબંધી કથા સંભળાવી હતી. અત્યાર સુધીમાં થયેલી શોધો વિષે ઇસારો કરી જો પાદશાહ અકબર તથા જહાંગીરના વખતમાં મળેલાં તામ્રપત્રો આગળ આવ્યાં ન હોત તો આપણા પવિત્ર તીર્થ શ્રીસમેતશિખરજી પાસે ઉઘડેલું ચરબીનું કારંધાનું કદાચ બંધ ન થાત અને આપણો હક્ક—દયામય હક્ક ડૂબત, એ ખાસ ધ્યાનપર આણી એવાં તામ્રપત્રો, પ્રાચીન લેખો, શિલાલેખો વિગેરેની શોધ ખોળ વિશેષ ઉપયોગી હોવાનું પ્રતિપાદન કર્યું હતું. તેમજ તે કાર્ય શી રીતે સિદ્ધ પામે તે માટે ચાર ઉપાયો સૂચવ્યા હતા, જેમાં એ ખાતે પગારી નોકરો રાખવા તથા લેખચરશીપો સ્થાપવી એનો પણ સમાવેશ કર્યો હતો.

બાદ સર્વાનુમતે એ દરખાસ્ત પ્રસાર કરવામાં આવી હતી.

૨૬ મિ. અગુભાઈ ફતેહચંદ કારભારી, અમદાવાદમાં પ્રસિદ્ધ થતા

જૈન પત્રના માલિકે તે પછી ટુંકું ભાષણ (નિ. ૧૬) કરી ડીરેક્ટરીની આવશ્યકતા પ્રતિપાદન કરી તેમાં કેવા પ્રકારની હકીકત દાખલ કરવી તે વિષે પોતાના વિચારો જણાવી નીચે પ્રમાણે ઠરાવ પ્રસાર કરવા સભાને વિનંતી કરી હતી:—

પંદરમો ઠરાવ.

ડીરેક્ટરી.

આપણી હરેક પ્રકારની સ્થિતિનો ધ્યાલ આવવા સારુ આપણાં તીર્થો, મંદિરો, પ્રતિમાઓ, જ્ઞાન મંડારો, ગ્રંથો, પાઠશાળાઓ, પુસ્તકાલયો, સભાઓ (મંડલો), સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, અને શ્રાવિકાની સંખ્યા વિગેરે બાબતની એક ડીરેક્ટરીરૂપે વચ્ચતો વચ્ચત નોંધ થવાની આ કૉન્ફરન્સ ઘણીજ જરૂરિયાત ધારે છે.

મિ. જીવરાજ ઓધવજી દોશી B. A. ભાવનગરના આ દરજાસ્તની પુષ્ટિમાં ભાષણ (નિ. ૧૭) કરતાં બોલ્યા કે, સંસાર અને ધર્મ સંબંધી ચોક્કસ વર્તમાન સ્થિતિ જાણ્યા શિવાય ઉત્તરિનાં સાધન યોજવા તત્પર થવું તે વાલુકા-રેતીના પાયા ઉપર ઇમારત ચળવા જેવું છે. માટે આપણી આર્થિક, સાંસારિક અને ધાર્મિક સ્થિતિના યથાવસ્થિત બોધને અર્થે જૈન ડીરેક્ટરીની સ્થાપના આવશ્યકતા છે. એ વિગેરે કહી તે મોટાનાં આસનો હેતુ સાથે સૂચવ્યાં હતાં.

પછી સર્વનો મત લેઈ તે ઠરાવ માન્ય રાખવામાં આવ્યો હતો.

૨૬ શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ સુમારે ત્રણ વાગે પોતાના યુવરાજ

શ્રી. મહારાજ સાહેબ અને યુવરાજનું આગમન. સાથે કૉન્ફરન્સમાં થતાં ભાષણો સાંભળવા પધાર્યા તેમને સમાજનો એ હર્ષનાદથી વધાવી લીધા હતા.

૨૭ રા. રા. ઢઢાણ તે પછી પોતાની મનોરંજક વાણીમાં જણાવ્યું કે,

આપણે જૈનો હોવાથી આપણો સંસાર જૈન શાસનનાં ફરમાન પ્રમાણેજ ચલાવવો જોઈએ. અન્ય દર્શનીઓના સહવાસથી જૈન ધર્મ વિરુદ્ધના ઘણા કુચાલો આપણામાં પેસી ગયા છે, તે દૂર કરવાની જરૂર છે. શાસ્ત્રમાં જોવન વય થાય ત્યારે પરણાવવાનું લેખેલું છે તે વિરુદ્ધ કેટલેક ઠેકાણે ચાલુ થાય છે. તેથી ઘણું સ્વરાવ પરિણામ આવે છે. બ્રહ્મચર્યને હાનિ પહોંચે છે. પ્રજા નવઢી થાય છે. શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે એ સંબંધમાં કાયદો કરી પોતાની પ્રજા ઉપર મહદ્ ઉપકાર કર્યો છે. વૃદ્ધ વિવાહ નિંદ્ય છે, તે ઘણે ભાગે સંતાન માટે થયેલો જોવામાં આવે છે. તેવી વયે કન્યા મેલવવા પૈસાની લાલચ અપાય છે, જેથી કન્યાવિક્રયને પણ ઘણું ઉત્તેજન મળે છે. મરણ પાછલું

રડવા કૂટવાથી આર્તધ્યાન થાય છે, અને તેના પરિણામે નરકાદિ દુર્ગતિ પ્રાપ્ત થાય છે. મરણ પાછળ જમવાનું તો તદ્દન ધર્મ વિરુદ્ધ છે. લગ્નવિધિ આપણામાં મોજુદ છતાં હજુ ઘણા ભાઈઓ અન્ય ધર્મની વિધિ પ્રમાણે લગ્ન કરે છે. તેમ થવાથી પર-ગેલાં વરવધુ જૈન ધર્મનો મહિમા અને જૈન શાસ્ત્ર પ્રમાણે એક બીજા પ્રત્યેની ફરજ સમજી શકતાં નથી. તેથી કરીને પતિપત્નીમાં અળવનાવ થવાના કેટલાક પ્રસંગ નજરે પડે છે. જો સ્વધર્મને માન આપી દરેક જૈન બંધુ દૃઢ નિશ્ચય કરે તો બીજાની દેશ્વાદેશી આપણામાં જે જે બદીઓ ઘુસી ગઈ છે તે જલદી નાબુદ થઈ જવાની આશા રાખી શકાય. એ વિગેરે આશયનું ઘનું અસરકારક માધન કરી નીચે પ્રમાણે ઠરાવ પસાર કરવા સમાને મલામન કરી હતી.

સોલમો ઠરાવ.

હાનિકારક રીવાજોનો ત્યાગ.

સમ્યક્ત્વને દૂષિત કરનારા અને કોમને અવનતિ લેઈ જનારા બાલ્ય, વૃદ્ધ, વિવાહ, કન્યાવિક્રય, મરણ પ્રસંગે જમણવાર, મરણ પાછળ રડવું, કૂટવું, ફરજીયાત સ્વોટા સ્વર્ચ, અને જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ વિવાહ (લગ્ન) વિધિ વિગેરેનું સેવન, ઇત્યાદિ રીવાજો પૈકી જ્યાં જ્યાં જે જે હાનિકારક રીવાજો ચાલુ હોય ત્યાં તે બંધ અથવા કમી કરવાની આ કૉન્ફરન્સ મંજૂર મલામન કરે છે.

પ્રો. નથુભાઈ મંછાચંદ, જાણીતા જૈન જાદુગર, આ વિષયની પુષ્ટિમાં પાષાણ હૃદયને પણ પીગલાવે તેવાં વાગ્વાણો પેકતાં બોલ્યા કે, આપણે જીવદયા પ્રતિપાલ જૈનોએ બાલ્યલગ્નમાં સપડાતાં કુમળાં બચ્ચાં તરફ અને કન્યાવિક્રયને મોગ પડતી ગાય જેવી નિર્દોષ બાલકીઓ તરફ દયાની નજરથી નિહાળવું જોઈએ. બુદ્ધો કાલે તો મરવાનો હોય તેને માત્ર પૈસાની સ્વાતર થોડો કાલ ચાલોછુડો મોગવવાને નાની બાલકી આપવી તે બીજું કંઈ નહિ પણ ઘાતકીપણું છે. કાઠીયાવાડમાં અને બીજા ભાગોમાં આપણા કેટલાક જૈનો કન્યાવિક્રયનો માટો ધંધો ધમધોકારે ચલાવે છે તે તેમની ગરીબાઈનું સૂચન કરે છે. માટે તેવા ગરીબ જૈનોને વિદ્યા હુન્નરમાં કામે લગાડવાની જરૂર છે. સગાં વહાલાંના મરણથી સ્વાભાવિક લાગણીને લઈને અશ્રુપાત થાય; પણ રાગડા કાઢી મરરસ્તે નિર્લજ્જપણે છાતી ઉઘાડી મૂકી રાત્રીયા ગાવા ને દુહાલી ઉહાલી ધવાધવ કૂટવું એ ફારસ નહિ તો શું ? એક માણસ ગુજરી જતાં તેની

પાછલ તેના આજ્ઞા કુટુંબનો મરો થાય છે. મરનારની સ્ત્રી એકની એક અને તેની સાથે કૂટનારાં અનેક, તેથી એના ધંધાનો, સુખનો અને શરીરનો નાશ થાય છે. એક તરફ રહવું અને બીજી તરફ લાડવા ઉછાઠવા એ શરમ મરેલું છે માટે બીજા સુધારા કરતાં પહેલાં આવી બાબતમાં—આપણા સંસારમાં આગ્રહપૂર્વક સુધારો કરવો જોઈએ.

મિ. ફતેહચંદ કપૂરચંદ લાલને, ત્યારબાદ એક સદ્વક્તાને છાને તેવી રમુજી રીતે, આપણને રીવાજની જરૂર છે તેની ના પાડી શકાય નહીં. માત્ર ઓછા રીવાજો દૂર કરવા જોઈએ. એક રીવાજ—નિયમથી બાગમાં વહેતું પાણી વૃક્ષોને પ્રફુલ્લિત કરે છે ત્યારે વગર નિયમે વહેતું પાણી ઘણા પ્રકારે નુકસાન કરે છે. બાલ-લગ્ન તે લગ્ન નથી કેમકે લગ્ન ક્રિયામાં વરવદ્ધની સંમતિ લેવાય છે. તે નાતાં બાલ-કોમાં સંભવેજ કેમ ? વિગેરે વિવેચન કર્યું હતું.

આ ત્રણે વક્તાઓની વાણીમાં તે વચ્ચે એવો તો રસ પ્રવાહ છૂટ્યો હતો કે જેનો આસ્વાદ લેતાં શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ જેવા વિદ્વાન્ નૃપતિ અને બીજા શ્રોતાઓ સાથે રિપોર્ટરોનાં ચિત્ત પણ તેમના તરફ આકર્ષાઈ તેમની કલમ પણ અટકી ગઈ હતી, જેને લીધે ઉપર જણાવેલા તેમના સુમાધિતના સાર માત્રથી સંતોષ માનવો પડે છે.

શ્રીમંત યુવરાજ ફતેહસિંહરાવ મહારાજ આ પ્રસંગનો લાભ લઈ હિંદના એક મહાન્ સવાલ—સંસાર સુધારા વિષે અને તેની સાથે સંબંધ કરતા કેલ-વર્ણના સવાલ વિષે પોતાના વિચારો સ્વતંત્રપણે જણાવતા માટે સમાજજનોના હર્ષનાદ વચ્ચે ઉભા થયા હતા. તેમણે દીલગીરી સાથે જણાવ્યું કે, હિંદી યુનિવર્સિટીઓમાં (વિદ્યામંદિરોમાં) માત્ર Theoretical—દરેક બાબતના નિયમોની મુખ પાઠથી કેલવર્ણી અપાય છે, પણ Practical—વ્યવહાર (અનુભવ) માં ઉપયોગી થઈ પડે તેવી કેલવર્ણી ઘણી ઓછી આપવામાં આવે છે. કેલવર્ણી પ્રાપ્ત કર્યા પછી સંસાર સુ-ધારાનું પહેલું પગથીયું આપણી સ્ત્રીઓને છૂટ આપવાનું છે. સ્ત્રીઓને જોડતી છૂટ આપો, અને તેઓનેજ તેમને પોતાને માટે વિચાર કરવા દો. હિંદમાં સામાન્ય રીતે અનીતિવધી ગઈ છે, ઇટલુંજ નહિ પણ સાંસારિક સ્થિતિ પણ બગડી ગઈ છે. બાલલગ્નના સવાલે અમારા રાજ્યની પ્રજામાં ઘણી જોસ ભેર ચર્ચા ચલાવી મૂકી છે. લગ્ન યોગ્ય વયે થ-વાને બદલે કન્યા પારણામાં હોય અને છોકરો દશગણો મોટો હોય તેમનાં લગ્ન થાય, તથા તેથી ઉલટીજ રીતે લગ્ન થાય તે સામે મારો ઘણોજ સરુત વાંધો છે. જૂદા જૂદા ધર્મો અને જાતો વચ્ચે ચાલતી અદેસ્વાઈ દૂર કરવી જોઈએ. મારો મોટામાં મોટો

હેતુ સર્વને ધર્મનું ઘૂટાપણું આપવા સંબંધે છે, અને દરેક ન્યાતના અથવા પંચના લોકોએ એક બીજા સાથે જોડાઈ જવું જોઈએ. હું આશા રાખું છું કે બીજી કોમો, જૈન અને આગળ વધેલી બીજી જ્ઞાતોનો દાખલો લઈ, તેમની પૂઠે ચાલશે અને પ્રથમ વડોદરા રાજ્યમાં અને પછી આજના હિંદમાં એક્યતા ફેલાશે. (તાઢીઓ) તે પછી આપણે હિંદના સરા મિત્રો તરીકે ભવિષ્યમાં વધુ સુધારા વધારા કરવાની ધારણા રાખીશું. ંવા મતલબનું અંગ્રેજીમાં છટાદાર ભાષણ કરી છેવટે બોલ્યા કે,

I am glad to say that you at least the Gujaratis have been following the right path. For Gujarath, we may fairly claim, I think, leads India in intelligence, enlightenments and education. In short, I hope, we shall have the pleasure of seeing many Conferences like this at Baroda, and that each Conference will be able to place on record that it has cleared up some difficulty and cleared the way a little for future progress.

In conclusion, I may add one word more. I may seem partial only to the Gujaratis, but I cannot help sympathizing with their religious and social movements as I am proud to say, I am also a Gujarati and also my family who are ruling over them, will not be ashamed to call themselves Gujaratis too.

“ આ એક મને આનંદની વાત છે કે તમે ગુજરાતીઓ સીધે રસ્તે ચડી ગયા છો. મારા વિચાર પ્રમાણે સફાઈમેર હક કરી આપણે કહી શકીએ કે બુદ્ધિ, પ્રબોધ અને કેલવળીની બાબતમાં ગુજરાત આજના હિંદુસ્તાનને દોરે છે. ટુંકામાં મને આશા છે કે વડોદરામાં આજના જેવી ઘણી કોન્ફરન્સો જોઈ શકીશું, તેમ દરેક કોન્ફરન્સે કંઈ કંઈ મુશ્કેલી દૂર કર્યાની અને ભવિષ્યના સુધારા વધારાના રસ્તા કર્યાની પોતાને દફતરે નોંધ લીધાનું પળ જોઈ શકીશું.

છેવટે એક વધુ શબ્દ બોલીશ. ગુજરાતીઓ તરફ હું પક્ષપાત કરતો દેસાઈશ, પણ તેમની ધાર્મિક, અને સાંસારિક હીલચાલો પ્રત્યે હું દિલસોજી ધરાવું નહીં, એમ તો બનેજ નહીં. કારણ કે, મગરૂબી સાથે હું કહું છું કે હું પણ એક ગુજરાતી છું અને મારું કુટુંબ કે જે તેમના ઉપર અમલ ચલાવે છે તે પણ કહેતાં શરમાશે નહીં કે તેઓ પોતે પણ ગુજરાતી છે. ” (તાઢીઓ)

શ્રીમંત યુવરાજ મહારાજનું માષણ પુરું થતાં તેમનો ઉપકાર માનવામાં આવ્યો હતો અને સોઝમા ઠરાવના સંબંધમાં મત લેઈને તે પસાર થયેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

૨૮ ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબની પરવાનગીથી **શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ**

આદિનો આભાર માનવા બાબત જૂદી જૂદી દરખાસ્તો રજુ કરવામાં આવી હતી, અને તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં

આવી હતી.

શા. કુંવરજી આણંદજી જાહેર કર્યું કે,

શ્રીમંત સરકાર સયાજીરાવ બહાદુર તથા બીજા જે જે રાજા મહારાજાઓ અને સદ્ગૃહસ્થો જીવ હિંસા અટકાવવાના કામમાં મદદ કરે છે અને પોતાના રાજ્યમાં ચાલતી હિંસા જેઓ અટકાવી છે તેમનો આ કૉન્ફરન્સ આભાર માને છે અને બીજાઓ તેમનું અનુકરણ કરે એમ ઇચ્છે છે.

લાલા માણેકચંદજી સદર દરખાસ્તને સમર્થન કરતાં સમાને અર્પૂર્વ વિનોદ પમાડી કહ્યું કે, શ્રીમંત મહારાજાસાહેબની કીર્તિ હું પંજાબ સુધી ગાઈશ. આપણા કામમાં તેમના જેવા મહારાજાઓ હમેશ મળતા રહો એમ ઇચ્છું છું.

રા. રા. માણેકલાલ ઘેલાભાઈ જણાવ્યું કે,

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ તથા શ્રીમંત યુવરાજે કૉન્ફરન્સમાં પધારીને તથા બીજી રીતે ઘણી મદદ કરી છે તેથી તેમનો તથા જે અધિકારી સાહેબો કૉન્ફરન્સના કામમાં મદદ કરી છે તેમનો તથા કૉન્ફરન્સનો હેવાલ પ્રકટ કરી મદદ આપવા માટે સયાજીવિજય, જૈન, મુંબઈ સમાચાર અને બીજા પત્રોનો આ કૉન્ફરન્સ સ્વાસ્થ ઉપકાર માને છે.

રા. રા. કલ્યાણભાઈ અમીચંદ ઝવેરી, રીસેપ્શન કમીટીના જનરલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ એમણે આ દરખાસ્તને ટેકો આપ્યો હતો.

રા. રા. માણેકલાલ અંબારામ ડૉક્ટર, શ્રીસયાજી વિજય પત્રના અધિપતી તેનો જવાબ વળતાં બોલ્યા કે, મારા પત્રના તેમજ મારા માઈન્ડ પત્રોના મનાયલા ઉપકાર માટે અમો સ્વાસ્થ આભારી છીએ. વર્તમાનપત્રોની આ સ્વાસ્થ ફરજ છે અને તે અમે તેમજ બીજા પત્રકારો જૂદી જૂદી કોમની અને જૂદી જૂદી વાવતોની

પ્રસંગોપાત હીલચાલોને ઉપાડી લઈ બજાવીએ છીએ, તેથી આ માન ગુજરાત કાઠીયા-વાડના સર્વ વર્તમાનપત્રોને સરખું છે. આ તરફના વર્તમાનપત્રોની સ્થિતિ હજી પછાત છે તેમ તેની હજુ લોકોને खरी किंमत અને रहस्य जणां न थी. एमां दोष कदाच अमे अमारी अगत्य समजावी शकता नहीं होय ए होय, तेम तमो हजु अमो तरफ दृष्टि अने कदर पुरती न थी करता तेथी पण होय; पण वखतना वधवा साथे तमो वधवो तेम अमो पण आगळ वधीशुं तो भविष्यमां युरोपनी पेठे अहींना वर्तमानपत्रो राजा प्रजानी वच्चे लाभकारी अने एक सत्ता (Power) जेवां थरो.

મારા પત્રનો મનાયેલો ઉપકાર સ્વરૂં જોતાં શ્રી. મહારાજા સાહેબનેજ ઘટે છે, કારણ કે, આ તરફનાં કોઈ પણ દેશી રાજ્યો પોતાની હદમાં વર્તમાનપત્ર કાઢવા દેતા નથી. તો અહીં મારું પ્રેસ-પેપર તમારી સેવા બજાવી શક્યું, તેનું માન શ્રીમંતનેજ છે. [તાઢીઓ] અમારા રાજ્ય પિતાના હું વચાણ કરું, તે કદાચ અયોગ્ય ગણાય, પણ મારે કહેવું જોઈએ કે, અમારા મહારાજા અમોને, અમારા રાજ્યને અને દરેક કોમને દરેક બાબતમાં આગલ વધારવા ઘણીજ લાગણી અને કાઢજી રાખે છે, તે જોતાં હું કહી શકું છું કે,

शिवाजी न होत तो सुनत होत सबकी.

सयाजी न होत तो उन्नत न होत हिंदकी. (તાઢીઓ)

અમારા મહારાજા સાહેબ જે કામ ઉપાડે, તેમાં મદદ કરવાની અમારી ફરજ છે. સ્વાર્થ દરેકને છે તેમ મારું યોગ્ય હિતાહિત સંભાળીને મારા જીવન અને વચ-તનો બને તેટલો લાભ આ રાજ્યની પ્રજાના હિત માટે યા તેવી ધારણાથી શ્રીમંતે ઉપાડેલા કામમાં હું સુશીથી આપીશ. [તાઢીઓ] કેમકે મારા વતન સુરતથી વિ-દ્યાર્થી તરીકે આવ્યા બાદ વડોદરાવડેજ મારી જીંદગી હાલના રૂપમાં છે. મોહમદન કૉન્ફરન્સ પણ વહેલી મોડી અહીં આવવા સંભવ છે તો તે વેળા તેમજ બીજા ધર્મની કોમોને પણ આપણે સમાન ગણી મદદ કરવી એ ફરજ છે અને હું સુશીથી તે રસ્તો શરૂ કરીશ. (તાઢીઓ)

શેઠ. લાલભાઈ દલપતભાઈએ, કૉન્ફરન્સ માંહેની બ્રિટિશ રૈયત તરીકે, રોશન કર્યું કે,

श्रीमंत महाराज साहेबे कॉन्फरन्सने मदद आपी ते माटे तेमनो अने अहीं करवामां आवेला पुष्कल खर्च तथा प्रयास माटे श्री वडोदराना संघनो, रिसेप्शन कमीटीनो अने निरंतर खडा ने खडा रहेला विनयी वॉलंटियरोनो आ कॉन्फरन्स आभार मागे छे.

२९ श्री वडोदराना संघ तरफथी तयारबाद प्रतिनिधियोनो आभार मानी सेवा भक्तिमां रहेली खामी माटे क्षमा मागवामां आवी
 वडोदराना संघे मागेली क्षमा अने प्रमुख साहेब तर- हती अने प्रमुख साहेब **राय बहादुर बुधसिंघजी**
 फथी भेट. तरफथी कॉन्फरन्स हस्तकना फंडमां रु. १००० नी भेट
 माहेर करवामां आवी, जे खुशालीना अवाजो साथ वधावी लेवामां आवी हती.

३० अमदावादना नगरशेठ चीमनभाई लालभाई ते पछी प्रमुख साहेबनो उपकार मानवा नीचली दरखास्त
 प्रमुख साहेबनो उपकार. रजु करी:—

रायबहादुर बुधसिंघजिए कॉन्फरन्सनुं प्रमुख स्थान स्वीकारी पोतानी वृद्ध उमरे दूरने पछेथी पधारवानो परिश्रम उठाव्यो अने कॉन्फरन्सनुं कार्य पार उतारवामां पोताना बहोळा अनुभवनो तथा द्रव्यनो लाभ आप्यो, ते माटे आ कॉन्फरन्स तेमनो खरा अंतःकरणथी आभार माने छे अने इच्छे छे के, एमना हाथे आवां अनेक शुभ कार्यो थाओ !

शेठ जेसंगभाई हठीसंघे, प्रमुख साहेबनां धर्म कृत्योनुं टुकामां विवे-
 चेचन करी सदर दरखास्तने टेको आप्या बाद सभाजनोए ते जयनाद साथे पसार करी हती.

३१ प्रमुख साहेबे तयारबाद सभानुं कार्य समाप्त थयेलुं जणाववा सूचना
 समाप्ति. करी ते उपरथी **रा. रा. ढढा** बोल्या के,

मने आशा छे के अत्रे तमे जे वातो ग्रहण करी छे, ते कॉन्फरन्समां मैली चाल्या जशो नहीं. पण तमारां पोताना गामोमां के शहेरोमां सभाओ करी, कॉन्फरन्सना ठरावो बधाने संभळावी ते ठरावोनो अमल थाय, एवी को-
 शिश करशो. हवे पछी कॉन्फरन्स भराय त्यां आवी रीते तमे पधारशो तथा कॉन्फरन्स तरफथी बहार पडवाना पत्रमां लखाणो मोकलता रहेशो, एवी पण

હું આશા રાખું છું. તમે આટલી મહેનત લેઈ જૂદે જૂદે સ્થળેથી અન્ને પધાર્યા, તે માટે તમારો બધાનો આભાર માનું છું.

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ આદિ રાજ્યમંડલને પ્રમુખ સાહેબના હાથે અને પ્રમુખ સાહેબને સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ રા. રા. ફતેહભાઈ અમીચંદ સ્થવેરીના હાથે હારકલમીઓનો સત્કાર થયા બાદ વાજિંત્રના નાદ સાથે સલામી ગવાતાં કૉન્ફરન્સ વરસાસ્ત થઈ હતી.

સલામી.

રાગ શંકરાભરણ—તાલ તિશ્રજાતિ જાતિ એકતાલ મધ્યકાલ માત્રા ૩.

સકલ ગુણનો નિધાન શ્રીવીર જિનજી હૈ.
નિશાદિન સબ સંઘ ઉનકી કૃપાસે
અનંદ મંગલ પાવતેજ હૈ.

આનુષંગિક હેવાલ.

૨૨ વડોદરાના નગરશેઠ હરિભક્તિ તરફથી તા. ૨૨-૧૧-૦૪

નગરશેઠ તરફથી પાનસો-
પારીનો મેઝાવડો.

મંગલવારની રાત્રે કૉન્ફરન્સના મંડપમાં પ્રમુખ સાહેબ,
જનરલ સેક્રેટરીઓ અને ડેલીગેટો વિગેરેના માનમાં પાન-
સોપારીનો મેઝાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં રિસે-

પ્શન કમીટીના સભાસદોને પણ આમંત્રવામાં આવ્યા હતા.

રા. બા. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાઝા નગરશેઠ સાહેબ તરફથી શરુઆતમાં જણાવ્યું કે, આ કૉન્ફરન્સથી જૈનો એકલાનેજ નહીં, પણ બીજી કોમો તેમનું અનુકરણ કરશે તેટલે દરજ્જે તેમને પણ લાભ થયો છે. કૉન્ફરન્સમાં ભારે સ્વર્ચ કર્યું છે તેનો બદલો ઠરાવો અમલમાં મૂકી વાઝવો જોડે. નીતિ અને ધર્મની કેઢવળી આપવાનો વિચાર સારો છે. વાણિયા વેપાર કરવા પ્રદેશ જતા નથી તેથી તેમનો વેપાર કમી થઈ ગયો છે એ સ્વોટું નથી. માટે વેપાર વધારી હુન્નરશાળાઓ કાઢી આપણી સ્થિતિ સુધારવી જોડે. અને દેશી માલને નબાવી લઈ ઉત્તેજન આપવું જોડે. હું ઇચ્છું છું કે, જૈન કૉન્ફરન્સ આમ દર વર્ષે ભરાતી રહે.

રા. રા. માણેકલાલ અંબારામ ડૉક્ટર બોલ્યા કે, જૈન કૉન્ફરન્સનો આ શહેરને લાભ આપી અત્રેના જૈન સંઘે પ્રજા ઉપર મોટો ઉપકાર કર્યો છે. કૉન્ફરન્સે અમારામાં ઘણો ઉત્સાહ પ્રેર્યો છે. અમદાવાદમાં વૈશ્ય સભા સ્થપાઈ છે તે આ કૉન્ફરન્સના ઉત્સાહથી પ્રેરાઈને આવી કૉન્ફરન્સો ભરવાને ઉત્તેજાય અને આખરે ધર્મનો સવાલ બાદ કરી સાંસારિક બાબતોમાં એકત્ર થઈ સુધારા કરે એવું હું ઇચ્છું છું. શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ અમને આગલ વધારવા પ્રયાસ કરે છે તેમાં આ કૉન્ફરન્સથી મળેલા ઉત્સાહ સાથે સંપત્તી સુગંધી ફેલાઈ સુખરૂપ કાર્યો હાથ ધરવામાં આવે એવી હું આશા રાખું છું.

પરીક્ષ જીવળલાલ ભગવાનદાસ, (જોગીદાસ મોરારજી વાઝા) બોલ્યા કે, પરમાત્માની પરમ કૃપાથી આ જૈન કૉન્ફરન્સનો ત્રીજા વર્ષનો મહોત્સવ આપ સર્વની તથા શ્રીમંત મહારાજા સાહેબની સંપૂર્ણ મદદવડે ફતેહમંદ તીવડ્યો છે, કે જેને માટે અત્રેના કારોબારીઓ વિગેરે તેમના ઉત્સાહ અને જાત મહેનત માટે સ્વેચ્છા ધન્યાદાને પાત્ર છે. આ શુભ પ્રસંગે વિવિધ પ્રકારની ધર્મ અને

સ્વયંહાર સંબંધી આપની સન્મુખ રજુ થયેલી હકીકત આપે સંપૂર્ણ ધૈર્ય અને લક્ષ-
પૂર્વક સાંભળવા તસ્દી લીધી એ સુશી થવા યોગ્ય છે. હું આશા રાખું છું કે, તેવીજ
રીતે વડોદરામાં સ્થપાયેલી હિંદુ નિરાશ્રિત બાળરક્ષકાશ્રમની હકીકત જે આપના
આગળ રજુ કરવામાં આવી છે તે તરફ લક્ષ આપશો.

રા. રા. માળેકલાલ ઘેલાભાઈ જણાવ્યું કે, આ કોન્ફરન્સને
મહાજનના ગૃહસ્થોએ ઘણી મદદ આપી છે. કોન્ફરન્સને સામાન વેચવામાં નફો લેવાની
લાલચ રાખી નથી. આજે નગરશેઠ સાહેબે તથા રા. બા. કાંઠાવાળાએ આપણને જે
માન આપ્યું છે તે માટે તેમને ધન્યવાદ ઘટે છે.

રા. રા. ઢઢા વડોદરાના મહાજનનો ઉપકાર માની બોલ્યા કે, નગરશેઠ
હરિભક્તિએ આપણને આ મેળાવડો કરી જે માન આપ્યું છે તે જૈન અને વૈષ્ણવો વચ્ચે
એક્યતા થવાની નિશાની રૂપ છે.

પછી હાર કલગી અંતર ગુલાબ પાનસોપારી અપાયા બાદ મેળાવડો વિસર્જન
થયો હતો.

૩૨ મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢાના પ્રમુખપણા નીચે ત્યારબાદ જૈન ગ્રેજ્યુ-

જૈન શ્વેતાંબર ગ્રેજ્યુએટ એટોર્નું મંડળ એકત્ર મળ્યું હતું. તેમાં નીચે લખેલા ઠરાવો
સોશીએશનની સ્થાપના, પસાર કરવામાં આવ્યા હતા:—

૧ હિંદના સઘળા શ્વેતાંબર જૈન ગ્રેજ્યુએટોનું એક મંડળ કોન્ફરન્સના
સંબંધમાં ઉઠું કરી તેનું નામ “ જૈન શ્વેતાંબર ગ્રેજ્યુએટ્સ एसोશી-
એશન ” રાખવામાં આવે છે તેના પ્રમુખ તરીકે મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢા
M. A., ઉપપ્રમુખ ડૉ. બાળાભાઈ મગનલાલ L. M. & S. અને
સેક્રટરી મિ. મોતીચંદ ગીરધરલાલ કાપડીયા B. A. L. L. B. ને
નિમવામાં આવ્યા છે.

૨ કોન્ફરન્સના હેતુઓ પાર પાડવા માટે દરેકે પ્રયત્ન કરવો.

૩ કોન્ફરન્સ તરફથી મિ. ઢઢાના તંત્રીપણા નીચે નીકળનાર મેગેઝીન
(માસિક) માં દરેકે ધાર્મિક તેમજ સામાજિક વિષયો લખવા.

૪ પાંચ વર્ષ તથા તે ઉપરની મુદતના ગ્રેજ્યુએટોએ કોન્ફરન્સના નિભાવ
માટે વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪ આપવું.

૫. પાંચ વર્ષની મુદતની અંદરના ગ્રેજ્યુએટોએ વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૨૭ આપવું.

૬. એસોશીએશનના દરેક સભાસદને કોન્ફરન્સ તરફનું માસિક વગર લવાજમે મોકલવા કોન્ફરન્સનાજ સેક્રેટરીને વિનંતી કરવી.

૭. આ ગ્રેજ્યુએટ મંડળમાં બારીસ્ટરો, હાઇકોર્ટ ક્લીકરો અને ડીસ્ટ્રીક્ટ ક્લીકરોને પણ દાખલ કરવા.

ઉપર પ્રમાણે ઠરાવો પસાર કર્યા બાદ પ્રમુખનો ઉપકાર માની મિટિંગ બર-સ્વાસ્ત થઈ હતી.

૩૪ પરમ પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી. ૧૦૮ શ્રી કમલવિજય સૂરિ

આચાર્ય શ્રીકમલવિજય સૂરિનું વ્યાખ્યાન.

મહારાજ તા. ૩૦-૧૧-૦૪ ની સવારે કોન્ફરન્સના

મંડપમાં વ્યાખ્યાન વાંચવાના છે, એવી આગલા દિવસની કોન્ફરન્સની બેઠકમાં જાહેરાત આપવામાં આવી હતી તે ઉપરથી શહેરનું અને પ્રમુખ સાહેબ વિગેરે બહારથી પધારેલું સર્વ જૈનમંડલ ત્યાં સવારમાં એકત્ર થયું હતું. આચાર્ય મહારાજે પ્રસંગને અનુસરતો ઉપદેશ ઘણીજ અસરકારક રીતે આપી જીવ દયાના વિષયને વધારે પુષ્ટિ આપી હતી.

તે પછી પ્રમુખ સાહેબે, બીજા કેટલાક ભાઈઓ સાથે, ચતુર્થ વ્રત-બ્રહ્મચર્ય અંગીકાર કર્યું હતું; અને કોન્ફરન્સ હસ્તકના ફંડમાં કેટલાક ભાઈઓ તરફથી સારી રકમો ભરવામાં આવી હતી.

મુનિ શ્રી વિનય વિજયજીએ પછી સંસારની મોહમાયા ઉપર ભાષણ કર્યું હતું, જે સાંભળી સમાજનો પ્રમુખ સાહેબ તરફની પ્રભાવના લેઈ વિદાય થયા હતા.

૩૫ મિ. બાલ ગંગાધર ટિલક પુનાના જાળીતા હિંદુ વિદ્વાન, એમનું

મિ. ટિલકનું ભાષણ.

તે રાત્રે કોન્ફરન્સ મંડપમાં ભાષણ અપાવવાની યોજના કરી હતી, ને લોકોને તે વિષે અગાઉથી સ્વચર આપી હતી તેથી જૈન ભાઈઓની સાથે અન્યદર્શની ગૂજરાતી દક્ષિણી લોકો પણ મોટી સંખ્યામાં એકત્ર થયા

હતા. બેસવાની જગ્યો નહિ મળવાથી ઘણા લોકો એકેક ચુરશી ઉપર બેઘે એ રીતે બેસી ગયા હતા. સભાનું પ્રમુખસ્થાન **બાબુ સાહેબ વિજયસિંઘજીને** આપવમાં આવ્યું હતું, જે તેમણે લીધા બાદ **મિ. ટિલક** મધુર અને સર્વશ્રાવ્ય વાણીમાં બોલ્યા કે,

સમ્યગૃહસ્થો ! આપ સર્વને વિદિત હશે કે, આપની આગલ ભાષણ આપનાર હું જૈન ધર્મી નથી. હું બ્રાહ્મણ છું અને તેથી બ્રાહ્મણધર્મ પાઠું છું. છતાં જૈન ધર્મ ઉપર વિવેચન કરવાનું જે મને કહેવામાં આવ્યું છે તે માટે હું આપસાહેબનો આભારી છું. ગુજરાતી અગર હિંદુસ્થાની ભાષામાં મને બોલવાનો પરિચય નહિ હોવાથી મેં મરાઠીમાં અગર અંગ્રેજીમાં બોલવા દુરસ્ત ધાર્યું હતું; પળ ઘણા લોકો અંગ્રેજી નહિ સમજવાથી હું મારું ભાષણ મરાઠી ભાષામાં આપવા ધારું છું. તેમ છતાં પળ મરાઠી નહિ સમજનાર મને ક્ષમા બક્ષશે. આજે જૈન ધર્મ વિષે હું જે બાબત બોલવા માગું છું તે સંબંધી માહિતી મેં જૈન ધર્મના ઇતિહાસ તથા બીજાં પુસ્તકો ઉપરથી અને મુંબઈમાના મારા જૈન મિત્રોના સહવાસથી મેલવી છે. તેમાં કંઈ નવીન જેવું નથી. તેમ વઢી આજે હું કંઈ પળ જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ બોલવા માગતો નથી. જે કહેવાનું છે તે જૈન ધર્મને અનુકુલ છે. “ જૈન ધર્મના અન્ય ધર્મ સાથેના સંબંધ ” વિષે હું તમને કહેવા માગું છું.

જૈનો હિંદુથી જૂદા નથી.

હું સમજું છું કે જૈનો હિંદુથી જૂદા નથી. કેટલાક એવો ભેદ પાડવા માગે છે. પળ તે ભેદ કંઈ ખ્રિસ્તી અને હિંદુ ધર્મ વચ્ચેના ભેદ જેવો નથી. જૈનો અને હિંદુ એકજ દેશના, એકજ ભાષા બોલનારા અને એકજ લોહીના છે. તેઓ એકજ સાધન સાધે છે.

જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા.

જૈન ધર્મ અનાદિ કાલથી ચાલતો આવ્યો છે, એ તત્ત્વ સ્વરૂં છે કે નહિ એ પ્રશ્ન અત્યારે ઉભો કરી તેનો સુલાસો કરવા હું ઇચ્છતો નથી. પળ આ વાત ઇતિહાસ સિદ્ધ છે, કે જૈન ધર્મ પ્રવર્તવનાર ચોવીસ તીર્થંકરોમાંના છેલ્લા તીર્થંકર **મહાવીર** ઇ. સ. પૂર્વે ૫૨૬ વર્ષ ઉપર થયા હતા. કાલ ગણનાની રીત ઇસ્ટે કે સંવત્ અથવા શક ગણવાની રીતથી માલમ પડે છે કે, જેમ ખ્રિસ્તીઓનો ઇસુખ્રિસ્તથી, મુસલમાનોનો મહમદથી, તેમ જૈનોનો શક મહાવીરથી ચાલતો આવ્યો છે. ઇતિહાસ ઉપરથી ધર્માચાર્યના નામથી શક ચલાવવાની પહેલ જૈનોએ કરેલી

જનાય છે. જૈન શક પહેલાં યુધિષ્ઠિરનો શક ચાલતો હતો એમ કહેવાય છે પણ તે માનવાને સંતોષ કારક પુરાવો નથી. જૈન શક પછી બુદ્ધનો શક, વિક્રમાદિત્યનો શક અને શાલિવાહનનો શક એમ હિંદુસ્થાનમાં ચાર શક કર્તા થયા છે. કાઠ ગણનાની રીતમાં એ રીતે જૈનો પહેલા છે. તે ચોવીસે વરસની જુની વાત યાદ લાવી એ છાંયે ત્યારે માલમ પડે છે કે જૈન ધર્મની પ્રવર્તના, વધારો અને પ્રકાશ કરવામાં જે પ્રમુખ થયા છે તે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર એ ચાર વર્ણમાંથીજ થયા છે. તે કાળે દરેક વર્ણમાંથી પ્રવર્તકો થતા હતા અને તેમને લોકો માન આપતા હતા.

જૈન ધર્મની બૌદ્ધ ધર્મથી ભિન્નતા.

જૈન ધર્મ અને બૌદ્ધ ધર્મ એકજ છે એમ યુરોપનાજ નહીં પણ અહીંનાં પંડિતોને પણ ખ્યાલ હતો, અને જૈન ધર્મ બૌદ્ધ ધર્મની શાખા છે એમ માનતા. પરંતુ વધારે અભ્યાસથી અને જૂની બાતોના પ્રકાશમાં આવવાથી તેનું નિરાકરણ થઈ ગયું છે. પ્રાચીન પુસ્તકો ઉપરથી માલમ પડે છે કે, ગૌતમબુદ્ધ એ મહાવીરના શિષ્ય હતા. તેથી મહાવીર બુદ્ધ પહેલાં થયા હશે. વળી કેટલાકનો મત છે કે, બુદ્ધ શક અને જૈન શકમાં ૨૦ વર્ષનો અંતર છે, તેથી મહાવીર અને બુદ્ધ એ બન્ને એકજ હશે; કારણ કે શક ગણવાની રીતમાં કાંતો જન્મથી અગર મરણથી શક ગણે છે, તેથી કદાચ એક શક જન્મથી અને બીજો શક સમાધિકાળથી શરૂ થયો હોય. બીજો મત એવો છે કે, જેમ જૈનોમાં ચોવીસ તીર્થંકર છે તેમ બૌદ્ધોમાં પણ ચોવીસ બુદ્ધ છે, તેથી બન્ને ધર્મ એકજ છે. પરંતુ આ વાત બરોવર નથી.

જૈનો અને બ્રાહ્મણોના ટંટાનું કારણ.

ઇ. સ. પૂર્વે પાંચસે છસે વરસ પહેલાં ય્યારે **મહાવીરે** જૈન ધર્મનું પ્રવર્તન કર્યું ત્યારે આપણા દેશની શી સ્થિતિ હતી, તેનો વિચાર કરીએ. આજે જૈન ધર્મનું મહત્વ બ્રાહ્મણ ધર્મવાળા બરાબર સમજતા નથી. તેવું બે હજાર વરસ પહેલાં નહોતું; તે વખતે બ્રાહ્મણો અને જૈનો દૂટથી એક ધર્મમાંથી બીજા ધર્મમાં જતા હતા. જો કે તે વખતે બ્રાહ્મણ અને જૈન ધર્મનો મોટો ફગડો હતો. તે વખતે મીમાંસક એટલે યજ્ઞયામ કરવાથી મુક્તિ મળે, એવો બ્રાહ્મણ મત ચાલતો હતો. મેઘ દૂતમાં પશુવધનું વર્ણન કરતાં કવિ કાલિદાસે કહ્યું છે કે, નદીનું પાણી પણ વધ થયેલાં પ્રાણીઓના લોહીથી લાલ થઈ જતું. એટલો વધો પશુવધ થતો હતો, તે વખતે જૈનોએ અહિંસા

પરમોધર્મનું તત્વ બતાવ્યું હતું. બ્રાહ્મણ જૈનો વચ્ચેના ટંટાનું કારણ આ રીતે હિંસાજ હતું. પશુવધ કરવાથી મોક્ષ નથી, એમ ઠસાવી જો કોઈએ પળ દયાની ધ્વજા ઉડાવી હોય, તો તેનું માન જૈનધર્મને છે.

અહિંસા કોણ પાલે છે ?

હિંસા કરવાનો બંધ એકજ જૈનધર્મમાં નહીં, પણ બ્રાહ્મણ, ખ્રિસ્તી, મુસલમાની, અને દરેક ધર્મમાં હાલ છે. ખ્રિસ્તી મતમાં Don't kill (વધ કરતા નહીં), એવું ફરમાન છે. પણ ખ્રિસ્તી મતાનુયાયીઓએ તેનો અર્થ ફેરવી મનુષ્યનો વધ નહીં કરવો, મતલબ કે બીજાં પ્રાણીઓનો વધ કરવામાં હરકત નથી એવું ઠરાવ્યું છે. ધર્મનો મત બાજુએ રહ્યો! હવે લડાઈમાં લાખો મનુષ્યોની હિંસા કરે છે, તે માટે પૂછતાં ખ્રિસ્તી મીશનરીઓ રાજાની આજ્ઞાથી મનુષ્ય હિંસા કરવી, એમાં બાધ નથી એવું કહે છે. એ રીતે ધર્મનો અર્થ ફેરવીને સ્વાર્થને માટે ખ્રિસ્તીઓ જે હિંસાઓ કરે છે, તેનું પાપ ખ્રિસ્તી પાદરીઓ પોતાને માથે વહોરી લીધું છે. બીજા દેશોમાં પણ અહિંસા ધર્મ પુસ્તકોમાંજ પડી રહ્યો છે. બૌદ્ધધર્મમાં અહિંસા તત્વ મુખ્ય છતાં, બૌદ્ધધર્મ પાઠનાર ચીન દેશમાં તો સોરાક તરીકે કોઈ પ્રાણીને બાતલજ રાખવામાં આવતું નથી. જો કોઈ ધર્મના અનુયાયીઓએ અહિંસા તત્વ પરિપૂર્ણ રીતે પાળ્યું હોય તો તે જૈનો જ છે.

જૈનો વેદ કેમ માનતા નથી ?

અહિંસાનું તત્વ કાઢતાં મોટો વિવાદ જન્મ પામ્યો હતો. બ્રાહ્મણો કહેતા કે વેદમાં પશુ યજ્ઞ કરવાની આજ્ઞા છે તે અમે શી રીતે છોડીએ ? જૈન ઉપદેશકોએ જવાબમાં કહ્યું કે, વેદમાં હિંસા હોય, તો તે વેદ અને હિંસાથી તૃપ્ત થનારા દેવતાઓ પણ અમને માન્ય નથી. મતલબ કે, વેદમાં પશુ યજ્ઞ ફરમાવતું જે શ્રૌત પ્રકરણ છે તેથીજ જૈનોને વેદ પ્રમાણભૂત નહીં માનવાનું કારણ મળ્યું છે.

જૈન ધર્મની અહિંસાની અન્ય ધર્મો ઉપર છાપ.

છેવટે બ્રાહ્મણોએ જૈનોનો અહિંસા ધર્મ સ્વીકાર્યો અને જૈન તથા બૌદ્ધધર્મ પછી કુમારીલ મટ્ટ શંકરાચાર્યે વેદાંત ધર્મ સ્થાપ્યો તેમણે પણ જૈનોનું અહિંસા તત્વ પોતાના સિદ્ધાંતોમાં દાખલ કર્યું. તે જો તેમણે તેમ ન કર્યું હોત તો બ્રાહ્મણ ધર્મ ફરીથી સ્થપાયો હોત કે નહીં તે કહી શકાય નહીં. જૈનધર્મનું તત્વજ્ઞાન જો કે

આજ પ્રચારમાં નથી, તોપણ જૈનોના અહિંસાદિ આચારની છાપ આજે બ્રાહ્મણ ધર્મ ઉપર પૂર્ણપણે બેઠેલી છે.

પંચ દ્રવિડ વિગેરે બ્રાહ્મણોમાં માંસ ભક્ષણ દૂર થયું છે તે જૈનોનોજ પ્રતાપ છે, અને આજે હું ને તમો માંસ મદિરા વાપરતા નથી તે માટે એજ જૈન મતના મોટા આભારી છીએ. વૈષ્ણવ ધર્મમાં યજ્ઞ કરતી વસ્તુને પિષ્ટ પશુ હોમવાનો પ્રકાર છે, તે પણ જૈન ધર્મની બ્રાહ્મણ ઉપર થયેલી અસરથી નિપજેલું જીવતા પશુને બદલે પિષ્ટ પશુનું રૂપાંતર છે. જગતમાં અહિંસાનું તત્ત્વ દાખલ કરતાં **મહાવીર સ્વામી** એ જે દૃઢતા બતાવી તે અવતારી પુરુષ વગર બીજાથી બતાવી શકાય નહીં. જૈન પછી બૌદ્ધધર્મ નિકળ્યો તેમાં પણ અહિંસા તત્ત્વ જૈન ધર્મમાંથી લીધું છે. હું જૈન ધર્મને સોટી રીતે ચડાવવા માગતો નથી; પણ એટલું તો હું કહેવા માગું છું કે અહિંસા વિગેરે બાબતમાં જૈન ધર્મે હિંદુ ધર્મ ઉપર ઘણીજ અસર કરી છે.

એ રીતે બીજા ધર્મો ઉપર અહિંસાની છાપ બેસાડવામાં જય મેળવી જૈનોએ “ જૈન ” નામ અન્વર્થક કર્યું છે.

મોક્ષ મેળવવાનો સર્વેને હક્ક છે.

બ્રાહ્મણ ધર્મમાં ચારે વર્ણના સરસા અધિકાર ન હતા. યજ્ઞ કરવાથી મોક્ષ મળે છે એમ બ્રાહ્મણો માનતા, પણ યજ્ઞનો રસ્તો શુદ્ધોને માટે સુલો ન હતો. તે વસ્તુ રાજકીય સમાનતાનો સવાલ ઉભો થયો ન હતો. પણ પરમેશ્વરના દરબારમાં બધાને સમાન હક્ક છે કે નહિ એ સવાલ ઉભો થયો હતો. જૈન મતે ધર્મની બાબતમાં માણસ માણસ વચ્ચેનો ભેદ ન રાખતાં ઠરાવ્યું કે, બધાને મોક્ષનો રસ્તો એકજ છે. જૈન મતની આ વિગેરે બાબતોની છાપ હિંદુ ધર્મ ઉપર પડી, હિંદુ ધર્મમાં જે અપૂર્ણતા હતી, તે પૂરી થઈ છે.

અહિંસા પરમો ધર્મ: અને ભક્તિ યોગથી શૂદ્ધો અને સ્ત્રીઓ પણ મુક્તિ મેળવી શકે છે એવાં વચનો વેદાંતના મુખ્ય ગ્રંથ ભગવદ્ગીતામાં દાખલ થયાં છે. જૈન ધર્મમાં જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર એ ત્રણ અમૂલ્ય રત્ન માનેલાં છે તેને જ્યોતિ:શાસ્ત્રી ભાસ્કરાચાર્ય પોતાના ગ્રંથમાં ધર્મનાં તત્ત્વો તરીકે જણાવ્યાં છે. આ બીજા પાછળથી જૈન ધર્મનો અને બ્રાહ્મણ ધર્મનો કેટલો નિકટ સંબંધ થયો છે તે બતાવી આપે છે.

ઘટલુંજ નહિ પણ જૈન બૌદ્ધ બંને ધર્મ હિંદુસ્તાનમાં ઉત્પન્ન થયેલા છતાં બૌદ્ધ નાતુદ થઈ ગયો અને જૈન ધર્મ કેમ ટકી રહ્યો તે વિષે પણ સુલસો કરે છે.

પરદેશમાં જૈન ધર્મનો પ્રસાર.

જૈન ધર્મનાં આવાં ઉત્તમ તત્વોનો પરદેશમાં પ્રસાર કરવાને જૈન ધર્મમાં પ્રતિબંધ નથી. પરદેશમાં જઈ ધર્મનો પ્રસાર કરવો, એ શિક્ષણ જૈન અને બૌદ્ધ ધર્મેજ આપ્યું છે. જૈનો હિંદુસ્તાનના Protestants—ધર્મ સુધારક છે. તે સુધારો હિંદમાંજ શામાટે ઘાલી મૂકવો જોઈએ ? હિંદુસ્તાનમાંજ હિંસા થતી અટકાવીને તેમણે શામાટે બેસી રહેવું જોઈએ ? યુરોપાદિ દેશોમાં હિંસા એમની એમ શામાટે થવા દેવી જોઈએ ? આ બાબત કેટલાક જૈનોએ ઉપાડી લીધી છે, જેમાં મરહુમ **મિ. વીરચંદ ગાંધી** મુખ્ય હતા, તેમણે અમેરિકા જઈ જૈન મતનો પ્રસાર કર્યો છે. **શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ** શરુવાતના દિવસે જનાબ્યા પ્રમાણે સર્વ દેશોમાં તમારો મત પ્રચલિત કરવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ. હંડનમાં મુસલમાનોની મસીદ છે તે પ્રમાણે એક જૈન મંદિર પણ ત્યાં કેમ ન હોવું જોઈએ ? જો જૈનો અને બ્રાહ્મણો બન્ને એક માબાપના બે પુત્રોની પેઠે અથવા એકજ માળસના ડાબા જમણા હાથની પેઠે પોતે પસંદ કરેલા અહિંસાદિ તત્વોનો જગતમાં પ્રસાર કરવાનું કામ એક વિચારથી હાથમાં લે તો અહિંસા ધર્મની ધ્વજા પૃથ્વી-પરના સર્વ દેશોમાં ફરકાવવામાં કંઈપણ હરકત આવે તેમ નથી. નામદાર અંગ્રેજ સરકારે આપણા હાથમાં હથિયાર રહેવાની કશી જરૂર જોઈ નથી. પણ આપણે તેનો આ કામમાં સ્વપ્ન નથી. આપણા ધર્મરૂપી હથિયારોવડે આપણે સર્વ દેશોમાં આપણો વિજય કરી આપણી ઉન્નતિ કરી શકીશું. છેવટે, મારી પરમકૃપાળુ પરમેશ્વર પ્રત્યે પ્રાર્થના છે કે જૈનોમાં અને અન્ય હિંદુમાં એક્ય વધે અને તેમના સંયુક્ત પ્રયાસથી દેશેદેશ અને ગામેગામ અહિંસા ધર્મનો પ્રસાર થાય ! (તાઢીઓ).

એ રીતે અહિંસા તત્વનું પ્રતિપાદન કરી તેનો પ્રસાર કરવાનું માન જૈન ધર્મને આપ્યું તે માટે **મિ. લાલને** ભાષણકારનો કેટલુંક વિવેચન કરી ઉપકાર માન્યો હતો.

૩૬ **મિ. લાભશંકર લક્ષ્મીશંકર** જુનાગઢના દયા ધર્મના પ્રસિદ્ધ ઉપદેશક, તે પછી તાઢીઓના અવાજો વચ્ચે વક્તૃપીઠ ઉપર **મિ. લાભશંકરનું** ભાષણ. આવી બોલ્યા કે,

જીવ દયા ઉપર મારા અગાઉ મિ. બાલ ગંગાધર ટિલકે ભાષણ આપ્યું છે, ત્યાર પછી હું જે કંઈ બોલું તે બપોરના અજવાળા આગળ દીવો ધરવા જેવું છે. મને આમંત્રણ કરતી વખતે મારા અગાઉ એજ વિષય ઉપર મિ. ટિલકનું ભાષણ થનાર છે, એમ મને જણાવ્યું હોત તો હું અહીં નહીંજ આવવાનું લક્ષી વાલત.

હિંસાનાં પાંચ કારણ.

હિંદુસ્તાનમાં પાંચ કારણથી હિંસા થાય છે. (૧) ધર્મને નામે, (૨) खो-રાક માટે, (૩) શિકારને સ્વાતર, (૪) ફેશન સારું-શોખ નિમિત્તે. અને (૫) સાયન્સ નિમિત્તે.

દશરાનો પશુવધ.

આમાંની પહેલી જાતની હિંસા સંબંધી ગઈ સાલ મુંબઈમાં મેં લંબાણથી ભાષણ આપેલું હતું એટલે આજે તે વિષે વધારે હું બોલીશ નહીં. તો પળ દશરાના દિવસે કેટલાંક દેશી રાજ્યોમાં પાઠા મારવાનો જે ઘાતકી વહેમ ચાલે છે તે બંધ પાડવા માટે દેશી રાજાઓને દર વરસ નમ્રતાપૂર્વક વિનંતી કરવી એ જૈન કોન્ફરન્સની ફરજ છે. એટલું માર મુકીને હું આ વખતે કહું છું. સદરહુ પાઠા વધ કરતાં કેવું ત્રાસદાયક ઘાતકીપણું વાપરવામાં આવે છે તેનો સ્વાલ આવવા માટે જામનગરમાં થયેલા વધનું વર્ણન તા. ૩-૧૦-૦૩ ના “ મુંબઈ સમાચાર ” માંથી વાંચવાની મલામણ કરું છું.

મરકી માટે બલ્લિદાન.

કેટલેક ઠેકાણે મરકી, કૉલેરા વિગેરે અટકાવવાના હેતુથી, પાઠા બકરાનું બલ્લિદાન આપવામાં આવે છે. પળ ગૃહસ્થો માઠાનું પરિણામ માઠુંજ આવે, તેમ મરકી, કૉલેરા અને મુખમરો ઉલટો વધતો જાય છે.

खो-રાક માટે થતું ઘાતકીપણું.

હવે ફક્ત खो-રાક માટે આ દેશમાં કેટલું તથા કેવું ઘાતકીપણું થાય છે તે હું આપને બતાવીશ તથા તે અટકાવવાને હાલ સુધી આપણે શું કર્યું છે તથા હવે આપણે શું કરવું જોઈએ તે સંબંધી મારા વિચારો પળ આપની આગળ રજુ કરીશ.

માણસના खो-રાક માટે વિચારાં જનાવરોનાં ગઠાં કપાય છે તે પહેલાં તેમના ઉપર જે અનેક જાતનો ત્રાસદાયક જુલમ થાય છે તેના સત્તાવાર દાખલા ટાઈમ્સ

બ્રાઉન ઈન્ડિયા વિગેરે અંગ્રેજી વર્તમાન પત્રોમાંથી ઉતારીને મારા Good News from the Afflicted નામના ચોપાનિયામાં પ્રસિદ્ધ કર્યા છે. તે ઉપરથી આપની સ્વાત્રી થશે કે, કસાઈ ધાનામાં જનાવરોને કતલ કરતા પહેલાં ત્રણ દિવસ મુર્યાં રાખે છે અને ગઢામાં દોરીથી તાળી બાંધી અર્ધી ગુંગઢાતી સ્થિતિમાં રાખવામાં આવે છે ને કલાકોના કલાક મુર્ધા તેવું દુઃખ દીધા પછી તે બિચારાનાં ગઢાં કાપવામાં આવે છે. આ અને બીજી નિર્દયતા સંબંધી અરજ કરતાં, કહેવાને ખુશી ઉપજે છે કે, આવા ઘાતકીપણાનો સરૂત અટકાવ કરવાની ના. મુંબઈ સરકારે સ્વાત્રી આપી છે.

રેલ્વેમાં પળ જેમ મનુષ્યો ઉપર તેમ જનાવરો અને બીજાં પ્રાણીઓ ઉપર જુલમ થાય છે. એક ઢબામાં આઠ ઘોઢા અગર દશ ટટુઓ પુરવાનો કાયદો છતાં સતાવીશ દોરો એક ઢબામાં પુરી કાઢે છે. આ રીતે રંગુનમાં એક ઢબામાંથી સો બકરાનાં મઢદાં નીકળ્યાં હતાં. કલકત્તાની અંધારી કોટડીની પેટે બિચારાં ગુંગઢાઈ મર્યાં હતાં. આ બાબતમાં રેલ્વે કંપની સામે એક વખત કેસ ઉમો કર્યો હતો, પળ આફસોસ ! હાઈ-કોર્ટમાંથી તે ઉડી ગયો હતો.

આવા બનાવ રેલ્વેમાંજ એકલા થાય છે એમ નથી, પળ જ્યાં જનાવર વેચાય છે ત્યાં પળ થાય છે. મારકીટોમાં અળાતાં નાનાં પક્ષીઓની આંખો ફોડી નાંખેલી તથા પાંખો તોડી નાંખેલી ઘણે ઠેકાણે જોવામાં આવે છે. વખતે હરણોના પગ ભાગી નાંખેલા હોય છે.

યૂરોપાદિમાં ઘટતો જતો માંસાહાર.

માંસાહાર સાથે આવું ત્રાસદાયક ઘાતકીપણું જોડાયલું છે તેની માંસાહારીઓને સ્વભાવ પળ હોતી નથી. તેથી તેમનો બહુ વાંક કાઢવા જેવું નથી. કા-ઠિયાવાડના એક દેશી વિદ્વાન્ રાજા પહેલાં માંસાહારી હતા. મેં તેમને ડૉ. જેસિયા ઓલ્ડફીલ્ડે ઉતારી લીધેલા જનાવરો ઉપર ગુજરતા જુલમના ફોટોગ્રાફોની ચોપડી બતાવી. તે જોઈ તેમણે માંસાહાર છોડી દીધો. કેટલાક વખત પછી તેમની પ્રકૃતિ નરમ થઈ આવતાં તેમના ડૉક્ટરે પાછો વહેમ ઘાલી દીધો કે માંસાહાર તજી દેવાથી તમારી તબીયત બગડી છે. એટલે તેમણે માંસાહાર ફરી શરૂ કર્યો. મેં તેમને Perfect Human Diet—“મનુષ્યનો સંપૂર્ણ સ્વોરાક” એ નામનું પુસ્તક બતાવ્યું. આ પુસ્તકમાં સાયન્સ-ડૉક્ટરી વિદ્યાને આધારે માંસાહારનો નિષેધ કર્યો છે. તે વાંચી

તરતજ તેમણે માંસાહાર બંધ કરીધો. ઇંગ્લાંડના ડેવનશાયર પ્રગણામાં એક મેજીસ્ટ્રેટ પણ કસાઈખાનામાં તપાસ કરી આવ્યા બાદ, માંસ જોઈ કંપારી છૂટવાથી, માંસાહાર છોડી દીધો છે. એ રીતે હવે યુરોપ અમેરિકામાં પણ હિંસાનો પ્રસાર ઘટવા લાગ્યો છે. લંડનનાજ બજારોમાં ૧૯૦૧ ની સાલમાં તેની આગલી સાલ કરતાં છ લાખ મળ માંસ ઓછું વેચાયું હતું. અમેરિકામાં છત્રીસ ટકા માંસાહાર ઘટી ગયો છે અને એ રીતે ત્રીશ લાખ જીવો કપાતા વચ્ચા છે, અને પંદર હજાર માણસોએ માંસાહારનો ત્યાગ કર્યો છે. કપાતાં જનાવરોની ઉપર કર લઈ, સરકાર તેની નોંધ રાખે છે, એ ઉપરથી આ આંકડા જણાઈ આવે છે.

દયાની રીત.

પણ તેથી ઉલટું આ દેશમાં દર વરસ વધારેને વધારે જનાવરોનો વધ થાય છે. આપણે લોકો કસાઈખાનેથી જીવ બચાવવાને લાખો રૂપિયા खरचीએ છીએ. છતાં જ્યારે એ રીતે વધનું પ્રમાણ વધતું જ જાય છે ત્યારે આપણી દયાની રીત બરાબર નથી એમ આપ સારી પેઠે સમજી શકશો. માટે આપને હું અરજ કરું છું કે, દયાળુ અંગ્રેજોને પગલે ચાલીને આ દેશના માંસાહારી લોકોને તેમના ધોરણથી થતું ઘાતકી-પણું તથા માણસના શરીરને થતા મર્યાદા રોગોનો રૂચાલ આપવાની યોજના કરવા મહેરબાની કરશો.

નામદાર ગાયકવાડ મહારાજે આ કોન્ફરન્સ ઉપર જે અસાધારણ મહેરબાની કરી છે તે માટે તે નામદારનો કાંઈક સંગીન રીતે ઉપકાર માનવાની આપણી ફરજ છે: આપને દરખાસ્ત કરું છું કે, દર વરસ માંસાહાર વિરુદ્ધ વિદ્વાન્ અંગ્રેજ તથા અમેરિકન ડૉક્ટરોએ લખેલી ચોપડીઓનો આપણી મેડીકલ કોલેજોના વિદ્યાર્થીઓ પાસે અભ્યાસ કરાવી તેની પરીક્ષા લઈ ફતેહમંદ ઉમેદવારોને રૂ. ૧૦૦ નાં ઇનામ આપવાની ગોઠવણ કરશો તથા તે ઇનામોનું નામ The Sayaji Rao Prizes એવું રાખશો.

છેવટે, આપ જાણીને ખુશી થશો કે આ દેશમાં જે અનેક જાતનું ઘાતકીપણું ચાલે છે તે સામે નામદાર હિંદુસ્તાનની સરકારને અરજીઓ કરવા તથા અંગ્રેજી વર્તમાનપત્રોમાં પોકાર ઉઠાવવા લંડનમાં એક ઇન્ડિયન ડીપાર્ટમેન્ટ ત્યાંની હ્યુમેની-ટરિયન લીગ તરફથી ઉચ્ચાવવામાં હું ફતેહ પામ્યો છું તથા તેની કાઉન્સિલમાં સર

વિલિયમ વેડરબર્ન, સર હેનરી કૉટન, મિ. દાદાભાઈ નવરોજી વિગેરે કેટલાક નામાં-કિત ગૃહસ્થોએ જોડાવાની મહેરવાની કરી છે; અને તેની એક શાખા મુંબઈમાં સ્થપાઈ છે તેથી હવે એ કામમાં આપણે જરૂર ફતેહ પામીશું એવી આશા રહે છે. (તાઢીઓ)

તે પછી **રા. રા. ઢઢાણ** બંને વક્તાઓનો તથા પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માનતાં સભા વરલાસ્ત થઈ.

૩૭ શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે જૈન કૉન્ફરન્સ પ્રત્યેની પોતાની વધુ

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે
કૉન્ફરન્સ ફંડમાં ભરેલી
રકમ.

દિલસોજી પ્રદર્શિત કરવા માટે કૉન્ફરન્સના ફંડમાં
રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ લાનગી લાતા તરફથી મોકલી
આપી હતી જે કૉન્ફરન્સના જનરલ સેક્રેટરીઓએ આભાર

સાથે સ્વીકારી હતી.

૩૮ શ્રીમંત મહારાજા સાહેબે પોતાના દરબાર ફિઝિશ્યન ને કૉન્ફરન્સ

આચાર્ય શ્રી કમલવિજય
સૂરિ અને શ્રીમંત મહારાજા
સાહેબ એમનો સમાગમ.

રિસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી ડૉક્ટર લાલાભાઈ
મગનલાલ એમની પાસે આચાર્ય શ્રી કમલવિજય
સૂરિ મહારાજના મુખથી ધર્મોપદેશ સાંભળવાની ઈચ્છા

પ્રદર્શિત કરી હતી. તે પૂર્ણ કરવા માટે તા. ૮ ડિસેમ્બર સને ૧૯૦૪ ગુરુવારે ત્રીજા
પહોરે લક્ષ્મીવિલાસ પેલેસમાં આચાર્ય મહારાજ પધાર્યા હતા. શ્રીમંત પળ મકરપુરા
પેલેસથી મોટારકારમાં આરૂઢ થઈ ત્યાં દાલલ થયા હતા અને રાજાને યોગ્ય અભિ-
ગમ સાચવી આચાર્ય મહારાજને વંદનપૂર્વક ધર્મ સંબંધી કેટલાક પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા,
જેનો શાસ્ત્રના આધાર અને દલીલો સાથે ઉત્તર મળતાં શ્રીમંતે સંતોષ પ્રદર્શિત કરી
મહારાજનીએ લીધેલા શ્રમ માટે ક્ષમા માગી હતી.

નિશાળી ૧.

સ્વાગત મંડલના પ્રમુખ વડોદરાના જ્ઞવેરી ફત્તેમાઈ અમીચંદનું
ભાષણ.

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ, જૈન બંધુઓ, સદ્ગૃહસ્થો અને વહેનો ! ! !

આજે આપ સર્વેને આવકાર આપવાનું કામ અહીંના શ્રીસંઘ તરફથી સ્વાગત મંડલના પ્રમુખ તરીકે મને સોંપવામાં આવ્યું છે, તે માટે હું શ્રીસંઘનો ઉપકાર માનું છું.

મહાશયો ! અમારા આમંત્રણને માન આપી આપ સાહેબોએ અમૂલ્ય વસ્તુ અને દ્રવ્યનો વ્યય કરી અત્રે પધારવાની જે તસ્દી લીધી છે, તેને માટે અમે આપના અત્યંત આભારી છીએ. પુત્ર જન્મનાં અથવા વિવાહાદિનાં મંગલ તો ઘેર ઘેર થાય છે, પણ શ્રીસંઘ, જે સર્વગુણોનું સ્થાન છે, જે શાસનની વૃદ્ધિનો હેતુ છે અને જેમાંથીજ પંચપરમેષ્ઠિરૂપ અમૂલ્ય રત્નો ઉત્પન્ન થાય છે તેવા સંઘની પૂજા ભક્તિ કરવા રૂપ મંગલ તો ભાગ્યવંતનેજ ઘેર થાય છે. આવું શાસ્ત્રનું વચન જેમના હૃદયમાં રમી રહ્યું છે તેઓ પોતાનું આંગણું સંઘના ચરણ કમલોની રજથી ક્યારે પવિત્ર થાય તેની હમેશાં તક જોયા કરે છે. ઘરઆંગણે સ્વામિભાઈ પધાર્યા છતાં કોને સ્નેહ ન થાય ? જેમની ભક્તિથી તીર્થંકરાદિની પદવી મળી શકે તેવા સધર્મિના પધારવાથી સમકિત-વંતના આનંદની સીમાજ રહેતી નથી.

વિવિધ સ્થળે જિનભુવનો કરાવનાર, કરોડ ગમે જિન પ્રતિમાઓ ભરાવનાર અને અનાર્ય દેશોમાં મુનિયોનો વિહાર સુગમ કરનારા સંપ્રતિ મહારાજા (અશોક મહારાજના પૌત્રે) ગામે ગામ સ્વામિવાત્સલ્ય કર્યું હતું. શ્રીહેમાચાર્ય મહારાજનો ઉપદેશ સાંભળી પરમાર્હત કુમારપાઠ રાજાએ દરસાલ સ્વામિ વત્સલ કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. શ્રીઆબુજી ઉપર બાર કરોડ ને ત્રેપન લાખ દ્રવ્ય સ્વર્ચી શ્રીનેમિનાથ ભગવાનનું પ્રેક્ષણીય દેવાલય બાંધનાર વસ્તુપાલ તેજપાલ જેઓ મહારાજ વીરધવલના મંત્રી હતા તેમણે ધોલકા આગલ શ્રીશત્રુંજયની યાત્રાએ જતા સંઘની સામે જઈ માનપૂર્વક પૂજાભક્તિ કરી હતી. એવા ઘણા દાસલા શાસ્ત્રમાં વિદ્યમાન છે.

સુજો ! હું અત્રે આપ સાહેબના ધ્યાનપર લાવવાની રજા માગું છું કે, ઉપર જણાવેલા કુમારપાલ રાજાનું દેશાટનમાં એક વસ્ત્ર શ્રી વડોદરા શહેરમાં પધારવું થયું હતું, તેમજ તેજપાલ મંત્રીએ ગોધરાના ધુલુલ રાજાને હરાવી પાછા વળતાં આ વટપત્તન (વડોદરા) માં મુકામ કર્યો હતો અને સંપ્રતિ મહારાજે બંધાવેલા શ્રી પાર્શ્વનાથના મંદિરનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો હતો. એવા એવા અનેક ઐતિહાસિક બનાવોથી જાણીતું આ વીરક્ષેત્ર હાલના શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ, જેમના ઉપર સરસ્વતી અને લક્ષ્મી બંને પ્રસન્ન છે, તેમનાથી આખી દુનિયામાં પ્રસિદ્ધ થયું છે. ત્યાં પધારેલા શ્રી સંઘની ભક્તિ કરવાનો વસ્ત્ર આજ મળ્યો તે માટે અમે પોતાને ઘણાજ ભાગ્યશાળી માનીએ છીએ.

આપ સાહેબો સત્ય ધર્મની ઉન્નતિ થાય, પૂર્વાકાળના રાજા, મહારાજા અને શ્રીમંતોએ અગણિત દ્રવ્ય સ્વર્ચી બંધાવેલાં ભવ્ય જીવોને તત્ત્વની રુચિ થવાના સાધનભૂત તીર્થમંદિરો ચિરસ્થાયી રહે, અથાગ બુદ્ધિબલ અને પરિશ્રમથી પૂર્વાચાર્યોએ રચેલા ગ્રંથોનું રક્ષણ થઈ જનકલ્યાણ માટે તેનો ઉપયોગ થાય, સર્વ સુધારાના મૂલરૂપ કેલ્બ-ળીનો ફેલાવો થાય, વિદ્યા કલા અને વેપાર હુન્નરની વૃદ્ધિ થાય તેમજ કુસંપ તથા હાનિકારક રિવાજો દૂર થઈ સૌ કોઈ પોતાની મેળે પુરુષાર્થોનું સાધન કરી શકે તે માટે શી શી યોજનાઓ કરવી જોઈએ તેનો વિચાર કરવાનાજ પવિત્ર આશયથી પરિશ્રમ ઉઠાવી અત્રે પધાર્યા છો, તે બદલ આપને ધન્યવાદ આપી હું હર્ષભર્યો આવકાર આપું છું.

વહાંલા બંધુઓ ! જ્યાં સુધી ધર્મ અને સંસારમાં આપણે ઉન્નત સ્થાને પહોંચીએ નહિ અને આપણું ધર્મરાજ્ય તથા ગૃહરાજ્ય સુદૃઢ અને સુઘડ કરીએ નહિ ત્યાં સુધી આપણે ઉત્તમતાના મોક્ષા થઈએ, એ આશા વ્યર્થ છે. તેટલા માટે આજે આપણે જેવી રીતે અહીં ભેગા થયા છીએ તેવી રીતે દરસાલ નિર્ણીત સ્થળે ભેગા થવાની આવશ્યકતા છે. વળી જ્યાં સુધી આપણે ઉમંગથી જો ઠરાવો પસાર કરીએ તેનો અમલ કરવા માટે ફરીને કૉન્ફરન્સ ભરવાનો વસ્ત્ર આવે ત્યાં સુધી પણ, આપણે ભેગા થયેલાજ ચત્ત્ર ન કરીએ તો આપણો બધો પરિશ્રમ નિર્રર્થક જાય એમાં શક નથી. તે માટે હું આપને મલામણ કરવાની રજા લઉં છું કે, જ્યારે આપ આ મહાસભામાં ચર્ચવાના વિષયો નક્કી કરો ત્યારે બીજા વિષયો કરતાં કૉન્ફરન્સનું બંધારણ સંગીન કરવાની યોજનાના વિષયને વધારે મહત્વ આપશો. પૂજ્ય મુનિમહારાજાને તે માટે દેશના સર્વ

ભાગોમાં વિહાર કરતાં, બીજા ધર્મોપદેશની સાથે આ કોન્ફરન્સે તેઓશ્રીના અનુમોદનથી હાથ ધરેલા વિષયોના ઠરાવોનો અમલ કરાવવા માટે આગ્રહપૂર્વક વિનંતી કરવાની અને જે મહાત્માઓએ તે દિશામાં સ્તુત્ય પ્રયાસ કર્યો છે તેમનો સવિનય ઉપકાર માનવાની સ્વાસ જરૂર છે. તેજપ્રમાણે દરેક ઠેકાણેના શ્રીસંઘને કોન્ફરન્સના સંબંધમાં હેમેશને માટે વિચાર ચલાવનારી સ્થાનિક કમીટી નીમવા સૂચના કરવાની આપણી ફરજ છે. જો તેમ થશે તો અત્યારે જે કામ આપણે પુષ્કળ દ્રવ્ય અને કાળનો વ્યય કર્યા છતાં કરી શકતા નથી તે સહેલાઈથી અને થોડા સ્વર્ચે પાર પાડી શકીશું. વઢી આ પ્રસંગે જે ગામના શ્રીસંઘોએ મફત કોન્ફરન્સના ઠરાવોનો અમલ કર્યો હોય તેમના ઉમંગની વૃદ્ધિ કરવા અને બીજાઓ તેમનું અનુકરણ કરે તેટલા માટે તેમને ધન્યવાદ આપવાની પણ આવશ્યકતા છે.

વઢી આ કોન્ફરન્સના સંબંધમાં એક ઉપયોગી પ્રદર્શન ભરવાની અમોએ યોજના કરી તે શ્રીમંત યુવરાજ પત્તેસિંહરાવને મુબારક હસ્તે સુલ્લું મૂકવામાં આવ્યું છે, તે જોનારાઓને જ્ઞાનની સાથે આનંદ આપશે એવી આશા છે. કેમકે તેમાં જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રનાં ઉપકરણો, ઉપદેશક દેખાવો, પવિત્ર પદાર્થો અને પરદેશી સાથે હરીફાઈ કરી શકે એવો દેશી માલ ભેગો કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રિય બાંધવો ! આ કોન્ફરન્સની બેઠકોમાં ચર્ચવાના વિષયો વિગેરેનો નિર્ણય કરવા માટે આપ હવે પછી નીમો તે કમીટીની આગળ રજુ કરવા સારું અહીંના સ્વાગત મંડળે જે યાદી તૈયાર કરી છે, તે સંબંધે કંઈક સુલાસો કરવાની જરૂર છે. મઈ કોન્ફરન્સમાં જે નવ વિષયો હાથ ધર્યા હતા તેનાતેજ ઘણે ભાગે આ કોન્ફરન્સમાં ચર્ચવા માટે રજુ કરવાની ધારણા રાખી છે. કારણ કે મઈ કોન્ફરન્સમાં ચર્ચાયેલા વિષયો એવા ગંભીર અને વ્યાપક છે કે આપણે હાથ ધરવાના લગભગ સઘળા વિષયોનો તેમાં સમાવેશ થાય તેમ છે. વઢી ઘણી બાબતો એકી વચ્ચે ઉપાડવા જતાં એકેનું સાર્થક થઈ શકતું નથી અને ઉલટો ઘોટાલો થાય છે. તેમ છતાં કેલવણી સર્વ પ્રકારના સુધારાનું મૂલ્ય હોવાથી તે ઉપર વધારે ઉહાપોહ થઈ શકે તેટલા કારણસર તેની કેટલીક પેટા બાબતોને જૂદી પાડી સ્વયંત્ર વિષય તરીકે વિચાર કરવા માટે સૂચના કરી છે. તેવીજ રીતે પ્રાચીન શોધસોઝને લગતા શિલા લેખોની નોંધનું કામ પણ અગત્યનું હોવાથી જીર્ણ માંદિરોદ્ધારના વિષયમાંથી જૂઠું પાડવાની ભલામણ કરી છે.

મિત્રો ! હિંદુસ્તાનના વીજા શહેરોની જૈન વસ્તીના પ્રમાણમાં અહીંની જૈન વસ્તી ઘણીજ થોડી છે, જે જોતાં અમે આજના હિંદના શ્રીસંઘને આમંત્રણ કરવાની હિમ્મતજ કરી શકીએ નહીં. પરંતુ અમારા વિદ્વાન્ અને બાહોશ શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ અમો પ્રજાજનોનીજ નહિ પણ આજના હિંદની પ્રજાની હરેક રીતે ઔદ્યોગિક સામાજિક અને ધાર્મિક ઉન્નતિ થાય તેવી ઉત્કંઠા ધરાવે છે, એટલુંજ નહિ પણ તે માટે ભાષણો, સૂચનાઓ અને સલાહવતો આપી ઉત્તેજન આપે છે, તે નામદારની સહાયતા મળવાના પાકા ભરોંસાથીજ અમે આમંત્રણ કર્યું હતું, અને મને જણાવતાં સુશીરોપજ છે કે, શ્રીમંત સરકારે કૃપાવંત થઈ અમોને અમારા ધાર્યા કરતાં ઘણી વધારે મદત આપી છે, જે માટે આપણ સર્વે એ નામદાર સાહેબનો જેટલો આભાર માનીએ તેટલો ઓછો છે.

માનવંતા પ્રતિનિધિ સાહેબો ! મારે અત્રે જણાવવું જોઈએ કે, મહત્વની ધાર્મિક બાબતોમાં હમેશા અમારી જોડે રહીને કામ લેનાર છાણી, પાદ્રા, દરાપુરા અને ડમોઈના જૈન ભાઈઓ પણ આપણું સ્વાગત કરવામાં સામેલ થયા છે. હવે આપ સાહેબના સત્કાર માટે અમે યત્કિંચિત્ યોજના કરી છે, તેમાં ન્યૂનતા લાગે તો તે દરગુજર કરશે એટલી વિજ્ઞાપિત કરી ફરી આપને હર્ષ ભર્યો આવકાર આપું છું.

સુહૃદ્જનો ! હવે શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ, જેઓ હવાફેર માટે ઘણા દૂરના દેશમાં વિરાજતા હતા, તેમણે ખાસ તસ્દી લેઈ આજના સમારંભમાં પધારવાની કૃપા કરી છે તથા આપણું શુભ કાર્ય સારી રીતે પાર પાડવા માટે અનેક પ્રકારની સહાયતા આપી છે, એટલુંજ નહીં પણ આપણી કૉન્ફરન્સના જન્મ પહેલાં પાટણના પ્રસિદ્ધ જૈન મંડારો જોવામાં આવતાં ભારે સ્ખર્ષ કરી તેમાંના ગ્રંથ રત્નોની ટીપ કરાવી તથા કેટલાકનાં ભાષાંતરો કરાવી આપણને ઉપકૃત કર્યા છે, તે માનવંતા સાહેબને ફરીથી અભિનંદન આપી વિનંતિ કરું છું કે, તેઓશ્રી કૉન્ફરન્સના કામની પોતાના મુબારક હસ્તે શુભ શરૂવાત કરશે અને પોતાના અમૂલ્ય બોધક વચ્ચનોષડે આપણને કૃતાર્થ કરશે.

निशाणी २.

श्री तीसरी जैन श्वेताम्बर कॉन्फरन्सके प्रमुख
 रायबहादुर बाबुसाहेब बुधसिंघजी दुधोडिया
 अझीमगंज—मुर्शीदाबाद निवासीका
 भाषण.

अर्हन्तो भगवन्त इन्द्रमहिताः सिद्धाश्च सिद्धिस्थिताः
 आचार्या जिनशासनोन्नतिकराः पूज्या उपाध्यायकाः
 श्रीसिद्धान्तसुपाठका मुनिवरा रत्नत्रयाराधकाः
 पंचैते परमेष्ठिनः प्रतिदिनं कुर्वन्तु वो मंगलम् ॥ १ ॥

श्रीमन्त महाराजा साहेब, स्वधर्मि भाइयो, बहेनो, तथा महेरबान साहेबो !

मैं सविनय आपको प्रणाम करता हूँ और साथही साथ आपकी उस कृतज्ञता, दयालुता और धर्मस्नेहको अभिनंदन करता हूँ कि जिसको भली प्रकारसे मुझको इस श्रीजैनश्वेताम्बर कॉन्फरन्सके तृतीय वार्षिक अधिवेशनका अधिपति चुनकर जाहिर की है। मैं अच्छी तरह जानता हूँ कि इस भारतवर्षके पूजनीय श्रीसंघमें मुझमें ज्यादा समझदार, अनुभवी, विद्वान्, बुद्धिमान्, श्रीमन्त, इज्जतवाले धर्मात्मा कई भव्य प्राणी मौजूद हैं और उनमेंसे कोई योग्य पुरुषपर इस दुर्लभ्य इज्जतका मुकुट रखा जाता तो समयानुसार उचित होता। परन्तु श्रेष्ठ जन दुसरे-के दूषणो तरफ नजर न डालकर उसके गुणग्राही होते हैं। पारसका स्वभावही यह है कि लोहको अपने साथ लेकर आप जेसा स्वच्छ बना लेता है। इस लिये मेरे हृदयकुंभी संतोष हो गया है कि, यद्यपि मैं इस भारी बोझ उठानेकुं समर्थ नहीं हूँ परंतु आप साहेबोकी मददसे इस कार्यमें उद्यमवन्त बनता हूँ और परमात्मासे प्रार्थना करता हूँ कि उनकी कृपासे मेरी आशा सफल हो।

२ मेरे प्यारेभाइयो, जमाना हमेशां एक हालत पर नहीं रहेता है, और अपने धर्मोपदेष्टाओंने एक कालचक्रके दो विभाग, उत्सर्पिणी और अवसर्पिणी, और फिर उन दो विभागो में भी छै छै आरे घटते बढ़ते सुख दुःखके कायम

करके उस स्वाभाविकी बातकों, जो हरचीज में देखी जाती है, अच्छी तरह पुष्ट कर दिया है. हर वस्तुके तीन समय अवश्य होते हैं. जिस चीजका आदि है उसकी स्थिति हो कर अन्त भी है और पौद्गलिक पदार्थ एक रूपसे नष्ट होकर दुसरा रूप जरूर धारण करता है. प्राचीन इतिहास पर नजर डालनेसे मालूम होता है कि, समय पाकर अपने अपने बलवीर्य और पराक्रमकी कमीबेशीके मुवाफिक और पूर्व संचित शुभाशुभ कर्मानुसार धार्मिक और सांसारिक कृत्योंकी व्यवस्था होती रही है. और हर मुल्कमें हर जातमें और हर धर्ममें उन्नति और अवनति जरूर देखनेमें आइ है. अपने देशकी प्राचीन रीतिरिवाज, राज्य, धर्म, दौलत, वैभव पर नजर डालो और इस प्राचीन दशाकी इस समयके साथ मुकाबला करो तो अच्छी तरहसे निर्णय हो जायगा कि थोड़ेसे कालमें हिंदोलके पालनेकी जैसे उपरका पालना नीचे और नीचेका पालना उपर होगया है. हमारे हिंदुस्थानके सुशील राजा महाराजाओंको तथा धर्मज्ञ श्रेष्ठ साहुकारोंको स्वप्रतकमें ख्याल नहीं हो सकताथा कि जिस धर्म और वैभवका वे प्रतिपालन कर रहे थे उसकी यहां तक अवनति होगी. हाथ कंकणको आरसीकी जरूरत क्या ? प्रत्यक्षमें अनुमानकी जरूरत क्या ? इतिहास इस जमानेकी फेरफारको अच्छी तरह साबित कर रहा है. और इस बात अपनेकुं मंजूर करनाही पडता है. अपना श्रीमान् श्रद्धालु श्रावक वर्गकी धर्म पर आस्था उन देवमयी महान् अद्भुत अर्बुदाचल, राणकपुर, तारंगा, गिरिनार, सिद्धक्षेत्र, सम्मत शिखरके मंदिरों और भव्य जिन प्रतिमाओंसे सिद्ध होती है. यह कुल बातें इन बातकी सूचना दे रही है कि प्राचीनकालमें हमारे समुदायकी व्यवस्था उत्तम प्रकारकी थी और इस वस्तुकी व्यवस्था वैसी नहीं है. इस लिये स्वात्मार्पण करके अपने अपने कर्त्तव्यमें बन शके उतना प्रयत्न करते रहना चाहिये. ऐसा सज्जन पुरुषोका एकत्र मिलाप जनसमूहके सच्चे हित खातिरही होता है. इस अनुसार अपने महत् पुण्य योगसे प्राप्त हुआ, यह मांगलिक प्रसंग जैन शासनके स्थायी अभ्युदयके लिये होय तोही अपने मिलापका परिणाम और प्रयत्नकी सार्थकता कहलावे.

३ अपने जिस कामको शुरु किया है अगर एक दफे वह काम पूर्ण नहीं हो शके तो निराश होकर मत बैठो, बलिक फिर प्रयत्न करो और उस कामको पार पटकनेपर कमर बांधो, फिरवी वह काम पार न पडे तो तीसरी मरतबे प्रय-

स्न करो. इसी तरह पर उस वस्तु तक प्रयत्न किये जाओ कि जब तक तुम उस कामको पूर्ण न करलो. इस नसियतके मुवाफिक जो पुरुष या समाज या संघ काम करनेमें लगे ही रहते है वह जरूर अपने विचारे हुए काममें विजयवन्त होते है. कइ सबबोंसे संप्रति कालमें अपनी गिरी हुई दशाकुं देखकर उसके सुधारके लिये इन दिनोंमें जो कोशीस अपने स्वामिभाई तन मन धनसे कर रहे हे वे स्तुतिपात्र है. और जो धार्मिक और सांसारिक सुधारों पर लक्ष दीया जाता है वह सब परोपकारार्थही है. और इस शुभ कामकी नींव डालने और पुष्टि करनेके लिये श्रीफलोधि तीर्थोन्नति सभा और श्रीमुंबईके श्रीसंघने जो प्रयास लिया है और उसकु फलीभूत करनेकी गरजसे बड़ोदेके श्रीसंघने जो कोशीस कीहै और हिंदुस्थानके कुल प्रांतोके जैन समाजने हर वस्तु अपनी तरफसे प्रतिनिधि भेजकर जो उत्कंठा और उत्साह दिखलाया है इससे मुझे दृढ निश्चय होता है कि गुरुकी कृपासे इस महासभाकी योजनामें जैन भाइयोको अपने कर्तव्य संबंधमें विचार करनेको प्रवर्तित किया है और मनुष्योंके मुवाफिक अपने धर्मस्थान, धर्मग्रन्थ, धर्मगुरुओ, और स्वधर्म भाइयोप्रति अपनी कर्तव्यताके तरफ ध्यान खेंचाया है. इस उत्सवके लिये मैं अपने अंतःकरणसे दिलकी उमंगके साथ कुल जैन समुदायको धन्यवाद देता हूं और आशा करता हूं कि आप सब साहेब मेरे साथही साथ इस मुबारकबादीमें शामिल होंगे.

४ दीर्घ कालसे स्वार्थसाधकताकी लगी हुई बुरी चाल धीमे धीमे दूर करना, संघका हित किस तरहसे होवे इसका चिंतन करना, और जो काम करनेकी आवश्यकता है उस काम करनेको प्रवृत्त हो कर इसके फलके वास्ते अधीरा न होना उचित है. हमेशा इस वचनामृतको याद रखना चाहिये कि, “हर रस्ता साफ नहीं है. हर फुल बिना कांटां नहीं है.” अगरचे इस वस्तु जिस रस्तेमें अपन चल रहे है और जिस फुलको अपनने हाथमें धारण किया है वो साफ और बिना कांटाकां मालूम दे रहा है; परन्तु गाफिल रह जानेसे या हो जानेसे वही रस्ता और फुल काटेदार हो सकता है. और उसको साफ करनेकी फिर कोशीस करनेमें बड़ी अडचन होती है. यद्यपि यह रस्ता इस वस्तु साफ दिखलाइ देता है परन्तु आयंदा इसको साफ नहीं रखोगे तो अपने इच्छित स्थानको हरगिज नहीं पहुंचोगे. इस रस्तेमें क्रोध, मान, माया, लोभ, ईर्ष्या, द्वेष, कलह, मिथ्याभिमान, कुसंप व गैरह प्रकृतिवाले छुटेरे बहुत मिलेगे कि जिनसे बच कर चलना और इनको प्रतिबोध दे कर सुमार्गमें

लाना हर सच्चे जैन धर्मानुयायी भाईकी उत्कृष्ट फरज है. सब काम संप और ऐक्य-तासे हो सकता है. जहां संप है वहांही ताकत है. जहां संप नहीं वहां हानि है संप और कुसंपके ऊपर हजारों दृष्टांत हैं कि जिनसे संपके फायदे और कुसंपके नुकसान सिद्ध होते हैं. अपने श्रीमंत और धनाढ्य जैनीभाई गरीब जैनीभाइयोंके स्तंभ हैं और गरीब जैनभाई धनाढ्य जैनियोंके हर वस्तु मददगार हैं. यह दु-निया ही परस्परकी मदद और सहायतासे चलती है. तो फिर इस स्वाभाविक नियमको अपन अपने हाथसे क्यों छोड़े ? इस जैन समाजरूपी पुरुषको जो जैनी इस वस्तु भरतखंडमें मौजूद है वह सब अंगोपांग है और सब अपना अपना काम करके इस सामाजिक पुरुषको पुष्टकर रहे हैं. अगर किसी मनुष्यको अंग या उपांगमें दर्द होता है तो उस मनुष्यके सारे बदनमें असर होता है. इसी तरह पर इस जैन समाजके एक अंग या उपांगकोभी तकलीफ हुई तो सारी समाज पर उसका असर पड़ेगा, और इन तकलीफों और दिक्कतोंको मिटानेके लिये ही तो यह जैन श्वेताम्बर महासभा कायमकी गई है. अगर्चे में इस दृष्टांत से आपका बहुत समय रोका है परंतु इस बातको इस जलसेमें पुरत तौरपर सबके दिलोंमें जमानेकी बहुत ही जरूरत है. इस कॉन्फरन्सके कुल काररवाइका परिणाम आपसके संप पर है और यह संप “ जैसा दो वैसा लो ” यह नीतीको ग्रहण करनेसे बढ़ सकता है. मेरे एक सच्चे दोस्तने इस कॉन्फरन्सकी कायमकी लिये मुझे एक सच्ची नसीयत इन शब्दोंमें कही है कि जिनको हर जैनी भाईको अपने हृदयमें रखनी चाहिये. यह नसीयत यह है, “ बडेको बडी धीरज और गंभीरता रखनी चाहिये. बडेको विकार नहीं होना चाहिये. ” यह वृद्ध वचन खरा करना. कॉन्फरन्समें आपको मान जियादा मिले या कमती मिले, आपकी मरजीका सवाल यदि उड गया, यदि बिन मरजीके सवाल पर ठराव हुआ तो उस वस्तु लेशमात्र कुंद नहीं होना. अपने न्यायके सवाल पर दृढ़ रहना. परंतु कॉन्फरन्सको नुकसान पहुंचे वैसी जिद विचारना मुनासिब नहीं है. इस लिये सबसे पहिले आप साहेबोंसे मेरी यह प्रार्थना है कि, इस सर्व साधारण सामाजिक कार्यकुं आप सब मिलकर फलीभूत करे. इसमें छोटे बडेका या धनाढ्य गरीबका या उत्तर दक्षिणका कुछ भेद भाव नहीं आना चाहिये. बल्कि श्रीमंत अपनी दोलतके बलसे, बुद्धिमान् अपनी बुद्धिके बलसे और शक्तिवान् अपने तनके बलसे इस सर्व साधारण श्रेय काममें तनमनधनसे मदद देकर संपकी वृद्धि करके जैन धर्मकी ध्वजा फरकाते

रहे. बस एक दुसरेके साथ संपको बढ़ाना इस कॉन्फरन्सका मुख्य काम और हेतु है. इस संपके बढ़नेके साथही साथ धार्मिक और सांसारिक व्यवस्था स्वयमेव उन्नति पाती जावेगी. क्योंकि इस महामंडलमें कुल हिंदुस्थानके श्रीमान्, विद्वान्, बुद्धिमान्, गुणवान्, उत्साही धर्मात्मा संघनायक इकट्ठे हुये हैं उनके दृढ़ और उमदा विचारोंसे जो जो ठराव इस महामंडलमें जैन समुदायकी उन्नतिके लिये मंजूर होंगे उन सबका समयानुसार अमल होनेसे शुभफल अवश्य होगा.

९ अपनेको इस महान् प्रयासमें श्रीजिनेश्वर भगवान्की आज्ञानुसार चलनेमें मुख्यतः विद्वान् मुनि महाराजाका जमानेके अनुकुल उपदेश जियादे असरकारक हो सकता है. और गृहस्थ जो अपने व्रत नियम पञ्चखाण और दुसरे आवश्यक कर्ममें सावधान है, ज्ञान ध्यानमें यथाशक्ति उद्यम कर रहा है, और एक वचनी, प्रामाणिक, सुशील है उनका उपदेशभी उत्तम असर कर सकता है. और अपनेकुं ध्यानमें रखना चाहिये कि हरेक कोमकी उन्नति उसके आगेवानोके निर्मल हृदय व तदनुसार प्रशंसनीय वर्तनपे आधार रखती है. ऐसे उमदा विचारोंसे कटिबद्ध होके शासन प्रभावनाके कामके घुमनेवाले प्रख्यात शेठजी फकीरचंद प्रेमचंद जे. पी. हमारे इस महा मंडलको कोमल बचपनकी हालतमेंही छोड़कर स्वर्ग सिधारे. उनके मृत्युसे उनके वृद्ध पिताहीको शोक नहीं हुआ है, बल्कि तमाम हिंदुस्थानके जैन वर्गको उनके परलोक सिधारनेसे बड़ा रंज हुआ है. उनके साथही साथ मध्य प्रांतके एक गृहस्थ, कि जिनकों इस कॉन्फरन्सका बड़ा भारी शौख था और जिनोंने मध्य प्रांतमें इस कॉन्फरन्सकी तरफ बड़ा उत्साह दिखलाया था अगर जिंदगी बाकी रहती तो इस कॉन्फरन्सके एक स्तंभ तरीके काम देते, वह गृहस्थ शेठजी वृद्धिचंद्रजी सिवणी छपराके रहनेवाले, और पंजाबके दो प्रतिष्ठित धर्मात्मा, कॉन्फरन्सके कार्योंमें मदद देनेवाले लाला गुजरमलजी और लाला भगत नथुमलजी हुशीयारपुरवाले और श्रीगिरिनारजीके व्यवस्थापक डॉ. त्रिभुवनदास मोतीचंद शाह उन्होंनेभी इसही वर्षमें परलोक सिधारकर इस कॉन्फरन्सके खेररव्हां-होकी संख्यामें कमी की है. उन सब सज्जनोकी आत्माको आराम मिले यह हमारा ख्वाहिस है.

६ धार्मिक और व्यवहारिक शिक्षण—आजकल धार्मिक और व्यवहारिक शिक्षणपर बहुत चर्चा चल रही है. और इस विषय पर सबका मत एक रहा है.

इस वास्ते हर माबापको विवेकके साथ अपनी संतानोको विद्याध्ययन कराना चाहियै। जिस वस्तु जैन पाठशाळा वें थी और जैन शिक्षकोके पास जैन छात्रोको विद्याभ्यास कराया जाताथा उस वस्तु व्यवहारिक और धार्मिक पृथक् पृथक् विशेषणके साथ शिक्षणकी सूचना करनेकी जरूर नहीं थी। क्योंकि उस वस्तुके उपदेशक इन दोनों प्रकारकी शिक्षाको साथ साथ देते थे। परंतु अब वह समय नहीं रहा है। अब हमारे संतानोकी शिक्षा हमारे हाथमें नहीं रही है। जहां पर उनको शिक्षा मिलती है वहां अपना कुछ अवाज नहीं है। आजकलके जमानेके मुवाफिक केवल व्यवहारिक शिक्षण मिलनेसे अपने धर्मकी कुछ रक्षा नहीं हो सकती है। क्योंकि जब तक धर्मकी रुचि बच्चोंके कोमल हृदयमें नहीं जमाइजावेगी उस वस्तु तक उसको धर्मका कुछ ख्याल नहीं होवेगा। इसलिये व्यवहारिक शिक्षाके साथ अथवा हो सकेतो उससे पहिले धर्मकी शिक्षा जरूर दी जावे। जैन धर्म गूढ़ और गंभीर है। इसका तत्व बहुत गौर और खोजके साथ महनत करनेसेही मालुम हो सकता है। केवल व्यवहारिक शिक्षा पानेवाले पहिलेसेही इसके तरफ ध्यान नहीं देते है। और उपरउपरकी कुछ कुछ बातें देखकर या सुनकर सिधे रस्तेसे विरुद्धमार्गी हो जाते है। इसलिये अपने बालकोको व्यवहारिक शिक्षणके साथ धार्मिक शिक्षणका देना बहुत जरूरी है।

७ स्त्री शिक्षण—प्रसंग पाकर में इस मामलेकोभी आप सब साहेबोके पास जाहिर करना चाहता हूं और उमेद करता हूं कि, आप लोग इस पर ध्यान देंगे कि स्त्री शिक्षणके प्रचारसे अपने संतानका धार्मिक शिक्षण आपसे आप शुरु होजावेगा। क्योंकि पुत्र हो या पुत्री हो उसको पांच वर्षकी उमरतक तो रातदिन अपनी माता वगैरहकी सोबत रहती है। और पांच वर्षके उमरके बाद दश वर्षकी उमर तक ज्यादा हिस्सा अपने बस्तुका इनही ओरतोंकी सोबतमें निकलता है। और देखकरके उसकी नकल करना प्राणी मात्रका कुदरती स्वभाव है। इनसे सब गुणोंकी जड बुनियाद स्त्री शिक्षा है, ऐसा सिद्ध होता है। इसको पुष्ट करनेसे अपने विचारे हुवे आधेसेभी ज्यादा काम स्वयमेव सिद्ध हो सकेंगे।

८ व्यवहारिक केलवणीमें समयानुसार राजभाषा, व्यापार कर्म और हुन्नरकळा यह विषयभी सिखाना चाहिये।

९ जैन साहित्यका प्रसार—जैन धर्मके अनुयायी पर नजर डालनेसे मालूम होता है कि अपनी संख्या बहुत कम है, और धर्मका प्रसारभी मंद है. तीर्थंकर भगवान् तरण तारण हुवे है. खुदने तपश्चर्या करके केवल ज्ञान प्राप्त करके सर्व कर्मोंका क्षय किया है. और दूसरोंको सच्चा मार्ग दिखलाकर इस संसार समुद्रसे तीराया है. जब यह धर्म ऐसा सर्वोत्कृष्ट है तो फिर उसका प्रसार जितना जियादा हो उतनाही भव्य प्राणीयोके वास्ते अच्छा है. उसका जियादा प्रसार होनेसे अपनों कोई प्रकारकी हानि नहीं पहुंचेगी. बल्कि लाभही पहुंचेगा. जैसे विद्यादान देनेसे दान देनेवालेका विद्याका खजाना खाली नहीं होता है, बल्कि वृद्धि पाता है ऐसेही इस परमोपकारी धर्मका ज्यादा प्रसार होनेसे इसकी उन्नति और मजबूती होती रहेगी. जैन साहित्यका प्रचार होनेसे यह बातें अवश्यमेव हो सकती हैं, इसलिये इसका प्रसार करना यह एक मुख्य कर्तव्य इस सभाका है.

१० अपने संतानोंको पढ़ाने खातर क्रमवार पुस्तक होनेकी आवश्यकता कीतनी है सो आप साहेबोंको विदित है. इस बारेमें विद्वान् और धनवान् सद्गृहस्थोंको अवश्य प्रयास करना उचित है.

११ जैन शिक्षण सभा—धार्मिक शिक्षण, व्यवहारिक शिक्षण, स्त्री शिक्षण और धार्मिक साहित्यका प्रसार वगैरह ऐसे विषय हैं कि जिनके वास्ते मजबूत पायेकी जरूरत है. वह यह है कि, एक जैन शिक्षण सभाकी स्थापना की जावे कि जिसके अंदर विद्वान् साधु मुनिराज तथा अच्छे अच्छे पढ़े हुवे समझदार धर्मधुरंधर श्रावक शामिल हो. और उनके मतके मुवाफिक शिक्षणादिमें सुधारा वधारा किया जावे. इस तरहपर काररवाई करनेसे बहुत सुगमताके साथ अच्छे तोर पर सब काम हो सकता है. इस शिक्षण सभासे यहभी फायदा होगा कि कुल पाठशाळा वगैरह उस सभाकी देखरेखमें आजावेगी और उन सबकी एकसरखी रीति हो जावेगी और हर जगह बहुत जल्द तरक्की होनेका और संभाळ होते रहनेका मोका मिलेगा. इसही विषयसे तालुक रखता हुआ हमारे विचारणीय शाळोपयोगी बुक कमीटीका मुद्दा है. आजकल कॉन्फरन्सके जरियेसे तथा उसके पहिछेसे जगह जगह पाठशाळा वगैरह तो देखनेमें आती है. परंतु दो बातकी न्यूनता देखनेमें आती है. एकतो पाठशाळाके लिये उपयोगी पुस्तके देखनेमें नहीं

आती है और पढ़ानेके लिये ठीक ठीक माष्टर नहीं मिलते हैं. इस लिये इसके प्रबंध करनेकी बहुतही जरूरत है.-

१२ प्राचीन पुस्तकोद्धारका मुद्दा ऐसा है कि, जिसको सबसे पहिले जगह देनी चाहिये. क्योंकि यह पुस्तकें अपना अपूर्व ज्ञानका अमूल्य सजाना है. अपने धर्ममें कहा है कि ज्ञान आत्माका चक्षु है. जब यह चक्षु पूरे तोरपर खुल जाता है, उसवरत आत्माको केवल ज्ञान प्राप्त होता है, जिसकी अभिलाषा भव्य जीवोंको हर वरत बनी रहती है. अब जो ग्रंथ मौजूद है, वह प्राचीन समयके ग्रंथोंके प्रमाणमें शतांशभी नहीं है. उन ग्रंथोंके कर्त्ता पूर्वाचार्योंका अथाग परिश्रम पर नजर डालना चाहिये. उन महात्माओंका परिश्रम ऐसा है कि अगर अपन लोग एक एक अक्षरकी एक एक मोहर खर्च करे तोभी उनका ऋण नहीं अदा कर सकते हैं. दुष्कालादिक अनेक प्रकारके उपद्रवोंमेंसे जो ग्रंथ बचे उनको अपने पूर्वजोंने दूर दूरके देशोंमें और निर्भय स्थलोंमें भंडारारूढ कीये. जब तक समय प्रतिकुल था तब तक उन पुस्तकोंको भंडारमें बंध रखकर बचाना बहुत जरूरी था. परंतु अब समय अनुकूल है तो उन पुस्तकोंका पुनरुद्धार करके बचे-बचाये ज्ञानको कायम रखना और उसकी वृद्धिकराना निहायत जरूरी है.

१३ जीर्ण मंदिरोद्धार—इस पंचम कालमें जिनेश्वर भगवानके साक्षात् मौजूद न होनेकी हालतमें उनके अभावमें अपन लोगोका आधार उनकी प्रतिमा—स्वरूप और उनकी वाणी पर है. उनकी वाणीको तो पूर्वाचार्योंने पुस्तकारूढ करके अपने वास्ते एक अमूल्य वारसा छोड़ा है, कि जिसके उद्धारके बाबतमें इसही वरत कह चुकाहूं. अब उन भगवानकी प्रतिमा और प्रतिमाके रहनेके स्थानका पूरा इंतजाम करना उसही मुवाफिक जरूरी और उचित है कि जैसे पुस्तकोद्धार. अपने बड़े बड़े राजा महाराजाओंने तथा धर्मात्मा श्रेष्ठसाहुकारोंने लाखों करोड़ों बलिक अठ्ठों रुपये खर्च करके जो जो भव्य मंदिर बनाये हैं और उनमें सुंदर प्रतिमायें बिराजमान कराई हैं और उनका बदस्तूर कायम रखना, फूट तूटकी मरम्मत करना और सेवा पूजा कराना अपनी फरज है. जिन प्रतिमा जिन सारखी होती हैं और जो विनय और भक्ति प्रभूकी मौजूदगीमें अपनी करनेका फर्ज है वही विनय और भक्ति उनकी प्रतिमाकी अवश्य है. आज कल जो आशातनायें पूजा वगैरहकी देखी जाती हैं वह दिलको बहुत दुखानेवाली हैं. परंतु इसके दो कारण हैं. एक

तो अज्ञानता और दूसरा गरीबीकी हालत. परन्तु गरीबी होने परभी बहुतसी आशा-तना ज्ञान और विवेकके साथ पूजा करनेसे मिट सकती है. इस लिये जीर्ण मंदिरोद्धार करना करानाभी अपना मुख्य कर्तव्य है.

१४ प्राचीन लेखोंका तल्लास—इतिहासके देखनेसे मालुम होता है कि अपने जैन धर्म और जैन समाजका पूरा इतिहास जहां तक देखा गया नहीं मिलता है. अपने परम पूज्य **महावीर** भगवानके पहिले या पाँछे किस किस महान् आचार्य वगैरहनें अपने धर्म और अपने कोमकी तरक्कीके लिये क्या क्या मेहनत उठाई है, कहां कहां अपने हकमें अच्छी बातें हुई हैं, कहां कहांसे अपने हक मिले हैं, इत्यादि जब तक पुरानी शोध खोज नहो कुछ-मालुम नहीं हो सकता. इस अपनी तरक्की-मजबुतीके वास्ते प्राचीन लेखोंका तल्लास कराना निहायत जरूरी है.

१५ हानिकारक रिवाजोंका त्याग—मिथ्यात्व सब पापोंका मूल है. जो प्राणी इसको सेवन करता है वह निश्चय करके इस संसारमें परिभ्रमण करता रहेगा, और अशुभ कर्मोंके उदयसे हमेशा दुःख पाता रहेगा. मिथ्यात्वको छोडकर सम्य-कृत्वको अंगीकार करना ही चतुर आदमियोंका काम है. यह मिथ्यात्व अक्सर अज्ञानतासे पल्ले बंध जाता है. और एक दफे पल्ले बंधनेके बाद फिर मुशकिलसे छूटता है. क्योंकि जीव इसको अनादिकालसे सेवता हुवा चला आता है, इसलिये यह मिथ्यात्व जीवको प्रिय है. इस मिथ्यात्वके प्रवेशके कइ रास्ते हैं. परन्तु मुख्य रास्ता उन हानिकारक रीति रिवाजोंके जारी रखनेसे है, कि जिनकी वजहसे चीकणे अशुभ कर्म बंधते हैं, लोगमें हांसी होती है, और व्यर्थ पैसा खर्च होता है. जो रीतिरिवाज अपने धर्म शास्त्रके हुक्मके विरुद्ध प्रचलित हो गयेहें वेही हानिकारक हैं. उन रीतिरिवाजोंको सुधारकर शास्त्रानुसार उनमें प्रवर्तना यहही समझदार मनुष्योंका धर्म है. गत वर्षमें इसबारेमें जो ठराव हुआ है उस बातोंका जो जो स्थलमें अमल न हुवाहो वहां अमल करना खास जरूरी है. पहिले अलवता कोई पुस्तक जैन रीतिसे विवाह करनेकी नहीं थी. अब वह पुस्तकभी प्रकट हो गई है. अपने लोगोंको जरूर है कि उस विधि मुवाफिक अपने सन्तानका लग्न करावे. इसके सिवा जो सोलह संस्कार अपने लोगमें शास्त्रके मुवाफिक होना चाहियें उनको आन लोग छोड और भूल बैठें हैं. उन सोलह संस्कारोंको बालबोधमें लिखकर तत्व

निणेत्य प्रासाद ग्रंथमें छपवाकर बहुतही सुगम कर दिया है. उस मुवाफिक अपने सोलह संस्कार जरूर प्रचलित होना चाहिये, और धर्म शास्त्रके आज्ञा विरुद्ध जो हानिकारक रिवाज जारी हो गये है उनको बंद करना चाहिये.

१६ सधर्मीको आश्रय—सधर्मी भक्तिके बराबर और कोई भक्ति नहीं है. धर्मी भाईका अपने घरपर आना अच्छा नसीबके उदयसे होता है. क्योंकि अपने लोगमें यातो राज कारभारी या साहुकार या व्यापारी होते है. इसलिये नव-तक समय ठीक रहा अपने अंदर गरीबाई आनेका कोई कारण नहींथा. परन्तु इन दिनोंके अतूट दुर्भिक्षोंने अपने बहुतसे भाइयोंकी, बहेनोकी और बच्चोंकी दुर्दशा बना दी है. और उनको इस वक्त किसी तरहका आश्रय नहीं है. न वह इस लायक है कि खुद अपनी सार संभाल कर सके. इस लिये ऐसे ऐसे जैनियोंकी सारसंभाल करके उनको आश्रय देना बहुतही जरूरी है.

१७ जीवदया—इसही विषयके साथ मिलता हुआ जीव दयाका मामला है. जिस तरह पर निराश्रितको आश्रय देकर उनको धर्ममे दृढ़ करना जरूरी है वैसेही अपंग वृद्ध जीवोंका बचाना, उनको खाना पीना देना, उनकी सार संभाल करना अपने दयामयी धर्मका काम है. इसलिये जीव दयाकी तर्फ लक्ष देनाभी अपनेको बहुत जरूरी है. सांसारिक व्यवस्थाकी तर्फभी नजर डालनेसे जाहिर होगा कि जीवकी रक्षा करनेसे किस कदर फायदे होते है.

१८ कुसंपका त्याग—करनेपर और आपसमें मेल बढ़ाकर अपने इच्छित फलोंको प्राप्त करनेके बारेमें मैं उपर बहुत कुछ कह आया हूं. इस लिये यहां पर इतनाही कहना बस है कि इसको आपलोग सबसे पहिला स्थान अपने दिलोंमें देवेंगे और इसकी जड मजबूत कायम करेंगे. इसके बाद आपके और और विचारे हुवे काम पार पड सकेंगे.

१९ जैन डीरेक्टरी—अपने ब्रिटिश गवर्नमेंट और देशी राज्योंमें जो हर दस साल लाखों रुपया खर्च करके मनुष्य गणना कीजाती है इसका मतलब यहही है कि इन राज्योंके ताबेमें रैयतकी संख्या, उनकी पृथक् पृथक् उमर, उनकी इलमिलियाकत, उनका धंधा रोजगारका हाल, उनकी सांसारिक और धार्मिक स्थिति वगैरह वगैरह मालुम होजावे. ताकि इस बातके मालुम होनेपर सर्व

बंदोबस्त हर कस्बे व गावका उनके हाथमें आजावे. और जहां जहां जिस बंदोबस्तकी जरूरत हो उसकी बे महेनत तुरत काररवाई की जावे. इस मुवाफिक अपनी सांसारिक और धार्मिक हालत अपने लोगोंको अच्छी तरह मालुम होनेके लिये और फिर उनका यथोचित इंतजाम करनेके लिये अपनी एक कुल हिंदु-स्थानके जैनियोंकी पूरी डीरेक्टरीका तयार होना निहायत जरूरी काम है. इस डीरेक्टरीके तयार होनेसे अपनको अपने हर उमरके मर्द औरतका हाल, उनकी स्थितिका हाल, उनके इल्मका हाल, उनके धंधे रोजगारका हाल, उनके धर्म-ज्ञानका हाल अच्छी तरह मालुम हो सकता है. इसके साथ साथ अपने परम उपकारी साधु मुनिराज और साधवियोंका हालभी मालुम हो सकता है. अपने तीर्थोंका, धर्मशालाओंका, पुस्तक भंडारोंका, मंदिरोंका, जिन प्रतिमाओंका हाल मालुम हो सकता है. मंदिरोंकी पूजा वगैरहकी कमीबेशीका हाल मालुम हो सकता है. गर्जकी जो बात इस वक्त जैन डीरेक्टरीके अभावमें अंधेरेमें पड़ी हुई है वह डीरेक्टरीके तयार होनेकी हालतमें अच्छी तरह जाहिर हो सकती है. भावनगरके संघने दूसरी कॉन्फरन्सके प्रस्तावके मुवाफिक भावनगरके जैनियोंकी डीरेक्टरी तयार करनेमें स्तुतिपात्र काम किया है. और उनकी देखरेख हर जगह इस ठराव के मुवाफिक कार्य शुरू होना निहायत जरूरी है.

२० आप साहेबोंके ध्यानमें यह बात रहनी चाहिये कि, इस महासभाके एकत्र होनेमें हिंदुस्थानके जैनियोंका कितना रुपया खर्च होता है. अबल तो जहां पर वह महासभा भरती है. वहांके श्रावकोंका, कि जो कइ महिनो पहिलेसे अपना सब काम छोडकर इसही कार्यमें लग जाते हैं, हिसाब मासिकका लगाया जावे तो हजारो पर हिसाब पहुंचता है. इसके सिवा भोजन वगैरह कामोंमें हजारो रुपये खर्च हो जाते हैं इसही तरहपर नजदीक और दूर देशके संख्याबंद जो डेली-गेट आते हैं उनके रेलका किराया वगैरह हजारों रुपये खर्च होते हैं. पण एक महासभाके जलसेमें इतना रुपया खर्च होकर हमको क्या प्राप्त होता है. यह बात हर सरसके विचारनेकी है. सिर्फ तीन चार दिनके मीठे मीठे भाषणोंके सुननेसे उस खर्चका बदला नहीं मिल सकता है. क्यों कि इस कानसे सुनकर उस कान निकाल देना अकलमंदोंका काम नहीं है. मेरा मत पूरी तौरपर अपने गत वर्षकी महासभाके प्रेसिडेंट साहेबका मतके साथ भिन्नता है, कि भोजराजा वगैरहके वक्तमें एक

एक शिक्षा लाख लाख रुपया देकर खरीद करते थे तो हमभी इतना रुपया खर्च करके यह शिक्षा सीखें तो क्या बड़ी बात है. परन्तु पूर्व कालमें जो लाख लाख रुपया खर्च करके शिक्षा खरीदते थे वह उसके अनुसार चलकर उस लाखकी शिक्षासे कइ लाख पैदा करते थे इसही प्रकार जब तक अपन लोग यहां पर शिक्षा सीखकर उस पर अमल नहीं करेंगे उस वरुत तक सिर्फ तोतावाली कहानीसे काम नहीं चलेगा. इस कथनसे मेरा यह मतलब है कि अपनी योजना या अपने ठराव सिर्फ कागज ही कागजपर नाहीं रहना चाहिये. बल्कि जो जो ठराव अपनी सबकी संमतीसे पास हो उन ठरावों पर अमल करना अपन सबका अव्वल दर्जेका फरज होगा. क्योंकि जिस बातको अपन अच्छी समझकर अंगीकार करनेका और बुरी समझकर छोड़नेका ठराव करते हैं उस ठरावके मुवाफिक अमल करनाभी अपना ही फरज है. जब अपन अपने बिचारे हुवे कामपर दृढ़ रहेंगे तो वह काम तुरत पार पड़ेगा. और अपने अच्छे कामको देखकर अगर शुरुमें कोई विना समझे उस अमल के विरुद्ध होंगे तो अपना अमल अच्छा होनेसे वह तुरत अपने तरफदार हो जावेंगे. इस लिये जो जो ठराव कॉन्फरन्समें हो उनको अपन खुदको अमलमें लाना चाहिये. और अपने अनुयायियोंकोभी उनपर अमल कराना चाहिये.

२१ इन विषयोंके चर्चनेके सिवा औरभी बहुत विषय योग्य चर्चनेके हैं. परन्तु थोड़ा थोड़ा मीठा होता है. इस लिये अब ज्यादा कहनेकी जरूरत नहीं.

२२ अब आपसाहेबोंको मुनासिब है कि पृथक् पृथक् जिलहोंसे जो प्रतिनिधि यहां पधारे हैं उनमेंसे मुखिया मुखियाओंको चुनकर एक सबजेक्ट कमीटी नीचे जो अपनी इस कॉन्फरन्समें चर्चने लायक विषयोंका निर्णय करे और उसके मुवाफिक अपना काम शुरु किया जावे.

२३ आप साहेबों तकलीफ उठाकर इतनी दूर पधारे हैं और जैन धर्म तथा जैन समुदायकी हालतकी बेहतरी चाहाकर इस महासभामें सामील हुवे हैं इस लिये मैं आप लोकोकु अंतःकरणसे धन्यवाद देता हूं और मैंने कुछ अप्रिय वचन कहा होवे उसके लिये आप साहेबोंपास क्षमा चाहाता हूं. और परमात्मासे प्रार्थना करता हूं कि यह महामंडल दिन दिन उन्नतिके साथ बढ़ता रहे तथा श्रीजिनशासन जयवन्ता हो ! ओ३म्.

નિશાળી ૩.

ભાવનગરના મિ. મોતીચંદ ગીરધર કાપડિયાનું

ભાષણ.

આપ સર્વને અત્ર એકત્ર મળેલા જોઈ આનંદ થાય છે. જૈન કોમની માનસિક ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સૂચવનાર આ મહાન્ મેઝાવડાને પરિણામે જે જે વિચારો કરવાના છે તેમાં કેલવળી એ મુખ્ય પદે છે. તેની ગંભીર આવશ્યકતા સમજવામાં બહુ મુશ્કેલી લાગે તેવું નથી. કેલવળીની જરૂરીઆત એટલા માટે છે કે તેથી દરેક માણસ પોતાની જવાબદારી શીખે છે. હું આપને એક દૃષ્ટાંત આપીશ એટલે આ હકીકત તુરત સ્પષ્ટ થઈ જશે. થોડાવસ્તુ પહેલાં મને એક જૈન બંધુ રસ્તામાં મળ્યો. સ્વભાવે સરલ પ્રકૃતિનો અને ભાવિક હતો. તેણે મને પૂછ્યું કે, માઈ કોન્ફરન્સે શું કર્યું ? તમે સર્વે આ સવાલ ઘણાના મુખમાંથી સાંભળ્યો હશે. આ એક એવો ગુંચવાળો સવાલ છે કે તેનો જવાબ દેવામાં જરા વિચાર કરવો જોઈએ. મેં તેને જવાબ આપ્યો કે માઈ ! તમે કોન્ફરન્સ માટે શું કર્યું ? કોન્ફરન્સ એ કંઈ જુદું પુતળું જુદી વ્યક્તિ નથી. આખી કોમ-પ્રત્યેક મનુષ્ય વ્યવહારિક, સાંપત્તિક, નૈતિક, માનસિક, અને શારીરિક બાબતમાં મુધારો વધારો કરે તે બધાઓના કાર્યનો સરવાળો તેજ કોન્ફરન્સે કરેલું કામ સમજવું. આ જવાબથી તે માણસ તો નિરુત્તર થઈ ગયો પણ પોતાને કોન્ફરન્સથી જૂદા સમજવાનું કારણ શું ? આવા પ્રકારની ભૂલ થવાનો હેતુ શું ? આપને તુરતજ જણાશે કે આવા ગંભીર સવાલપર તે માણસે પુરતો વિચાર કર્યો નહોતો. વિચાર ક્યારે કરાય ? જ્યારે પોતાની ફરજ અને જવાબદારી શું છે તે સમજાય ત્યારે. પોતાની ફરજ અને જવાબદારી શું છે તે ક્યારે સમજાય ? કેલવળી લેવામાં આવી હોય ત્યારે. આટલા ઉપરથી આપને રોશન થશે કે, કેલવળી લીધાથી પોતાની ફરજ અને જવાબદારી સમજી માણસ તે પ્રમાણે વર્તન કરે છે. જ્યારે દરેક માણસ પોતાની ફરજ જાણે છે એ સમજે ત્યારે પછી આવા મહાન્ મેઝાવડા ભરવાની પણ જરૂર ન પડે. જ્ઞાન મંદારનો જીર્ણોદ્ધાર આપોઆપ થઈ જાય, અને આર્યાવર્તમાં એક પણ જીર્ણ મંદિર રહે નહીં. વાલ્લભનું નામ નિકળી જાય અને રડવાકુટવાનું અ-

ગાઉની વાર્તામાંજ રહી જાય. અલગત જ્યાંસુધી આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય નહીં ત્યાં સુધી દરેક વાસ્તવમાં પ્રયત્ન કરવાની જરૂરીયાત છે અને તે પ્રમાણે આપણે કરીએ પળ છીએ. સ્વર્ગ અર્થમાં કેલવળી જો આપવામાં આવે, તોજ સારી સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે, જે પ્રાપ્ત કરવી એજ દરેક કોમની અને મનુષ્યની ઉચ્ચ ભાવના હોવી જોઈએ. ઇ. સ. ૧૮૭૧ માં જાપાનના મીકાડોએ ઠરાવ બહાર પાડ્યો કે “ હવે પછી કેલવળીનો એટલો વહોલો ફેલાવો કરવાનો ઇરાદો રાખવામાં આવ્યો છે કે, આખા રાજ્યમાં એક પળ અમળ કુટુંબ ધરાવતું ગામ રહેવા પામે નહીં, અથવા તો એક પળ અમળ સમૂહ ધરાવતું કોઈપણ કુટુંબ રહેવા પામે નહીં. ” આ ઠરાવને પરિણામે ૩૬ વર્ષમાં જાપાને જે વધારો કર્યો તેને હાલ આખી દુનિયાને આશ્ચર્યમાં મગ્ન કરી નાંખી છે. જાપાનીઓ ૩૬ વર્ષમાં ગુરુના ગુરુ બની ગયા છે. જે કલાકૌશલ્ય તેઓ યુરોપમાંથી શીખી આવ્યા તેનો અભ્યાસ કરવા દરેક વરસે ચાર લેફ્ટેનન્ટોને જાપાન મોકલવાનો ઇંગ્લંડની સરકાર ઠરાવ કરી ચુકી છે. એક પ્રજાના ઇતિહાસમાં ૩૬ વર્ષ કાંઈ નથી. આવી ઇચ્છા જ્યારે આપણી કોમના પ્રત્યેક આગેવાનના મનમાં જાગૃત થશે ત્યારે આપણે ઘણો વધારો કરી શકીશું. જે કોઈ પુરુષ યા જે કોઈ સ્ત્રીને આગલ વધવું હોય તેણે જાપાનનો દાખલો મૂલવો જોઈતો નથી. વઢી આ પ્રસંગે જણાવવું જોઈએ કે સમય વધુ અનુકૂળ છે. શાસ્ત્રકારના કહેવા પ્રમાણે વીર પરમાત્માના સ્વર્ગ ગમન પછી પચીસો વર્ષ સુધી ભસ્મ ગ્રહ છે. તેમાં વચ્ચે વચ્ચે ઉદય થાય છે. પળ હવે તો તે વસ્તુ પળ પુરો થઈ જવા આવ્યો છે તે વસ્તુની કોન્ફરન્સ સૂચના કરે છે. અને આ સૂચના દરેક જણે ઉપાડી લેવાની જરૂર છે. આપણી કોમનો વધારો કેલવળીના વધારા ઉપર આધાર રાખે છે.

કેલવળી શબ્દમાં ફક્ત સ્કૂલમાં હાલમાં અપાતી કેલવળીનો સમાવેશ કરવામાં આવતો નથી. અમુક પાઠો ગોળી જવા કે પરીક્ષા પસાર કરવી તે એક જ પ્રકારની કેલવળી છે. સર્વ દેશીય કેલવળીમાં મગજને પોતાની ફરજ શું છે તે વિચારતાં શીખવવું. દરેકે દરેક નાના પ્રસંગોમાં પળ વિચાર શક્તિને અવકાશ આપી તદનુસાર વર્તન કરવું એ કેલવળી છે. આવી કેલવળી સ્કૂલ છોડ્યા પછી વાસ્તવિક રીતે શરૂ થાય છે અને આખી જીંદગી સુધી ચાલે છે. મારા આખા ભાષણમાં વિચાર શક્તિ જવાબદારી અને ફરજની વિચારણા, અને શક્તિ નેજ કેલવળી કહેવામાં આવશે.

કેલવળીની બાબતમાં આપણી કોમ ઘણીજ પછાત છે, તે પ્રસિદ્ધ વાત છે. સરકારી ડુંગ્રા હોદ્દા મેલવનારાઓમાં પળ દેશી રાજ્યોમાં સારી લાગ વગ ધરાવનારાઓ અથવા સ્વતંત્ર ઉત્તમ સાક્ષરો આપણી કોમમાં કોઈ નથી. હોયતો ગળ્યા ગાંઠ્યાજ છે, અત્યાર સુધીમાં આપણી કોમે વ્યાપાર તરફજ લક્ષ આપ્યું છે અને તે બહુ સારું છે. પળ વ્યાપારને અને કેલવળીને કોઈ વિરોધ નથી. સારી રીતે અભ્યાસ કરીને માણસ વ્યાપારમાં જોડાય તો બેવડો લાભ કરવા ઉપરાંત પોતાનો લાભ બીજાઓને પળ આપી શકે. વઢી થોડા વિદ્વાન માણસો બીજી લાઇનમાં ઉતરી જઈ કઢાકૌશલ્ય કે દેશસેવા બજાવે ં ઇચ્છવા જેવું છે. વ્યાપારને સ્વાસ છોડવો નહીં ંતો મુશ્કય ઉદ્દેશજ છે. આ બન્ને સુત્ર ધ્યાનમાં રાખી આપણી પછાતતાને દુર કરવાની જરૂર છે. આપણી કોમ કેટલી પછાત છે તે જાણવાનું સાધન આપણી પાસેં હજી પ્રાપ્ત થયું નથી. છતાં હાલમાં ભાવનગરવાઢાં ડીરેક્ટરી બહાર પાડી છે તે ઉપરથી જોવાને બની આવે છે કે, ૩૧૦૦ જેવી જૈનની મોટી વસ્તી ધરાવતા ંક આગેવાન શહેરમાં માત્ર ૧ ગ્રેજ્યુંટો અને મેટ્રીક પાસ થયેલાની સંખ્યા ૧૭ નીજ છે. તેથી ડુંગ્રી કેલવળી લેનારા ંટકા જેટલાજ લગભગ થવા જાય છે. હવે ભાવનગર તો કૉલેજની સગવડ ધરાવે છે, તથા બીજી પળ કેટલીક સગવડ ધરાવે છે. તેથી ત્યાં આટલું પળ દેસાય છે પળ આપળે આસી જૈન કોમની નજરથી જોઈં તો આપળે વધારેમાં વધારે ૨૨ ગ્રેજ્યુંટો ધરાવીં છીં. લગભગ ૧૦ લાખની વસ્તીમાં આ કેટલી ંછી સંખ્યા ગળાય ? ૪૦૦૦૦ માળસે ંક ગ્રેજ્યુંટ બહુજ ંછું પ્રમાળ બંધાય. પારસી જેવી સવાલાખ માળસની કોમમાં ંછામાં ંછા ૨૦૦૦ ગ્રેજ્યુંટો છે. આપણી કોમને માટે આ તદન શરમાવનારું છે.

આટલા ઉપરથી આપે કેલવળીની આવશ્યકતા અને આપળું પછાતપળું જોયું. આપણી રાજભાષા ંગ્રેજી છે. આપળાં દુઃસ્વો ંયોગ્ય અધિકારીઓ સમક્ષ રજુ કરવા, ન્યાય મેલવવા, રાજદ્વારી લાગવગ વધારવા અને કોમની સામાન્ય ઉન્નાત્તિ કરવા આ ભાષાનું જ્ઞાન ઉપયોગી છે. જૈન કોમના ડુંગ્રા પ્રકારનું સાહિત્ય દુનિયા સમક્ષ મૂકવા વિદ્વાન વર્ગમાં જૈન ધર્મના મૂઢ તત્વોનો ફેલાવો કરવા, તેના સંબંધમાં કેટલી ગેર સમજુતી છે તે દૂર કરવા અને બીજા વિદ્વાનોના અભિપ્રાય જાળવા આ ભાષાના જ્ઞાનની જરૂર છે. સ્વગોલવિદ્યા, તર્કશાસ્ત્ર, ગળિત, પદાર્થવિજ્ઞાનશાસ્ત્ર ંતિ-હાસ વિગેરે વિષયોના વિસ્તીર્ણ ગ્રંથો આ ભાષામાં છે તેનો લાભ મેલવવા આ ભાષા-જ્ઞાન કામનું છે અને કોમની સામાન્ય ઉન્નાત્તિ કરવા માટે આ ભાષાજ્ઞાન તજી ન શ-

કાય તેવું છે. વ્યાપારની વૃદ્ધિ અને જ્ઞાન માટે પણ આ ભાષાજ્ઞાનની પુરેપુરી જરૂર છે. ટુંકામાં આપણી કોમની અને કોમની પ્રત્યેક વ્યક્તિના વધારા અને ટકાવ માટે આ ભાષાજ્ઞાનની પુરેપુરી જરૂર છે. આ ભાષાજ્ઞાનની જેટલી જરૂર છે તેટલીજ આપણી કોમની તે વિષયમાં પછાતતા છે તે આપણે ઉપર જોઈ મળ્યા છીએ. ગૃહસ્થવર્ગ કેળવણી આપવાની દરકાર કરતો નથી અને ગરીબ વર્ગ તે લઈ શકતો નથી કારણ કે આ કેળવણી બહુજ ખર્ચાળ છે. મોટો ભાગ તેથી કરીને કેળવણી લેવાથી બેનસીબ રહે છે. કોમના સાધનથી જો કેળવણી લેવામાં આવે તો બીજો એ લાભ થાય છે કે, જેઓ આ સાધનથી કેળવણી લે છે તેઓ પોતે પોતાને સર્વે કેળવણી બીજાને આપે છે, અને આવી રીતે પરંપરા ચાલે છે. બીજી રીતે મદદ કરવાથી જ્યારે ગરીબ વર્ગ વધે છે ત્યારે કેળવણી આપ્યાથી પરંપરાએ બહુ મોટો વર્ગ પોતાના પગ ઉપર ઉભો રહેનારો નીકળી આવે છે. કેળવણીને મદદની પુરેપુરી જરૂર છે એ આપના જોવામાં આવ્યું હશે. પ્રાથમિક કેળવણી જૈનોમાં મોટે ભાગે લેવામાં આવે છે તેથી તે દરેક માતાપિતા ઉપર રાખી હાઈસ્કૂલ અને કૉલેજની ઉંચા પ્રકારની કેળવણી આપવામાં મદદ કરવી એ અગત્યનું ગૃહસ્થોની ધારણા છે.

મદદ કરવી એ ધારણા છે એમ સિદ્ધ થયા પછી હાલ તુરત કયા પ્રકારે મદદ કરવી એ જોવાનું છે. સરકાર મોટે સર્વે કૉલેજો ચલાવે છે, અને તેની હરીફાઈમાં મોટો સર્વ કરી આપણે કૉલેજો નભાવી શકીએ એ બની શકે એવું નથી. કૉલેજ ચલાવવામાં જે મોટો સર્વ થાય છે, તે જોતાં એ બહુ મુશ્કેલ છે તેથી આપણે જે કરી શકીએ તે ઓછા સર્વ વધારે લાભ મેળવવો એ છે. આટલા સારું હાલના વસ્તુમાં શેની મદદ જોઈએ, એ વિચારવાની જરૂર છે. મુંબઈ જેવા મોટા શહેરમાં મળનારાઓને કેટલી અગવડ પડે છે, તેનો અનુભવ શિવાય રહ્યાલ આવવો મુશ્કેલ છે. જો એક બોર્ડિંગ સ્થાપવામાં આવે તો તેથી બહુ લાભ થાય. એક વિદ્યાર્થી પાછળ જો ૨૦૦ રૂપિયાનો સર્વ રાખવામાં આવે તો તેમાંથી તેનો ભોજન, કપડાં, ફી અને પુસ્તક સર્વ સર્વ નિકળે અને દશ હજાર રૂપિયાના સર્વથી ૧૦ વિદ્યાર્થીઓ નીકળી શકે. આ વિદ્યાર્થીઓને દરરોજ એક કલાક ફરજીઆત ધાર્મિક અભ્યાસ કરાવવામાં આવે તો તેઓમાં જે કોઈવાર ધર્મપર અનાસ્થાનો આરોપ મૂકવામાં આવે છે, તે ઝુર થઈ જાય અને ૧૦ બોર્ડરો સાથે પોતાને સર્વ મળનારાઓ પણ જોડાઈ શકે. આવી રીતે દશ વર્ષમાં આપણે આસ્તિક જૈનોનું એક મોટું ટોળું

પેદા કરી શકીએ. જ્યારે કૉલેજ પાછળ કદાચ પચાશ હજારનો खर्च રાખીએ તોપણ આ લાભ મેળવી શકીએ નહીં.

ઇંગ્લીશ ભાષાપર કેટલાક આક્ષેપ થાય છે તે તદ્દન અસ્થાને છે. દાખલા તરીકે ધર્મપર અનાસ્થાનો દોષ મૂકવામાં આવે છે તે તદ્દન खોટો છે. કેલવળીથી એ થતું નથી. નાનપણથી અસંસ્કારી મન ગમે તેવા વિચાર કરે એ સ્વાભાવિક છે. આ બાબતમાં માત્રાપર ટપકો રહે છે. તેઓ જો નાનપણથી ધર્મપર ધ્યાન આપે તો નમુન્દાર બાલક બનાવી શકે અને આપણે જોઈએ છીએ કે, મિ. દહ્યા અને મિ. ગાંધી કેલવળીના પ્રતાપથી જ જૈનધર્મને દીપાવનાર તરીકે શોભી નિકળ્યા છે. કેલવળીપર આક્ષેપ કરવો, એ વસ્તુ સ્થિતિનું ઓછું જ્ઞાન બતાવે છે. પાત્ર ભેદે કોડવાર વિપર્યાસ થાય છે, પણ તેમાં કેલવળીનો દોષ કાઢવો એ તદ્દન खોટું છે. આપણી કોમ એકપણ હાઈકોર્ટના જજ જેવો હોદ્દો ધરાવનાર મેળવી શકી નથી. અને સ્વેચ્છાથી કેલવળીની બાબતમાં મુસલમાનોથી પણ પછાત છે. ડીસ્ટ્રીક્ટ જજ પણ એકે નથી. આ બાબત આગેવાનોના લક્ષ ઉપર ટુંકામાં લાવી કેલવળીના બીજા સાધનોપર વિચાર કરીએ.

લાયબ્રેરી—જૈનના આગેવાન ગણાતાં શહેરમાં પ્રી લાયબ્રેરી સ્થાપી જેનાથી સાહિત્ય મફત વેચાય તેવું જ્ઞાન ફેલાવવાની જરૂર છે. આ રસ્તે ઓછા खર્ચે મોટો લાભ થઈ શકે તેમ છે, આ બાબતમાં આપ સાહેબોનું ધ્યાન खેંચવામાં આવે છે. આ કાર્ય કૉન્ફરન્સપર રાખવાનું નથી. દરેક ગામવાળાઓએ સ્થાનિક મુદ્દારો કરવાની જરૂર છે. લાયબ્રેરીમાં ગુજરાતી, સંસ્કૃત અને ધાર્મિક પુસ્તકો રાખવામાં આવે અને બને તો ઇંગ્લિશ પણ રાખવામાં આવે તો બહુ લાભ થાય.

બોર્ડીંગ—આ સંબંધમાં અગાઉ બહુ ચોલાઈ ગયું છે. વિશેષ વિવેચનની જરૂર નથી.

ફાઇલોલૉજીકલ લેક્ચર શીપ—જૈનધર્મના વિદ્વાનોના જીવનચરિત્રો અને તે વિગેરે જુની શોધ खોઠની બાબતમાં વિલસન ફાઇલોલૉજીકલ લેક્ચરશીપ ચાલે છે, તે ધોરણ પ્રમાણે વિદ્વાન્ જૈનો પાસે દરેક વર્ષે એક વિષયપર છ સાત ભાષણો અપાવવાં અને તેને માટે માટું ફાઇલ આપવું અને ભાષણો છપાવવાં. આથી મહાત્મા હરિભદ્રમૂર્તી, હેમચંદ્રાચાર્ય, હરિવિજયમૂર્તી વિગેરે વિદ્વાનોના સમયનો અપ્રસિદ્ધ ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધિમાં આવશે. જૈન કોમના ઇતિહાસિક બનાવોપર વિદ્વાનોનું ધ્યાન

સેંચાશે અને જૈન વિદ્વાન્વર્ગમાં જુની બાબતની શોધ ઓળખ કરવાની બુદ્ધિ જાગૃત થશે. આ સંબંધમાં એક આંખી દરખાસ્ત છે, જેથી વિશેષ વિવેચન કરવાની જરૂર નથી; પણ ફક્ત તે શોધઓળખને અંગે એક લેક્ચરશીપ સ્થાપવી એ કહેવાની અત્રે જરૂરીઆત છે. આપને એક સામાન્ય દાખલો આપું. હાલમાં હેમચંદ્રમૂરિના સંબંધમાં તપાસ કરતાં એટલી નવીન હકીકત મળી આવી છે કે તે સંબંધમાં આપણે તદ્દન અજ્ઞાન હતા. હેમચંદ્રમૂરિના ઉપકારથી આપણી કોમ આ સ્થિતિએ રહી શકી છે. અને અસ્ત પામતાં જૈન ધર્મપર તેઓએ ઇતિહાસના પાના-પર ના મુંસી શકાય એવા અક્ષરોથી જૈન ધર્મની જૈનીઓની ઉત્કૃષ્ટતા બતાવી જે મહાન કાર્ય કર્યું છે તેની યાદગીરીમાં આપણે તેઓને માટેજ એક લેક્ચરશીપ સ્થાપવી જોઈએ. આવીજ રીતે બહુ વિદ્વાનો થઈ ગયા છે. વળી લેક્ચરશીપ સ્થાપવીએ વિદ્વાનોને સેંચાણ કરનારું તત્વ છે અને તે દ્વારા ઘણા અભ્યાસીઓ વધી શકશે. એક બહુ અગત્યની બાબત તરીકે આ બાબત હાથ ધરવાની જરૂરીઆત છે. વર્ષ દિવસે પાંચસે રૂપિયા આ માણમાળા માટે કાઢવામાં આવે તો હાલ ચાલી શકે તેમ છે.

જેમ બોર્ડિંગની જરૂર છે તેમજ સ્કૉલરશીપની પણ જરૂર છે. કેટલાક અભ્યાસમાં બોર્ડિંગનો આશ્રય લેવો બની શકે એવું હોય નહીં તથા સર્વ શેહરોવાળા બોર્ડિંગ નિભાવી શકે નહીં ત્યારે યોગ્ય વિદ્યાર્થીને સ્કૉલરશીપદ્વારા મદદ કરવાથી બહુ લાભ થશે. સ્કૉલરશીપ એ એવા પ્રકારનું ઉત્તેજન છે કે, તે મેળવવા માટે જો હરીફાઈ હોય તો તેથી તે મેળવવાની મહેનતમાં એક બહુ સારો વર્ગ ઉત્પન્ન કરી શકાય. આવી હકીકત આપના ધ્યાનપર લાવી ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને આ રીતે મદદ કરી તેઓને યોગ્ય રસ્તે ચઢાવવા એ આપણું કર્તવ્ય છે. જેઓ કેળવણીથી બેનશીબ રહી કાંઈ પણ કાર્ય કરતા નથી તેઓ પણ આંખરે કોમને માથેજ પડે છે, અને તેઓને નમાવવા પડે છે. ત્યારે જે સ્વર્ચ કરવામાં આવે છે તે તદ્દન નકામો અને બદલા વગરનો થાય છે. પોતાની કોમના નિરાશ્રિતોને નમાવવા એ પ્રત્યેક કોમના આગેવાનો પોતાની ફરજ સમજે છે, અને અત્રે જે ઉપાય બતાવવાની ઇચ્છા છે તે નિરાશ્રિતોને નમાવવાની નથી પણ નિરાશ્રિતો થતાજ કેમ અટકે એ બતાવવાની છે. ય્યારે માણસો પોતાના પગપર ઉભા રહેતાં શીખે ત્યારે તેઓ નિરાશ્રિત ન થાય અને તે કેળવણી વગર થવું મુશ્કેલ છે. ગયા વસ્તી પત્રકના મુંબઈ ફાલ્ગુના

રીપોર્ટ પરથી જણાય છે કે, ૨૪૧૬૨૩ જૈન પુરુષોમાંથી મળનારા ફક્ત ૨૧૬૪૬ અને લઘ્વી વાંચી જાણે એવા ૯૪૧૦૦ છે; ત્યારે ૧૨૬૭૮૭ પુરુષો તદ્દન અમળ છે. જૈન કોમનો અર્ધ ભાગથી વધારે ભાગ આવી રીતે તદ્દન કેલવણીથી બેનશિવ રહે છે અને આ વર્ગમાંથી નિરાશ્રિત વર્ગ ઉત્પન્ન થાય છે તેઓને સુધારવાનો ઉપાય કેલવણીને ચાલુ મદદ આપી સ્કૉલરશીપ વિગેરે આપવી એજ છે. આ રસ્તે જે પૈસા સ્વર્ચવામાં આવશે તે નહીં તો બીજી રીતે પણ સ્વર્ચવાજ પડશે. અને તેટલા માટે આ વર્ષમાં મિ. લાલભાઈ શેઠે જે સ્કૉલરશીપની યોજના કાઢી છે તે પ્રશંસાપાત્ર છે. અગાઉ જણાવ્યું તેમ આવી સ્કૉલરશીપમાં વઢી હરીફાઈનું તત્ત્વ ઉમેરવામાં આવે તો મોટો લાભ થાય. આ વાત આપના ધ્યાનપર લાવું છું. બોર્ડિંગ કરવી એ અમુક વ્યક્તિને માટે મુશ્કેલ છે, જો કે ગૃહસ્થ માટે તેમ નથી. આવા માણસોને કેલવણી સ્વાતામાં મદદ કરવાની હોંસ હોય તો તેણે શું કરવું ? એવો સ્વાલ થાય છે. આવા શુભ આશ્રયવાળા અને કોમનું હિત હૈંડે ધરવાવાળા ધાર્મિક ધુરંધરોને હું સૂચવીશ કે તેઓએ અભ્યાસ કરનાર વિદ્યાર્થીમાંથી એક ચાલાક અને મવિષ્યમાં સારા નિવ-હવાની આશા આપનારા એક વિદ્યાર્થીને લઈ લેવો અને તેને પોતાને સર્ચે જમાડી કપડાં, ફી, પુસ્તક અને વ્યાજબી બીજાં સર્ચે આપી પ્રિવિઅસથી ઠેઠ મુધી તેને અભ્યાસ કરાવવો; જેથી થોડા રૂપિયાથી એક રત્ન મેલવી શકાશે અને તે રત્ન પરંપરાએ અનેક રત્ન ઉત્પન્ન કરશે. આ યોજના દરેક શ્રીમંત ગૃહસ્થે ધ્યાનમાં રાખવાની છે. કેલવણીનું સ્વાતું એવું છે કે, તેને બની શકે તેટલી મદદ એક આનાથી એક લાખ કે દશલાખમુધી આપી શકાય. પરંપરા કેવી રીતે ચાલે છે તેનો દાખલો આપને જોવો હોય તો માટીયા ગૃહસ્થ શેઠ મોકલદાસ તેજપાલને જુઓ. એ ઉપરાંત સસ્તુ સાહિત્ય અને માસિક અને અઠવાડિક પત્રોની જરૂર છે. કૉન્ફરન્સની મદદથી એક વિદ્વાન એડિટર તરફથી એક માસિક કે પાસિક નિયમિત રીતે બહાર પાડવાની જરૂર છે. આમાં હિંદી, ગુજરાતી અને ઇંગ્લિશ એ ત્રણે ભાષાપર લેખો આપવામાં આવે તો તે ઉપયોગી નીવડશે તેમાં કશો શક નથી. અને તેમાં જૈન ધર્મના સર્વ વિષયો લેવામાં અડચણ નથી. ફક્ત કૉન્ફરન્સને લગતા વિષયોને વધારે અગત્યતા આપવી એટલો નિયમ થાય તો આ માસિકની હજારો નકલો જૈન બંધુઓને ઘેરેઘેર વેચાશે.

નિશાળી ૪.

મિ. બાલચંદ હિરાચંદ માલેગામવાલાનું ભાષણ.

માનવંતા પ્રમુખ સાહેબ, આશી જૈન કોમના પ્રતિનિધિ સાહેબો અને મારી મુશીલ બેહેનો !

શાલોપયોગી ગ્રંથમાલા એ વિષય કેલવણીનો મોટો ભાગ છે માટે તે વિષયને ટેકો આપતા મને ઘણો આનંદ થાય છે. કેલવણી એ વિષય એવો મહત્વનો ને મોટો છે કે, તમામ વિષયો એક કેલવણી ઉપરજ આધાર રાખે છે. જો કેલવણીનો યથા-સ્થિત પ્રસાર થાય તો આ કોન્ફરન્સના ઘણા સ્વરા વિષયોની ચર્ચામાં ફોગટ વચ્ચે ગાળવાનો પ્રસંગ નહીં આવે. તમામ પ્રકારના સુધારાઓ એક શિક્ષણ ઉપરજ આધાર રાખે છે. શિક્ષણ, વિદ્યા, કે જ્ઞાન વગર આશુ અંધારું છે. આ અપૂર્વ સમાજનો મેઝા-વડો એ પણ તે ઊંચા જ્ઞાનનું એક શુભ પરિણામ છે. બધા પવિત્ર આચાર, આત્મોન્નતિ વિગેરે એક જ્ઞાનનાજ આધારે રહેલ છે. બીજા બધા સુધારાઓ કરતાં જો કેલવણી તરફજ આપ વધારે લક્ષ આપશો તો મારી સારી છે કે, તે સુધારાઓ પોતાની મેઝેજ આપણી પાસે આવી હાજર થશે. એક સુભાષિતકાર કહે છે કે,

વિદ્યા ગુરુનાં ગુરુ:

વિદ્યા ગુરુની પણ ગુરુ છે. આપણા અંતઃકરણનો વિકાસ કરવા માટે, આપણું અંતઃકરણ મોટું કરવા માટે, વિદ્યાની સાક્ષ જરૂર છે. વિદ્યા સાધનનો જે પ્રધાન માર્ગ ગ્રંથમાલા, કુમળા મગજ ઉપર ધર્મની છાપ બેસવા માટે સાધનભુત જે પુસ્તકમાલા, તેની આપણામાં ઘણી છોટ છે. તે પુરવા માટે આપણે કેવી જાતના પ્રયત્ન કરવા જોઈએ તે તરફ વિશેષ કરી આપ સાહેબોનું ધ્યાન હું રાખું છું.

ઘણી ટેકાણે હાલમાં જૈન શાળાઓની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા થાય છે. કેટલીએક શા-લ્લાઓ શિક્ષણના સાધનના અભાવે નામશેષ પણ થઈ જાય છે; તેમાં મુખ્ય સ્વામી એ છે કે, પદ્ધતસર પુસ્તકમાલાની આપણામાં રચના થઈ નથી. શાળામાં શું શિક્ષણ આપવું એ એક ઘણા મહત્વનો પ્રશ્ન થઈ પડે છે. ઘણી સારી જગોએ પ્રતિક્રમણ મૂલસૂત્ર

રુપે ભળાવે છે, પળ પ્રતિક્રમણ એ ક્રિયા પ્રૌઢાવસ્થામાં જે નાના પ્રકારનાં પાપ કર્મો થાય છે, તેના પશ્ચાતાપરુપ હોવાને લીધે બાલકોને તે ક્રિયાના પાઠ મારમુત થાય છે. ને તેમના કુમળા મગજ ઉપર પાઠાંતરનો એક વધુ બોજો પડવાને લીધે તેઓ મંદ બુદ્ધીના થઈ જાય છે. અર્થ સમજ્યા વગરના પાઠ ભળાવવા તે કેટલું મુશ્કેલી ભરેલું હોય છે તેનો અનુભવ ઘણા વિદ્વાન લોકોને હશેજ. તેજ અભ્યાસ, બુદ્ધીનો સારો વિકાસ થયા બાદ કરાવવામાં આવે તો મારી યાત્રી છે કે, અડધાથી પળ ઓછા વયતમાં થાય ! જે વેળા કુમળી મન રૂપી ભુમી ઉપર વિદ્યારુપ સુગંધયુક્ત પુષ્પ વાટિકાઓનો વિકાસ થાય, વિચાર રૂપી જલનું તેના ઉપર સિંચન થાય, અને રફતે રફતે પ્રૌઢ અવસ્થામાં કઠળ ડંડા મૂલવાળા ઝાડો તેમાં વાવવામાં આવે તો યરેયર થોડા વયતમાં તેના મથુર ફલો યાચવાને મળે. માટે નાના બાલકો માટે એવા પુસ્તકો હોવા જોઈએ કે, જેમાં ધર્મના સામાન્ય તત્વો પદ્ધતસર બાલકોના મગજની શક્તિ જોડેને રચેલા હોય.

આપણા કેટલાક બાંધવોએ આ વાચતની ચર્ચા જૈન પત્રમાં કરેલી છે ને તેમાં હું પળ એક છું. કેટલાએક બાંધવોએ સૂચવ્યું કે, એકથી સાત પુસ્તકોમાં સામાયક, પ્રતિક્રમણ, જીવવિચાર, નવતત્વ, નવસ્મરણ વિગેરે વિષયો ડાચલ કરી સંક્રુત વ્યાકરણોના પળ પાઠ ડાચલ કરવા કોઈ કહે છે, પુસ્તકમાળાજ રચવી નહીં કારણ હાલમાં ચાલતી પુસ્તકમાળા કાંઈ આપણા ધર્મને બાધક નથી. વિગેરે જુડા જુડા મતો એ બાબતમાં છે. મારી કલ્પના પ્રમાણે હું પળ એક માર્ગ બતાવવા માગું છું.

હાલની સરકારી શાળાઓમાંની પુસ્તકમાળા જૈન ધર્મને બાધક નથી એ વાત યરી છે. પળ તે સાથેજ વિચારવાનું છે કે, તે જૈન ધર્મને પોષક પળ નથી. આવું એક ડેશીય વગર ધર્મકલ્પનાવાલું શિક્ષણ મળવાથી કેટલાએક આપણા બાંધવો નાસ્તિક, જડવાડી, Materialist એવા બનેલા છે; માટે ધર્મની લાગણી ઉત્પન્ન થવા માટે જૈન પુસ્તકમાળાની રચના યાસ થવીજ જોઈએ એ વિષેનું મારું મત હું આપ સાહેબોની આગલ મુકવા ચાહું છું.

સાહેબો ! આપ જાણો છો કે, પ્રતિક્રમણ કાંઈ આપણું ધર્મતત્વ બતાવનારું શાસ્ત્ર નથી. એ એક ક્રિયા છે. તે ક્રિયા સમજવાની શક્તિ ઉત્પન્ન થતાં મુધી આપણા ધર્મના મૂલ તત્વોનોજ અભ્યાસ કરાવવો જોઈએ. આપણે સારી પેઠે જાણીએ

છીએ કે, આપણા ધર્મનું સર્વ પ્રકારનું તત્ત્વ બીજા લોકોની દૃષ્ટીથી પણ અહિંસા પરમો ધર્મ: એ એક વાક્યમાં છે. જ્યારે અહિંસા વ્રત પાઠવું છે ત્યારે જીવની ઓઠલાણ પેહેલાં થવી જોઈએ. નવ તત્ત્વમાં પણ જીવનેજ આદ્યસ્થાન આપેલું છે. તે જીવની જ્યારે આપણે ઓઠલાણ થશે ત્યારેજ ધર્મની દરેક ક્રિયા સાર્થક થશે. ધર્મની દૃષ્ટી સતેજ થવા માટે, દરેક સ્થલ જીવોની શ્રણીથી કેટલું આકુલ થઈએ છે તેની પીછાણ થવા માટે પ્રથમ જીવતત્ત્વનીજ ઓઠલાણ હોવી જોઈએ. માટે બાલકોના પુસ્તકોમાં પેહેલાં જીવ વિચાર પ્રકરણ શીખવવામાં આવે તો હરકત નથી. માત્ર તે મુઠ નહીં મળાવતા તેના સાર રૂપ પાઠો તૈયાર કરેલા હોય તો સારું. તે પાઠો ઉપ-સ્થી જ્યારે જીવતત્ત્વનો સારો बोध થશે ત્યારે જીવવિચાર પ્રકરણ મુઠસુત્ર મળતી વેળા બીલકુલ વચ્ચે જશે નહીં ને અર્થ સ્વરૂપ હોય ત્યારે શ્લોક મુખપાઠ કરવાને કેટલો વચ્ચે લાગે છે તે મારા વિદ્વાન બાંધવો સારી પેઠે જાણે છે, માટે પેહેલાંથી સરઠ ભાષામાં જીવના તત્ત્વો સમજાવવા એજ યોગ્ય છે.

હવે આપણે પ્રતિક્રમણ સંબંધી વિચાર કરીએ. પ્રતિક્રમણમાં મુખ્ય ક્રિયા સામાયકની છે. સામાયક એ એક જાતનો યોગ છે. સંવરની તે એક ક્રિયા છે. ત્યારે પેહેલું, બીજું, અથવા ત્રીજું ધોરણ મળનારા બાલકોને તેનો ઉપયોગ કેમ થાય ? સાત આઠ વર્ષના બાલકને એ મારરૂપ થાય એમાં સંદેહ નથી. પાંચમાં સ્ટેન્ડર્ડથી પા-ઠાંતર શક્તિ સારી સતેજ થયાવાદ જો કદાચ સામાયકાદિક પાઠ મળાવવામાં આવે તો કોઈ જાતનો વાંધો નથી. ચોથા વર્ગમાં હાલમાં ઘણા નાના બાલકો જણાય છે તેમના કુમળા મગજ ઉપર સામાયક જેવા ઁડા વિચારોની ક્રિયાનો બોજો નાંચવો એ કાંઈ ઠીક નથી. આપણે જાણીએ છીએ કે, મોટી ઉમરના માણસોને પણ સામાયક કરવું કેટલું મુશ્કેલ થઈ પડે છે. કેટલા લોકો નિયમથી સામાયકની ક્રિયા કરે છે. ભક્તિ, ભાવ વિગેરે ઉત્પન્ન થવાનો કાલ લોકો વૃદ્ધાવસ્થાજ સમજે છે. અને વૃદ્ધાવ-સ્થામાંજ થોડાક લોકો સામાયક કરવાનો વિચાર કરે છે. બાલપણમાં કે તરુણ-પણામાં સામાયક આદિ ક્રિયા કરવા, આસરે એક કલાક એકજ જગે બેસી રહી ધર્મ ધ્યાન કરવું ઘણું મારે થઈ પડે છે. અને માર્ગેજ ઘણા લોકો સામાયક કરતા હશે. બાલકોને વિચાર કરવાની શક્તિ ઉત્પન્ન થતાં વારજ જો તેના મન ઉપર સા-માયકના ઉપયોગની છાપ બેસે તો તે ધર્મ ઉપર સારી શ્રદ્ધા ધરાવનારો નીપજે. સા-માયકનો સ્વરો ઉપયોગ સમજી, શ્રાવકનું કર્તવ્ય સમજી, જો બાલકો આ ક્રિયા ઉપર ભાવ લાવશે તો સવારમાં વેહેલા ઉઠી આઠસને છોડી આ ક્રિયામાં દાસલ

થશે; તો ધાર્મિક અભ્યાસ કરવાને તેને જુદો વસ્તુ આપવાનું કારણ નહીં રહે અને તેનું આગલ જતાં ઘણું સારું પરિણામ આવશે. હાલમાં સામાયકની ક્રિયા કોઈ કરતું હશે તો વધારે ભાગમાં અમારી જૈન મહીલાઓ કરે છે. તે જગે પુરુષવર્ગ ઉપર જો સારું પરિણામ થશે તો તેથી ઘણી જાતના ફાયદા આપણને મળશે. મારો મુખ્ય કેહેવાનો મતલબ એ છે કે, સારાસાર વિચાર કરવાની શક્તિ જ્યારે બાલકોને મળે ત્યારેજ તેમના ઉપર સામાયકાદિ ક્રિયાનો બોજો નાંખવો એટલે તે બોજો સહન થઈ શકે અને તે બોજો વિનાકારણ નહીં પણ આપણા આત્મહિતાર્થે છે, એવી તેમની સ્વાસ્થી થાય.

હવે એવો એક સવાલ છે કે, સંસ્કૃત વ્યાકરણ ક્યારે મળાવવું ? આપણે સારી પેઠે જાણીએ છીએ કે, સ્વભાષાનું સારું જ્ઞાન હોવા વગર પરભાષા અને તે પણ સંસ્કૃત જેવી અઘરી ભાષા મળવી મુશ્કેલ છે. પેહેલાં ઋષિઓ, પંડિતો જે અભ્યાસ કરાવતા તે પેહેલાંથીજ વ્યાકરણનો આરંભ કરાવતા અને આજે બાર વર્ષમાં બધાં શાસ્ત્ર મળાવી વિદ્યાર્થીને શાસ્ત્ર પારંગત કરતા; પણ હાલના કાલનો ‘ જીવનાર્થ કલહ ’ ઘણો કઠણ થઈ પડેલો છે. ઉદર ભરણના પાછલ બધી દુનીયા લાગેલી છે. એવા વસ્તુમાં આવા ડાંડા અભ્યાસ કરી પછી દુનીયાના વ્યવહારનું પ્રચલિત ઇતિહાસ, ભૂગોળ, સ્વર્ગોળ, રસાયન, જ્યોતિષ, યંત્ર, ગણિત વિગેરે શાસ્ત્રનું જ્ઞાન મેલવવામાં વસ્તુ ગાળી પછી કોઈ પણ ધંધા રોજગારનું જ્ઞાન મેલવવા જેટલો વસ્તુ અમારી પાસે નથી. હાલમાં તો ઘણા થોડા વસ્તુમાં અમો પંડિત થવા માગીએ છીએ. અને તે માટેજ ડા. માંડારકરની સંસ્કૃત પુસ્તકમાળા પ્રગટ થઈ છે. તેમાં થોડા વસ્તુમાં વ્યાકરણનું સામાન્ય તત્ત્વ સમજી શકાય છે; એવા પ્રકારના વ્યાકરણો અમો મળી શકીએ તેષ છે. બનારસ પાઠશાળા જેવી મહાશાળાઓમાં જે જુની પદ્ધતી મુજબ જ્ઞાન મેલવવા તૈયાર થશે તેમને ધન્ય છે. પણ ઘણા લોકોને ડા. માંડારકર વાળીજ યોજના પસંદ આવશે. સિદ્ધાંત કૌમુદી, હમ પ્રક્રિયા આદી ઘણા શાસ્ત્રો મળવા જેટલો અમારી પાસે વસ્તુ નથી, માટે જે વેળા સરકારી શાળાઓમાં સંસ્કૃત વ્યાકરણ મળાવવાને શરૂ કરવામાં આવે છે તેજ વેળા એટલે તેટલો અભ્યાસ થયા બાદજ શરૂ કરવામાં આવે તો બહુ સારું. હાલમાં શાળાઓમાં મળવાના વિષયોની એટલી બધી મર્યાદા થઈ પડી છે કે, ધર્મના એક ટેક્સ્ટ બુકનો પણ ભાર થઈ પડશે. માટે વિદ્યાર્થીઓ ઉપર વધારે અભ્યાસનો બોજો નહીં રાખતાં અને તેમના મગજને સેહેલાઈથી એકેક વિષય ક્રમવાર લેવાની ફરસદ આપવાથી ઘણું હિત થશે. અને મુખ્ય વિચાર કરવાની

વાત એ છે કે, સંસ્કૃત વ્યાકરણ આ કાંઈ ટેક્સ્ટ બુકનો વિષય નથી. એ એક સ્વ-તંત્ર વિષય છે; માટે સ્વભાષાનું પૂર્ણ જ્ઞાન થાય ત્યારેજ સંસ્કૃત વ્યાકરણ મનાવવામાં આવવું જોઈએ. કોઈ પણ ટેક્સ્ટ બુકમાં આજ દિવસ સુધી સંસ્કૃત વ્યાકરણ અથવા તો કોઈ પણ ભાષાનું વ્યાકરણ લખાઈ નથી. ટેક્સ્ટ બુકોમાં તો મનોરંજન સાથે વિદ્યાર્થીના મગજને સ્થિર રાખવાનો હેતુ રાખેલો હોય છે. માટેજ હાલના બીજા ટેક્સ્ટ બુકોમાં ચિત્રો વધારે પ્રમાણમાં આપવામાં આવે છે.

ટેક્સ્ટ બુકનો બીજો એક વિષય કવિતા છે. એ કવિતા તદન નવીન દાસલ કરવી એ પણ યુક્ત નહીં ગણાય. પેહેલી અને બીજી ચોપડી માટે જો વિદ્વાન લોકો પાસેથી નવી કવિતાઓ સાદી અને મધુર ભાષામાં શુદ્ધ, એવી રચાય તો તેમાંથી પસંદ કરી દાસલ કરવી. અને પ્રાચીન પંડિતોની અને આચાર્યોની રચેલી કવિતા પણ જ્યાં જ્યાં યોગ્ય જણાય ત્યાં દાસલ કરવી. તેમાં પણ છંદ, સવૈયા, ઢાળો, ઉપદેશક ચરિત્રોમાંના ઉતારાઓ તરફ વધારે લક્ષ આપવું. શીયલવેલ, દાન, શીલ, તપ, ભાવ, ના ઢાળીઆ એવંતી, મુકુમાલ, ધના શાલિમદ્ર, વિગેરેની ઢાળો, સજ્ઞાયો વિગેરે વિષયો દાસલ થાય તો બહુ સારું.

પાઠ તૈયાર કરવા તેમાં જીવવિચાર, નવતત્ત્વ, વૈરાગ્યના, ઉપદેશના, નીતીના વિગેરે નાના પ્રકારના દૃષ્ટાંતો વિગેરે વિષયોનો આધાર લેઈ મનોહર પાઠ રચવામાં આવે તો બહુ સારું.

પાંચમાં સ્ટેન્ડર્ડથીજ સંસ્કૃત વ્યાકરણનો આરંભ થાય અને ઇંગ્લીશ મળવાનું વિદ્યાર્થી માંડીવાળે તો આગળના કેળવણી માટે ટેક્સ્ટ બુકો વાપરવા તે એવાં હોવા જોઈએ કે, કોઈ પણ જૈન સિદ્ધાંતનો આધાર લેઈ રચેલ ભાષાંતર કે વિવેચન રૂપ હોય. હાલમાં આપણા પુણ્ય મુનિ મહારાજ શ્રીઅમરવિજયજી એવા પ્રકારનો એક ગ્રંથ રચી રહેલા છે. અને મારી સ્વાત્ત્રી છે કે, તે ગ્રંથ જો વિદ્યાર્થી મળશે તો તેના મનમાં જૈન ધર્મનું ઉંડું બીજ ઉત્તમ રીતે સ્થિર થશે. તે ગ્રંથ તત્ત્વાર્થ સૂત્ર છે. તેના દશ અધ્યાય છે, ને તેમાંના ત્રણ ચાર અધ્યાય તૈયાર છે. તે એકેક અધ્યાય એકેક બુકનું કામ કરી શકે તેમ છે. માટે એવા પુણ્ય મુનિ મહારાજાઓની સલાહ લેઈ પુસ્તકમાળા ઘડવામાં આવશે તો સ્વસ્થ હિત થશે. આપણી બનારસની પાઠશાળા એ આપણું કૉલેજ ગણી ત્યાંના વિષય ગ્રહણ કરવાની શક્તિ પેહેલાંથી તૈયાર કરી રાખવી જોઈએ, એટલે ત્યાં વિષય મળતાં ઘણું સુલભ થશે.

જૈન યુનિવર્સિટી સ્થાપન થવાનો શુભ પ્રસંગ જો આજ આપને મલશે તો સ્વચ્છ તે દિવસ આપણા જૈન ઇતિહાસમાં મુવર્ણાક્ષરે લખાવા જેવા થશે. તેવા ભાવી કૉલેજના અંદર આપને ઉપયોગી થઈ પડે તેવાજ વિષયો મળાવવામાં આવશે, તો તેથી સ્વચ્છ આપણું કલ્યાણ છે. આપને હમેશ જોડે છીએ કે, સરકારી કૉલેજોમાંથી તૈયાર થયેલા વિદ્યાર્થીઓ સરકારી નોકરીના પાછળ વળગી શિક્ષણનો મૂળ હેતુ કોરે મુકે છે, અને ઘણા સરા લોકો ધર્મ બાબતમાં ને વ્યાપારી રીતમાતમાં કે વ્યાપારની સ્ત્રીઓથી અજાણ હોય છે. સરકારી કૉલેજમાં તમામ વિષય ઇંગ્લીશ ભાષાદ્વારા શી- સ્વચ્છમાં આવે છે, તેમ નહીં કરતાં આપણી કૉલેજમાં તેમાંના ઉપયુક્ત વિષયોજ દેશી ભાષામાં શીસવવાનો પ્રયત્ન થાય તો તેથી ઘણા લાભ થાય. તે સાથે વ્યાપારને લગતું પણ શિક્ષણ આપણામાં પ્રસાર પામે તો તેથી વહોલો લાભ થવાનો સંભવ હોય છે.

એ ઉપરથી જણાશે કે, વ્યાપારી શિક્ષણ એ પણ આપણા ટેક્સ્ટ બુકોનો એક વિષય થવો જોઈએ.

મારા કેહેવાનો મુખ્ય મતલબ એ છે કે, શાળાપયોગી પુસ્તકમાલામાં જૈન તત્ત્વવિચાર, બોધદાયક દૃષ્ટાંત ઉપદેશપર કવિતાઓ, સ્તવનો, સજ્ઞાઓ ને વ્યાપારને લગતી માહેતી એવા પ્રકારના વિષય હોવા જોઈએ.

મેં દર્શાવેલી બાબતોથી ભિન્ન બાબતો વિદ્વાન્ લોકોના લક્ષમાં આવે ને તે પ્ર- માણે તેઓ યોગ્ય મુધારાઓ કરે તેમાં મારો વાંધો નથી. મારું કહેવું એટલું છે કે, ફક્ત મારા કેહેવાનો અલ્પ પણ વિચાર થશે તો હું મારા પરિશ્રમનું સાર્થક્ય ગણીશ. આપે મારું કહેવું શાંતતાથી સાંભળ્યું તે માટે આપ સાહેબોનો આભાર માની હું રજા છું છું. (તાલીઓ)

નિશાળી ૫.

શા. મનસુખ અનોપચંદ અમદાવાદવાલાનું

ભાષણ.

મહેરવાન પ્રમુખ સાહેબ, સ્વધર્મી માઈઓ, વહેનો અને પ્રેક્ષકવર્ગ.

આપસાહેબોની સમક્ષ બોલવાનો વખત મળ્યો તે માટે આપ સર્વેનો ઉપકાર માનું છું.

સ્ત્રીકેલવળીનો વિષય સાસ જુદો શા માટે મૂકાવ્યો છે તે સંબંધે જણાવવાનું કે, ઘણા માણસોનું એમ સમજવું છે કે, સ્ત્રીઓને રલવા ક્યાં જવું છે ? કે મળવાની જરૂર છે ? પણ આ મોટી ભૂલ છે. આદિ તીર્થંકર શ્રીકૃષ્ણમ દેવે પોતાની બે પુત્રીઓને લિપિઓ ને કલાઓ શીખવી હતી. આપણામાં તો એ રીતે પૂર્વકાલથી સ્ત્રીઓને મળાવવાનો ચાલ છે ને તે અદ્યાપિ પર્યંત પ્રવર્તમાન છે.

સ્ત્રીઓ મળેલી હોવાથી ઘણા ફાયદા છે, તેના થોડા દૃષ્ટાંત આપ સમક્ષ કહેવાની રજા માગું છું. મોજરાજાના દરબારના ધનપાલ પંડિતની પુત્રી તિલકમંજરીએ પિતાનો કરેલો ગ્રંથ અન્ય ધર્મી પંડિતોએ નાશ કરવાથી તે પોતાના કંઠે હોવાથી ફરીથી ઉપસ્થિત કર્યો છે. તેજપાલ મંત્રીની સ્ત્રી અનુપમાદેવીએ મંત્રીશ્વરોના ધનને કોઈ ના લૂટે તેવી જગાએ મૂકવાની અર્થાત ગિરિરાજ ઉપર ભવ્ય દેરાસરો બાંધવાની સલાહ આપી આખી પૃથ્વીના લોકોને આકર્ષક આવુ વગેરેનાં દેરા બંધાવ્યાં. શ્રીમાન્ આર્ય રાક્ષિત સૂરિની માતાએ પુત્રને હિંસક ધર્મથી બચાવી જૈન શાસ્ત્ર મળવાનો ઉપદેશ કર્યો. આમ કન્યા, સ્ત્રી, ને માતા તરીકે સુશિક્ષિત સ્ત્રીઓ લાભકારી છે.

બીજી તરફ અશિક્ષિત સ્ત્રીઓથી કેવાં નુકસાન છે તે વિચારીએ, ઘણી માતાઓ પોતાનાં બાલકોને હાઝ, ભુત, સિપાઈ, વાવા વિગેરેની બીક બતાવી બીકળ ને બાયલાં બનાવે છે. પોતાની દેરાળી જેઠાળીથી છોકરાંને છાનું છાનું સ્વરાગી ગુસ્સા રાખવાને છોકરાંને જુઠું બોલતાં શીખવે છે. સારું સારું માઈને સ્વાવાનું ને સ્વાવાનું વિગેરે વાળીવિલાસથી અદેખાં બનાવે છે. એવીજ રીતે કપટ, વિશ્વાસઘાત

મેરે અવગુણો ને અસમ્ય ભાષા બોલતાં શીખવે છે. મળેલી સ્ત્રીઓ સારાસારનો વિ-
ચાર કરી તેવી વાતથી છોકરાંને અઠગાં રાખે છે ને સદ્ગુણી થાય તેવો પ્રયત્ન
કરે છે. આ ત્રણ સ્ત્રીઓ છોકરાંની શરીર સંપત્તિ સુધારવાં કરતાં खोटાં खोटાં લાડ
લઢાવવાને ધાવાપીવાના નિયમ ઉપર કાબુ નહિ રાખવાથી નબળા બાંધાનાં બનાવે છે
ને વિવાહ માલવાનો खोटો लाहवો લેવાને બાળપણમાં પરણાવી દેવાની હઠ કરે છે.

વિદ્યા મળ્યા શિવાય ધર્મજ્ઞાન મળતું નથી, ને ધર્મજ્ઞાન પામી તે પ્રમાણે વ-
ત્યાશિવાય આત્માનો ઉદ્ધાર નથી. માટે સંસારનાં સુખ સારું મળવાની જેટલી જરૂર
છે તે કરતાં આત્માના સુખસારું મળવાની અધિક જરૂર છે. તે લાભ અમળ સ્ત્રીઓને
નહિ મળવાથી તેમનો મનુષ્ય ભવ અલેખે જાય છે.

અમળ કરતાં મળેલી સ્ત્રીઓથી લાભ છે પણ હાલ આપણે શું જોઈએ છીએ.
હિંદમાં કુલ સ્ત્રી જાતિમાંથી સેંકડે ૨-૩ મળેલી છે. ને તેમાં જૈનમાં તો સેંકડે
૧-૭ મળેલી છે. જ્યારે પારસીઓમાં સેંકડે ૩૪ મળેલી છે. આપણો ઉદ્ધાર કરવા
માટે સ્ત્રીકેલવળી ઉપર ધ્યાન લક્ષ આપવાની જરૂર છે, કેમકે તેમના ઉપર ઉછરતી
ઓલાદનો આધાર છે.

જ્યાં કન્યાશાળાઓ નથી ત્યાં છોકરાં મેળી છોડીઓને મળાવાય તો પણ
ધાર્મિક શિક્ષણ માટે શિક્ષકોની જરૂર છે. સ્ત્રીકેલવળી વધારવાના કોન્ફરન્સના પ્ર-
યાસથી ગયા વર્ષમાં ઘણા ગામોમાં ધર્મ શિક્ષણના વર્ગો ને કન્યાશાળાઓ નવી ની-
કળી છે, પણ એક મોટું દુઃખ એ છે કે, જોડતા શિક્ષકોજ છે નહિ. તે માટે ઘણે ઠે-
કાળેથી માગણીઓ આવેલી પણ તેનો ઉત્તર નકારમાંજ આપવાની જરૂર પડી છે. જો
વિધવા સ્ત્રીઓને શિક્ષકના કામ માટે તૈયાર કરવાની યોજના થાય તો તેથી બેવડો
ફાયદો થાય. વિધવાઓને આજીવિકાનું સાધન મળે ને આપણને સોંધા શિક્ષકો મળે.

બાલકલગ્નથી કેલવળીને મોટું નુકશાન છે તે વાત આપણે ધ્યાનપર લેવાની
ધ્યાન જરૂર છે. અમદાવાદમાં આ માટે એક શ્રાવિકા ઉદ્યોગશાળા ઉઘાડવામાં આવી
છે. તેનો વચ્ચત સ્ત્રીઓને અનુકૂળ પડે માટે બપોરના ૧૨ થી ૩ સુધી રાખ્યો છે.
ત્યાં તેમને ધાર્મિક શિક્ષણ અપાય છે, ને જોડે શીવળ, ભરત, ગુંથળ ને રેશમી કપ-
ડાંની બાંધણી બાંધવાનું કામ શીખવાય છે. જેના નમુના જોડેના પ્રદર્શનમાં મૂકેલા
છે. એથી ધર્મ ને અર્થ બન્ને સરે છે. કન્યાશાળાઓમાં સ્ત્રીશિક્ષકો હોય તો મોટી ઉ-
મરની દીકરીઓ ત્યાં મળવા જઈ શકે.

પળ જૈન સ્ત્રી શિક્ષકોની કેટલી તંગી છે તે જુઓ. અમદાવાદની ફીમેલ ટ્રેનિંગ કૉલેજમાં ગયા વર્ષ સુધીમાં ૨૪૯ બાઈઓ શિક્ષકના ધંધા માટે તૈયાર થઈ છે. પળ તેમાં ત્રીશ વર્ષના અરસામાં ફક્ત એકજ જૈન બાઈ હતી. આ વર્ષમાં ૨ છે. એટલે કુલ ૩ જૈન બાઈઓ શિક્ષક તરીકે તૈયાર થઈ છે.

સ્વિસ્તી મીશનવાળા દર વર્ષે પુષ્કળ સ્ત્રીશિક્ષકો તૈયાર કરવા મોકલે છે. તે દ્વારા તેઓ જુદી જુદી જગાઓએ મીશન કન્યાશાળાઓ કાઢી પોતાના ધર્મનો ઉપ-દેશ કરે છે. આપણે પોતાનાં છોકરાને ધર્મ શિક્ષણ આપવા એવો પ્રયાસ કરવાની સ્વાસ્ત જરૂર છે. હરકોઈના સારા દાખલાની નકલ કરવાથી લાભ છે.

છેવટ એજ કહેવાનું કે, સ્ત્રીઓને મળાવવાથીજ આપણો ઉદ્ધાર છે. માટે ગામે ગામ કન્યાશાળાઓ કરવાની જરૂર છે ને તે માટે જોડતા શિક્ષકો પણ તૈયાર કરવાની તેટલીજ જરૂર છે. (તાઠ્ઠીઓ.)

નિશાળી ૬.

વકીલ મુલચંદ નથુભાઈ ભાવનગરનાનું

ભાષણ.

માનવંતા પ્રમુખ સાહેબ, સ્વધર્મી બંધુઓ અને મુશીલ બેહેનો.

વ્યવહારિક અને ધાર્મિક કેલવણીના વિષયની દરખાસ્તના સંબંધમાં મારું અનુમોદન ધાર્મિક શાળાઓ સ્થાપવાને અંગે છે.

દુર્ગતિમાં પડતા આત્માને જે ધરી રાખે તે ધર્મ, એવો ધર્મ શબ્દનો અર્થ છે.

કેટલાક નિરંતર એવો આક્ષેપ કરે છે કે, જૈનો નાસ્તિક છે, પરંતુ જેઓ એવું બોલે છે, તેઓ જાણવું જોઈએ કે, નાસ્તિક તો તેજ કેહેવાય કે, જે આત્મા કે પરમાત્માને માનતા ન હોય. જૈનો કદાપિ નાસ્તિક હોઈ શકેજ નહીં, કારણ કે તેઓ આત્મા તથા પરમાત્માને માને છે એટલુંજ નહીં; પરંતુ પુનર્જન્મને પણ માને છે. નાસ્તિકો માત્ર આ ભવની વિભૂતિનેજ ચાહનારા છે અને જેઓ આસ્તિક હોય છે તેઓતો આ ભવની તેમજ પરભવની પણ વિભૂતિને ચાહનારા છે; આખરે આત્માની મુક્તિ કેવી રીતે થાય તેવો પ્રયાસ કરનારા છે.

આપ સાહેબોના ધ્યાનમાં હશે કે, વર્તમાન કાળમાં ધર્મ સંબંધી કેલવણી મેલવવા માટે પદ્ધતિસર સાધનો બહુજ જુજ છે. આપણે જે ઇંગ્રેજી કેલવણી હાલમાં લઈએ છીએ તેમાં તો આપણી બાલ્યાવસ્થામાંથી, માનવંતા મિ. ઢઢા સાહેબની આ દર-ખાસ્તમાં તેમના સૂચવવા પ્રમાણે “ God made the world પરમેશ્વરે આ દુનિયા બનાવી ” એવા બોધવાળા સંસ્કાર મગજમાં કોતરાઈ જાય છે. જેનું પરિણામ એ આવે છે કે, આપણે અભ્યાસ કરનારાઓ તે સંબંધી ધર્મ જ્ઞાનથી દૂર રહીએ છીએ અને ક્ષતિ કોઈને મોટી ઉમરે તે સંબંધી જૈન ધર્મનું સારું જ્ઞાન થાય છે, તો તેનાજ માત્ર એવા સંસ્કારો દૂર થાય છે.

હું પણ જ્યારે હાવર્ડની પ્રાઈમર મળતો હતો ત્યારે તેમાં એવું શિક્ષ્યો હતો કે

“ A man has soul, a cow has no soul માણસમાં આત્મા છે ગાયમાં આત્મા નથી. ” હવે તમે વિચારી જોશો કે, બચપણમાં જ્યારે આવા પ્રકારની કે-
ઢવણી લઈએ ત્યારે આપણા જ્ઞાન તંતુઓ ઉપરના ધાર્મિક સંસ્કાર તથા દયામણી
લાગણી કેટલાં બુઠાં થઈ જાય છે, તે સંબંધી સ્થાલ કરવાનો છે. તેથી આપણી
મુખ્ય ફરજ તો એ છે કે, આપણું આ ભવનુંજ માત્ર નહીં પરંતુ પરભવનું પણ જેથી
શ્રેષ્ઠ થાય તેવી કેઢવણી લેવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

જીવિત શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, પેહેલી ઉમરમાં તે કરવું જોઈએ કે જેથી વૃદ્ધા-
વસ્થામાં સુખમાં રહી શકાય અને જ્યાંસુધી જીવીએ ત્યાંસુધી એવું કરવું જોઈએ કે,
જેથી પરલોકમાં સુખ પ્રાપ્ત થાય.

એતો સારી પેઠે સર્વના જાણવામાં છે કે આ જીંદગીનું સુખ સંપાદન કરવાં
સારું આપણે વ્યવહારિક કેઢવણી પાછળ જેવું લક્ષ આપીએ છીએ તેવું તો શું બલકે
તેનું શતાંશ લક્ષ પણ ધાર્મિક કેઢવણી લેવા પાછળ આપતા નથી. હાલના જેવી વ્ય-
વહારિક કેઢવણી લેવા માટે નિશાળો છે તેવી ધાર્મિક કેઢવણી લેવા માટે બિલકુલ
શાળાઓ નથી, એમ કહું તો તે બિલકુલ ખોટું નથી. તેથી કૉન્ફરન્સનું મુખ્ય કર્તવ્ય
તો એ છે કે, તેણે ધાર્મિક કેઢવણી પદ્ધતિસર બાલ્યાવસ્થામાંથી લઈ શકાય એવી
શાળાઓ ઠામઠામ સ્થાપવાની યોજના કરવી જોઈએ.

બહી બાલ્યાવસ્થામાંથી ધાર્મિક કેઢવણી નહીં લેનારને મોટી ઉમરે તેવી કે-
ઢવણી લેવાની ઇચ્છા થતાં કેટલી મુશ્કેલી પડે છે. તે વાત અત્રે બિરાજેલામાંથી
કંઈકના અનુભવમાં આવી હશે; તેથી સ્વરા જૈનો જેઓ માત્ર આ જીંદગીના સુખના
કરતાં પરભવની અને સ્વસ્વ તો મુક્તિના સુખની વાંછા રાખનારા હોવા જોઈએ તે-
ઓએ તો પોતાના બચ્ચાંઓને તેઓની કુમળી વયમાંથીજ ઊંચા પ્રકારનું ધાર્મિક શિ-
ક્ષણ અપાવવાની સ્વાસ્થ કાઢજી રાખવી જોઈએ.

સાચું સુખ કાંઈ વસ્તુના ઉપભોગમાં નથી પરંતુ તે વસ્તુ સંબંધી સાચા જ્ઞાનમાં
છે. સાચા જ્ઞાનથીજ ગુણ સંપાદન થાય છે. જ્યારે ગુણ સંપાદન થાય છે ત્યારેજ સાંચું
સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. ગુણને અભાવે સાચા સુખની પ્રાપ્તિજ નથી. તેવા ગુણોનો સ્વજ્ઞાનો
કહો તો તે બીજો નથી પણ માત્ર ધર્મજ છે. જેથી નિશ્ચય એજ થાય છે કે, મનુષ્યને
આ ભવમાં કે પરભવમાં નિરંતર સુખ આપનાર જો કોઈ હોય તો તે માત્ર ધર્મજ છે.

તે ધર્મને ચાર વિભાગમાં હું વેહેંચણ કરવા માંગું છું.

(૧) ધાર્મિક શ્રદ્ધા, (૨) ધાર્મિક જ્ઞાન,

(૩) ધાર્મિક વર્તણૂક, (૪) ધાર્મિક વીર્ય.

પ્રથમ તો ધર્મની શ્રદ્ધા થવી જોઈએ, અને તે પછી શુદ્ધ ધર્મની શ્રદ્ધા થવી જોઈએ. તે ઉત્તમ ધર્મ શિક્ષકના સત્સંગવિના ક્વચિત્તજ થાય છે. જ્યાં સુધી સમ્યગ્ શ્રદ્ધા થતી નથી ત્યાં સુધી ધર્મનું જ્ઞાન ગમે તેટલું પ્રાપ્ત થાય તોપણ તે અજ્ઞાન યાને કુત્સિજ જ્ઞાન સરખુંજ છે. શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે કે, જ્યારે આત્માને સમ્યગ્ દર્શન પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારેજ તેનું જ્ઞાન સમ્યગ્ જ્ઞાન કેહેવાય છે. તેથી સમ્યગ્ દર્શન યાને ધાર્મિક શ્રદ્ધાની પ્રાપ્તિને માટે નિરંતર ધર્મગુરુના સત્સંગમાં વા ઉત્તમ ધર્મ શિક્ષકના સહવાસમાં રહેવાની જરૂર છે.

ધાર્મિક જ્ઞાન વિના આત્મા કે પરમાત્માની કાંઈ પણ સ્વરૂપ પડતી નથી. અજ્ઞ માટે તો મારું આ બોલવુંજ નથી, પરંતુ તમો મધ્યેના જેઓ, માત્ર અંગ્રેજી કેળવણી લીધેલા સુજ્ઞ છો, તેઓ પણ વિચાર કરશે તો તેઓના સ્મરણમાં આવશે કે અંગ્રેજી કેળવણીનો અભ્યાસ કરતાના દરમિયાન આત્મા કે પરમાત્મા વસ્તુતઃ શું છે તે સંબંધી ચિંતન કરવાનો તેઓએ પ્રસંગ પણ લીધેલો નહીં હોય. મનુષ્યના મનમાં જે અવશ્ય કર્તવ્ય છે તે નાની ઉમરમાં જે વચ્ચે ઉત્તમ સંસ્કારો થવાનો સંભવ છે, તે વચ્ચે અંધારામાં રહે છે, તે સ્વરેખર શોચનીય છે. એવું ધાર્મિક જ્ઞાન પણ સદ્ગુરુના સત્સંગમાં રહેવાથી વા શાળામાં ધર્મશિક્ષક પાસેથી વા તેવા ગ્રંથોદ્ધારા પ્રાપ્ત થાય છે.

ધાર્મિક શ્રદ્ધા અને ધાર્મિક જ્ઞાન વિના ઉત્તમ સદ્વર્તન યાને ધાર્મિક વર્તણૂક હોવાનો લેશ માત્ર સંભવ નથી. ધર્મનાં જ્ઞાન અને શ્રદ્ધાથી દૂર રહેલા મનુષ્યો કદાપિ સદ્વર્તનથી ચાલતા હોય તોપણ તે માત્ર સાંસારિક સુખામિલામાં માટેજ ચાલે છે, એમ સમજાય છે. આત્મા, પરમાત્મા થાય એવી ધાર્મિક વર્તણૂક, ધાર્મિક જ્ઞાનને સદ્માર્ગેજ થાય છે. ક્ષમા, કોમલતા, સરલતા, સંતોષ इत्यादि ગુણોવાળું જે મુનિનું અસાધારણ સદ્વર્તન છે તેજ આત્માને પરમાત્મા બનાવે છે.

ધાર્મિક વીર્ય તો આ કાલમાં હુલ્લપ્રાય થઈ ગયું છે એમ કહું તો તે વિશેષ

પડતું નથી. શ્રદ્ધા ગમે તેવી સારી હોય, જ્ઞાન ગમે તેટલું નિર્મલ હોય અને વર્તન પણ ઊંચામાં ઊંચા પ્રકારનું હોય, પરંતુ તે સર્વે વીર્યને અભાવે કાર્ય સાધવામાં સમર્થ થઈ શકતાં નથી. હાલમાંજ આપ જોશો તો ધર્મની શ્રદ્ધાવાળા અનેક જૈનો છે. ધર્મનું જ્ઞાન સંપાદન કરેલા અનેક મુનિઓ તથા શ્રાવકો છે અને ઉત્તમ ચારિત્ર પાળનારા તથા સદ્વર્તનવાળા બહુજ સાધુઓ તથા શ્રાવકો છે, પરંતુ ધાર્મિક વીર્યને અભાવે, મીઠા શબ્દમાં કહું તો મંદતાજી વર્તમાનમાં ચાલતા જૈનમત સમિક્ષાના કેસમાં આપણા શ્વેતાંબરી માઈઓજી કેટલું તથા કેવું શૌર્ય બતાવ્યું છે, તેનો સ્વતઃ વિચાર કરી લેશો.

નિશાળી ૭.

ભાવનગરના શા. કુંવરજી આણંદજીનું
ભાષણ.

મેહેરબાન પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ, જૈન વર્ગના પ્રતિનિધિઓ અને માયાઠુ બહેનો !

કેઠવળીના સંબંધમાં મારી અગાડના વક્તાઓ ઘણું બોલી ગયા છે, તેથી જો હું તેને તે બોલું તો આપને વિષ્ટપેષણ જેવું લાગશે. મારો બોલવાનો વિષય ખાસ **ધાર્મિક કેઠવળીનો** છે. હું એમ માનું છું કે, આ કોન્ફરન્સનું, આપણા જૈન સમુદાયનું અને આપણી દરેકની જીંદગીનું મધ્યબિંદુ ધાર્મિક કેઠવળીજ છે. ધાર્મિક કેઠવળી શિવાયનું બીજું બધું નિરર્થક છે. વ્યવહારિક કેઠવળી ગમે તેટલી લ્યો, મોટી મોટી ઢીઘ્રીઓ મેઠવો, મોટા મોટા હોદ્દા મેઠવો, મોટા વેપારી બનો, પાંચ સાત મિલો કાઢો, લાઠો રૂપિઆના રમનારા થાઓ, દેશમાં નામ કાઢો; પણ જો તમે ધાર્મિક કેઠવળી લીધી નથી અને આપણા સર્વોત્કૃષ્ટ જૈન ધર્મનું સ્વરૂપ સમજી તેનાપર અંતઃકરણથી પ્રીતિ લગાવી નથી તો તે બધું તમારું નકામું છે; ઇટલુંજ નહીં પણ તમારી તે જીંદગી પણ નકામી છે. ફોગટ મારૂત છે અને દુર્ગતિમાં લઈ જનારી છે. આપણે અહીં મળ્યા છીએ તે ધાર્મિક કેઠવળીનું ને ધાર્મિક લાગણીનું પરિણામ છે. નહીં કે દ્રવ્યવાન્ થયાનું અથવા સાંસારિક કેઠવળીમાં આગઠ વધ્યાનું આ પરિણામ છે. હજુ પણ આ કોન્ફરન્સને તેઓજ આગઠ વધારશે કે જેના હૃદયમાં ધાર્મિક લાગણી હશે, ધર્મ ઉપર પ્રીતિ હશે, બીજી બાવતો કરતાં ધર્મને વહાલો ગણતા હશે. આવી લાગણી, આવી પ્રીતિ કે આવી વહાલપ, ધાર્મિક કેઠવળીજ ઉત્પન્ન કરી શકશે, માટે પ્યારા બંધુઓ ! તમે તમારાં બાઠકોને બાલ્યાવસ્થાથી ધાર્મિક કેઠવળી આપો, ધર્મજ્ઞ કરો, ધાર્મિક વૃત્તિવાળાં કરો, જેથી આગઠ ઉપર પ્રમાણિક પણ તેઓજ થશે, પાપનો ભય તેમનેજ લાગશે, દુરાચારથી તેઓજ અઠગા રહેશે, મક્ષામક્ષ ને પેયાપેયનો વિચાર તેઓનેજ રહેશે. આપણે તેવા ધાર્મિક વૃત્તિવાળાઓનુંજ કામ છે. જવાઓનું કામ નથી કે જેઓ અહીં તો શોભાના પુતળાં થઈને અથવા ડાહ્યાડમરા થઈને બેસે, અને બહાર જઈને મક્ષામક્ષનો કે પેયાપેયનો વિચાર પણ ન કરે. હાલમાં ઇંગ્રેજી કેઠવળીને પરિણામે મક્ષામક્ષ ને પેયાપેયનો વિચાર તદ્દન નાશ પામ્યો છે. જ્ઞાની ચોઢા-

ચોઠ (વિચારણા) નકામી (નિરર્થક) ગણાઈ છે, ગમે તે સ્વાતંત્ર્ય, પીતૃ અને જૈન-ધર્મી કહેવાતું એમ ચાલવા લાગ્યું છે, પણ જૈનધર્મના કાયદા સરૂત છે, એમાં તેવું ચાલી શકે તેમ નથી. એ કાયદા હાલ તો જો કે તેમને સરૂત લાગે તેવા છે સ્વરા, પણ તે તેમને દુર્ગતિમાં જતા અટકાવનારા છે, આગામી દુઃખને રોકનારા છે, અને જગત્માં તમારી વાસ્તવિક કીર્તિને ફેલાવનારા છે.

જે કુટુંબમાં બાલ્યાવસ્થાથી જ ધાર્મિક બોધ અપાય છે તેની સુખી ઓરજ છે. તેના દાસ્યતા તરીકે આપણા મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢા નેજ જુઓ. એ તેમની માતૃશ્રીની સુશિક્ષાનું પરિણામ છે. આપણે તેવાજ નરોનું કામ છે. જન્મવું પણ તેવા-ઓનુંજ સાર્થક છે, બીજાઓનું જન્મવું નહીંજન્મ્યા બરાબર છે. આપણા વર્ગને હિતકર નથી તેમજ તેના આત્માને પણ હિતકર નથી. બીજી ગમે તેટલી કેલવળી લીધી હોય પણ ધાર્મિક કેલવળી શિવાય તે મનુષ્ય પશુ સમાન છે. અસંદ્ધ પ્રકાશ ધર્મજ્ઞાનરૂપ દીપકનોજ છે, બીજા દીપક અલપસ્થિતિવાળા છે, આ દીપક દીર્ઘ સ્થિતિવાળો—યાવત્ જીવંતી પર્યંતનો છે.

આ કોન્ફરન્સ તરફ સહજ પણ લાગણી ધરાવનારાના હૃદયમાં તેવા દીપકનો સદ્ભાવ સમજવો, અને જેઓ આ કોન્ફરન્સ તરફ અભાવ અપ્રીતિ બતાવનારા છે તેઓના દિલમાં ધર્મ બુદ્ધિનોજ અભાવ સમજવો; કારણ કે, આ કોઈ સ્વાનગી મંડળ નથી, સ્વાર્થી મંડળ નથી, પક્ષપાતી મંડળ નથી; માત્ર જૈનધર્મની ધ્વની ફરકાવનાર, જૈનધર્મની ઉન્નત સ્થિતિનું સર્વને માન કરાવનાર, જૈનશાસનનો ઉદ્યોત કરનાર મંડળ મેલવવા પાછળ કરેલો પ્રયાસ અને સર્વેલા પૈસા પૂરેપૂરા સાર્થકજ છે.

આવી સર્વોત્તમ ધાર્મિક કેલવળી બાલ્ય વયથી મળેલી હોય તો તેનું પરિણામ આત્મશ્રેયમાં આવે છે, તે હું એક નાના સરસા દૃષ્ટાંતથી સિદ્ધ કરી આપીશ.

પૂર્વે ઋતુધ્વજ રાજાને મદાલસા નામે રાણી હતી. તેને અનુક્રમે સાત પુત્રો થયા હતા. તે દરેક પુત્ર જ્યારે બાલ્યાવસ્થામાં પારણામાં સુતા સુતા રોતા હતા ત્યારે મદાલસા તેને હિંચકાવતી હિંચકાવતી કહેતી હતી કે—**મૃત્યોર્ચિમેષી કિં બાલ !** (હે બાલક ! શું તું મૃત્યુથી બહીને રહે છે કે હું જન્મ્યો માટે હવે મારે મરવું પડશે !). પણ જો તે કારણથી તું રોતો હોય તો તેમાં તારી ભૂલ થાય છે. કેમકે **સ ચ મીતં ન મુંચતિ** (તે બહીએ તેને મૂઠી દેતો નથી) અર્થાત્ મૃત્યુથી બીજા તેને પણ

મરવું તો પડેજ છે. પરંતુ એક રસ્તો છે; તે એ છે કે અજાતં નૈવ ગૃહ્ણાતિ (જે જન્મે નહિ તેને મૃત્યું ગ્રહણ કરી શકતું નથી) માટે હે પુત્ર ! કુરુયત્નં અજન્મનિ॥ (જન્મ ન લેવો પડે તેવો પ્રયત્ન કર.) અર્થાત્ એવું ધર્મસાધન કર કે જેથી ફરીને જન્મવુંજ પડે નહિ, અર્થાત્ આ ભવમાંજ મોક્ષ પ્રાપ્ત થઈ જાય. એવો પ્રયત્ન એજ છે કે, જ્ઞાનદર્શન ચરિત્રનું સમ્યક પ્રકારે આરાધન કરવું, તેથીજ પ્રાણી મોક્ષ મેળવી શકે છે. બાઠકને પળ સંજ્ઞા પૂરેપૂરી હોય છે. પોતાની માતાના વારંવાર બોલેલા આવાં વચનો ઉપર ડૂહાપો કરતાં તેના દરેક બાઠકને પોતાની બાલ્યાવસ્થામાં પારણા-માંજ જાતિસ્મરણજ્ઞાન થયું, વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો, અને ઉમર લાયક થયે દરેક ચારિત્ર લઈ લઈને સદ્ગતીના ભાજન થયા.

આ નાના સરસા દૃષ્ટાંત ઉપરથી આપણે બહુ ધડો લેવાનો છે. આવી માતાઓ પણ ક્યાં છે ! ક્યાંથી હોય ! એની કાંઈ જુદી ધાણો નથી. એ બધું સ્ત્રી કે-લ્લવણીનું પરિણામ છે. સ્ત્રીવર્ગને વિશેષ આવશ્યકતા ધાર્મિક કેલ્લવણીજ છે; એવી કેલ્લવણી લીધેલી માતાઓ પોતાના બાઠકને આવો ઉપદેશ આપી શકે.

વસ્તુતઃ બહુ થોડો મલ્લેલો હોવાથી હું વધારે કહેવા અશક્ત છું, પણ ટુંકામાં એટલું જણાવું છું કે, તમે તમારું મન્ય બિંદુ જાલવજો. આ કૉન્ફરન્સ તમને મોટા વ્યાપારી થવા, મોટા અમલદાર થવા કે મોટા ધનાઢ્ય થવા ઇચ્છતી નથી, પણ તમને મોટા ધાર્મિક થવા ઇચ્છે છે. બીજા તો બધા ધર્મરૂપ કલ્પવૃક્ષના ડાઝાં પાંદડાં છે, ધર્મી પુરુષને એ તો બધું સ્વયમેવ ઇચ્છાવિના પ્રાપ્ત થાય છે. માટે મારી છેવટની પ્રાર્થના છે કે, એકાંત અદ્વિતીય સારભૂત ધાર્મિક કેલ્લવણી જાણીને બાઈઓ ને માઈઓ તમે ધાર્મિક કેલ્લવણી લ્યો, અને તમારાં બાઠકોને ધર્મજ્ઞ કરો—ધાર્મિક કેલ્લવણી આપો, કે જેથી તમારું ઐહિક ને આમુષ્મિક બંને પ્રકારનું હિત થાય. તથાસ્તુ !

નિશાળી ૮.

મરુચના શા. અનોપચંદ મેઝાપચંદનું
ભાષણ.

માનવંતા પ્રમુખ સાહેબ, પ્રિય જૈનવંધુઓ અને વહેનો,

કેઢવણીના વિષય ઉપર મારી અગાડના વિદ્વાન વક્તાઓ પાસેથી આપણે ઘણું સાંભળ્યું છે એટલે સ્વભાવિક રીતે નવીન કહેવાનું ઘણુંજ થોડું છે. કેઢવણીની દરખાસ્તને અનુમોદન આપવાને મને ફક્ત દશ મીનીટ આપવામાં આવી છે તેથી પળ હું મારી જાતને માગ્યશાહી માનું છું અને તેટલા વસ્તમાં આપ મહાશયોને જે કંઈ હું કહું તે મહેરબાની કરી શાંતતાથી શ્રવણ કરશો.

મૃહસ્થો! વિચાર કરો કે, આજના માંગલિક અવસરે આ મહાન મંડપમાં આશ્વા હિંદુસ્તાનનો સમસ્ત જૈન સંઘ મેગો થયો છે, વિદ્વાન વક્તાઓના ભાષણો સાંભળી તેને અનુમોદન આપી જૈન કોમની અને જૈન ધર્મની ઉન્નતિ કરવાને આપણે તત્પર થઈ રહ્યા છીએ. જે કોન્ફરન્સે જૈન કોમને ઝઢકાટમાં આળી છે, જેના કાર્યો વિષે લાંબો વસ્ત થયાં ન્યુસપેપરદ્વારે વિવેચન ચાલુ છે એ વધાનું ઉપાદાન કારણ શું ?

એનું ઉપાદાન કારણ એને જન્મ આપનાર આપણી સનમુખ બીરાજેલા કોન્ફરન્સના એક જનરલ સેક્રેટરી જૈન કોમના હીરા, કોન્ફરન્સ પિતા કહીએ તોપણ ચાલે એવા એક વિદ્વાન નરરત્ન મિ. ઢઢા છે. એમની ડંચી કેઢવણીના પ્રતાપેજ આપણે આ મહાન કાર્ય આરંભવાને અને બીજા ધનવાન અને વિદ્વાનોની મદદથી ધીમે ધીમે દીનપ્ર તિદીન ફતેહમંદીથી પાર પાડવાને શક્તિવાન થયા છીએ. આ કેઢવણીથી થતા લામનો એક પ્રત્યક્ષ દાખલો છે.

મહાશયો! દૂરના દેશો તરફ અને આપણી માઢ્ચંધ કોમો તરફ નજર કરીશું તો આપણને માલમ પડશે કે, દેશોન્નતિ, ધર્મોન્નતિ, કોમની ઉન્નતિ અને પ્રત્યેક કુ ટુંબના સુખીપણાનો આધાર કેઢવણી ઉપરજ છે. બ્રિટીશ શહેનશાહત આપણા ઉપર જે સર્વોપરિસત્તા મોગવે છે તે તેમની કેઢવણીનાજ પ્રતાપે. અમેરિકા દેશ ધંધા હુન્નરની

સીલવળીથી ધનવંત થતો જાય છે. પચીશ વર્ષ ઉપરનું નાનકડું જાપાન કેલવળીનાજ બહે વધી જઈ મહાન રશીઅન રાજની સામે ટક્કર ફીલી રહ્યું છે. પારસી કોમ પણ કેલવળીને લીધેજ આજે આગલ વધેલી છે. દેશસેવા બજાવનાર માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજજી અને ફીરોજશા મહેતા જેવા નર રત્નો પેદા કર્યા છે. જે કુટુંબના માણસો કેલવાણાં હોય છે તેઓ પોતાનો સંસાર કેવો સુખમાં ગુજારે છે તેના જોડે તેટલા દાસલાઓ હરનીશ આપણી નજરે પડે છે.

માઈઓ ! કેલવળીનો જ્ઞાનીઓએ **તૃતીય લોચન** અર્થાત્ ત્રીજી આંખ કહેલી છે. આ બે બાહ્યચક્ષુવડે તો આપણે ફક્ત ચીજનું રૂપ જોઈ શકીએ છીએ પણ કેલવળીરૂપી અંતર ચક્ષુવડે તો તેનું સ્વરૂપ જાણી શકીએ છીએ.

કેલવળી બે પ્રકારની કહેવામાં આવી છે. વ્યવહારિક અને ધાર્મિક, વ્યવહારિક કેલવળી પ્રાપ્ત કરવાથી આ સંસારના સુખના સાધનો આપણે સહેલાઈથી મેલવી શકીએ છીએ. અર્થ કહેતાં પૈસો અને કામ કહેતાં મનની ઇચ્છાઓ એ બે પુરુષાર્થ કેટલાક દરજ્જે વ્યવહારિક કેલવળીથી પ્રાપ્ત કરી શકીએ છીએ.

ધર્મની કેલવળી ઉપર છેલ્લા ચાર પાંચ વર્ષ થયાં ધ્યાન અપાય છે. પણ હજું જોડે તેવું નહીં. સંસારિક સુખ વ્યવહારિક કેલવળીથી મળે છે, પણ આત્મિક સુખ તો ધર્મની પીછાળવગર મળવું બહુ કઠણ છે. ધર્મથીજ આપણા આત્માનું સ્વરૂપ પીછાળવાને આપણે શક્તિવાન થઈએ છીએ, અને નિતી અને ધર્મનો ઉત્તમ માર્ગ પકડી આ ભવભ્રમણમાંથી કેટલેક અંશે મુક્ત થઈએ છીએ. માટે બાલકોને વ્યવહારિક કેલવળીની સાથે ધર્મની કેલવળી આપવાની જાણ આવશ્યકતા છે. બંધુઓ ! ધર્મની કેલવળીનો સમાવેશ ફક્ત પોપટની માફક બે યા પાંચ પ્રતિક્રમણ જીવ-વિચાર, નવતત્વ આદિ સૂત્રો મોઢે બોલતાં શીખવામાં થતો નથી. જૈન તે કોણ, તીર્થંકર કોને કહીએ, આત્મા શું છે, કર્મ શું છે, શ્રાવક કોને કહીએ, આદી બા-બતોનું જ્ઞાન દરેક બાલકને આપવું અને તેથી પોતાના ધર્મનું સ્વરૂપ યથાશક્તિ સમ-જાય એ ધર્મ કેલવળીનો હેતુ હોવો જોડે. એવા કેટલાક દાસલાઓ જોવામાં આવે છે કે, પાંચ પ્રતિક્રમણ મોઢે આવડતાં હોય પણ પ્રતિક્રમણ શામાટે કરવું તેને જાણ પણ ન હોય. માટે હાલમાં અપાતી ધર્મ કેલવળીની પદ્ધતિમાં વિદ્વાનોની સંમતિથી ફેરફાર કરવાની આવશ્યકતા છે. ધર્મનું સંગીન જ્ઞાન આપવાને શિક્ષકોની જોડે છે તે જોડે પૂરી પાડવાને મુનીમહારાજ ધર્મવિજયજી અને વેળીચંદ્રભાઈ આદિ

શ્રાવકોએ મહા પ્રયાસથી બનારસમાં એક મોટી જૈન પાઠશાળા સ્થાપી છે. એ પાઠશાળામાં હાલમાં ચાલીસ જૈન વિદ્યાર્થીઓ ધર્મનો અભ્યાસ કરે છે, જ્યારે એ વિદ્યાર્થીઓ પોતાનો અભ્યાસ પૂર્ણ કરીને બહાર નિકળશે ત્યારે તેઓ ૪૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓને ધર્મનું સ્વરૂપ જ્ઞાન આપી શકશે. હાલના જમાનામાં જૈનોની મોટામાં મોટી પાઠશાળા આજ છે અને એને તન, મન અને ધનથી મદદ આપવી એ દરેક જૈન બંધુનું કર્તવ્ય છે. જે વિદ્યાર્થીઓને મેટ્રીક સુધી અભ્યાસ કર્યા પછી ઊંચી કેલવળી પ્રાપ્ત કરવાના સાધનો ન હોય, તેમને બનારસ પાઠશાળામાં રહીને ધર્મનો અભ્યાસ કરવાથી અનેક ફાયદાઓ છે એમ મારું માનવું છે.

ગૃહસ્થો physical education એટલે તનની કેલવળી વિશે મારી પહેલાંના વક્તાઓએ કંઈ કહ્યું નથી. તન મનની સાથે ઘણો ઘાડો સંબંધ ધરાવે છે. જો તન, તંદુરસ્ત હોય તોજ મન પોતાનું કાર્ય ઘણી સહેલાઈથી બજાવી શકે છે. માટે આપણે આપણા બચ્ચાઓની તંદુરસ્તી જલ્દાય તેને માટે દરેક રીતની સંભાળ રાખવી જોઈએ. શરૂઆતથી સ્વેદન અને ઊંચો નિયમ તેમને શીખવવો અને કસરત કરવાની અથવા સુલ્હી હવામાં ફરવા જવાની ટેવ પાડવી.

સ્ત્રીશિક્ષણની પણ ઘણીજ જરૂર છે. આપણાં કેટલાંક કાર્યોમાં સ્ત્રીઓ મદદગાર છે અને જો તેઓ કેલવાયલી હશે તોજ આપણે આપણાં ઘરેલાં કાર્યો ઘર વિલંબે પાર પાડી શકીશું. દેશનો ઉદ્ધાર કેલવાયેલી માતા ઉપરજ છે એક વિદ્વાન કહે છે કે:—

“ કહે નેપોલીઅન દેશને, કરવા આબાદાન;
સરસ રીત તો એજ છે, દો માતાને જ્ઞાન.”

સ્ત્રીશિક્ષણ એટલે તેમને બી. એ. અને એમ. એ બનાવવી એમ હું કહેવા માંગતો નથી. પણ તેના સરલતાથી વાંચતાં લખતાં આવડે, ધર્મનું જ્ઞાન કંઈક થાય, ગૃહકાર્ય સારી રીતે બજાવી શકે. એવું શિક્ષણ આપી એક લાયક સ્ત્રી બનાવવી એ મારો ઉદ્દેશ છે. તે ઉદ્દેશ પાર પાડવાને જ્યાં કન્યાશાળાઓ ન હોય ત્યાં તેઓને માટે કોઈ પણ પ્રકારની ગોઠવણ કરવી.

મને બોલવાને ૧૦ મિનીટ આપવામાં આવી હતી પણ પ્રમુખ સાહેબે બીજી ૬ મિનીટ વધુ આપી છે તેને માટે તેમનો આભાર માની આપ સાહેબો આગળ બે બોલ વધુ કહેવા चाहું છું.

માઈઓ ! આપણા મહાન કાર્યનો પાયો કેલવળી ઉપરજ રચવાનો છે. એના બીજને ધનરૂપી જલ્દથી સીંચી ઉછેરીશું તોજ એના વૃક્ષના અમૃત ફલ ચાખવાને આપણે ભાગ્યશાલી થઈશું. એક વૃક્ષથી બીજા હજારો વૃક્ષ ઉત્પન્ન થશે અને તેનાજ પ્રતાપે આપણે આપણો ઉદ્ધાર કરી શકીશું.

બંધુઓ ! અત્રે ચર્ચાવાના વિષયોમાં કેલવળી ઘણોજ અગત્યનો અને મહત્વતાવાળો વિષય છે. કેલવળી શિવાય આપણે આપણા જૈન મંદીરો તેમાં વિરાજતા તિર્થંકર ભગવાનો, જૈન ધર્મનાં પુસ્તકો અને તેમાં સમાયેલાં ભગવાનના અમૃતરૂપી વચનો, જીવદયા એ જૈન ધર્મનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે તેનું સ્વરૂપ, હાનીકારક રીવાજોથી થતા ગેરલાભો અને દેવ દ્રવ્ય ઉચાપત કરવાથી બંધાતા ચિકિત્ કર્મો આદિ બાબતોનું સ્વરૂપ સમજવાને અને તેની અવનતિ સુધારવાને આપણે કેમ શક્તિવાન થઈશું ? જ્યારે આપણા બાલકો કેલવળી મેલવવાને પૂરેપૂરા ભાગ્યવાન થશે ત્યારેજ આપોઆપ તેમનાં અંતઃકરણમાં જીર્ણોદ્ધાર અને પુસ્તકોદ્ધાર કરવાને તથા હાનિકારક રીવાજો દૂર કરવાને અંકૂરો ફુટશે, અને જૈન કોમની અને જૈન ધર્મની સ્વચ્છતા ઉન્નતિ તેઓ કરી બતાવશે.

કેલવળીની બાબતમાં પહેલું કાર્ય બોર્ડિંગ હાઉસીસ ઉઘાડવાનું એટલે વિદ્યાર્થીઓને રહેવાની, જમવાની અને અભ્યાસની ગોઠવણ કરી આપવાનું છે. હાલમાં સ્કુલો અને કૉલેજો જોડેજ તેટલી છે માટે સ્વાસ્થ્ય જૈન સ્કુલો અને કૉલેજો સ્થાપન કરવાની જરૂર જણાતી નથી. ધર્મની કેલવળીને માટે સ્વાસ્થ્ય બોર્ડિંગ સ્કુલોમાં ગોઠવણ રાખવી અને જ્યાં બોર્ડિંગ હાઉસીસ ઉઘાડવાનું ન બની શકે ત્યાં સ્કુલોમાં સ્થાનિક સરકાર મારફતે અથવા બીજા કોઈ પ્રકારે દરરોજ ઓછામાં ઓછો અડધો કલાક જૈન બાલકોને ધાર્મિક શિક્ષણ મળે એવી ગોઠવણ કરી આપવી. જ્યાં આપણ ન બની શકે ત્યાં જૈન શાળાઓ ઉઘાડવી. જો આપણું કેલવળી ફંડ ઘણુંજ મોટું હોય અને બોર્ડિંગ હાઉસીસના સ્વચ્છતા બાકી શિલીક રહે તો વિદ્યાર્થીઓને સ્કૉલરશીપો આપવી અને ત્યારબાદ જૈન સ્કુલો અને કૉલેજ સ્થાપવી.

મુંબઈ જેવા મોટા શહેરમાં જૈન વિદ્યાર્થીઓને બોર્ડિંગ હાઉસની સ્વાસ્થ્ય જરૂર છે એવું ચિંતવેલા શ્રી. મોહનલાલ હેમચંદે અતિશય શ્રમ લઈ એક વર્ષ થયા લાલબાગમાં બોર્ડિંગ હાઉસ સ્થાપ્યું છે. એનો ૨૧ વિદ્યાર્થીઓ લાભ લે છે, એને જોડેજ તેટલી

નાળાંની મદદ નથી માટે આપ સર્વે સાહેબોને યથાશક્તિ મદદ આપવાને વિનંતી કરું છું.

ગૃહસ્થો ! જ્યારે આટલા આટલા કારણોથી જૈનોમાં કેલવણીનો ફેલાવો કરવાને સૌથી પહેલી અને અગત્યની આવશ્યકતા જણાય છે ત્યારે આપણે શા માટે વિલંબ કરવો જોઈએ ? ન્યાતવરા કરવામાં અને મોટા મોટા વરઘોડા કાઢવામાં આપણે હજારો રૂપીઆ સ્વર્ચીએ છીએ પણ તેથી આપણા જૈન ભાઈઓનું લેશ માત્ર પણ શ્રેય આપણે કરી શકતા નથી. સંઘો જમાડવા કરતાં સ્વમિભક્તિ જો આપણે ચાહતા હોઈએ તો વિદ્યાદાન જેવું બીજું કોઈ દાન નથી. વિદ્યા જેવો અમુલ્ય અને અખૂટ દોલતનો વારસો જૈન બાલકોને આપવાને આપણી પાસે બીજો કોઈ નથી. માટે ભાઈઓ ! જૈનોમાં કેલવણીનો જોઈએ તેટલો ફેલાવો કરવાને તન, મન અને ધનથી બને તેટલી મદદ આપી જ્ઞાનનાં દ્વાર આપણા જૈન બાલકો અને બાલકીઓને માટે ખુલાં કરવાં જોઈએ.

મને એક વધુ દરસ્તાસ્ત મુકવાને સોંપવામાં આવ્યું છે તે એ છે જે, આપણે સર્વે ભાઈઓએ એકદીલીથી શ્રીચનારસ પાઠશાળાના સ્થાપકને ધન્યવાદ આપવો.

આટલું કહી કેલવણીની દરસ્તાસ્તને પૂરેપૂરું અનુમોદન આપી, આપ સાહેબોએ સાંભળવાને જે તસદી લીધી છે તેને માટે ક્ષમા ચાહી રજા લઉં છું.

નિશાળી ૯.

કૉન્ફરન્સના જનરલ સેક્રેટરી શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈનું
ભાષણ.

મે. પ્રમુખસાહેબ, ગૃહસ્થો અને વહેનો !

મને જે વિષય સોંપવામાં આવ્યો છે તે અતિ જરૂરનો છે અને તે જો આપણે સારી રીતે પાર ઉતારી શકીએ તો જૈન સમુદાયને આશિર્વાદ રૂપ થઈ પડે તેવો છે. તે એ છે કે, જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સનું બંધારણ શી રીતે મજબૂત કરવું ?

હાલમાં આપણે ચાર સેક્રેટરીઓ નીમી કામ ચલાવીએ છીએ તેમાં ઘણાજ સુધારા વધારા કરવાની જરૂર છે. પળ જ્યાં સુધી આ સ્વાતંત્ર્ય ચાલ્યાવસ્થામાં છે ત્યાં સુધી તેમ ચલાવવા શિવાય બીજો ઉપાય નથી; પળ તેમાં ગઈ સાલમાં અમને નડેલી મુશ્કેલી અમે સુધારવા માગીએ છીએ. અમે ચારે જૂદે જૂદે સ્થળે તેમાં બે સેક્રેટરીઓ ઘણે દૂર હોવાથી અમારાથી અમને સોંપેલાં સ્વાતંત્ર્ય જોડે તેવો ફર્ક આપી શકાયો નહોતો. તેથી હવે અમે એવા વિચાર ઉપર આવ્યા છીએ કે, જે કામ કરવાનાં છે તે બધાં જે તે વિભાગના સેક્રેટરીએ પોતાના વિભાગમાં કરવાની તજવીજ કરવી. તે માટે આ સેક્રેટરીઓ પ્રોવિન્સીયલ સેક્રેટરીઓ નીમી તેમજ તે ગૃહસ્થો બનતી કોશીસે કમીટીઓ સ્થાપી કૉન્ફરન્સના હેતુ પાર પાડવાની તજવીજ કરશે એવી ધારણા રાખી છે. કામ નવું અને ઘણું છે તેથી એકદમ બધું થઈ શકશે નહિ. પળ દરેક જૈન ભાઈ પોતાથી બનતું કરે તો મુશ્કેલ નથીજ. આ કૉન્ફરન્સને મારું છે એમ માની દરેક જળ વર્તે અને સુકૃત મંડારની યોજના અમલમાં આવે તો બધું બનવા યોગ્ય છે.

બીજી બાબત કૉન્ફરન્સ તરફથી એક માસિક બહાર પાડવાને લગતી છે. તેનું કદ બે ફોર્મનું થશે. તેની અંદર કૉન્ફરન્સના હેતુઓ અને લગતી હકીકતો આવશે; આથી ઉમેદ છે કે, આપણા જૈન ભાઈઓને કંઈક વસ્તોવસ્તવ અવલોકન કરવાનું મળશે. તેની ફી વરસ એકનો ટપાલ સાથે રૂ. ૧ રાખવામાં આવશે. અને મને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે, તે બહાર પાડવાનું તંત્રી તરીકે કામ કરવાનું આપણા મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢાણ કબૂલ કર્યું છે. (તાલીઓ.)

હવે આપણે દર વર્ષે આ રીતે એકઠા થવું કે નહીં એ સવાલ થાય છે. એ સંબંધમાં કહેવાનું ઘણું જ છે. બીજા અને ત્રીજા વર્ષે તો આપણે આવો આડંબર કરી કૉન્ફરન્સ ભેગુ કર્યું. પણ દર વર્ષે આમ બનવું નથી. એમાં ઘણો સ્વર્ચ અને તે કરતાં બહુ જ વિકટ મહેતન રહી છે. જો આ મુજબ દર વર્ષે કર્યા ગયા તો લાંબો વખત નભાવી શકવાના નથી. આપણામાં સાધારણ રીવાજ છે કે, જે પરોળા બે ચાર દિવસે જવાના હોય તેમને મીઠાં મીઠાં ભોજન પીરસવાં. પણ જે ઘરનાં માણસ હોય અને જાથુ રહેનારા હોય તે તો સાદું જમણજ લે છે. કૉન્ફરન્સને પણ આપણે ઘરના માણસ જેવું બનાવવાની જરૂર છે. નહિતો જાથુ નભશે નહિ. આપણા ગામોમાં ધાંલ અથવા જથો કે ચોખલું ભેગું થાય છે તેમાં આવો મોટો સ્વર્ચ અને અસાધારણ મહેનત લાગતાં નથી છતાં તેઓ પોતાનું કામ મક્કમપણે લેઈ શકે છે. આપણે તેમની રીત શીખવાની જરૂર છે. અને કૉન્ફરન્સના સ્થાયીપણને વધુ મદદ મળે તે સારું હવેથી કૉન્ફરન્સ ભરતી વખતે દરેક ડેલીગેટ પાસેથી બે રૂપિયા ફી લેવાનું નક્કી કરવું દુરસ્ત ધારું છું. આપણે ઠરાવ કર્યા વગર કોઈ ગામવાળા તે લેવાની શરૂઆત કરશે નહિ; માટે તેવો ઠરાવ જરૂર પ્રસાર કરવો જોઈએ. બે રૂપિયા કદાચ કોઈ વધારે પડતા ગણે પણ જે કાર્ય કરવા આપણે ઉત્સુક છીએ તેના પ્રમાણમાં તે કંઈ જ નથી. એ રીતે પૈસાની મદદ મળશે પણ જો સંપ નહિ હોય તો આપણે કૉન્ફરન્સને નભાવી શકવાના નથી. કારણ પૈસાની મદદ કરતાં પણ વધુ જરૂર સંપની છે. તે સ્વાતર આપણે દરેકે ફીળી ફીળી બાબતોના મતભેદ દૂર કરી એક જ મુદ્દા ઉપર આવવું જોઈએ. જેમકે આપણા પરમપવિત્ર તીર્થો વિગેરેનું સંરક્ષણ કેમ થાય અને આપણા સમુદાયની સ્થિતિ શી રીતે સુધારાય તેનો વિચાર જ મનમાં લાવી બનતું કરવું. જો આપણે એમ લાગે કે, આપણો અમુક માઈ અમુક ચૂક કરે છે તો તેને તે બતાવવી એ આપણી ફરજ છે. તેમ કરવાથી તે સુધારે તો ઘણું સારું અને ન સુધારે તો દરગુજર કરવી; પણ તે બાબત વિરોધ કરી તેનાથી જુદા પડવું તે આપણને યોગ્ય નથી. આવા બહોળા વિચાર શિવાય આપણે કંઈ કરી શકવાના નથી. એકવાર એવી રીતે આપણું મન દૃઢ થયું તો પછી કદી પણ આપણે સમુદાયના વિચાર વિરુદ્ધ વર્તવાને હિંમત કરીશું નહિ. આવા બંધારણો ઉપર જ હાલના સુધરેલા દેશોમાં રાજ્ય વહિવટ ચાલે છે. ઇંગ્લંડમાં મોટી મોટી કલબો છે, જેમાંની કેટલીકમાં આપણા નામદાર શહેનશાહ પોતે પણ મેંબર છે. ત્યાં દેશનું કલ્યાણ કેમ કરવું તે વિષે વિચાર ચાલે છે, આવા સમુદાયીક કામમાં અડચણો ઘણી આવવાની પણ જો દરેક જણ એક કુટુંબના

મેંબર મુજબ વર્તે તો કોઈપણ વચ્ચે ગેરસમજ નહિ થાય. દાખલા તરિકે ગરીબ કુટુંબમાં અમુક મતભેદ પડતાં માણસો રીસાઈને જતાં રહેતાં નથી ને વચ્ચે રીસાય છે તો તેને મુરઝીઓ સમજાવી છે. તેજ તોરપર આપણે ન્યાતમાં, સંઘમાં અને કૉન્ફરન્સમાં કામ લેઈશું તો કદી પળે પળે ચર્ચા થશે નહીં અને સદા નમ્યા કરશે.

કેટલાક પૂછે છે કે, કૉન્ફરન્સથી ફાયદો શો ? તેમને મારો એક જ જવાબ છે. કૉન્ફરન્સનો ઉદ્દેશ આપણો સમુદાય પોતાની સ્થિતિ સુધારે એ શિવાય બીજો કંઈ નથી. કેમકે તે સુધાર્યા વિના આપણું એકે કાર્ય થવાનું નથી. તે સુધારવા માટે સંપ અથવા એક્યતા થવી જોઈએ. અને તે થઈ તો પછી અમુક વ્યક્તિ કે અમુક વર્ગ આપણા સમુદાયનું હિતચિંતવ્યા શિવાય મનસ્વીપણે વર્તે છે એવો પ્રસંગ જ ક્વચિત્ આવશે. કૉન્ફરન્સથી તેવો સંપ થતો જાય છે એમ મને દેખાય છે.

કેટલાક તરફથી સૂચવવામાં આવે છે કે, જે ડેલીગેટો આવે છે તે અત્રેથી જઈને પોતાના ગામમાં અમલ કરી શકતા નથી. માટે ડેલીગેટો આવે તે પાવર લેઈને આવે એમ ઠરાવવું. આ કહેવું તદ્દન ભૂલ ભરેલું છે. આપેલા સ્ત્રીથી માનજો કે, જે બે હજાર ડેલીગેટો ભેગા થઈ હકીકત સાંભળી જાય છે તેની અસર કમતીમાં કમતી પાંચ છ હજાર માણસો ઉપર થયા વગર રહેતી નથી. એ અસર કંઈ નાની સૂની નથી.

કોઈ કહે છે કે, ડેલીગેટોની સંખ્યા વધી જાય છે માટે તેનું પ્રમાણ થવું જોઈએ. હું તે મતથી વિરુદ્ધ છું. હું ઇચ્છું છું કે, હું એવું કૉન્ફરન્સ જોવા ભાગ્યશાળી થાઉં કે જેમાં કમીમાં કમી દશ હજાર જૈનભાઈઓ ભેગા થયા હોય. પણ તે સાથે આવું સ્વર્ચ કમી થાય તે હું અંતઃકરણથી ઇચ્છું છું કે જેથી તે કૉન્ફરન્સ આપણને બોજા-રૂપ થઈ ન પડે.

કેટલાક સારા ગૃહસ્થો એવો અભિપ્રાય ધરાવે છે કે, ગમે તેટલી માથાફાટ કરો છો પણ થાય છે શું ? માટે અમે તો એ પસંદજ કરતા નથી. તેવા મહેરબાનોને મારો જવાબ એ છે કે, તેટલા માટે પ્રયત્ન બંધ કરવો તે આપણને યોગ્ય નથી. તમારા ઘરનો માણસ તમારા વિચારથી ફેર વર્તે છે તો તેમને શું તમે છોડી દો છો ? ના. ત્યારે આપણા બીજાભાઈઓ પ્રત્યે પણ તેમજ વર્તો, અગર બીજા કેટલાક ગૃહસ્થો ભાવી માની બેસે છે તેમ બેસો. પણ તમારી પાસેથી જીવિતમાં તેમ કરવું તમે વ્યાજબી

ધારતા નથી ત્યારે શું આમાં તેમ કરવું વ્યાજબી છે ? આ કૉન્ફરન્સથી જે ઘણા ફાયદા થાય છે તેમાંનો એક એ છે કે, આપણા માઈઓ ક્યાં ક્યાં છે અને તે કેવા છે તે જાણવા આપણને તક મળે છે. તેમ કેટલાક સોટા વિચારો પણ દૂર થાય છે. મારા મિત્ર **મિ. ઢઢા** પ્રથમ આવ્યા ત્યારે ગૂજરાતી સાથે જમતાં વિચારમાં પડતા હતા. તે આજેજ ગૂજરાતી ભેગા જમ્યા છે. આપણા જૈનમાઈઓમાં પરસ્પર ઘાડી પ્રીતિ થાય તેવો પણ આ કૉન્ફરન્સનો હેતુ છે અને તે ફલીભૂત થતો જાય છે, એ ખુશી થવા યોગ્ય છે.

હવે આપણા વિદ્યાર્થીઓ ઘણો સ્વર્ચ અને મહેનત કરી અભ્યાસ કરી ડી-ગ્રીઓ મેળવે છે અને પછી નોકરીનાં ફાંફાં મારે છે; છતાં પત્તો લાગતો નથી. તેમને શી રીતે ઉદ્યમે લગાડવા, આ પણ એક મુદ્દાનો સવાલ છે. તેનો નિર્ણય કરવામાં જમાનાના બહોળા અનુભવ અને સૂક્ષ્મ વિચારની જરૂર છે. મારા અંગત અભિપ્રાય પ્રમાણે બીજી કોમોની હારમાં આપણો દરજ્જો ટકાવી રાખવા માટે વેપાર જેમ બને તેમ આપણે હાથ કરવાની જરૂર છે અને તેમાં વધારો કરવા અર્થે તેમજ વિદ્યા હુન્નર કઠ્ઠા શીખવા માટે તેવા વિદ્યાર્થીઓને પરદેશ મોકલવાની યાસ જરૂર છે. આ વિષય ઉપર હજુ એક મત થયો નથી તેથી હું વધારે બોલવા ઇચ્છતો નથી; પણ હું ધારું છું કે, તમે કબૂલ કરશો કે આ ગ્રીજી કૉન્ફરન્સના એક સ્તંભ અને રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી **ડૉક્ટર વાઝાભાઈ મગનલાલ** પોતાનો એક પુત્ર જે ગ્રેજ્યુએટ છે, તેને વેપાર માટે ચીન મોકલ્યો છે; તથા બીજા પુત્રને પારીસ મોકલવા વિચાર રાખે છે, તે માટે તેમને મુન્શરકવાદી ઘટે છે (તાઢીઓ). તેઓ પોતાના પુત્રને અધર્મી થવા ઇચ્છે તેવું માનવું પણ અશક્ય છે.

છેવટે હું મારું ભાષણ બંધ કરતાં ઇચ્છું છું કે, થોડા વચ્ચતમાં આ આપણી કૉન્ફરન્સમાં પધારેલા માઈઓ એવા ઉત્સાહથી કામ લેશે કે, આપણે કૉન્ફરન્સને એક સંગીન યાતું બનાવીને આસ્વી જૈન કોમના અમ્યુદય માટે પ્રયાસ કરી શકીયે. (તાઢીઓ).

નિશાળી ૧૦.

અમદાવાદના ડૉક્ટર જમનાદાસ પ્રેમચંદનું
ભાષણ.

॥ નમઃ શ્રી પરમાત્મને ॥

પ્રાકારૈ સ્ત્રિભિરુત્તમા સુરગણૈ સસંસેવિતા સુંદરા
સર્વાઙ્ગૈર્મણિકિઙ્કિણી રણરણ જ્ઞહ્નહ્નારરાવૈર્વરા ॥
યસ્યા નન્યતમા સુભૂમિરશ્રવદ વ્યાખ્યાનકાલૈધ્રુવં
સ શ્રીદેવજિને શ્વરોઽશ્રિમતદૌ ભૂયાત્સદા પ્રાણિનામ્ ॥ ૧ ॥

જે જૈન પ્રભુની સભા (સુભૂમિ) નિશ્ચય કરીને વ્યાખ્યાન સમયમાં ત્રણ કોટને લીધે ઉત્તમ, દેવ સમુદાયથી સંસેવિત, સર્વાંગોથી મનોહર, મણિમય ધ્રુવરુઓના રણરણત જ્ઞણકારથી કરીને શ્રેષ્ઠ, અને અનુપમ હોતી હુઈ !—શ્રી જિનેશ્વર દેવ, પ્રાણિઓનાં સદા વાંચ્છિત ફળને દેવાવાળા હો ॥ ૧ ॥

મહેરવાન પ્રમુખ સાહેબ, પ્રતિનિધીઓ, માનવંતા ધનાઢ્ય પરોપકારી સ્વજાતિ અને ધર્માભિમાની ભાઈઓ તથા બહેનો !

ત્રીજી શ્વેતાંબર જૈન કૉન્ફરન્સના યોગ્ય બંધારણ અને સ્વરી ફતેહના ઠરાવને અનુમોદન આપતાં મને અતી સુશાલી થાય છે. આજે આપણે ત્રીજી કૉન્ફરન્સની બેઠકોમાં પોતપોતાનો અમુક ભાગ ભજવવા પોતપોતાના ગામ, નગર, શહેર અને તાલુકા ડિસ્ટ્રીક્ટ અને ઇલાકામાંથી આપણા સાધર્મીભાઈઓ તથા બહેનોનું મળું કરવા માટે પ્રતિનિધીઓ તરીકે ચુંટાઈ આવ્યા છીએ. અર્થાત્ કહેવાનું કે, ત્રીજી કૉન્ફરન્સ વચ્ચે સાક્ષેત્રના મલા અને ઉદ્ધાર માટે જે જે આપણા વક્તાઓએ ઉદ્ધારકો તરીકે ઠરાવો પ્રસાર કર્યા હતા, તે નક્કી કરેલા કામોમાંથી કેટલાં કામ થયાં ? કેટલાં થવાનાં અને થયાં તેમને કેવી રીતે ઉછેરી મોટાં કરવાં, તેમાં સુધારો વધારો કરવા માટે શા શા ઉપાયો યોજવા, તેના વિષે સ્વરા અંતઃકરણથી ઠરાવો કરી તેમને

હમેશાં ચાલતી રહેતી પાણીરૂપી પૈસાની શેરથી સિંચવાં તત્પર થઈ આપણે અહીંઆ બનીઠણી, ફેર, વેરભાવ, ઢોંગ, દૂર મૂકી શોભા તેમજ ફજેતી જોવાના ઇરાદાથી મહીં પળે પળે ખરા દીલથી તન, મન, અને બનતાં ધનથી મદદ કરી સાત ક્ષેત્રનો ઉદ્ધાર કરવાં ઓઢ્યા છીએ, એમ આપણે માનવું જોઈએ. આ હેતુ પાર પાડવાને આ ઠરાવના ચાર વિભાગ કરું છું.

(૧) સંપ, (૨) અક્કલ, (૩) ધન, (૪) વ્યવસ્થા.

આપણા ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે જેમ તીર્થકરોની પરિષદમાં અનેક જીવો પોતાનાં સ્વાભાવિક ફેર, વેર દૂર કરી એકદિલ થઈ વ્યાસ્યાન શ્રવણ કરી કર્મ મુક્ત થવા આવતા હતા, અને પોતપોતાના આશય સુધારવા પ્રમાણે કર્મ મુક્ત થતા હતા તેમ આ કોન્ફરન્સની બેઠકોમાં પ્રમુખ સાહેબથી માંડીને તે ગરીબમાં ગરીબ જૈન માઈએ આજના ઠરાવો કબૂલ રાખી મનમાં એમ ખરા અંતઃકરણથી વિચારી વર્તવું જોઈએ કે, આ ઠરાવો માત્ર અહીંઆ સાંમઠી અહીંઆજ કાગળપર છોડી ન જતાં તેમને બનતી રીતે તન મન અને ધનથી પાર પાડવાના છે. દાસલા તરીકે, સુતરના એક તારથી હાથી જેવા મોટા પ્રાણીને આપણે બાંધી શકતા નથી પણ એવાજ અનેક તાર એકઠા કરી તેનું મોટું દોરડું કરીએ તો તેનાથી હાથી જેવા મોટા પ્રાણીને બાંધવો કાંઈ મુશ્કેલ નથી. તેનીજ માફક આપણે સર્વે જૈન માઈઓ ભિન્ન ભાવ છોડી દઈ એક સંપ થઈએ તો આપણી આ કોન્ફરન્સને ફતેહ મળવામાં કાંઈ પણ શક રહેતો નથી. આ ઠરાવો પાસ કરવા સહેલા છે પરંતુ પાર પાડવા માટે એકતો અક્કલ અને બીજો પૈસો જરૂરનો છે. અક્કલતો મળે પણ પૈસો ક્યાંય નથી માટે તેનું દરરોજ ધ્યાન કરવાનું છે તે એવી રીતે કે, આપણી કોમના ધનાઢ્યો આગેવાનો અને અગ્રેસરો, નાથકો, અને વીરરત્નો જે જે મોટી રકમો આપે છે અને આપણે તે તમારા ઠરાવેલા કામો માટે પુરતી નથી એમ તમો મારી માફક માનવા ચુકશો નહિ, કારણ કે જ્યારે આપ, આ સભામાં બિરાજમાન થયેલા ગૃહસ્થો ચર્મચક્ષુથી નિહાળશો તો એમ માલમ નહિ પડશે કે, એકો એક પણ ધનાઢ્ય એકી વચ્ચે એક લાખ રૂપિયાથી વધારે ખરા મનથી કોમની દાક્ષ જાણી કોમના ઉદ્ધાર માટે આપી દે તેવો વીરરત્ન ન હોય, અગર તેવો હોય એમ માનીએ અને કદાચ ઉદારતાથી આપી દે તો તે કેટલા વચ્ચે સુધી તમારા મહત્વ ઠરાવો માટે પુરતા છે તે તમો વિચાર કરી લ્યો. તે રૂપિયા માત્ર એક સ્વાભાવિકી આના પાણી જેવા છે, તમારે તેથી લોભાઈ ન જવું, તેમ એમ પણ ન માનવું કે હવે તમારું

નસીબ ઊઘડી ગયું. તેઓ જેવી રાજીખુશીથી મોહ દૂર કરી, પોતાના સાત પ્રિય ક્ષેત્ર માટે જે જે રકમો આપે, તે ઉપકાર અને માન સાથે તમોએ કબુલ કરવી. પણ તેઓએ આપણી માફક એમજ માનવું જોઈએ કે, ધારેલા મહત્વના ઠરાવો માટે ટાંકાના પાણી રૂપી આવી રકમો પુરતી નથી. માટે આપણે આપણી યથાશક્તિએ સ્વરા તન, મન, અને ધનથી મદદ કરવાના ઇરાદાથી એક સૂચનારૂપી નહિ પરંતુ એક ઠરાવ રૂપી ઠરાવ તવંગર, મધ્યમ, તેમજ કનિષ્ઠ વર્ગમાં ગણાતા સર્વ જૈન ભાઈઓએ પાસ કરવો કે, દરેક જૈન ભાઈએ પોતપોતાનો હિસ્સો જરૂર કૉન્ફરન્સની હમેશની ફતેહ માટે અને સ્વરા પાયાપર લાવી સારા અને મધ્ય મકાનરૂપી કૉન્ફરન્સના ઠરાવો અમલમાં મૂકવા માટે આપવો જોઈએ, જેથી કાંકરે કાંકરે પાઠ બંધાય, અને ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય તે કહેવાતી કહેવત સ્વીકૃત થાય. આ નમ્ર સૂચના આપ પ્રત્યે કહી બતાવી છે તે હવે પછીની કૉન્ફરન્સમાં ઠરાવરૂપી લાવવા ચુકશો નહિ એવી મારી ઉમેદ છે.

સદ્ગૃહસ્થો સને ૧૯૦૧ ની સરકારી ગણતરી પ્રમાણે શ્વેતામ્બર જૈનો આશરે આઠ લાખ છે, ને તેમાંથી દરેક ચૂલાદીઠ દરેક વર્ષે એક રૂપીઓ આપવાથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ લાખ રૂપીઆ એકઠા થશે, અને આ રીતે હમેશા ચાલતી રાખશો તો આશરે ૩૦ વર્ષમાં તમારા ધારેલા કાર્યો જરૂર ફતેહમંદ થશે, એમ હું માનું છું. ને આપ પણ તેને મળતા આવશો જેથી તમારે ધનાઢ્ય ગૃહસ્થોને વારેઘડીએ તસદી ન આપતાં તેમજ ન શરમાવતાં તમો તમારી હીંમતથીજ તમારું કામ પાર પાડશો. તે કામ જો તમો સ્વરા દીલથી ઉપાડી લેશો, તોજ તમારી સ્વીકૃત ફતેહ થઈ સમજજો. માટે આ કામ ફતેહમંદ કરવું હોય તો કમ્મર કસી એકે અવાજે એવો ઠરાવ કરો કે, આપણે દરેક ચૂલાદીઠ જૈનકોમમાંથી ગામોગામના અને નગરોનગરના અને શહેરોશહેરના નગર શેઠ અગર આગેવાનોએ એક રૂપીઆ પ્રમાણે ઉઘરાણું કરી એક બે બેકોમાં કૉન્ફરન્સની ફતેહના ફંડ માટે મોકલવા અને તેની વ્યવસ્થા માટે તમારે જોઈએ તો હાલની ચાલતી કર્મીટીને સોંપો, અગર તો એક નવી કર્મીટી નીમી તેની યોજના ઘડી કાઢવી.

જો તમો એક રૂપીઓ દરેક વર્ષે આપો તો દરરોજની લગભગ અરબી પાંચ જેટલું પુન્ય કરી તમારા ઘણા સીજાતા ભાઈઓને તમો મદદ કરી પુન્ય બાંધો છો. આ પ્રમાણે નહિ વર્તો તો તમારે સ્વામીથી જાણવું કે, પાણીના પરપોટાની માફક આ

કોન્ફરન્સ સુદ્ જશે. અત્યારથીજ આવતી કોન્ફરન્સ ક્યાં લઈ જવી, કોણ લઈ જશે અને તે કેવી રીતે ઉભી કરવી એના વિચારમાં લોકો પડ્યા છે. એ કાંઈ થોડી શોકજનક વાત નથી; પણ મારે અતિ ખુશી સાથે જણાવવું પડે છે કે, આપણી કોન્ફરન્સના માનવંતા ચીફ સેક્રેટરી શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું છે કે, આ કોન્ફરન્સને કોઈ પણ રીતે મરી ગયેલી જોવા ઇચ્છતો નથી તેવા શબ્દો સાંભળીને મારી માફક સર્વે જૈનભાઈઓ તથા બહેનોને અતિ હર્ષ થયો હશે. વઢી કેટલાકનું માનવું એમ છે કે, કોન્ફરન્સથી કોંગ્રેસની માફક શા શા ફાયદા થયા છે, એવા એવા રોદ્ધાં રડવા લાગ્યા છે પણ તેમ માનવું અને કહેવું મુલ ભરેલું અવિચારી, અને હ્રસ્વદૃષ્ટિ વાળી વાત છે, કેમકે કોન્ફરન્સે કેટલું શુભ કામ કર્યું છે તે બીજી કોન્ફરન્સના વાર્ષિક રીપોર્ટપરથી રોશન થશે.

મહેરબાન સાહેબો ! કોંગ્રેસ તો દાનીસરકાર પાસેથી પોતાના દુઃખ દૂર કરવાની વ્યાજબી દાદ માગે છે તે આપવી ન આપવી સરકારના હાથમાં છે; પરંતુ કોન્ફરન્સ તો પોતપોતાનો હિસ્સો આપી પોતાના જાતિ ભાઈઓનો ઉદ્ધાર કરવા ઇચ્છે છે.

ગૃહસ્થો ! હવે આપણે અક્કલનો વિભાગ તપાસીએ તો આપણી આંખી શ્વેતામ્બર જૈન કોમ જે સને ૧૯૦૧ ની સાલની સરકારી વસ્તીપત્રકની ગણત્રી મુજબ આશરે આઠ લાખ થાય છે. તેમાંના મુંબાઈ ઇલાકામાં ઊંચ કેઢવળી પામેલા ગૃહસ્થો કેટલા છે તે તપાસતાં મને નીચે પ્રમાણે આંગઢીના વેઢાપર ગળી શકાય તેવી, નહિજેવીજ શંખ્યા માલમ પડે છે તે નીચે પ્રમાણે.

બી. એ. આશરે	૩૭
એમ. એ.	૨
બી. એ. એલ્. એલ્. બી.	૧૬
બી. એ. એસ્. સી.	૧
એલ. સી. ઈ.	૧
ડૉક્ટરો.	૭
બેરિસ્ટરો.	૨
સૉલિસિટરો.	૧

ફેડરેટ્ડ ફ્લિડરો.

એજન્સિ ફ્લિડરો.

મુનસફો.

વેટરિનરી સર્જન (પ્રાણીઓના ડૉક્ટર)

૬

૪

૨

૧

કુલ ૮૦

આ ઉપરની જુજ શંખ્યા રજુ કરતાં મને દીલગિરી સાથ કહેવું પડે છે કે, જૈન કૌમમાં ડુંચી કેલવળી પામેલા ગૃહસ્થો ઘળાજ થોડા છે.

માટે ઓ મારા સ્વદેશાભિમાની અને સ્વજાતિાભિમાની સાધર્મિભાઈઓ અને બહેનો અને બિરાજમાન થયેલા પ્રતિનિધિઓ ! મારી અલ્પ અને નમ્ર પ્રાર્થના છે કે અસલી જૈનોની જાહોજલાલીવાલો વચ્ચે આવે એવી ઉચ્ચતિ માટે સ્વરા દીલથી ડઠો, જાગો, કમ્મર કસો અને મદદ માટે અક્કલ, અને પૈસારૂપી હથિયારો હાથ કરી કૉન્ફરન્સના અંગે તમારા દુઃખી બાલકો, બાલ્લાઓ, ભાઈઓ, બહેનોને સુઃખી કરવા તૈમજ ટુંકામાં સાત ક્ષેત્રના ઠરાવો અમલમાં લાવવા માટે ંકદમ નહિ, પણ ધિર-જથી ધીમે ધીમે અને પક્કે પગલે પ્રયત્ન કરો, અને અસલ વારાના સૂર્યો તરીકે નામ મેલ્લવી સારા કર્મ બાંધી શિવ મંદીરમાં પ્રવેશ કરો—તથાસ્તુ.

નિશાળી ૧૧.

જામનગરના જગજીવન મુઠ્ઠા બનીયાનું ભાષણ.

આવા કૉન્ફરન્સ જેવા મહાન મંડળની આપણા જૈનો માટે અગત્યતા છે તેની કોઈ પણ ના પાડી શકશે નહીં. આપણો ધર્મ, આપણું કર્તવ્ય અને આપણી કોમ ઉચ્ચ સ્થિતિએ પહોંચે તેના વાસ્તે પ્રયત્ન કરવા આપણામાં પરમાર્થી પુરુષો ઘણા છે. તોપણ પરમાર્થની અગત્યતા સમજાવનાર અને પરમાર્થ કહી દિશામાં કેવી રીતે કરવો જોઈએ તે નક્કી કરી આપનાર તથા આપણા સકલ સંઘ સમુદાયની હાજતો જાહેર કરનાર આવા કૉન્ફરન્સની આપણા વાસ્તે ધન્ય છે. ધન્ય છે એવા મરરત્નોને કે, જેની તન, મન અને ધનની મદદથી જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સ જન્મ પામ્યું, અને વહી ધન્ય છે તે પુરુષોને કે, જેઓ પોતાના ગામમાં આવું મહામંડળ ભરવાને સ્વંત અને ઉમંગથી પૈસા અને મહેનતનો લોભ ન કરતાં દીલોજાનથી કામ કર્યા કરે છે.

જે चीज આપણા વાસ્તે જરૂર અને અગત્યની હોય છે તે चीज વધારે વસ્તુ કેમ ટકી રહે તેની આપણે ઘણી સંભાળ રાખીએ છીએ અને તેને સાચવવાના ઉપાય લઈ રાખીએ છીએ. જૈન બંધુઓની ઉન્નતિ માટે કૉન્ફરન્સની જરૂર અને અગત્ય છે માટે તે વધારે વસ્તુ કેમ ટકે, તેના કામને ફતેહ કેમ મળે, તેના વાસ્તે બનતો દરેક પ્રયાસ કરવાની અને હરેક રીતે તેને મદદ કરવાની કોઈ પણ તક ન જવા દેવાની દરેક જૈનબંધુની ફરજ છે.

માટે હવે કૉન્ફરન્સનું બંધારણ કેમ સંગીન થાય તથા તેનો કારોબાર શ્રી રીતે વ્યવસ્થિત થાય તેનો વિચાર કરવાની અગત્ય છે.

કૉન્ફરન્સના ચાલુ કામને માટે એક વર્કિંગ ઑફીસ મુંબઈમાં હાલ છે તેમાં સુધારો વધારો કરી તે કાયમ રાખવી જોઈએ. તેના વાસ્તે ઑનરરી સેક્રેટરીઓ ઉપરાંત એક પગારદાર પ્રમાણિક અને હંડીયાર આસિસ્ટંટ સેક્રેટરી અને તેના હાથ નીચે

જરૂર પ્રમાણે ક્લાર્કો રાખવા જોઈએ. તે સેક્રેટરીએ કૉન્ફરન્સના દરેક મેલાવડામાં કૉન્ફરન્સે ગયા વર્ષમાં જે કામકાજ કરેલ હોય તેનો રીપોર્ટ વાંચી સંમતિ લેવો જોઈએ. જનરલ સેક્રેટરીઓના કામ ઉપર ચેક રાખવાને જરૂર જણાય તો એક બોર્ડ ઓફ કન્ટ્રોલ નીમવું જોઈએ કે જે કૉન્ફરન્સને લગતા સર્વ કામકાજ ઉપર દેખરેખ રાખે.

દરેક જગોએ આપણી ઉન્નતિ સંબંધી હિલચાલ કાયમ રાખવાને અને આપણને જાગૃત રાખવાને મુંબઈની એક વર્કિંગ ઓફીસ પહોંચી શકે નહીં. માટે દરેક જગ્યાએ કે જ્યાં જૈનોની સારી વસ્તી હોય ત્યાં સ્થાનિક કમીટીઓ નીમાવી જોઈએ કે જેઓએ ત્યાં સ્થાનિક ફંડ ઉમું કરી કૉન્ફરન્સની સૂચનાઓ અનુસાર કામ લેવા પ્રયાસ કરવો. તેવી કમીટી વાસ્તે કોઈ ઓનરરી કે વૉલન્ટરી સેક્રેટરી મળી આવે તો તે, નહીં તો એક પગારદાર સેક્રેટરી રાખી કમીટીના કામકાજની નોંધ તથા આવક જાવકનો હિસાબ તેની પાસે રાખાવવો.

કમીટીએ કરવાનાં કામ. (૧) દરેક પાલિકાઓ અથવા દરેક મહિને પોતાના સંઘની સભા બોલાવી પોતે જે કંઈ કામ કર્યું હોય તથા વર્તમાનપત્રો ઉપરથી અને મુંબઈની કૉન્ફરન્સની ઓફીસ તરફથી અન્ય જગ્યાના જૈનો સંબંધી જે હકીકત આવે તે ભેગી કરી સંઘ સન્મુખ રજુ કરવી જોઈએ અને સારા દાખલાનું અનુકરણ કરવા સંઘને સમજાવવું. પછી જે કામકાજ કે ઠરાવ પોતાની સભામાં થાય તેનો હેવાલ કૉન્ફરન્સની ઓફીસે મુંબઈ પહોંચાડવો. (૨) સ્થાનિક સુધારા સગવડ, અને વ્યવસ્થાને માટે સ્થાનિક ફંડ ઉમું કરતા જવું. તે સબસ્ક્રીપ્શન અથવા હવે પછી હું બીજી બે રીત સુચવીશ તે પ્રમાણે એકતું કરવું જોઈએ. તે ફંડ જો પોતાના ગામની હાજતોને પૂરતું ન હોય તો કૉન્ફરન્સની વડી ઓફીસની મદદ માગવી. (૩) કયા સ્થાનમાંથી કોને કેટલી મદદ કરવી તેના કાયદા જરૂર જણાય તે પ્રમાણે ઘડી કહાડવા જોઈએ અને સંઘની ઐક્યતાથી કામ કરવું જોઈએ.

આ પ્રમાણે બંદોબસ્ત કરવામાં ચાલુ સર્ચ વાસ્તે પૈસાની જરૂર છે, અને પૈસો આપણા ગજવામાંથીજ કહાડવાનો છે. કૉન્ફરન્સ હજી તેની બાઝ સ્થિતિમાં છે. જે જે ફંડ થયું છે તે સર્વ સ્થળે પહોંચી વળવા જેટલું નથી. તેમાં વધારો કરવાની જરૂર છે. આપણામાંના ધનાઢ્ય પરમાર્થ બુદ્ધિવાળા પુરુષો ફંડ ઉમું કરવા ધારે તો તેઓ એક મોટું ફંડ ઉમું કરી શકે, જેનો પુરાવો આપણને ગઈ કૉન્ફરન્સની બે-

ઠકમાં થઈ પૈસાની વૃદ્ધિ મળે છે કે, જ્યાં ઉદાર મનના પક્ષી ગૃહસ્થોના વગર માગે પોતાની સુશી અને ઉમંગથી હજારોની રકમો કૉન્ફરન્સના જૂદા જૂદા સ્થાતાઓમાં અર્પણ કરી હતી. પણ હાપણ મરેલું અને વાજબી એ છે કે, વારંવાર બધો વોજો આપના ધનાઢ્ય માઈઓ ઉપર ન નાંચતા બધાઓએ ફંડમાં પોતાનો ય-થાશક્તિ ફાળો આપવો જોઈએ. જેથી તે કોઈના ઉપર વોજારૂપ થઈ ન પડે, જે ફાળો હું સુચવવા માંગું છું તે ઇચ્છો તો સહેલો અને નિર્જીવ છે કે કોઈને તે મારે પડશે નહીં. અહીં આ કવિ દલપતરામની બે લીટી યાદ કરવાની છે.

લાલો કીડીપર લાડલો, મૂકેથી મરીજાય;
ભૂકો કરી મમરાવીય, સુખેથી સૌ સાય.

એવો ફાળો બે રીતે આપી શકાય. (૧) જે જૈન ગૃહસ્થની માસિક આવક રૂપિયા ૨૦ કે તે ઉપરની હોય તે દરેક પોતાની વાર્ષિક આવકમાંથી દરેક રૂપિયે એક પાઈ પ્રમાણે જે રૂપિયા થાય તે દર વર્ષે પ્રમાણિકપણે પોતાની સ્થાનિક કમીટી અથવા કૉન્ફરન્સની ઑફિસે મોકલી આપે, આ પ્રમાણે જો બધા જૈનો પોતાની ફરજ પ્રમાણિકપણે અદા કરે તો લાખની પાળ એ હિસાબે અવશ્ય ફંડમાં સારી કાયમની પેદાશ થશે અને આ નાણાં ભેગા કરવાની રીત કોઈને મારી નહીં પડશે. દાસલા તરીકે જે માણસ દર માસે રૂપિયા ૨૦ કમાતો હશે તેને દર માસે ફક્ત દોઢ આનો આ મતલબ સારું જુદો કહાડવો પડશે, અને એવી નાની રકમની કસર ગમે તે રીતે ઘર સ્વચ્છમાં કરકસર કરવાથી નીકળી આવશે, અને આયંદે કૉન્ફરન્સનું મોટું ફંડ થઈ જશે.

ફંડ કરવાની બીજી પણ રીત છે. કૉન્ફરન્સના ઠરાવ પ્રમાણે જે જગોએ સંઘ મરણ પાછળ ન્યાતવરા બંધ કરવાને શક્તિવાન થાય ત્યાં તેવા ન્યાતવરાના સ્વર્ચ-માંથી જે લોકો મુક્ત થાય તેઓની પાસેથી સંઘે તેઓની સ્થિતીના પ્રમાણમાં અમુક રકમ મરનારના ધર્મ અર્થે કૉન્ફરન્સના સ્થાનિક ફંડમાં અપાવવી. વિવાહ અથવા બીજા પણ સુશાલીના પ્રસંગે અમુક રકમ ફંડમાં આપવામાં આવે એવો ઠરાવ થાય તેમાં પણ કાંઈ સ્વોટું નથી, તેમાં અવશ્યકરી મરણ પાછળના ન્યાતવરા બંધ થાય ત્યાં તો ફંડને વાસ્તે આવું કાંઈક ફરજીઆત ધોરણ બાંધવું જોઈએ. આ કામ વાસ્તે માટીઆ મિત્રમંડલ દાસલારૂપ છે, તેનું અનુકરણ આપણે કરવું જોઈએ.

કૉન્ફરન્સની મતલબો પાર પાડવાને જે જનરલ ફંડ થાય તેમાં બધાનો લાભ સમાયલો છે. આ બાબતમાં કોઈ એમ સવાલ કરે કે, ફંડનો લાભ તો માત્ર ગરીબોને છે પણ સારી સ્થિતિવાળાને શી રીતે તેનો લાભ મળી શકે ? તો જવાબ એટલોજ છે કે, માણસની હમેશાં એકની એક સ્થિતિ રહેતી નથી. તડકા પછી છાયો અને છાયા પછી તડકો આવ્યાજ કરે છે. કોઈ પણ માણસ સ્વાતરીથી એમ નહીં કહી શકશે કે મારી ઓલાદ પેઢીઓપેઢી આબાદ સ્થિતિમાંજ રહેશે. અલો કવિ કહે છે કે,

સુખીઆં પલકે દુઃખીઆં થાય, ધન તન લડ્ડા ફાટી જાય;
રંક હતા તે બનીઆ રાય, અલ્યા એજ માયા મહીમાય.

માયા એવી ચઢિત છે. આજ આપણે સારી સ્થિતિમાં હોવાથી કૉન્ફરન્સ તરફથી મદદ લેવાનું આપણને સ્વપ્નનું ન આવતું હોય બલકે આપણા હાથે બીજા-ઓનો ઉદ્ધાર થતો હોય, પણ કાલચક્ર કે પ્રારબ્ધને યોગે આપણને નહીં તો આપણા કુટુંબીઓને કે વંશ વારસોને અમુક વસ્તુ પછી તેજ ફંડ આવકારદાયક અને આશિર્વાદરૂપ થઈ પડે, માટે આજ આપણે કૉન્ફરન્સના ફંડમાં મદદ આપી હશે તો આપણે બીજા તરફ તેમજ આપણા અને આપણી ઓલાદ તરફ આપણી ફરજ બજાવેલી કહેવાશે.

ગૃહસ્થો ! કૉન્ફરન્સ તો અમુક વિષયો ઉપર અમુક સૂચના કરી અમુક ઠરાવો કરશે, પણ તેની મતલબ ત્યારેજ પાર પડશે કે, જ્યારે એ ઠરાવો તમે અમલમાં મૂકશો ત્યારે. હમ કહેતે હૈં તુમ સુનતે જાઓ, એ પ્રમાણે જો આપણે એક કાનથી સાંભળી બીજે કાનેથી બેદરકારી અને પ્રમાદથી બધું કાઢી નાસીશું તો કૉન્ફરન્સ-રૂપી વૃક્ષના અમૃત ફળ ચાખવાને આપણે કદી પણ શક્તિવાન થઈશું નહીં.

કૉન્ફરન્સના ઠરાવો અમલમાં મૂકવાનું કામ કૉન્ફરન્સના હાથમાં નથી, પરંતુ પ્રત્યેક સંઘના અથવા એમ કહીએ તો પણ ચાલે કે પ્રત્યેક માણસના હાથમાં છે. જ્યારે પ્રત્યેક માણસ દૃઢ મનથી ઠરાવ કરે કે, ફલાણો ઠરાવ મારે અમલમાં લાવવોજ ત્યારેજ કૉન્ફરન્સનો હેતુ પાર પડે. હવે પ્રત્યેક જૈન, કૉન્ફરન્સના ઠરાવના પક્ષમાં થાય તેને વાસ્તે જરૂરનું છે કે કૉન્ફરન્સના સ્વરા હેતુ તથા ઉદ્દેશથી તે જાણીતો હોય, તે માટે પ્રત્યેક માણસ કૉન્ફરન્સમાં હાજર થઈ શકે એ બનવું અશક્ય છે, તેથી તે લોકોની તેવી જાણને માટે પ્રત્યેક ગામના ડેલીગેટોએ શ્રમ લેવો જોઈએ.

તેઓએ પ્રોતાના ગામમાં સંઘની મોટી સભા બોલાવી સાધુ મહારાજો સમક્ષ કૉન્ફરન્સના ઉદ્દેશથી અને તેમાં થયેલા કામકાજથી બધાને વાકેફ કરવા અને તેઓને સમજાવી તેમાં થયેલા ઠરાવો પૈકી કયા કયા ઠરાવો કઈ રીતે તેઓ અમલમાં લાવી શકે, તેનો રસ્તો બતાવવો.

એ ઉપરાંત આપણામાંથી મિ. લાલન અને પ્રોફેસર નથુ મંછાચંદ્ર જેવા હિતસાહી નરોને ચૂંટી તેમને જૂદે જૂદે ઠેકાણે કૉન્ફરન્સના ઉદ્દેશ અને ઠરાવો જાહેર કરવા તથા તે ઠરાવો અમલમાં મૂકવા આગ્રહ કરવા તથા ડયાં ઠરાવો અમલમાં મૂકાયા હોય ત્યાંના દાખલા બતાવી જાહેર ભાષણ કરવાને મોકલવા જોઈએ. તેમના વાસ્તે બધી સગવડ કૉન્ફરન્સના તરફથી થવી જોઈએ.

કૉન્ફરન્સ તરફથી વક્તાઓ બધી જગોએ પહોંચી શકે નહીં, કેમકે ઇટલા બધા વક્તાઓ આપણામાં નથી. તેથી કૉન્ફરન્સનો ઉદ્દેશ તથા તેમાં થતા કામકાજ અને ઠરાવો બધી જગોએ જાહેરમાં મેલવાને કૉન્ફરન્સ તરફથી એક વર્તમાનપત્ર કાઢવાની જરૂર છે. એ પત્રદ્વારા કૉન્ફરન્સને લગતી સ્વરો ઉપરાંત જૈન ધર્મને લગતાં વિષયો ઉપર લખાણો તથા તેને લગતી હકીકતો કટકે કટકે દર અંકે છપાવવી જોઈએ. જૂદી જૂદી જગોએ જૈનોની સભા મંડળો અને સંઘની હીલચાલ વગેરેનો પણ તે પત્રમાં સમાસ થવો જોઈએ. એ પત્ર અઠવાડિક અથવા વિગતની ન્યૂનતાને લીધે પંચવાડિક થવું જોઈએ. કદી પત્રનું ન બની શકે તો હેપ્ટ એક માસિક ચોપાનિયું કૉન્ફરન્સ તરફથી બહાર પાડવું જોઈએ.

આપણામાંના નવા યુગતા યુવાનોની લખવાની અને બોલવાની શક્તિ સ્વીકૃતિ તથા જિનામાં તે સ્વીકૃતિ હોય તેને ઉત્તેજન આપવા અર્થે તેઓ પાસેથી સંસારિક વ્યવહારિક અને ધાર્મિક વિષયો પર અમુક નિબંધો લખાવવા જોઈએ અને તે લખવા વાસ્તે ઇનામો આપી હરીફાઈ કરાવવી.

આ પ્રમાણે કૉન્ફરન્સનું કામ સંગીન કરવાને મોટું ફંડ, સારી વ્યવસ્થા, ડેલી-મેટોએ લેવો જોઈતો શ્રમ, સારા વક્તાઓની દેશોદેશની મુસાફરી અને ત્યાં તેમણે આપવાનાં ભાષણો, કૉન્ફરન્સ તરફથી વર્તમાનપત્રની જરૂર, હરીફાઈના નિબંધો વિગેરે વિષે મેં ઇસારો કરેલ છે, પણ આ બધા કરતાં પ્રથમ કરવાની એક વાત રહી જાય છે કે, જેની કૉન્ફરન્સની ફતેહ વાસ્તે ઘણી જરૂર છે. તે અગત્યની વાત સંપ

અને એક્યતા છે. જ્યારે આપણા બધા સ્વધર્મી માઈઓ એક સંઘમાં એક્યતાથી કામ કરે છે ત્યારે તે સંઘનું કામ થાય છે. એવીજ રીતે પ્રત્યેક સંઘ સાથે રહી કામ કરશે ત્યારે આપણી કૉન્ફરન્સનું કામ પાર ઉતરશે. માટે બધા સંઘોની એક્યતાની જરૂર છે તેમજ દરેક સંઘના જૂદા જૂદા માણસોમાં પણ સંપની જરૂર છે, સંપ અને એક્યતા વગર બંધુ ફોકટ છે. કૉન્ફરન્સના બંધારણને સંગીન કરવાના બીજા સાધનોનો પણ મોટે ભાગ્યે સંપ ઉપરજ આધાર છે. ઇટલા વાસ્તે કૉન્ફરન્સની ફતેહના બીજા બધા સાધનો કરતાં સંપ વધારે અગત્યનું છે. સંપ વિષે થોડું ઘણું બોલાઈ ગયું છે તોપણ કૉન્ફરન્સની સંગીનતાના સાધન તરીકે હું તે વિષે આંહી થોડું બોલું તો તે વિષયાન્તર નહીં કહેવાશે.

દરેક મનુષ્ય, પછી જોઈએ તો તે રાજા હોય કે રંક હોય, જોગી હોય કે ભોગી હોય, ગમે તે દેશનો ગમે તે જાતનો અને ગમે તે દરજ્જાનો તે હોય, જોઈએ તો તે યૂરોપખંડના એક સૌથી સુધરેલા દેશનો ગોરો વતની હોય અથવા તો તે આફ્રિકાખંડના એક સૌથી જંગલી મુલકનો એક હવશી હોય, પણ તે સુખનો વિલાસી હોય છે. તેના દરેક દરેક પ્રયત્નનું પૃથક્કરણ કરતાં માલમ પડશે કે, એની તાકળી સુખ સિવાય બીજી કાંઈ નથી. આવા સુખ વાસ્તે જે સાધનો છે તેમાં સંપ એક મુખ્ય સાધન છે. સંપ વિના સુખ અને સંપત્તિ હોયજ નહીં, સુખનાં બીજાં સાધનો છે, તેનો પણ ઘણે દરજ્જે સંપ ઉપરજ આધાર છે. જ્યાં સંપ નથી ત્યાં માણસો પોતાની અસલી સ્થિતીમાં છે એમ સમજવું. કુસંપ એ કલેશ અને પાયમાલીનું ઘર છે, દુઃખ અને દરિદ્રતાની નિશાની છે. કોઈ પણ મોટું કામ આરંભવામાં પ્રથમ સંપની જરૂર છે.

જ્યાં સુધી દરેક જગ્યાએ રહેતા જૈન બંધુઓમાં આપસ આપસમાં સંપ અને એક્યતા નથી, જ્યાં સુધી બધા મઠી એક મતે કામ કરતા નથી, ત્યાં સુધી કૉન્ફરન્સને સંગીન ફતેહ મળવી મુશ્કેલ છે, ત્યાં સુધી સ્થાનિક ફંડ પણ થવું મુશ્કેલ છે અને કામ કરવાવાળા જન પણ મળવા મુશ્કેલ છે. પક્ષાપક્ષ થવાથી એકની વાત બીજો તોડવામાં રહે છે. કુસંપ એ એવો દુર્ગુણ છે કે, જ્યાં તેનો વાસો હોય ત્યાં ન્યાયાન્યાય અને સત્યાસત્ય જોવાતું નથી. સારું શું છે, વ્યાજબી શું છે, લાભ શામાં છે તેની કોઈ દરકાર કરતું નથી. જે વાત તરફ લક્ષ માત્ર આપવામાં આવે છે તે એજ કે, આપણા સામાવાળાઓ શું કહે છે, તેઓ શું કરે છે અને તેઓ જે કહે કે કરે તેનાથી આપણે ઊલટુંજ કહેવું તથા કરવું. આમ એક પક્ષ પોતે પાછલ રહે છે,

બીજાને આગલ વધવા દેતો નથી. પોતે ખાતો નથી, બીજાનું ઢોઢી નાંચે છે; એવી રીતે પક્ષો બંધાતાં બંનેને નુકસાન થઈ લાભ ત્રીજાને થાય છે. જે માટે બે બિલાડી તથા વાંદરાનો ઢાખલો બંધ બેસતો છે. માટે કુસંપ કયાંય પળ સંઘમાં ન થાય અથવા જ્યાં તે પેઠો હોય ત્યાંથી તરત તે દૂર થાય તેવા ઉપાય દરેક જૈન બંધુએ લેવા જોઈએ. એવું થશે ત્યારેજ ફક્ત કૉન્ફરન્સના ઠરાવોરૂપી બી સંઘરૂપી સ્વેતરમાં વવાશે અને યોગ્ય વસ્તમાં તેના ફળગા ફુટી તેમાંથી મનમાનતો પાક થશે, માટે દરેક જૈન બંધુએ હરેક વસ્તે યાદ રાખવું કે, જ્યાં સુધી કુસંપના નકામા છોડવા સંઘના સ્વેતરમાંથી દૂર નથી થયા અને તેઓ પ્રવલ છે ત્યાં સુધી કૉન્ફરન્સના મા-ષળો અને ઠરાવોના પાળીની ગમે તેટલી વૃદ્ધિ થાય તોપળ સુધારાના બી ઉપર તે પાળી પહોંચ્યા પહેલાં કુસંપના નકામા છોડવાજ તે પાળી ચુસી જશે.

સંપ અને એક્યતાને જેટલી અગત્ય આપીએ એટલી ઓછી છે. અંગ્રેજીમાં કહે છે કે, United we stand, divided we fall (જ્યાં સુધી આપણે એકત્ર છીએ ત્યાં સુધી આપણે કોઈની પળ સામે ટક્કર ક્ષીલી શકીશું, પળ જો આપણામાં ફાટફુટ થઈ તો આપણી પડતી આવી સમજવી). રાયથી તે રંક સુધી દરેક માળસને બીજાની ગરજ પડે છેજ. દરેક માળસમાં કંઈનું કંઈ કરવાની શક્તિ હોય છે, કોઈ પૈસાથી મદદ કરે, તો કોઈ જ્ઞાન કે વિદ્વતાથી મદદ કરે, તો કોઈ અંગ મહેનતથી પોતાની મદદનો ફાલો આપે. કૉન્ફરન્સે હાથ ધરેલ મોટા કામને પાર ઉતારવામાં આવા બધા પ્ર-કારની મદદની જરૂર છે, જેમ એક ઘર કે મંડપ જૂદી જૂદી ચીજોના સાથે મઢી રહેવાથી ઉમાં રહી શકે છે તેમ એક મહાન મંડલ કે સમાજ પળ જૂદા જૂદા માળસોની જૂદી જૂદી જાતની મદદ અને સેવાથી ટકી શકે છે. જે મંડપ નીચે હમણાં આપણે છીએ તેનોજ ઢાખલો લઈએ. એ મંડપ શી રીતે તૈયાર થઈ છે અને એની પડવાની ધાસ્તી કેમ આપણને નથી ? પ્રથમ જાડા મજબુત થાંમલાઓ ઉમા સ્વોચ્છા હશે, પછી તેની આડા વઢાઓ બાંધ્યા હશે, પછી છાપરા વાસ્તે તેના ઉપર બીજા ક્ષીળા વઢાઓ તથા વંક્ષીઓ વગેરે નાચેલ હશે. એમ જૂદા જૂદા જાડા પાતળા લાકડાંઓના ભેગા થવાથી મંડપ તૈયાર થયું. કોઈ ઉમા થાંમલાં બધાથી વિશેષ વજન ઉપાડે છે તો કોઈ આડા રહીને થોડું વજન ઉપાડે છે અને કેટલાક તો બી-જાને આધારેજ પડી રહેલા છે અને બીલકુલ વજન ઉપાડતા નથી. પળ તેની પળ જરૂર છે. તેવીજ રીતે આપણા સકલ સંઘમાં આપણા મુરબ્બી લક્ષાધિપતિ ગૃહસ્થો

મોટા થાંભલા છે. બીજા વિદ્વાન અને પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો વઝાઓ છે અને બાકીની શાળી કોમ એ વઝાઓ અને વંઝીઓ છે. તેઓએ દરેકે કૉન્ફરન્સરૂપી મંડપ ઉઠું કરી તે કાયમ રાખવા વાસ્તે પોતાની યથાશક્તિ જૂદા જૂદા પ્રકારની મદદ આપવાની છે. ધનાઢ્યોએ પોતાના દ્રવ્યથી, વિદ્વાનોએ પોતાના ભાષણો લેખાણો અને સમજુતીઓથી અને પૈસા તથા વિદ્યારહિત બાકીના ભાઈઓએ પોતાની જાત મહેનતથી પોતાની મદદનો ફાલો આપવાનો છે. વિશેષ સરસ્વામણી પૂરી કરવા મને કહેવા દ્યો કે, જેમ મંડપના થાંભલાઓ વઝાઓ અને વંઝીઓ છુટા છુટા રહી પોત પોતાની મદદનો ફાલો નથી આપતા પણ દોરીથી સાથે બંધાઈને આપે છે, જેથી મંડપ પડવાની આપણને ધાસ્તી નથી. તેમ આપણા જૈન ભાઈઓએ પણ અલગ અલગ રહી પોતાની મદદનો ફાલો આપવાનો નથી પણ સ્નેહરૂપી ગાંઠથી સાથે બંધાઈ પોતપોતાથી બનતી મદદ આપવાની છે, કે જેથી કુસંપ થવાનો ભય આપણને રહે નહીં. આ પ્રમાણે જ્યારે આપણી જીંદગીના વહાણમાં સંપ અને સ્નેહરૂપી સઢ ચઢ્યા અને સદ્ગુણના હાથમાં સુકાન આવ્યું અને કૉન્ફરન્સરૂપી સવલો પુંઠેરો પવન વાયો એટલે જે બંદરે આપણને પહોંચવાનું છે ત્યાં સહેલથી અને તરતજ પહોંચી શકીશું. (તાઠ્ઠીઓ.)

નિશાળી ૧૨.

મુંબઈના મિ. મોહનલાલ પુંજાભાઈનું

ભાષણ.

મે. પ્રમુખસાહેબ, પ્યારા બંધુઓ અને બહેનો !

જે દરલાસ્ત આપણા જનરલ સેક્રેટરી મિ. રાયકુમારસિંહે મુકી છે તેને હું મારા અંતઃકરણથી ટેકો આપું છું અને તેના ટેકામાં નીચેની વીગતો જણાવી આપું યોગ્ય ધ્યાન સેવવા રજા લઉં છું. મારો વિષય જીર્ણ મંદિરોદ્ધારનો છે. અને તેનો એ અર્થ થાય છે કે, આપણાં જે મંદિરો છે તે જીર્ણ થાય છે અને થયાં છે તેને સમારવા હું આ મંદિર એટલે શું છે તેના ઉપર પ્રથમ ધ્યાન સેવવા. આ મંદિર એક સામાન્ય ઘર નથી. આ મંદિર રાજમહેલ નથી, પણ આ મંદિર એ છે કે જેમાં જગતના નાથ તીર્થંકર ભગવાન વિરાજે છે, જેની આગલ ઇંદ્રાદિ દેવો અને ચક્રવર્તી જેવા રાજાઓ પણ હાથ જોડી ઉભા રહ્યા છે અને તેની પ્રાર્થના કરી રહ્યા છે. આ મંદિર તે જીન મંદિર કહેવાય છે. અને તેનું કારણ એ છે કે, જેને કોઈનાથી ન જિતી શકાય તેવા અષ્ટકર્મ રૂપી શત્રુઓને હરાવી પોતે જીનપદ ધારણ કરી રહ્યા છે તેમની મૂર્તિ પ્રતિમાને રહેવાનું એ સ્થાન છે. હવે આ મંદિર બંધાવવા માટે કેટલો સ્વર્ચ થાય છે તે આપ જાણો છો. બંધાવનારનો હેતુ પોતાના એકલા સ્વર્ચ માટે હોતો નથી. મંદિરમાં વિરાજતા જીન પ્રભુની દરેક જીવ શુદ્ધ મન વચન અને કાયાથી સેવા બજાવી મોક્ષરૂપી નગરીમાં પ્રવેશ કરી શકે તેને માટે બંધાવવામાં આવ્યાં છે. આપણા બધાના એકસરખા લાભને માટે બંધાવનારે તે બંધાવ્યાં છે તેમ છતાં તે જીર્ણવસ્થાને કેમ પામ્યાં છે અને કેમ પામતાં જાય છે તે હવે વિચારવાનું છે તેનાં મને ત્રણ કારણ દેખાય છે.

૧ રોગાદિ ભયને લીધે કેટલાંક શહેરો ઉજડ થઈ જવાથી.

૨ મલેચ્છાદિ રાજાઓના રાજ્યના જૂલમથી.

૩ આપણા પ્રમાદથી.

પહેલાં બે કારણો માટે કંઈ વિશેષ બોલવાની જરૂર નથી પણ આપણો પોતાનો જ પ્રમાદ છે તે સંબંધમાં હું કંઈક આપનું ધ્યાન સેવું છું. આપણા મંદિરોના જે જે અગ્રેસરો હોય છે તેઓ પોતાનું ધર્મીપણું પુરેપુરું ધરાવે છે અને તેની પેઢી પણ ચલાવે છે. વચ્ચે જતાં કેટલાક તો તે પેઢીનું ધન સ્વાહા કરી જાય છે, તેમાંથી સદ્વા વિગેરેના વેપારો થાય છે, ને પોતાની નબળી સ્થિતીએ ઉપયોગ લેવામાં આવે છે. પોતે વહીવટ-દાર હોય છતાં તે મંદિરમાં શું સમારકામ છે, કેવી રીતે જીન પ્રતિમાની સ્થિતી છે, કેવી રીતે તેનો સામાન વાપરવામાં આવે છે તે તરફ તદ્દન બેદરકાર હોય છે. આ ઉપરાંત પોતામાં ચાલતો ચાલતો દ્વેષ ભાવનો કઝીઓ દેરાશરમાં લાવે છે અને ધર્મી વચ્ચે તો ઝગડામાંને ઝગડામાં દેરાસરના પૈશા ઉડાવી નાંચી મંદિરને ચરાચ સ્થિતિમાં મૂકી દે છે. આ તે તેના સંભાળનાર કે કોણ ? જુઓ, આપણા આવું ઉપરનાં મંદિરો. તે બંધાવ્યાં હશે ત્યારે તેની સ્વચ્છતા કેવી હશે ? અને હાલ તેની સ્થિતી શું છે ? આવું જેવા તીર્થની રક્ષા કરવા તથા તેને સમારકામ કરવા માટે જ્યારે સરકારનું ધ્યાન સેવવાનું છે અને તે કેમ જલવાઈ રહે તેને માટે પ્રયત્ન કરે છે, ત્યારે આપણે લાંબા થઈ ઉઘીએ છીએ. હું તો ચરેચર કહું છું કે, આપણે પોતાના બાપને એક સુંદર મહેલમાં બેસાડી તેને આપણે પોતે જ સઠગાવી દેવા તૈયાર થઈએ તેવા દુષ્ટ પુત્રો છીએ. હાલ જે છે તેનો જીર્ણોદ્ધાર તો કરી શકતા નથી અને જ્યાં જરૂર નહિ ત્યાં નવાં નવાં બંધાવવા બહાર નીકળીએ છીએ તે કેવું કહેવાય ? દિનપર દિન તઢીંજ બેસતાં જવાનો એ રસ્તો છે. ચરું કહીએ તો આ કૉન્ફરન્સ થવાનું કારણ પણ આવી આવી બાબતોનો સુધારો કરવો એ છે. કૉન્ફરન્સે કેમ સત્વર આ કામ હાથ ધરાય તેને માટે બનતું કરવાની જરૂર છે. (તાઢીઓ).

નિશાળી ૧૩.

મરુચના શેઠ અનોપચંદ મલુકચંદનું
ભાષણ.

સભાપતિને નમસ્કાર.

આ દેશ દેશનો મલેલો શ્રીસંઘ જોઈને આનંદિત થાઉં છું. અને શ્રીસંઘને નમસ્કાર કરું છું. મને જ્ઞાનનો જીર્ણોદ્ધાર કરવાની બાબતમાં જે દરખાસ્ત મૂકવાની પરવાનગી મળી છે તે આપની આંગઠ નિવેદન કરું છું.

શ્રુત જ્ઞાન છે તે ભગવંતે અર્થરૂપે પ્રરુપ્યું છે અને તે ગણધર મહારાજે ગાથારૂપે ગુંથી દ્વાદશાંગીની રચના કરી છે. અને અંગમાંથી ઉપાંગ પયન્નાદિકની રચના સાધવીજી પ્રમુખને સારુ મુનિ મહારાજાઓએ કરી છે. તે સૂત્રો તીવ્ર સ્મરણ શક્તિથી પૂર્વાચાર્ય મહારાજોએ કંઠે રાખ્યા હતાં. બાર ઢુકાળીયો પડવાથી ડ્યારે વિસર્જન થવા લાગ્યું ત્યારે શ્રીદેવર્ધિ ગ-ણિ ક્ષમા શ્રમણજી મહારાજ વિગેરે એ પુસ્તકો લખ્યાં, હાલે તે આધારેજ ધર્મ ચાલે છે. એ પુસ્તકોથીજ આત્માના ગુણ શું છે, યથાર્થ શું છે, આત્માને શું કરવા યોગ્ય છે, શું નહિ કરવા યોગ્ય છે, આત્માનો સ્વભાવ શું છે, આત્માને વિભાગ શું છે, આત્માને કર્મનો સંજોગ હેમ પાષાણની એક્યતાની પેટે રહ્યો છે તે કેમ જુદો થાય, કેમ આત્માનો સ્વધર્મ પ્રગટ થાય, એ સર્વે બાબતો શ્રુતજ્ઞાનથી જણાય છે. અવધિજ્ઞાન અને મનઃપર્યવજ્ઞાન એ બે આત્મ પ્રત્યક્ષ છે પણ તેથી આત્માનું અરૂપી સ્વરૂપ જાણી શકાતું નથી. તેથી ક્ષપક શ્રેણિવંત મુનિ મહારાજ પણ શુકલ ધ્યાન શ્રુત જ્ઞાનથી ધ્યાય છે ને કેવળ જ્ઞાન પામે છે. માટે સર્વે ધર્મ પામવાનું સાધન શ્રુત જ્ઞાન છે. તે શ્રુત જ્ઞાનનું જો રક્ષણ ના કરીએ તો જે જીવોને ધર્મ પામવો છે તેનો આધાર રહેશે નહિ. પૂર્વેના આચાર્ય મહારાજે પોતાનો અમૂલ્ય વસ્ત્ર કાઢીને પુસ્તકો લખ્યા છે અને કેટલાએક રાજાઓએ તથા ભાગ્યશાલી ધનવંત પુરુષોએ ધનની મૂછી ઉતારી કરોડો રૂપીઆ સ્વર્ચી—પુસ્તકો લખાવ્યાં છે. જુવો કુમારપાઠ રાજા, હેમચંદ્ર આચાર્ય પાસે ગયા ને ત્યાં કાગળો ઉપર પુસ્તકો લખાતાં જોયાં તે વસ્ત્રે હેમચંદ્ર આચાર્ય

મહારાજને પૂછ્યું કે, મહારાજ આ પુસ્તક કાગળ ઉપર કેમ લખાવો છો ? તાડપત્ર પર કેમ નથી લખાવતા ? આચાર્ય મહારાજે કહ્યું જે હાલ તાડપત્ર મળતા નથી. તે હકીકત સાંભળીને કુમારપાળે તુરત નિયમ કર્યો કે, તાડપત્ર પૂરાં ન કરું ત્યાંમુધી અન્ન પાણી ન લઉ. તે વચ્ચે પ્રધાને કહ્યું જે તાડપત્ર બહુ દૂર દેશથી આવે છે માટે આ નિયમ આશ્વ બંધ રાખો. પણ કુમારપાળે રાજાએ સ્વનિયમને વિષે દૃઢ રહી કહ્યું જે મારી પ્રતિજ્ઞા ફેરે નહિ. જ્યારે તાડપત્ર પૂરાં કરીશ ત્યારેજ અન્નપાણી લઈશ. એમ નિશ્ચય કરી તે બાગમાં ગયો ત્યાં સડતાડ હતાં તે બધાં તેના દૃઢ નિશ્ચયના પ્રભાવથી તાડપત્ર થઈ ગયાં અને તેના ઉપર પુસ્તક લખાયાં. જુવો, જ્ઞાન ઉપર તેમનો કેટલો આદર હતો જે જ્ઞાનના પ્રભાવથી તેમણે ગણધર પદ ઉપાર્જન કર્યું છે. વળી સંગ્રામ સોનીએ સોનાના અક્ષરે પુસ્તકો લખાવ્યાં હતાં. આવા આવા અનેક ભાગ્યશાળી પુરુષોએ જ્ઞાન વૃદ્ધિને અર્થે પુસ્તકો લખાવ્યાં અને સાચવી રાખ્યાં તો આજે માર્ગ ચાલે છે. જો પૂર્વ પુરુષોએ જ્ઞાન લખાવવાની તથા સાચવવાની ઉપેક્ષા કરી હોત તો આજ જે પુસ્તકો જોઈએ છીએ તે દેખવા વચ્ચે પણ ન આવત. આપણા વચ્ચેમાં કેટલાંક પુસ્તકો જીર્ણ થઈને નષ્ટ થઈ ગયાં, કેટલાંક પુસ્તકો મુસલમાનોએ નષ્ટ કર્યાં ને જુજ રહ્યાં તેમાંથી એક લાખ સાડત્રીસ હજારને આસરે વિલાયત ગયાં. હવે જુજ પુસ્તક રહ્યાં છે. તેનો જીર્ણોદ્ધાર નહિ થાય તો શાસન પૃથ્વીતી શી રીતે ચાલશે તેનો ડંડો વિચાર કરવો જોઈએ. ધર્મનો આધારજ શાસ્ત્ર છે. માટે એ કામ ઉપર બહુજ લક્ષ દેવાનું છે. આત્માનો મુખ્ય ગુણ કેવળ જ્ઞાન છે. તે ગુણ અવરાયો છે, તે આવરણ ક્ષય થવાનાં સાધન જ્ઞાન મળવું, જ્ઞાન મળાવવું, મળવામાં સહાય આપવી, જ્ઞાનવંત પુરુષોનો વિનય કરવો, બહુમાન કરવું, જ્ઞાન લખાવવું, જ્ઞાનની સંભાળ રાખવી અને જ્ઞાન સદાકાલ અવાસ્થિત રહે એમ કરવું એ છે. ઇથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મ ક્ષય પામશે ને આત્માનો ગુણ પ્રગટ થશે. જે જે મુખ આ દુનિયામાં મળે છે તે પણ શાસ્ત્ર આધારે પૂર્વે શુભ કરાવી કરી છે તેનાં ફળ છે. હવે પણ શાસ્ત્ર આધારે કરીશું તો ફળ મળશે. આવાં મુખ આપવાનાં નિમિત્ત જે શાસ્ત્ર છે તે શાસ્ત્ર આપણને પરમ પ્રિયવત્ત્વ હોવાં જોઈએ, તો પછી તેનું રક્ષોપ કરવાને કેમ મનન થવું જોઈએ. જેને થોડા કાળમાં જ્ઞાન થવાનું છે તેને તો જ્ઞાનના કામમાં દ્રવ્ય સર્ચવાનું અવશ્ય મન થશેજ. જેને જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવાને લાંબો કાળ લાગવાનો હશે તેનેજ બીજા કામમાં સર્ચવાનું મન થશે. જેનું ચિત્ત કર્મ સંપાદવા વિષે વર્તે છે. તે પુરુષ તો પોતાનું સર્ચ

કાઢતાં જે પૈસા વધશે તે જ્ઞાનના કામમાં ખર્ચશે. ખર્ચ કરવો તે પણ વિધિયુક્ત કરવો જોઈએ. પુસ્તકો લખાવવાં તે શુદ્ધ લખાવવાં. પુસ્તકોના બાલાવબોધ હાલ થાય છે તે અશુદ્ધ થાય છે. પૂર્વાચાર્યના અભિપ્રાય ફરી જાય છે. તેવા ન્યાયના ગ્રંથોનાં જે તત્વ છે તે તત્વ ફેરફાર થઈ જાય તો ધર્મનું સ્વરૂપજ ફરી જાય. બ્રાહ્મણો ભાષાંતર કરે છે પણ તેમને જો સ્વરાં તત્વ સમજાયાં હોય તો તે અંગિકાર કેમ ન કરે ? પણ સ્વરાં સમજાયાં નથી તેથી અંગિકાર કરતા નથી. તો તે લોક ભાષાંતર પણ સ્વરાં કેમ કરી શકશે ? માટે આપણાં તત્વો જાળવવા સારુ ન્યાયના ગ્રંથોનાં ભાષાંતર કરાવવાંજ નહીં ને કરાવશો તો લાભને બદલે ટોટો થશે. ચારિત્રાદિકનાં ભાષાંતર કરાવવામાં મારો વિચાર વિરુદ્ધ નથી. માટે આત્માર્થીઓએ જરૂર જેમ સારી રીતે જ્ઞાનનો ઉદ્ધાર થાય તેમ ઉદ્યમ કરવો. આપણે ત્યાં વરાના પ્રસંગ આવે છે, ત્યારે પાસે પૈસા નથી હોતા તો દેવું કરીને પણ વરો કરીએ છીએ. જો સાંસારિક કામ કરતાં આપણને ધર્મ વલ્લભ હોય તો જ્ઞાનના કામમાં આપણી પાસે પૈસા હોય તે છતાં કેમ ન વાપરીએ ? માટે વલ્લભતાની સ્વામી છે. હવે તે સ્વામી કાઢવી હોય તો તન મન અને ધનથી જ્ઞાનની બહુ માનતા કરવીજ જોઈએ. મારી નાની ઉમર હતી, ત્યારથી જ્ઞાનના કામમાં પૈસા ખર્ચવાની મને ઇચ્છા થતી હતી, તેના પ્રતાપેજ આ કાંઈક બોલવાની શક્તિ આવી છે. માટે આપ સાહેબને વિનંતી કરું છું કે, જે માણસ ધનવાન છે તેમણે ધનનો વ્યય કરી જ્ઞાન વૃદ્ધિ થાય તેમ કરવું અને બીજા માણસો છે તેમણે જ્ઞાનનું રક્ષણ થાય એવી શરીરની મહેનત કરવી. હવે જીર્ણોદ્ધાર કરવા સારુ કૉન્ફરન્સ ઠરાવ કરે છે તે ઠરાવને અમલમાં મૂકવા માટે આપણે મદદ કરવી જરૂર છે, માટે જે જે ગામના પ્રતિનિધિયો અત્રે પધારેલા છે, તેમણે પોતાના ગામનાં પુસ્તકોની ટીપ તૈયાર કરવી ને તેમાં પુસ્તકનું નામ, પુસ્તક કર્તાનું નામ, જે સાલમાં પુસ્તક રચાયું હોય તે સાલ, જે વરસમાં પુસ્તક લખાયું હોય તે સાલ, જીર્ણ થયું છે કે સારી સ્થિતિમાં છે, એવા આસન રાખવાં અને એવી રીતનાં લીધો તૈયાર કરાવીને જનરલ સેક્રેટરી સાહેબને મોકલી આપશો તો પછી તે સર્વ એકત્ર કરીને એક બુક છાપશે. તેથી જે જે દેશમાં જે જે પુસ્તક નહીં હશે તે મંગાવીને તેની નકલો કરાવવી, અગર છપાવવી સુગમ પડશે. આ ફરજ ડેલીગેટોને જરૂર બજાવવાની છે. માટે આપણા દેશમાં જઈ પોતાના ગામમાં તથા આસપાસના ગામમાં જ્યાં જ્યાં પુસ્તકો હોય ત્યાં ત્યાં લીધો તૈયાર

કરવાને ઉજમાલ થવું જોઈએ. અને પછી જે જે પુસ્તકો જીર્ણ થયાં છે તે લેવાવવાં જોઈએ. ન્યાયના ગ્રંથો અને સૂત્રો મૂલ તથા નિર્યુક્તિ, ભાષ્ય, ચૂર્ણી અને ટીકા સાથેજ જે ભાષામાં છે તેજ ભાષામાં શુદ્ધ કરી છપાય તો તે સારી વાત છે. તન મન ને ધનથી જ્ઞાનોદ્ધારના કામમાં જે ઉજમાલ થશે તે થોડા કાલમાં જ્ઞાનાવરણીય કર્મ નષ્ટ કરી કેવલજ્ઞાન કેવલ દર્શન પામી મોક્ષની પદવી મેલવશે. (તાઠીઓ.)

નિશાળી ૧૪.

જુનાગઢના મિ. દોલતચંદ પુરુષોત્તમ બરોડીઆનું
ભાષણ.

શ્લોક.

સ જયતિ પરમાત્મા કેવલ જ્ઞાન મૂર્તિઃ
દલિત નિશ્ચિલ કર્મા શાશ્વતાનંદ મગ્નઃ
હૃદય કમલમન્ત ર્યઃ સદાલોક્યમાનઃ
વિતરતિ ચ મુમુક્ષો મૌક્ષલક્ષ્મી પ્રસન્નઃ

આ ત્રીજી જૈન કોન્ફરન્સમાં આપ સાહેબોની હજુર પ્રાચીન તથા અર્વાચીન જૈન શિલાલેખો ઉપર બે બોલ બોલવાને મને શ્રીમંત સેનાલાસચ્ચેલ સમશેર બહાદુર મહારાજા શીયાજીરાવની રાજધાનીમાં અવકાશ મળ્યો છે તેથી હું અત્યંત માન્ય-શાલી તથા આનંદિત થયો છું. દુનિઆના કોઈ પણ દેશનો ઇતિહાસ જાઝવી રાખવા માટે તેમજ તેમાં થઈ ગયેલા રાજ્યાદિકના વર્ણનમાં અજવાળું પાડવા માટે શિલાલેખો, પુસ્તકો, સિક્કાઓ, મકાનો તામ્રપત્રો વિગેરે ઘણાંજ અગત્યનાં સાધનો છે. મીસર દેશના પીરામીડ જેવા ગંજાવર દુનિઆમાં નવાઈ ઉત્પન્ન કરે એવાં મકાનો પણ સર્વે ભક્ષી અનયાતને કાઢને આધીન થાય છે તો બીજાં બાંધકામોની તો શી ગણના ? પીરામીડ જેવી પણ આશ્ચર્યકારક વસ્તુઓ જેને આપણે હાલ આ જગતમાં હયાતી ધરાવતી જોઈએ છીએ તે પણ હજારો વર્ષ પછી જમીનદોસ્ત થઈ જશે અને તેની એક પણ નિશાળી રહેશે નહીં. રાજાઓની નિશાળીઓવાળા સિક્કાઓ પણ ઘસાઈ નાશ પામે છે. પુસ્તકો અને લેખેલાં પાનાંઓ પણ કાળાંતરે કાઢને વશ થઈ તેનો પણ નાશ થાય છે અને તેજ પ્રમાણે પ્રાચીન અને અર્વાચીન શિલાલેખોનું પણ તેવીજ રીતે નિર્મૂલન થવાનો સંભવ છે. અને તામ્રપત્રો પણ કાઢને આધીન થાય છે. આ બાબતમાં મનુષ્યજાત કાલ સામે ટક્કર ફીલવાને માટે ગમે તેટલા પ્રયત્નો કરશે તોપણ તે બધાં નિષ્ફળ થવાનાં. આ મંડપની અંદર હજારો ભાઈઓ તથા બહેનોએ પોતાની ઉમદા હાજરી આપેલી છે તેમાંનું એક પણ મનુષ્ય સો વરસ પછી હશે ?

જે મધ્ય મંડપ આપણે જોઈને આપણી આંખોને ઠારીએ ઝીંએ તે મંડપનો થોડા દિવસ પછી કંઈ પત્તો રહેશે ? હાલમાં દુનિયામાં હજારો શહેર અને લાખો મકાનો તેમજ કરોડો મનુષ્યોની સ્થિતિ આજથી પાંચેક હજાર વરસ પછી કેવી થશે તેનો ચિતાર આપણા રુચાલમાં આવી શકતો નથી. પણ એટલું તો સ્વરૂંજ છે કે, ધર્મ ફક્ત નિશ્ચય છે અને ધર્મથીજ સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે અને પરંપરાએ સ્વર્ગ અને મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે. શિલાલેખોનો જર્ણોદ્ધાર કરવો, તેની નકલો કરાવવી, તેનાં ભાષાંતર કરવાં, અને પુસ્તકના આકારમાં છપાવવાં એ આપણી ફરજોમાંની એક ફરજ છે. આ શિલાલેખોથી આપણી કોમના ઇતિહાસમાં તેમજ ગુજરાત આદિ દેશોના ઇતિહાસમાં અને આપણા દેરાસરો તથા તેમને લાખો અને કરોડો રૂપિયાના સ્વર્ણે બંધાવનાર પુરુષોના ઇતિહાસમાં આપણને ઘણું જાણવાનું મળે છે, તો આવા શિલાલેખોનું સંરક્ષણ કરવું અને તેની અસલ જીવંત નકલો અને ભાષાંતરો તૈયાર કરવાં તે જરૂરનું છે. અને મુંબઈની બીજી જૈન કોન્ફરન્સ તેમજ વડોદરાની આ ત્રીજી જૈન કોન્ફરન્સમાં મારા ભાષણનો પણ એજ ઉદ્દેશ છે. ગયે વર્ષે મારા હાથમાં લીધેલા વિષય વિષે મેં કેટલુંક વિવેચન કર્યું હતું તેમજ મારી પાસે જે શિલાલેખો છે તે બીજી કોન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબને અને તે વચ્ચેની રિસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ સાહેબને અને બીજા આગેવાન ગૃહસ્થોને બતાવવામાં આવ્યા હતા અને તે સંબંધી મદદ આપવા કેટલાએક ઉદાર સેઠીઆઓએ પોતાની ઇચ્છા દર્શાવી હતી પણ અફસોસ ! કે મરહુમ શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ કે જે આપણી જૈન કોમનો એક હીરો હતો તેના અચાનક પરલોક ગમનથી મારી આશામાં એક મોટું વિઘ્ન આવી પડ્યું તો આશા છે કે, બીજા સંભવિત ગૃહસ્થો આ કામમાં મને તન, મન અને ધનથી મદદ આપશે તો આ કામ યથાશક્તિ હું પાર પાડી શકીશ એવી મારી સ્વામી છે. કારણ કે આ વિષયમાં જો કે લેખ ઉત્તરવામાં, તેને એકઠા કરવામાં અને ભાષાંતર કરવામાં ઘણાં વર્ષથી હું પ્રયત્ન કરું છું અને મારી સાથે સંબંધ ધરાવનારા અનેક સત્પુરુષોની સંમતિ અને સહાયતા છે, અને તેઓ દિન પ્રતિદિન મને ઉત્તેજન અને અનુમોદન આપતા આવ્યા છે. તોપણ આ કામમાં દ્રવ્યની સ્વાસ જરૂર છે. હાલમાં મારી પાસે શ્રી શત્રુંજય, ગિરનાર, રાણપૂર વિગેરેના શિલાલેખો છે અને તેનાં ભાષાંતરો પણ મેં જાતે કરી મારી પાસે તૈયાર રાખેલાં છે તો તેને છપાવી જાહેરાતમાં લાવવાથી ઘણોજ ફાયદો થશે. માટે આ વિષય ઉપર હું પ્રમુખ સાહેબનું, તેમજ હિંદુ-સ્તાનના જૂદા જૂદા પ્રદેશમાંથી આવેલા ડેલેગેટ સાહેબોનું સ્વાસ ધ્યાન સેંચવાની રજા લઉં છું અને અરજ ગુજારું છું કે, હરેક પ્રકારે આ કામમાં મદદ આપી આ

કામ જેમ બને તેમ જલદી પાર પડે એવી ગોઠવણ યથાશક્તિ કરશો. આ વખતે મારે આપને જણાવવું જોઈએ કે, શ્રીઆત્મજીના શિલાલેખો મેઝવવાને માટે મેં ઘણો પ્રયત્ન કરેલો છે, અને શ્રીઆત્મજીમાં તે લેખોને વાંચીને તેની નકલ કરવાનું કામ મેં ઉઠાવ્યું હતું પણ કેટલીક અગવડને લીધે તે કામ બની શક્યું નથી. આત્મજીના શિલાલેખોની નકલો મેઝવવા માટે શીરોહીના શ્રીસંઘને તેમજ મરહુમ મિ. ફકીરચંદ પ્રેમચંદ તથા શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ તથા મિ. બાઝાભાઈ મંછારામ આદિ સદ્ગૃહસ્થોની મારફત પત્રો લખાવી તેમજ મલામણ કરાવી મેં આજસુધી મહેનત કરેલ છે. તો આશા છે કે, તે સંબંધી લાગતાવળગતા સાહેબો તે શિલાલેખોની નકલો મને મળે એવી મહેરબાની કરશે એવી ઉમેદ રાખું છું. (તાઝીઓ).

નિશાળી ૧૫.

ૐ નમો તિથ્થસ્સ.

પ્રાચીન શોધખોળની જરૂરિયાત વિષે
મોરબીવાળા મિ. મનસુખ કીરતચંદે આપેલું
ભાષણ.

મે. પ્રમુખ સાહેબ, સ્વધર્મી બંધુઓ અને બહેનો !

પ્રાચીન શોધખોળનો વિષય જેટલો વિકટ છે તેટલો અગત્યનો છે. સમસ્ત જૈન કોમના પ્રતિનિધિની બનેલી આ મન્ય મહાસભામાં મારે આ વિષયપર કંઈ બોલવું પડશે એવો મને સ્વપ્ને પણ સૂચાલ ન હતો. પણ જ્યારે પવિત્ર શ્રીસંઘની મને અણચિન્તવી આજ્ઞા થઈ ત્યારે તે હું માથે ઘડાવું છું. અને મને આજ્ઞા છે કે, તીર્થંકરને પણ બહુ માન્ય એવા પવિત્ર શ્રીસંઘની કૃપાથી એની આજ્ઞા પાર પાડી શકીશ. બંધુઓ ! પ્રાચીન શોધખોળની જરૂરિયાત બાબતમાં આપણા બંધુ મિ. બરોડીયા દરખાસ્ત લખ્યા છે; તેને અનુમોદન આપવા શિવાય બીજું વિશેષ કરવાનું મારે નહિ રહે. બંધુઓ ! મનુષ્યભવ બહુ દુર્લભ છે, એ દુર્લભ ભવ કદાચ મળે પણ તેનું સાર્થક કરવું ઈથી પણ દુર્લભ છે. આ દેહની અંદર રહેલ આત્માનો કર્મથી મોક્ષ કરવો, એ આ અમુલ્ય દુર્લભ મનુષ્યદેહનું પરમસાર્થક છે. બંધુઓ ! જગતિતલ ઉપર વર્તતા બધા ધર્મો આવી રીતે ઉપદેશે છે. અત્રે હું તત્ત્વજ્ઞાનની ડંડી સ્ત્રીમાં ઉતરવા માગતો નથી; પણ આપને કહેવું યોગ્ય છે, અને આપ સ્વચીત માનજો કે, મનુષ્ય ભવના યથાર્થ સાર્થક માટે કોઈપણ ધર્મ યથાર્થ અવિરોધી અવિચ્છિન બોધ આપતો હોય તો તે પવિત્ર શ્રીજૈનધર્મ છે. બંધુઓ ! આવા એક પવિત્ર ધર્મને અંગે રહેલી પ્રાચીન શોધ ખોળો સંહિદો, શિલાલેખો, હસ્તપત્રો, તામ્રપત્રો, શિક્ષા, મંદિરો, ગુફાઓ આદિની શોધખોળો કેટલી વધી ઉપયોગી થશે એ આપે વિચારવાનું છે. બંધુઓ ! એ શોધ ખોળો જૈનોની તેના ધર્મની પ્રાચીન તવારિખ ઉપર, તેની સ્થિતિ ઉપર, જાહોજલાલી ઉપર, સ્વચીત અજવાળું પાડશે. ગૃહસ્થો ! પ્રાચીન તામ્રપત્રો, શિલાલેખો આદિ ઇતિહાસિક વાત જ્યાં આપણે પછાત છીએ, તેમાં ઘણો ઉપયોગી ભાગ આપશે. તીર્થંકર ભગ-

વાનની પ્રતિમાના પદ્માસન નિષેના ભાગપર જે જે લેખો હોય છે, લાંછન હોય છે, તે તે તીર્થંકરની ઓઢાણ આપવા ઉપરાંત તે બિંબ ક્યારે ભરાયાં, ક્યાં ભરાયાં, કોણે ભરાવ્યાં, કયા આચાર્યે, એ આદિ વિગત પુરી પાડતાં હોવાથી, આપને એતિ-હાસિક મોટો લાભ થશે. વિશેષ, બંધુઓ ! કાગળપત્ર ઉપર લખાણ લેખો એકદમ નાશ પામે સ્વરા, પળ પથ્થર કે ધાતુ ઉપર કોતરેલા તેમાં પળ આરસમાં કોતરેલા લેખો ઘણા કાઢસુધી ટકે છે, અને તેથી તેઓ કાગળપર લખાણની નોંધો કરતાં વધારે ઉપયોગી હોય છે. તો બંધુઓ ! એવા લેખો આદિની શોધો કરાવવી બહુ આવશ્યક છે. બંધુઓ ! એ શોધ સ્વોચ્છોથી પ્રાચીન સ્થિતીનાં જ્ઞાન ઉપરાંત પુદ્ગલીક અનિત્યતાનો સ્વાલ આવશે; જે પરમ કલ્યાણના એક અમોઘ કારણરૂપ થશે. બંધુઓ ! વઢી શોધ સ્વોચ્છમાંથી ઘણું ઘણું અવનવું જાણવાનું, સત્યાસત્યના નિર્ણયનું બની આવશે. આ સ્થલે મને અત્રે ભરાણા લાક્ષણિક પ્રદર્શનમાં મૂકેલી ચાર સંજીવની ન્યાયના દૃષ્ટાંતની છબી યાદ આવે છે. બંધુઓ ! આપે બધાં એ છબી જોઈ હશે, એ જોવા આપને મલામણ કરવી યોગ્ય છે. ગૃહસ્થો ! કઠ્ઠીકાઠ સર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યને એક વખત ગુજરાતના રાજા મહાન્ સિદ્ધરાજ જયસિંહે પ્રશ્ન કર્યું કે, મહારાજ ! જ-ગત્માં આટલા બધા ધર્મો છે તે બધા ધર્મનો ને તત્ત્વનો ઉપદેશ કરે છે તો તેમાં સત્ય તત્ત્વ શું અને તે શામાં છે ? શ્રીમદ્ હેમસૂરી જે જૈનના અનન્ય પવિત્ર આચાર્ય હતા, તેઓ ધારત તો એકી અવાજે કહી શકત કે, સત્ય તત્ત્વ શ્રીજૈનધર્મમાં છે. અને રાજા સિદ્ધરાજ એ અંગિકાર પળ કરત, પળ સમયના જાણ અને નિષ્પક્ષપાત બુદ્ધિના ધણી નિરપેક્ષી એવા શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યે શંખપુરાણમાંથી આપને જણાવેલ ચાર સંજીવની યશોમતિની વાત કહી સંભળાવી. ગૃહસ્થો ! મરહુમ ડૉ. પીટરસને પુનાની ડેક્કન કૉલેજમાં પોતાના શિષ્યોને આ વાત લેક્ચરરૂપે નવ વરસ ઉપર કહી હતી. કોઈ યશોમતિ નામની સ્ત્રીને તેનો ધણી તેની બહેનપણી સાથે યથેચ્છ વર્તવા દે નહીં, તેથી તે બહેનપણીએ તેને પોતાના પતિને બઢદમાં વૈક્રિય કરવાની ઔષધિ બતાવી. યશોમતિએ ઔષધિના પ્રયોગથી પોતાના પતિને વૃષભ કરી નાંચ્યો; પળ ગમે તેવી તોએ પતિપરાયણ સ્ત્રી હોવાથી તે પસ્તાવા મંડી. વૃષભ થઈ પોતાના પતિને ફરી પુરુષનુંરૂપ આપવાનું તે કે તેની સહી જાણતાં ન હતા. આથી યશોમતિ બહુ બહુ સ્વેદ પામવા લાગી. પછી પત્નિધર્મ મુજબ હમેશા સ્વેદ પામતી તે પોતાના પતિને વનમાં ચરવા લઈ જતી. એક દિવસ અંતરીક્ષમાં કોઈ વિદ્યાધર પોતાની સ્ત્રીને વાત વાતમાં કહેતો હતો કે, આ અમૂક જાડ તલ્લે ઔષધિ-

યો છે તેમાં એક ઔષધી એવી છે કે, જાનવર તે ચરે તો મનુષ્યરૂપ ધર્મ. યશોમતિએ આ વાત સાંભળી લીધી અને પોતાના બઢદ થયેલ પતિને તે ઝાડ તલ્લે ચરાવવા લઈ ગઈ. તે ઝાડ તલ્લે રહેલ ઝાડપાન ચરતાં વિદ્યાધરે જળાવેલ ઔષધી પણ તે બઢદના ચરવામાં આવતાં તે પોતાનું પૂર્વ પુરુષરૂપ પામ્યો. તેમ જગતના બધા ધર્મોનું લક્ષ-પૂર્વક શોધન દોહન કરતાં તત્ત્વ મલ્લશે. બંધુઓ ! શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યે ચાર સં-જીવનીની કથા સિદ્ધરાજને કહી તેનો ઉપનય આપણી શોધલ્લની વાવતને પણ ઘણો ઉપયોગી છે. શોધલ્લોત્તી પણ તત્ત્વ તરી આવશે. માટે બંધુઓ એ અતિ અ-ગત્યની છે. પ્રાચીન શોધલ્લનો વિષય હિંદુસ્તાનમાં નવા જેવો જ ગણી શકાય. તેમાં પણ આપણે જૈનો તો એ વાવતમાં બહુ પછાત ગણાઈએ. એ વાવતની શરૂઆતનું તેમ તેને હિંદમાં થોડું ઘણું ઢાલ્લ કર્યાનું માન યૂરોપિયન પંડિતોને, એશ્યાટિક સો-સાઈટીને અને થોડા ઘણા હિંદુ શોધકને ઘટે છે. ગૃહસ્થો ! જનરલ કર્નિંગહામ, ડૉ. બુલર, લુડ્રાઈસ, ડૉ. વીબર, ડૉ. હોર્નલ, આદિ વિદ્વાન પંડિતો, આ વધાએ પ્રા-ચીન શોધલ્લોપર ઘણું અજવાલું નાંર્યું છે. હિંદમાંથી પણ મહૂમ ડૉ. મગવાનલાલ, ડૉ. માડ ઢાજી, ડૉ. મંડારકર, મિ. રતિરામ ઢવે, શાસ્ત્રી હરિ ઢત્ત, મહારાજ શ્રી આત્મારામજી, તેમજ યૂરોપિયનોમાં, ડૉ. પીટરસને આ વાવતમાં બહુ ઉપયોગી ફાલ્લો આપ્યો છે. ઇન્ડિયન એન્ટીક્વરી સોસે એશ્યાટિક સોસાઈટીના રિપોર્ટો વિગેરે અને ડૉ. માડ ઢાજીના એન્શન્ટ રીસર્ચીસ આ વગેરે પ્રાચીન ઇતિહાસ આદિ ઉપર ઘણો પ્રકાશ નાંર્યો છે, છતાં ગૃહસ્થો ! પ્રાચીન શોધ લ્લનું એટલું બધુ બહોલું અને વિ-શાલ ક્ષેત્ર પડ્યું છે,—ઉપર જળાવેલી વાવતો તો ઘણી ઘણી ઓછી ગળાય.

ગૃહસ્થો ! મથુરામાં એક જીન મંદિરમાં જનરલ કર્નિંગહામે એક લેલ્લ શોધ્યો છે તેમાં વીરમગવાનના નિર્વાળ પછીનો તરતનો કાલ્લ લલ્લેલ છે. શ્રીમદ્ આત્મારામ-જીએ લલ્લેલ પ્રશ્નોત્તરોમાં આ આલ્લો લેલ્લ આપેલ છે. મારવાડમાં શ્રીવીરપ્રભુના જીનાલયમાં એક લેલ્લ વીરપ્રભુજી પછી સીતેર વરસનો છે અને તેમાં કોઈ રત્નશેલ્લર-સૂરિનું નામ છે, તેમાં કાંઈ ઉપદેશ છે. ગૃહસ્થો ! આ વધી શોધોત્તી એક વીજો પણ અગત્યનો નિર્ણય અને સમાધાન થાય એમ છે. આપળા સ્થાનકવાસી બંધુઓ પ્રતિમાનો નિષેલ્લ કરે છે, અને પ્રતિમા કે જીન મંદિર નહીં હોવાનો ઘળા લાંવા કાલ્લનો ઢાવો કરે છે; અને કહે છે કે, પ્રતિમા આરાધકતો હમળાંજ થયા છે. તેમને આ લેલ્લો ઘળા લોધનું અને સત્યના નિર્ણયનું, અને કઢાગ્રહ છોડી ઢર્ડે પરમ ઉપકારક એવાં પ્રતિ-

માના આલંબનનું નિશ્ચય કરાવનાર કારણ થવા યોગ્ય છે. બંધુઓ ! શોધખોળ વિનાજ સહેજે ઉપલી બાંતો મઠી આવી છે, તો ધ્યાન હેતુપૂર્વક જો શોધો થાય તો ઘણો લાભ થાય. બંધુઓ ! આપે શ્રીમદ્દેશ્વર (કચ્છ મુદ્રાથી છ ગાઉ) જોયું હશે; અથવા એનું નામ સાંભળ્યું હશે. ત્રણ ડાયકા ઉપર તો ત્યાં ટીંબા ટેકરા ને સંકિરો દેખાતાં હતાં, પણ અનાયાસે ત્યાંથી પસાર થતા કોઈ યતિને એ મંદિરનો ભાગ જોવામાં આવ્યો, જે યોદ્ધાવતાં હાલ એક પ્રાચીન ભવ્ય મંદિર તેમાંથી મઠી આવ્યું છે. તેમાં વીરપ્રભુની પ્રાચીન ભવ્ય પ્રતિમા છે. ઝીર્ણ દેરીયો ફરતી છે તે હાલ સમરાવી છે. મંદિર જમીનમાં ડુંડું પેસી ગયું છે. ગૃહસ્થો ! પાટણ, વઝા પૂર્વની કલ્લાણક ભૂમિ, કાવી-ગાંધાર આદિ અનેક પ્રાચીન સ્થળો છે કે જ્યાંથી અવાર નવાર પ્રાચીન લેખો પ્રતિમાઓ શિક્ષા આદિ મઠી આવે છે. આવાં સ્થળોની શોધખોળ કરાવી, તે શોધખોળના રિપોર્ટો બહાર પાડવાની, તે શોધખોળો જાણવી રાખવાની, સમરાવવાની બહુ બહુ અગત્ય છે. બંધુઓ ! મુંબઈ પાસેની કૅનેરી કેવ્ઝ (ગુફાઓ), ઍલ્ફન્ટા કેવ્ઝ, એજન્ટા કેવ્ઝ, એ વગેરે પણ ઘણો પ્રકાશ આપે એમ છે. મદ્રાસ પાસે કૅન્જેવરમથી ત્રણ માઈલ છેટે એક પ્રાચીન ભવ્ય જીન મંદિર છે. આ મંદિર દિગંબરી છે છતાં તત્ત્વની દૃષ્ટિએ દિગંબર શ્રેતાંબરમાં ભેદ ન હોવાથી એની યોગ્ય બહુ લાભકારક છે. ત્યાં વિક્રમ સંવત પહેલા સૈકામાં થઈ ગયેલ મહાન કુંદકુંદાચાર્યનાં પગલાં છે; અને તેના વસ્ત્રના લેખો છે. ત્યાં પંદરસો વરસની જુની એક શ્રીકલ્પ સૂત્રની પ્રત છે. અજાયબી જેવું એ છે કે, હિંદમાં આવેલાં એવાં પ્રાચીન જૈન સ્થળોની આપણને હિંદી જૈનને સ્વર નથી, જ્યારે જ્યારે ત્યાં ધ્યાન જોવા સ્વાતર ફ્રાન્સ, અમેરિકા, વેર દૂરથી અંટી કવેરીયન્સ (શોધખોળ કરનારા) આવે છે. ગૃહસ્થો ! દક્ષિણમાં તાંજોરમાં એક પ્રાચીન પુસ્તકાલય છે, ત્યાં છ હજાર તાડપત્ર ઉપર લખેલા પ્રાચીન લેખો છે. તે પુસ્તકાલય બધાં માટે ખુલ્લું છે. તેનો ત્યાં ઉપયોગ થઈ શકે છે; ત્યાંથી લઈ જવા દેતા નથી. મૈસુરમાં બેંગ્લોર પાસે શ્રવણ બેલ્ગુલ સ્થાન છે, ત્યાં શ્રી બાહુબલ સ્વામીની (ગોમદેશ્વરની) અતિ અદ્ભુત ભવ્ય મહાન પ્રતિમા (colossal statue) છે તે સતેર ફીટ—ચૌદ માંથોડાં ડુંડું છે. જંગલમાં ભવ્ય દેખાય છે. તે કાઉસગ મુદ્રા છે. તેની બન્ને બાજુએ પ્રાચીન લેખો છે. તે મૈસુર ગવર્મેન્ટના સેક્રેટરી લુઈ રાઈસે ઇંગ્રેજીમાં મૂલ સાથે પ્રગટ કર્યા છે. ગૃહસ્થો ! જે ભવ્ય પ્રતિમાની આપણને સ્વર નથી. તેના પદ્માસનના વચલા ભાગમાં ઊભા રહી વિદેશી લોકો ફોટોગ્રાફ પણ પડાવે છે. ગૃહસ્થો, તે ગોમદેશ્વરના પગનો અંગુઠો નાઠીયેર જેવડો છે એ ઉપરથી આપ જાણ કરશો કે, એ

પ્રતિમા તે કેવડી ભવ્ય હશે. ગૃહસ્થો ! આતો સ્થલ જાણિતું થયું, પણ અજ્ઞાણ્યાં
 એવાં અનેક સ્થલ હશે, કે જે હજી અંધારામાં છે, તે બધાની શોધો કરવી આવશ્યક
 છે. બંધુઓ ! આ અત્રે ભરાયેલા પ્રદર્શનમાં કેટલાક હસ્ત લેખો છે તે લગભગ ૧૦૦૦
 વરસ ઉપરાંતના છે. તે આપણને એક નવી બાબત શીખવે છે; તે એ કે પુસ્તકો ઘણા
 લાંબા કાળપૂર્વે પણ લખાતાં. ડૉ. જેકોબીને પણ એ શંકા થઈ છે કે, જૈનશાસ્ત્રો
 ક્યારે લખાયાં હશે. બંધુઓ ! આનો આપણે કંઈ ચોકસ નિર્ણય કરી શકીએ એમ
 નથી, પણ આવી શોધોનો આપણને અમુક નિર્ણય કરવામાં સહાય થાય છે. પ્રાચીન
 શોધોનો આપણા હક્કમાં પણ મોટો ભાગ બચાવે છે. અકબર તથા જહાંગીરના વસ્તુ-
 તમાં જૈનોને મળેલા તામ્રપત્રો જો હૈયાત નહત, અથવા ન મળ્યાં હતા, તો પવિત્ર
 તીર્થ શ્રીસમેતશિવર પાસે ઉઘડેલું ચરચીનું કારખાનું કદાચ બંધ ન થાત, અને જૈનોનો
 હક્ક, દયામય હક્ક કદાચ ત્યાં તો ઢૂંચત. બંધુઓ ! આમ પ્રાચીન લેખો, શીલા લેખો,
 તામ્રપત્રો આદિ બહુ ઉપયોગી છે; તેની શોધોનો વિશેષ ઉપયોગી છે, અને તે શોધ-
 યોગ્ય જાણી રાખી તેને સમરાવનું વિશેષ વિશેષ ઉપયોગી છે. ગૃહસ્થો, પૂર્વના ધનાઢ્ય
 પુરુષોએ આમજ કર્યું છે; જાવડશાહ, વિમલશાહ વસ્તુપાલ આદિએ આજ ક્રમ લીધો
 છે. શ્રી ધંધુકા જ્યાં શ્રીમદ્ હેમસૂરિ જન્મ્યા હતા, ત્યાં તેનું પાલણું એ નામે સ્થલ છે;
 ત્યાં હાલ મસીદ છે. શ્રી સ્વામીનાથનાં એક મંદિર હતું, તેને બદલે હાલ મસીદ છે; જામનગરમાં
 એક મંદિર બદલે શિવાલય છે. વઢવાણમાં પાડાવસીમાં પાડાપોઠમાં એક પ્રાચીન
 દેરાસરની જગ્યાએ હાલ એક મસીદ છે. બંધુઓ ! આ બધી શોધોનોથી સ્વચ્છ પડી
 છે. એ જો બને અને ઉદ્ધારી શકાય તો કલ્યાણનું કારણ છે. આપણે શ્રી સિદ્ધા-
 ચલ આદિ ઘણાં સ્થલોનાં મંદિરોપર મસીદનો આકાર જોઈશું. આ આપણને આપણા
 જૈન માઈઓનાં હાપણ, સમયસૂચકતા, અને ધીરજનો સ્વસ્થ પુરાવો પુરો પાડે છે.
 જ્યારે એમ ધાર્યું કે, મુસલમાનો મંદિર તોડશે ત્યારે સમય વિચારી તેઓએ મસીદની
 આકૃતિ દાખલ કરી. ગૃહસ્થો, શોધોનો અંગે આપણે આ જાણી શકીએ છીએ.
 બંધુઓ ! આમ પ્રાચીન શોધોનો અગત્યતા, તે જાણી રાખી, તે સમરાવવાની અગ-
 ત્યતા બતાવી છે હવે આપણે એ માટેના ઉપાયો સૂચવવા યોગ્ય છે.

ગૃહસ્થો ! આપણા બંધુ મિ. કાપડીયાએ ગઈ કાલે ‘ફાઈલોલોજીકલ લેકચરો’
 અર્થાત્ ભાષા આદિ સંબંધી ભાષણો કરાવવાનું સૂચવ્યું હતું; તેમજ તે સાથે પ્રાચીન
 શોધોનો લગતાં ભાષણો અપાવવાં જરૂરનાં છે. ગૃહસ્થો ! ઇંગ્લેન્ડ યુરોપમાં આ

વિષયતો ઇટલો વધો અગત્યનો ગગાય છે કે, તે માટે સ્વાસ્થ્ય પ્રોફેસરો રાખે છે. તેને સારા પગાર આપી તેઓ પાસે જાહેર ભાષણો કરાવે છે. આપણામાં પ્રાચીન શોધખોળનો સ્કાલ પળ નથી; પળ હવે કેળવણીના પ્રચારથી એવી કદર આપણે સમજતા થઈશું. ગૃહસ્થો ! પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો આ બાબતને ઇટલી વધી અગત્યની ગણે છે કે નીચેનો એક દાસલો આપણને એનો સહજ સ્કાલ આપશે. આપણા મુંબઈ ફાકાનો એક આગલો હાકેમ સર જેમ્સ ફર્ગ્યુસન સંવાતમાં કોઈ સાદા ગૃહસ્થને ઘેર પ્રાચીન લેખો મેળવવા તથા શોધવા જાતે પધાર્યા હતા. આ વાત આપણા એક હિતૈષી ડૉ. સુલ્હરના વચ્ચમાં બની હતી. ગૃહસ્થો, આવી અગત્યની બાબત તેઓ 'શોધખોળ'ને ગણે છે માટે.

(૧) પ્રાચીન શોધખોળની લેકચર શીખો સ્થાપવી.

(૨) જૈન વિદ્વાનોને સારા પગારથી સ્વાસ્થ્ય આ શોધખોળ માટે રાખવા, અને તેમની પાસેથી રીપોર્ટો કરાવી તેનાં ભાષણો અવાચાં તથા તે બાહાર પાડવાં.

(૩) પ્રાચીન શોધખોળને લગતા ફનામી નિબંધો લેખાવવા અને સારા નિબંધવાળાને ફનામ આપી તે છપાવી પ્રગટ કરવા.

(૪) છેવટે, બંધુઓ ! મુંબઈ કે અંત્રે એક પ્રાચીન શોધખોળને લગતું તેના સાહિત્યનું એક ' મ્યુઝીયમ ' કરવું (Museum for antiquaries archæology &c.) ગૃહસ્થો, હિંદમાં આવાં સ્થાતાની બહુ સ્કોટ છે. યુરોપિયન કે દેશી પાંડિતને સ્વાસ્થ્ય હિંદની પ્રાચીન બાબતોનો અભ્યાસ કરવો હોય તો તેને જર્મની કે ફંગ્લંડમાં British Museum નો લાપ લેવો પડે છે. અર્થાત ત્યાં હિંદની પ્રાચીન બાબતો લગતાં ઇટલાં વધાં પ્રદર્શનો, તથા સાહિત્યો છે કે, સુદ હિંદની બાબત માટે ત્યાં જતાં લાભ થાય છે. બંધુઓ ! જો કે હિંદની જે જે શોધખોળો કરવી જોઈએ, તે જો થાય તો જે થઈ છે, તે કાંઈ લેખામાં જ ન આવે. માટે શોધખોળની બહુ જરૂર છે. અને મુંબઈમાં કે નામદાર સયાજીરાવના આ રાજધાનીના સ્થળ વડોદરામાં એક શોધખોળને લગતું ' મ્યુઝીયમ ' સ્થાપવાની જરૂર છે. નામદાર ગાયકવાડ જેવા સુજ્ઞ વિદ્યાવિલાસી પ્રજાપ્રિય સર સયાજીરાવ આપણને ચોકસ મદદ આપશે, અને ઇઓશ્રીના રાજ્યમાં ભરાયેલ આ કૉન્ફરન્સનું સ્મરણ પણ રહેશે. માટે એવું ' Museum ' સ્થાપવું યોગ્ય છે. ગૃહસ્થો, આમ સામાન્ય ઉપાયો બતાવ્યા છે. કેલ્કત્તાથી આ બંધુ

બર આવવા યોગ્ય છે. છેવટે આ બધી શોધસોઝોનું સ્વરૂપ સાર્થક તો ત્યારેજ થશે કે જ્યારે આ દેહમાં ઘણા કાઠથી સંતાઈ રહેલું આત્મ દ્રવ્ય પ્રગટ થાય, તેની શોધ થાય, અને તે પ્રાપ્ત થઈ અસ્તંડ સુખ મેળવી લે. બંધુઓ ! પ્રભુ કૃપાથી એ થશે, અને પ્રાચીન શોધસોઝની જરૂરિયાતના આ મારા અનુમોદનમાં આપ એકી અવાજે ભાગ લઈ મને બેસી જવા રજા આપશો. (તાઢીઓ)

निशाणी १६.

डीरेक्टरी विषे

मि. भगुभाइ फतेहचंद कारभारीनुं
भाषण.

आजे मारा हाथमां डीरेक्टरीना संबंधनो ठराव कॉन्फरन्सनी विषय मंडळी तरफथी मूकवामां आन्यो छे. गया वरसे आज सवाल में हाथमां धर्यो हतो अने ते वखते डीरेक्टरी एटले वही विगरे में कछुं हतुं. आनी डीरेक्टरीनी केटली जरूर छे ते पण में ते वखते कछुं हतुं अने ते माटे अत्रे पिष्टपेसण न थाय तेटला सारुं आप साहेबने अहेवाले कॉन्फरन्सनुं पानुं १६४ तेमज कॉन्फरन्स तरफथी छपाएला रिपोर्टनुं पानुं १३३ वांचवा हुं भलामण करुं छुं. आपणी कॉन्फरन्स तेमज जैन समाज अने जन समाज आवी डीरेक्टरीओनी आवश्यकता विचारवा लागी छे. आ सवाल आजे पंदर मासनो जुनो थयो छे अने आपणी कॉन्फरन्सनी ऑफिस तरफथी आवी आपणी जैन डीरेक्टरी करवा वर्तमानपत्रोद्वारा जाहेर खबरो आपवामां आवी हती अने हुं आशा राखुं छुं के, आ कार्य कॉन्फरन्स तरफथी जलदी पार पडेशे.

आपणा प्रेसिडेंट साहेबे पोताना आरंभना भाषणमां पण डीरेक्टरीना संबंधमां कछुं छे अने तेम कहैतां तेमणे भावनगरी भाइओना प्रयासने वखाण्यो छे. अलबतां दरेक गामवाळा आवा प्रयास करे तो ते स्तुत्य छे. पण मारे कहेवुं जो-इए के दरेक गामवार डीरेक्टरी जुदी छपाववानी जरूर नथी केमके आवा नानां चोपानीयां घणो वखत रहेतां नथी अने ते साचववां मुशकेल पडे छे. ते साथे जोइती माहिती मेळववा माटे अनेक चोपानीयां जोवां पडतां होवाथी वखतनो पण लय वधारे थाय छे, आना संबंधमां कॉन्फरन्सद्वारा जे गृहस्थ के गृहस्थो डीरेक्टरी बनावे तेओ तरफ आवा गामो तरफ अमुक फॉर्मो मोकलवामां आवे अने ते जो तेओ नमुना प्रमाणे भरी मोकलवे तो आ काम जलदी पार पडे.

भावनगर डीरेक्टरी बहार पड्या पछी केटलाक गामोवाळाए आवी डीरेक्टरी

પોતે તૈયાર કરવાનો વિચાર કર્યો છે. અને તેના સંબંધમાં સાળંદ, खेडा વિગેરેના કે-
ટલાક ગૃહસ્થો મને મળ્યા હતા. હવે જ્યારે આમ છે ત્યારે આવી ડીરેક્ટરીની જ-
રૂરિયાત નિર્વિવાદ સાબીત થાય છે.

ડીરેક્ટરીમાં વસ્તીનું પ્રમાણ હાલ જો તે તૈયાર કરવામાં આવે તો નક્કી ક-
રવું મુશ્કેલ છે માટે તે સંબંધમાં અંદાજ વસ્તીજ સુઝવી. વઢી તમામ તીર્થોની હ-
કીકત તેના વહીવટદારો અને તેના વહીવટ સંબંધી ધારા અને તેના અંગે ચાલતાં
ફંડો, વઢી જૂદી જૂદી સમાઓ, તેમના આશાપો વિગેરેનો તેમાં સમાવેશ થવો જોઈએ.
વઢી જૂદી જૂદી જાતના જે જે જૈનો તેમાં રહેતા હોય તે સંબંધી અને તેમના લગ્ન વિ-
ગેરેના ધારાઓનું ટુંકુ વર્ણન પણ તેમાં આવવું જોઈએ. વઢી ધંધાવાર વર્ગીય પણ તેમાં
સમાવવી જોઈએ. આ સાથે તમામ મુનિરાજો, અને તેમના ગચ્છ વિગેરેની માહિતી
પણ તેમાં અવશ્ય આવવી જોઈએ. વઢી આપણા ધર્માદા સ્વાતાઓ, પાંજરાપોલો વિ-
ગેરેનાં ફંડો, તેના વહીવટો અને તેના અંગે ચાલતી વ્યવસ્થાનું સવઢું બ્યાન આવા
પુસ્તકમાં જરૂર જણાવવું જોઈએ. આ સાથે દરેક ગામવાર હકીકત તેમાં ગામ વ્યાપ્ત
છે, તેની હવા કેવી છે અને તેમાં વ્યાપારિ સ્થિતિ કેવી છે તે વિગેરે બતાવવું. આ
બધું કાર્ય કરવામાં એક માણસનું કામ નથી પણ તે બધી હકીકત મેલવવામાં બધા
ભાઈઓની જરૂર છે અને આવી રીતે જ્યારે સહાય થાય તોજ આપણો ડીરેક્ટરીને
બનાવનાર ફતેહમંદ નીવડે. વઢી આવી ડીરેક્ટરી મારા સમજવા પ્રમાણે ૮૦૦
પાનાની ઓછામાં ઓછી થાય અને તે એકવાર છપાયા પછી દર વર્ષે કે અમુક
વર્ષના અંતરે તે બહાર પાડવામાં આવે તો ઘણું સુગમ અને ઉપયોગી થાય. છેવટ
આશા રાખું છું કે, આપણે ચોથી કોન્ફરન્સ માટે ફરી મળીએ તે પહેલાં આ ડીરે-
ક્ટરી બહાર પડેલી જોવા આપણે ભાગ્યશાલી નીવડીએ. આટલું કહી હું તમારી રુબરુ
નીચે પ્રમાણે ઠરાવ રજુ કરું છું જે તમો તેને અનુમોદન મળ્યા પછી સ્વીકારશો. આ-
પણી દરેક પ્રકારની સ્થિતિનો સૂચાલ આવવા સારું આપણા તીર્થો, મંદિરો, પ્રતિમાઓ,
જ્ઞાનમંડારો, ગ્રંથો, પાઠશાળાઓ, પુસ્તકાલયો, સમાઓ, મંડલો, સાધુ, સાધવી,
શ્રાવક અને શ્રાવિકાની સંખ્યા વિગેરે બાબતની એક ડીરેક્ટરીરૂપે વચ્ચેનો વસ્તુ ત
નોંધ થયાની આ કોન્ફરન્સ ઘણી જરૂર ધારે છે. (તાઢીઓ)

નિશાળી ૧૭.

ડીરેક્ટરીની દરખાસ્તના ટેકામાં
મિ. જીવરાવ ઓઘવજી દોશીનું
ભાષણ.

માનવંત પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ, માઈઓ અને ઢહેનો,

આપણી આર્થિક (Material) સાંસારિક (Social) અને ધાર્મિક સ્થિતિના યથાવસ્થિત બોધને અર્થે જૈન ડીરેક્ટરીની યાસ આવશ્યકતા છે. આપણા જાહેર સ્થેલોની માહિતી અર્થે પણ ડીરેક્ટરીની ટેટલીજ આવશ્યકતા છે. સંસાર અને ધર્મ સંબંધી ચોકસ વર્તમાન સ્થિતિ જાણ્યા સિવાય ઉન્નતિના સાધન યોજવા તત્પર થવું તેવા લુકા (Sand) રેતી—ના પાયા ઉપર ઇમારત ચળવા જેવું છે. દરેક સુધરેલી પ્રજા અને કોમોમાં આવા રીપોર્ટ બહાર પડે છે અને તેઓની ઉન્ન. તિના સાધનોદ્વારાજ શોધી કઢાય છે.

આવી ડીરેક્ટરી એકજ વખત કરી અટકવાનું નથી, પરંતુ અમુક અમુક વરસને આંતરે કરવાથી આપણી ભૂત અને વર્તમાન સ્થિતિનો મુકાબલો કરી સકાશે.

સરંકારી વસ્તીપત્રકમાં જૈન કોમ માટે જુદું મથાલું રાખવામાં આવે છે પરંતુ આગ્રા હિંદુસ્તાનનું વસ્તી પત્રક હોવાથી ભૂલચૂક થવાનો સંભવ છે. વિશેષ આપણને ઉપયોગી ઘના વિષયો—મંદિરો જ્ઞાન મંડાર આદિ—સંબંધી ચિલકુલ માહિતી આપણને તેમાંથી મઠી શકતી નથી. માટે જૈન ડીરેક્ટરી જુદી થવાની યમુસ જરૂર છે.

ડીરેક્ટરીમાં નીચલી હકીકત નોંધાવાની જરૂર જણાય છે:—

(ક) લોકો સંબંધી.

(૧) જ્ઞાતિ. (૨) ગચ્છ. (૩) માણસની કુલ સંખ્યા. (૪) પુરુષ, સ્ત્રી, છોકરાં, છોકરીઓ. (૫) કુંવારા, વરાવેલ, પરણેલ, વિધુરસ્ત્રી માટે યોગ્ય શહો. (૬) ગુજરાનનું સાધન ધંધો, નોકરી. (૭) કેલવળી. વ્યવહારિક, ધાર્મિક. (૮) અન્ય રીમાર્ક્સ શારીરિક યોડ વિગેરે.

(૧૨૬)

(સ્વ) જાહેર સ્થળો.

(૧) મંદિરો. (૨) જ્ઞાન મંડાર. (૩) ઉપાશ્રયો. (૪) જૈન શાળાઓ.
(૫) જૈન સભાઓ. (૬) ધર્મ આચાર્ય.

(ગ)

(૧) સાધુવર્ગ. (૨) સાધ્વીવર્ગ. (૩) યતિવર્ગ.

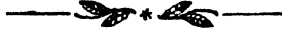
પહેલાં જાણવામાં જણાવેલ હકીકત જાણવાથી આપણી સાંસારિક સ્થિતિનું આપણને દિગ્દર્શન થશે, અને બીજા જાણવામાં દર્શાવેલ હકીકત ઉપરથી આપણા લોકોપયોગી સ્થળોનું યથાયોગ્ય વર્ણન મળવાથી તે ગાઈડરૂપે થઈ પડશે.

જૈન ડીરેક્ટરીનું કાર્ય ફતેહમંદ ઉતારવા માટે ઘણી યોજનાઓ સૂચવવામાં આવેલ છે. પરંતુ મારા મન પ્રમાણે અમલ જો કેળવાયેલ અને ઉત્સાહી વર્ગ માથે લે તો થોડા વસ્તુમાં અલ્પ ખર્ચે થઈ શકશે. ભાવનગરમાં થયેલ ડીરેક્ટરી સભાનું બંધારણ ખાસ અનુકરણ કરવા યોગ્ય છે. આટલું બોલી બેસવાની હું રજા લઉં છું. (તાળીઓ)

वर्तमानपत्रोना अभिप्राय.

આત્માનંદ પ્રકાશ.

માગશર. સંવત. ૧૯૬૧.

જૈન કોન્ફરન્સના તૃતીય વિજયનું ગીત હરિગીત.

શ્રી જૈનના જયકાર નાદે ગગન ગાજ્યું ગર્વથી,
બનિ સુખદ સુંદર સત્સમાજે * સરસ શોભા સર્વથી;
થઇ વિજય વાણી વિજય વાજ વિજયકારી સાજનો,
વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજય જૈન સમાજનો.
શુભ સંઘ ભારતવર્ષનો એકત્ર થઇ આવી રહ્યો,,
બુધસિંહજી બહાદુર જેવા પ્રમુખથી ગાજી રહ્યો;
અતિ હર્ષથી ઉત્કર્ષે કીધો જૈનના હિત કાજનો,
વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજય જૈન સમાજનો.
રંગે ઉમંગે મંડપે મહારાજ આપ પધારિયા,
ગુર્જરપતિ જય ગર્જનાથી પ્રેમ સાથ વધાવિયા;
ત્યાં થઇ રહ્યો જયકાર ગાયકવાડના શિરતાજનો,
વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજય જૈન સમાજનો.
યુવરાજ ક્ષેત્રસિંહરાવતણા સુભાષિત બોધથી,
આભારી થઇ આર્હત સમાજ સ્વધર્મના શુભ શોધથી;
આશ્રય મળ્યો યશકારી ઉત્તમ સર્વ ગુર્જર રાજનો,
વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજય જૈન સમાજનો.
કરૂણા કરી શ્રી કમલવિજયાચાર્ય આપ પધારિયા.
દિલદાર ડેલિગેટ ભારતવર્ષના સહુ તારિયા;
ઉપદેશથી આભાર માનો સર્વ એ મુનિરાજનો,
વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજય જૈન સમાજનો.
શ્રી વીરવિજયે તમ વિદાર્યું ધર્મના સુખદાયકે,
જયવંત કીધું જૈન શાસન જગતમાં મુનિ પાઠકે;

પરિવાર વિજ્યાનંદનો ઉપકારી સર્વ સમાજનો;
 વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજ્ય જૈન સમાજનો,
 ગાંધ્યા ગિરાથી ગુર્જરો હિંદી વધા ઊત્કર્ષથી,
 સૌરાષ્ટ્ર વીરો સુસ્વરે ઉચ્ચાર કરતા હર્ષથી;
 મરૂવીર ઢઢા વાણીનો નવરંગ જામ્યો આજનો,
 વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજ્ય જૈન સમાજનો,
 સત્કાર કીધો સ્નેહથી વટપત્તને શ્રાવક જને,
 સાધર્મી સેવા આચરી અતિરંગથી ઉન્નવલ મને;
 ડંકો બજાવ્યો દેશમાં કરી ચક્રિત સર્વ સમાજનો,
 વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજ્ય જૈન સમાજનો.
 ઘડી નિયમ નિર્મલ ઉદય કીધો જૈનનો બહુ સંમતે,
 સંસારિ ધાર્મિક ઉન્નતિ કરવા મથે શુભ સંગતે;
 તે નિયમથી સહુ વર્તજો જિન ભક્ત ભારતના જનો,
 વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજ્ય જૈન સમાજનો.
 મહનીય મંગલ રૂપ શાસન દેવતા જ્ય આપજો,
 જ્યવંત જૈન સમાજ કેરા વિઠ્ઠન સર્વે કાપજો;
 અણહિલપાટણમાં થજો અતિ વિજ્ય જૈન સમાજનો,
 વટપત્તને વટથી બન્યો છે વિજ્ય જૈન સમાજનો.

જૈન.

અમદાવાદ તા. ૪-૧૨-૦૪.

વડોદરા ખાતે ત્રીજી જૈન જ્યેતાંબર કોન્ફરન્સની ફત્તેહ.

જૈન સાસનનો વિજ્ય.

ગુજરાતના વીરક્ષેત્ર શહેર વડોદરા ખાતે ગયા મહીનાની તા. ૨૭-૨૮-૨૯ મી તારીખોએ મળેલી ત્રીજી જૈન જ્યેતાંબર કોન્ફરન્સનો હેવાલ અમે અન્યસ્થળે આપ્યો છે તે ધ્યાન પૂર્વક વાંચવાની અમારા જૈન બંધુઓને ભલામણ કરીએ છીએ. તેમાં થયેલા ઠરાવો તથા અપાયલાં ભાષણો પૈકી શેઠ લાલભાઈ તથા મી. ગુલાબચંદળ ઢઢાના વિચારશીલ ભાષણો વાંચવાથી હરકોઈ સુત્ર વાંચક તો કોન્ફરન્સની ફત્તેહ થએલી ગણી જૈન શાસનનો વિજય જ થએલો ગણશે. એ અપૂર્વ કોન્ફરન્સમાં સ્વામીભાઈઓની મોટી

* સજ્જન ગૃહસ્થોના સમાજમાં.

હજારી અને ના. મહારાજ સયાજીરાવ જેવા નિપુણ રાજ્યકર્તાનું પધારણું તથા તે નામદાર જેવા એક કાબેલ વૃત્તિનું જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા અને શ્રેષ્ઠતાને લગતું અભિપ્રાયરૂપ સર્ટીફિકેટ કયા જૈન બંધુને ગર્વીષ્ટ નહીં કરે ? હમણાં સુધી એમજ અંધારામાં કુચાતું હતું કે જૈન ધર્મ ઐશ્વર્ય ધર્મની શાખાજ છે, અને તે હમણાજ નીકળ્યો છે. પરંતુ ના. મહારાજ જેવા એક સ્કોલર ગણાતા રાજપતિએ જૈન ધર્મને ઐશ્વર્ય કરતાં જુનો જણાવી જૈન ધર્મના અભ્યાસિ વિદ્વાનોના મતને પુષ્ટી આપી છે, તેમજ “અહિંસા પરમો ધર્મ” આ મહા સુત્ર જે ધર્મનો દ્રઢ સિદ્ધાંત છે તેવો ધર્મ અનાદિ અને અનુપમ હોય હજારો કાળ અક્ષતી ઉચ્ચપાથલો થયા છતાં જૈન શાસન હજી તેમનું તેમ પોતાની સ્થિતિમાં કાયમ રહ્યું છે તે તેનો વિજયજ સચવે છે. રાજમહેલમાંજ દુતીયાનો છેડો માનનારા નહીં પણ યુરોપ અમેરિકા જેવા દેશમાં ભ્રમણ કરી અશ્રેષ્ઠ સાહિત્યના મેદાનમાં ખેલનારા એક વિદ્વાન મહિપાલનો આ મત જૈનોને વધુ મગરર બનાવવાને વાસ્તે બસ છે. મહારાજ તથા યુવરાજે કોનફરન્સમાં ભાગ લેઈ જૈન શાસન તરફ પોતાની લાગણી બતાવી છે તે દરેક રાજ્યકર્તાએ અનુકરણ કરવા જેની છે. આ કોનફરન્સમાં કેળવણી અને કોનફરન્સના અંધારણના બે મહત્વના સવાલો ઉપર એવું અજવાળું પાડવામાં આવ્યું છે કે તેની નકલ અન્ય કોનફરન્સોને કરવાનો વખત મળશેજ. કેળવણીનો વિષય એવીતો અચ્છી ઢબમાં વિચાર-શીલ શૈલીમાં ચર્ચાયો છે કે જે સવાલ આજે ઘણી કોમોનું લક્ષ ખેંચી રહ્યો છે તે સવાલનું વાસ્તવિક નિરાકરણ આ કોનફરન્સે કર્યું છે, અને જે ખામી બીજાએને જણાય છે તે ખામી પુરી પાડવાના રસ્તા લેવાનું કોનફરન્સે મોટા રૂપમાં સ્વીકાર્યું છે. ઉંચી કેળવણી લેઈ નોકરીની લાલચમાં ફસાતા શ્રેષ્ઠ્યએટોને શુદ્ધામીમાં ન અંધાવા અવાજ ઉઠાવી કોમના શ્રેષ્ઠ્યએટોને ચેતવણી આપી છે તે એવા શ્રેષ્ઠ્યએટો માટે બ્યાપાર ને પરદેશ જઈ ધર્મની પ્રવૃત્તિ કરવાને બોધ આપ્યો છે. પરદેશ ગમનનો જે સવાલ ઘણાં વર્ષોથી હિંદુ સંસાર સુધારા સમાજે ઉઠાવ્યો છે તે જેતું મનમાનતું છેવટ લાવી શકાયું નથી તે સવાલ આ કોનફરન્સમાં એવી તો ઢબમાં ચર્ચાયો છે કે જૈનોને પરદેશ ગમનનો પ્રતિબંધ મુળમાં નડતો નહોતો પણ થોડાઓના મનમાં જે વસવસો ઉત્પન્ન થતો હતો તેનું નિરાકરણ થઈ ગયું છે. સંસાર સુધારા સમાજે બીજા જે સવાલો હાથ ધર્યા છે તે પૈકીના બાળલગ્ન, કન્યાવિક્રય, રડવા કુટવાનો રીવાજ, લગ્ન તથા મરણ પછવાડે ખર્ચ કરવાનો રીવાજ વીગેરેનો અટકાવ કરવાના ઠરાવો પસાર થયા છે; એટલુંજ નહીં પણ તેનો અમલ કેટલેક ઠેકાણે થઈ પણ ચુક્યો છે. જૈન કોમ સામાન્ય રીતે સુખી છે પરંતુ જે જૈનબંધુઓ નિરાધાર હોઈ કેળવણી મેળવી શકે નહીં તેઓને મદદ આપવાની યોજના કરવાનો ઠરાવ પણ કરવામાં આવ્યો છે. કેળવણીના વિષયમાં શિક્ષકો તથા વાંચનમાળાની મોટામાં મોટી મુશ્કેલીનો પણ આ કોનફરન્સે ફડચો કરી નાખ્યો છે, એ બેશક ઘણું ખુશી થવા જેવું છે. જૈન સાહિત્ય કે જે સાહિત્ય આ દેશની પુર્વ સ્થિતિપર સારૂ અજવાળું નાંખે છે તેનો પ્રચાર કરવા અને પ્રાચીન જૈન પુસ્તકોના ભંડારો ઉઘાડી તેનો લાભ લેવાની યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી છે ને તેમાં વધુ મદદ કરવાનો ઠરાવ પસાર થયો છે એ એકલા જૈનોએજ નહીં પણ આ દેશની તમામ કોમે ખુશી થવાનું છે કારણ કે જૈન સાહિત્યમાં અનેક અમુલ્ય રત્નો છુપાયાં છે તે કાંઈ નવું કહેવાનું નથી. બીજા ઠરાવો જીર્ણોદ્ધાર, ચૈત્યોદ્ધાર, અને સીલા લેખોનો ઉદ્ધાર કરવાને લગતા થયા છે. આ

દેશના ઇતિહાસમાં શીલા લેખો એ તવારીખ જાણવાનું સખળ સાધન છે, અને શીલા લેખો આપણા જીર્ણ દહેરાસરો દ્વારા મળી આવે છે. આપણાં દેશવાડાનાં વસ્તુપાળ તેજપાળનાં ભવ્ય દેરાસરો સુધારવા તથા તેને તેની જાહેજલાલીમાં રાખવાની ના. લોડ કર્ઝન જેવા હાકેમે જરૂર જોઈ છે તે તેમાં દેરાસરોને કાયમ રાખવાની આપણી આ કોન્ફરન્સે જરૂર સ્વીકારી છે તે કાંઈ ઓછી ખુશીની વાત નથી. શીલા લેખો એ આપણા ધર્મની છુપી ધબ્બો છે જે દેશના દરેક સ્થળમાં ફરકી રહી છે, તે શોધી કાઢી તેને અજવાળામાં લાવવાનું કોન્ફરન્સનું આ પગલું ઘણાજ ધન્યવાદને પાત્ર છે. શીલા લેખો જે ભાષામાં લખાયલા છે તે ભાષાનો પણ આથી ઉદ્ધાર થશે અને આપણાં ધર્મ પુસ્તકોના ભંડારની ઉત્તિ પણ થશે. શીલા લેખોના સંપંધમાં જુદા જુદા વક્તાઓએ આપેલી ખાતમી આપણને હરખાવનારીજ છે. હવેથી શીલા લેખો શોધવાનું તથા તેને અજવાળામાં મુકવાનું કામ શરૂ થશે એ ખુશી થવા જેવું છે. નાનું સરકાર પણ આવું એક ખાતું નભાવે છે ને આપણા તરફથી પણ આવો ઠરાવ પસાર થયો છે જેના એકત્ર પ્રયાસથી જૈન દહેરાસરો અને પ્રાચીન ખંડીયરોની શોધ થતાં દેશના એકત્ર ઉદયમાં મદદગાર થઈ પડશે. આ પત્રના માલેક અને અધિપતિ તરફથી જૈન ડાયરેક્ટરી ખતાવવાની દરખાસ્ત રજૂ થઈ હતી જેના સમર્થનમાં તેમણે તેનાં કારણો ખતાવ્યાં હતાં. જે દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઈ ઠરાવ ફરવામાં આવ્યો હતો કે એવી એક ડાયરેક્ટરી ખતાવવી કે જેથી આખા જૈન સમુદાયની સઘળી, માહેતી મળી શકે. આવા સાધન વગર જૈનોની સ્થિતિ તથા તેની વસ્તી ક્યાં અને કેવી હાલતમાં છે ને તેઓને સુધારવા, મદદ કરવા, તથા ઉત્તેજન આપવા કેવાં સાધનો હાથ ધરી શકાય તેની ખબર પડે નહીં. આ પુસ્તક તૈયાર થયા વગર તેની કીમત થઈ શકે તેમ નથી કેમ કે એ એટલું ઉપયોગી થઈ પડશે કે હાલતાં ચાલતાં તેની મદદ મળી શકશે. સાચું કહીએ તો એ પુસ્તક એક ગાંધી કે ભોમીયા તરીકે થઈ પડશે, અને તેથીજ કોન્ફરન્સે જૈન કોમના લાભને નજરમાં રાખી આ પુસ્તક તૈયાર કરાવવાની અગત્ય સ્વીકારી છે. કોન્ફરન્સનો મુખ્ય હેતુ જૈન કોમમાં સંપત્તિ વૃદ્ધિ કરી સઘળાના ઐક્ય ખળવડે જૈનકોમની તથા જૈન શાસ્ત્રની ઉન્નતિ કરવાનો છે. તે તપાસતાં અમારે આની સાથે કહેવું જોઈએ કે કોન્ફરન્સ જેમ જેમ મોટી થતી જાય છે તેમ તેમ એ હેતુ પશુ થોડે થોડે અંશે સધાતો જાય છે. એજ તેની અંતીમ ફતેહની અચુક નિશાની છે. પંજાબી, બંગાળી, દખણી, ગુજરાતી, મારવાડી અને સીંધી જૈન ભાઈઓ એક પ્લેટફોર્મ ઉપર એકજ વિચાર ચલાવતા થયા છે, અને છોશ તજીને એકજ ભાણે જમવા લાગ્યા છે, જે પ્રતાપ કોન્ફરન્સનોજ છે. એક ધર્મ એક નાતને એકજ ભાષા એ એકતાનાં સખળ અંગો છે જે અંગો જૈનોમાં પ્રખળ રૂપે પ્રવર્ત્યાં છે તેથીજ અમેને ખાત્રી છે કે ભવિષ્યમાં જૈન કોમનો ઉદયરૂપ સૂર્ય શિરોખિંદુએ આવતાં વાર લાગશે નહીં. અમે આ સ્થળે એક સૂચના અમારા જૈન બંધુઓને કરવી યોગ્ય માનીએ છીએ કે તેઓએ મંડળ મંડળના વાંધા વચકા જૈન સમુદાયરૂપ મહા મંડળમાં લાવવા નહીં, અને ન્યાં મહા મંડળની વાત આવી ત્યાં તો આપણે સઘળા વીર પરમાત્માનાજ તનુજો છઈએ એ વિચાર અગ્રે કરી કામ લેવું જોઈએ ને તેવે રસ્તે કામ લેવામાં આવશે તો આપણો ઉદય સમીપમાં થવાની અમે તો ઝાંખી કરી શકીએ છીએ કોન્ફરન્સનું

કામ હાર પાડી તેને વિજયી બનાવવા વડોદરાના નાના સંધે જે મહાન પરાક્રમ કરી બતાવ્યું છે તે ખાતે તેને ધન્યવાદ આપતાં અમે ગામો ગામના સંધને તેનું અનુકરણ કરવા આગ્રહ કરીએ છીએ. વડોદરાના સંધને જેમ ડભોઇ, પાદરા વીગેરેના આગુબાગુના સંધે મદદ આપેલી છે તેવીજ મદદ આપવા સકળ જન સમાજ વખત મળે તત્પર થશે તો જૈનો શું નહી કરી શકે. અશક્ય શબ્દ હીમતે બહાદુરના શબ્દકોષમાં ન હોવો જોઇએ, અને આપણે પણ મહાવીરનાં સંતાનો હોવાથી વીરત્વ એ તો આપણું ખમીરજ છે. માટે આવાં કામોમાં ઐક્યથી જોડાઇ સકળ જન સમાજને આપણા દાખલાથી ઉત્તેજિત કરવાની આપણે પહેલ કાઢી છે તો તેને સાંગો પાંગ વિજયી બનાવવા વડોદરાના સંધે જે શ્રમ ઉઠાવ્યો છે તેવો ઉઠાવવા અમારા ઠામો ઠામના જૈન બંધુઓ હમેશાં તત્પર રહેશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

ગુજરાતી.

મુ'બધ તા. ૨૭-૧૧-૦૪.

હિંદુસ્તાનની જુદી જુદી પ્રજામાં પોત પોતાની કામનું હિત આગળ વધારવાનો જે ઉત્સાહ કેટલોક સમય થયાં પ્રવર્ત્યો છે તેના ફળરૂપ જૈનો તરફથી **જૈન કોનફરન્સ.** મેળવવામાં આવતી તેમની કોનફરન્સ છે. આગલે વર્ષે એ કોનફરન્સ મુ'બધમાં ભરવામાં આવી હતી. આ વર્ષે તેનું સદર સ્ટેશન વડોદરામાં નંખાયું છે. ના. ગાયકવાડે આ કોનફરન્સને જોઇતી મદદ આપી છે, અને વડોદરા રાજ્યના જૈન ગૃહસ્થોએ કોનફરન્સનું કાર્ય નિર્વિઘ્ને પૂર્ણ થાય તેને માટે જોઇતો શ્રમ લીધો છે. કોનફરન્સનું કાર્ય આજથી ત્રણ દીવસ ચાલનારું છે, અને તેના પ્રમુખ બુદ્ધસિંહજી દુધોડીયા બહાદુરને નિમવામાં આવ્યા છે. પ્રમુખનું મૂળ વતન બંગાળામાં આવેલા મુર્શિરાબાદ તાબે આજમગજ છે અને તેઓની ઉંમર લગભગ ૫૬-૫૭ વરસની છે. જન ધર્મની તેઓએ ધણી સારી સેવાઓ બજાવી છે; જુના દેવળોનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો છે; કેટલાક સ્થળોમાં મૂર્તિઓ પધરાવી છે; ધર્મશાળાઓ બંધાવી છે, અને સદાવર્તી પણ ઉઘાડયાં છે. જૈન ધર્મના જે જુના વિચારના પુરૂષો છે તેમાં ના. રાય બુદ્ધસિંહજી એક છે, તે સંગે વળી તેઓ વિધાના ઉપાસક છે અને વિધાના કાર્યમાં સહાય આપનારા પણ કહેવાય છે. એ ગૃહસ્થ વડોદરાની જૈન કોનફરન્સના પ્રમુખાસનપર બિરાજ જૈન ધર્મની અભિવૃદ્ધિ માટે જે કાંઈ ખાસ વિચાર બતાવશે તે જૈન ધર્મીઓને મનન કરવા જોગ તો થઇ પડશે. આ કોનફરન્સમાં જે કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો છે તે કાર્યક્રમમાં જુના પુસ્તકોના રક્ષણને માટે એક ઠરાવ મુકવામાં આવનાર છે, તે તેના સંબધમાં અમારે ખાસ સુચના એટલીજ કરવાની છે કે જે જે જૈન ભંડારોમાં જુના પુસ્તકોનો સંગ્રહ છે તે સંવળાઓની એક સંપૂર્ણ સુચી તૈયાર કરાવી. પ્રજાની જાણને માટે મૂકવી. તે કાર્ય સામાન્ય પ્રજાને એટલું બધું ઉપયોગી થઇ પડશે કે હાલની જૈન કોનફરન્સ, જે માત્ર એક દેશી છે તે સર્વ દેશી થઇ પડશે.

ભરતખંડની પ્રજા પણ જૈન લોકોએ જે ઉપકાર કીધો છે તે ભુલી શકે તેમ નથી. પ્રાચીન ગ્રંથોની સાચવણી કરી મહત્વનું કાર્ય તેઓએ કીધું છે. અને એજ ગ્રંથોપરથી મધ્ય કાળના ઇતિહાસનું કંઈક સ્વરૂપ અને રાજ્યોના જીવન વૃત્તાંતો પ્રજા જાણી શકી છે. આ કોનફરન્સના સંબંધમાં એક બાબતનો આ વરસથી વધારો થયો છે અને તે જૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શન ઉઘાડવાને લગતો છે. એ પ્રદર્શનમાં જૈન ધર્મને લગતાં કેટલાંક ચિત્રો, તત્વ સુચક ઉપદેશક દેખાવો, પવિત્ર પદાર્થો તથા જેમાં ધર્મ સંબંધી બાધ ન આવે એવા દેશી બતાવટના પદાર્થો મુકવામાં આવેલા છે. તેમજ પ્રાચીન તાડ પત્રોપર તથા સુખડ પત્રપર લખાયેલા લેખો પણ દાખલ કરવામાં આવેલા છે. જૈન ભાષ્યોએ બહારની પ્રજાને પોતાના આ મેળાવડા તરફ લક્ષ્ય ખેંચવાનો આ જે ના-નોશો પ્રયત્ન કર્યો છે તે પણ અભિવંદન આપવા જોગ છે. ગયા ઝુરવારે એ લાક્ષણિક પ્રદર્શન યુવરાજ ક્ષેત્રેસીંહરાવે ઉઘાડ્યું છે, તે પ્રસંગે તે નામદારે સમયને યોગ્ય એક સુંદર બાષણ આપ્યું હતું. તેમાં ભરતખંડના ઉદ્યોગ હુન્નરની ચઢતીને માટે તેમજ સંસારીક ધાર્મિક સુધારાના સંબંધમાં કેટલાક અગત્યના વિચારો પણ બતાવ્યા હતા. એ બાષણમાં તે નામદારે જણાવ્યું હતું કે આ દેશના શોધક પુરૂષોએ અત્યાર સુધીમાં જે કાર્ય બજાવ્યું છે તે એવું છે કે બવિષ્યના બજાવવાના કાર્ય આગળ નિરજીવ છે, અને તેવું કાર્ય પૂર્ણ કરવા માટે ઉદ્યોગી પુરૂષોએ ખંતથી મંડ્યા રહેવું જોઈએ, અને જ્યાં સુધારાની જરૂર હોય તે કાર્યમાં પાછળ પડવું જોઈએ નહિ. પ્રિન્સ ક્ષેત્રેસીંહરાવે જીન ધર્મના અહિંસા ધર્મની સારી પ્રશંસા કીધી હતી અને જે જીન ધર્મે પ્રત્યેક પદાર્થમાં આત્મતત્વ સ્વિકાર્યું છે એવા જીન ધર્મના સિદ્ધાંતને વખાણ્યું હતું. છેવટે સર્વ જૈન ભાષ્યોને બોધ કીધો હતો કે ધર્મોષ્ઠ થાઓ પણ ધર્મોંધ ન થાઓ; કેમકે સર્વ ધર્મ ઇશ્વરનો માર્ગ દેખાડનારા છે તે ભુલી ન જાવ. પ્રત્યેક ધર્મ માને છે કે મારો ધર્મ સાચો છે, તેથી બંધુત્વનો ભાવ ભુલી જવા દેશો નહિ—એ વિચાર પર જૈન બંધુઓ સારી રીતે ત્રક્ષ આપશે એવી આપણે આશા રાખીશું. જે ઉત્સાહથી જૈન ભાષ્યો પોતાની કોમને ઉન્નતિના સ્થાનમાં લઈ જવાનો પ્રયત્ન કરે છે, તેજ ઉત્સાહથી સમગ્ર દેશની પ્રજાએ નિર્ધારેલાં ઉન્નતિનાં સ્થાનમાં પ્રવેશવાની જે યોજના કરેલી છે તેમાં પણ એવાજ ઉત્સાહથી સામેલ થશે એવી સંપૂર્ણ આશા સાથે આ ત્રીજી જૈન કોનફરન્સની અમે ક્ષેત્રે ઇચ્છીએ છીએ.

તા. ૪-૧૨-૦૪.

ગયા રવિવારથી પ્રારંભ થયેલી જૈન કોનફરન્સની બેઠકો મંગળવારે સમાપ્ત થઈ છે. એ કોનફરન્સના મહત્વમાં વધારો કરનારી વાત ખાસ એજ છે કે મહારાજ ગાયકવાડે પોતાની પ્રજાના એક વિભાગના તોષાથે, કોનફરન્સમાં હાજરી આપી એટલુંજ નહી પણ

કોનફરન્સના કાર્ય સંબંધે પોતાના વિચાર બતાવ્યા, કેટલીક અગત્યની સુચના કરી છે, ઉપરાંત પાટવી કુંવર ક્ષેત્રેસીંહરાવે સંસાર સુધારા વ્યવહાર સંબંધી કેટલાક વિચારો દર્શાવી જૈનોને સંતુષ્ટ કીધા છે. મહારાજ ગાયકવાડે જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તેમાં ખાસ એક વાત પુરા તત્વેત્તાઓને લક્ષમાં લેવા જોગ છે. અદ્યાપિ પર્યંત વિદ્વાન વર્ગમાં અને યુરોપી પંડીતોમાં આવી માન્યતા છે કે બુદ્ધ ધર્મમાંથી જૈન ધર્મનો પાદુર્ભાવ

થયો છે. મહારાજ શિયાજીરાવ જણાવે છે કે તેમ નથી-જન ધર્મ એથી પણ પુરાતન છે. મહારાજને જે વિચાર દર્શાવ્યો છે તેઉપરથી એમ સિદ્ધ કરી શકાતું નથી કે જન ધર્મની જે વ્યવસ્થા સાંપ્રતમાં પ્રવર્તેલી છે તે યુદ્ધધર્મ પૂર્વેની છે કે જનધર્મના સિદ્ધાંતો પૂર્વેના છે. જે સિદ્ધાંતો સંખ્યે મહારાજનો નિર્દેશ હોય તો તે ઉપર આપણે સામીતી માંગીશું નહિ; કારણ કે, વાલ્મીકી રામાયણના અયોધ્યા કાંડમાંથી તે સિદ્ધાંતોના સુત્રો મળી આવે છે પરંતુ સાંપ્રત જન ધર્મ ની વ્યવસ્થાનો નિર્દેશ કીધો હોય, તો તેને માટે ઘણી મજબુત માન્ય રહે તેવી સામીતીએ જોઈશે પોતાના ભાષણમાં મહારાજશ્રીએ જૈન યજ્ઞુઓના કાર્યની પ્રશંસા કરી સાહાનુભૂતિ દર્શાવી છે, અને સુચન કીધું છે કે જનધર્મીઓએ ધર્મના ઉદય સાથે સંસાર વ્યવહાર અને રાજ્ય કાર્યના ઉદયમાં પણ તત્પર રહેવું જોઈએ. મહારાજનું ભાષણ સંક્ષિપ્તમાં પણ સુચક હતું, ને તેપર જનધર્મીઓ લક્ષ આપશે એવી આશા આપણે રાખીશું. મહારાજનું ભાષણ સમાપ્ત થયા પછી રાય બા. યુદ્ધસિંહજી દુધારીયાએ પ્રમુખ પદપરથી સુંદર ભાષણ આપ્યું હતું. ભાષણ ઉત્તમ, બોધક, તત્ત્વમય, સારભૂત, અને સંક્ષિપ્ત હતું. જે સુદ્ધઓ પ્રમુખે જનધર્મીના ઉદય માટે દર્શાવ્યા છે, તે બહુ અંશે માન્ય રાખવા જોગ અને સર્વ દેશી છે; અને કોષ્ટપણ વર્ગે પોતાના વ્યવહારીક કાર્યમાં કેવી પદ્ધતિથી કામ લેવું તેના એક ઉત્તમ માર્ગદર્શક જેવું છે. ભાષણ સાર્વજનિક છતાં જનધર્મના આગમે નેમૂળ સિદ્ધાંતોને અનુસરતું હતું. એક ખાસ બાબત એ ભાષણમાં લક્ષ દેવા જોગ છે; અને એજ બાબત કોષ્ટપ્રસંગે મહત્વના કાર્યનું નાશ કરનારી થઈ પડે છે. દરેક વ્યક્તિ એમ સમજે છે કે જનમંડળના કલ્યાણના કાર્યમાં કે જ્ઞાતિ સમસ્તના હિતના કાર્યમાં જે વિચાર હું દર્શાવું છું, તેજ વિચાર જનસમાજે માન્ય રાખવા જોઈએ અને તેને સાહનુભૂતિ આપવી જોઈએ. આવા વિચારના મમત્વથી ઘેરાએલી વ્યક્તિના વિચાર અમાન્ય થવાથી તે આખા વર્ગને નિંદી કાઢી, તેનાથી પ્રતિકુળ થઈ ખેસે છે, આખા વર્ગના કોષ્ટ પણ કાર્યપર દોષારોપ ધરે છે, આખા વર્ગે આરંભેલું કાર્ય પૂર્ણ થવાનું નથી એમ ધારી તેની સામા કમર કસે છે; એટલુંજ નહિ પણ તે કાર્યને તોડી પાડવાને પણ પ્રયત્નશીલ થાય છે. આ એક બહુ મોટો દોષ છે, પણ તે જન પ્રકૃતિ છે. એ જન પ્રકૃતિનો અમલ જૈન સમાજમાં ન થવા પામે તેવા ઉચ્ચ ઉદ્દેશથી રા; બા. દુધારીયાએ બીજા જે જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે તે મના વચને, અનુભવને, કાહપણને અનુકુળ હતા એમ કહેવામાં હરકત નથી. વડોદરા જૈનસમાજે પ્રમુખની જે પસંદગી કીધી હતી તે યોગ્ય હતી, ને તેને માટે ખરેખર તેને અભિનંદન જ આપવું જોઈએ.

જૈન સમાજમાં જે ઠરાવો જૈન વર્ગના અબ્યુદયાર્થે મુકવામાં આવ્યા હતા તે બહુ અંશે પસંદ કરેલાજ હતા. જૈનોમાં કેળવણીનો ફેલાવો કરવો; રડવા કુટવાની બંધી કરવી; ગ્રંથોનો પુનરોદ્ધાર કરવો, દેવાલયોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવો, પરદેશ ગમનનો વિચાર કરવો અને પાલીટાણાના દેવાલયોના સંબંધમાં ત્યાંના સત્તાવાળા સાથે જે બિન્ન મત ચાલે છે તે સંબંધે-એ આદી ઘણા અગત્યના ઠરાવો સમાજનની સાહનુભૂતિથી પસાર થયા હતા. આ ઠરાવોમાંના કેટલાક સંબંધે હમો ગયે વર્ષે બોલી ગયા છીએ, અને તેના સંબંધમાં હજુ સુધી જોઈએ તેવો

દરખાસ્તો.

વધારો જૈન બંધુઓએ ક્યો નથી એ ખેદકારક છે. જૈનભાઈઓએ પ્રથમ કામ જે કરવાનું છે તે જૈન ડીરેક્ટરી તૈયાર કરવાને લગતું છે. અને તેને અંગ્રે પ્રાચીન ગ્રંથોની સુચી પ્રગટ કરવાનું કાર્ય વિશેષ અગત્યનું અને મહત્વનું છે આ સંબંધી દરખાસ્ત મુબંધમાં મળેલી જૈનસમાજમાં રજુ થઈ હતી. પણ બાર માસ વિત્યા છતાં એમાં જીવ જોવો વધારો થયો નથી. જૈનભાઈઓએ ખાસ જાણવું જોઈએ કે જીવશ્વર ભગવાનની જે અચયતા માન્ય રહી છે અને આજે જે ધર્મ મહત્વની સ્થિતિ ને ધર્મમાં મહત્વનું સ્થાન તે ભોગવે છે તે એ ગ્રંથોને આભારી છે. તેવા ગ્રંથોને ખોરાંએ ન નાખતાં, અને ભંડારોમાં પડી રહી ઉધાઈનેજ ખાવા ન દેતાં, પ્રજ્ઞની જાણમાં લાવવા સરખું બીજું કોઈ પણ વધારે મહત્વવાળું કાર્ય હોઈ શકે નહિ. આખા ભારતવર્ષના પંડીતો અને તત્વવેત્તાઓ, આ અપ્રતિમ ગ્રંથોના સંબંધમાં જૈનસમાજ શું કરે છે તેના પ્રતિ એક લક્ષી છે; એટલુંજ નહિ પરંતુ પાશ્ચાત્ય પંડીતો પણ એટલીજ ઇચ્છાથી જોય છે, અને તે તેમની ઇચ્છા જેમ સત્વર પૂર્ણ થાય તેમ કરવાનો મોટો પ્રયત્ન થવો જોઈએ. દ્વિપાંતરગમનની દરખાસ્ત આ જૈન સમાજમાં અધુરી ગઈ છે. એ વિષય સંબંધે સંપૂર્ણ ઉઠાપોઠ કરી એક નિર્ણયપર આવવાની ખાસ જરૂર છે; અને અમે નથી ધારતા કે જે જૈન સમાજ એક પારસીને જીવધર્મનો અનુયાયી કરવાનું શાસ્ત્રથી સંમત માને છે, તે જૈન સમાજને આ વિષયમાં ચર્ચિત્વિત પણ બાધ નડતો હોય. દ્વિપાંતરગમનનો કદાચ કોઈને અધિકાર ન હોય તો તે ધર્મના આચાર્યો અને દેવપુજકોને હોય; પરંતુ જેઓ વૈશ્ય વૃત્તિથી આજીવિકા ચલાવનારા છે, તેઓને માટે દ્વિપાંતરગમન નિઃસંશય બાધકારક નથી એમ જૈન ધર્મશાસ્ત્રપરથી જાણી શકાય છે. ઉપરાંત એ વિષયનું નિરાકરણ થવાથી દેશને અને એ વર્ગને પણ વિશેષ લાભકારક હતું. તેથી દ્વિપાંતરગમન સંબંધી ઘટતા અંકુશો સાથે બંદોબસ્ત કરી જૈનબંધુઓને તેની છુટ્ટી આપી દેવી હતી. એ કાર્યથી જૈનબંધુસમાજ મોટી કીર્તિને પાત્ર થતે, હજી પણ કંઈ વહી ગયું નથી. ચોથી જૈન સમાજમાં એ વિષય સંબંધે નિર્ણય કરવાની ત્રેવડ જૈન સમાજના લાગતા વળગતા કરશે તો તે પણ તેટલુંજ પ્રશંસાવાળું અને માનપ્રદ ગણાશે. શ્વેતાંબર જૈન ભાઈઓએ છેવટનો ઠરાવ પાલીતાણાના રાજના કાર્ય સંબંધે ખેદ દર્શાવનારો કીધો હતો. * *

કેસરી.

પુર્ણે તા. ૧૩-૧૨-૦૪.

મહોદ્યાસ મરણેલ્યા શ્વેતાંબર જૈન પરિષદેચેં કામ મોઝ્યા યાટાનેં પાર પડલેં હી સમાધાનકારક ગોષ્ઠ હોય. કાયસ્થ વૈષ્ણવ વગેરે લોકાંચ્યા જ્યા આતી જાતી કરિતાં સ્વતંત્ર સમાજ આજકાલ હોઉં લાગલ્યા આહેત ત્યાંતચ જૈન પરિષદેચી ગણના આહે. પરંતુ જૈન પરિષદેચેં કામ ઇતર પરિષદાંપેશાં નિરાઘ્યા પ્રકારચેં આહે. જૈન લોકાંચ્યા હણી જો સમાજ આહે તો પ્રાયઃવ્યાપારી લોકાંચ્યા

आहे. पूर्वकाळी जैन पंथांत पुष्कळ विद्वान लोक होऊन गेलेले असून व्याकरण, न्याय किंवा तत्वज्ञान त्यांवर त्यांनी लिहिलेले अनेक ग्रंथ आज उपलब्ध आहेत. परंतु आदि शंकराचार्यांनी वेदांत मत्ताची स्थापना केल्यानंतर जैन लोकांतील विद्वत्त्व परंपरा नाहीशी झाली, व हल्ली त्यांच्या ग्रंथांचें परिशीलन करणारे विद्वान लोक फारसे आढळून येत नाहीत. धर्मदृष्ट्या पाहिले क्षणजे ही उणीव दूर करणें हें जैन लोकांचें कर्तव्य होय; व हल्लींच्या काळांत या कामी त्यांस ब्राह्मण लोकांचेहि साह्य मिळणें शक्य आहे. रा. रा. टिळक यांनी भाषणात सांगितल्या प्रमाणें जैन लोकांचें तत्त्व ज्ञान जरी आज प्रचारांत नसले तरी जैन लोकांच्या अहिंसादि आचारांची छाप आज ब्राह्मण धर्मावर पूर्णपणें बसलेली आहे. शंकराचार्यांनी ब्राह्मण धर्माचें जरी पुनः स्थापन केलें तरी जैन आचारांची ब्राह्मण धर्मावर बसलेली छाप कबूल करूनच त्यांस आपलें काम करावें लागलें. जैन धर्म आणि ब्राह्मण धर्म यांच्या संबंधाची ही गोष्ट अत्यंत महत्त्वाची असून जैन व वैदिक धर्मी या दोघांनीही नेहेमी ती लक्षांत ठेविली पाहिजे. जैन पंथांत वेद प्रमाण मानित नाहीत हें खरें आहे. पण त्याचें कारण श्रौत धर्मातील हिंसा होय. वैदिक धर्मपरंपरेबद्दल अनास्था नव्हे हें आह्मी नेहेमी लक्षांत बाळगलें पाहिजे. रामायण, महाभारत किंवा पुराणें यांतील कथा किंवा देवता आणि योग शास्त्रांतील तत्त्वे जैन लोकांस आमच्या प्रमाणेंच मान्य आहेत, किंबहुना जैन धर्मी लोक हे हिंदुस्थानांतील आर्य लोकांचेच भाउबंद आहेत, परकीय देशांतांल आलेले नाहीत. एकदा तर अशी स्थिति होती कीं वैदिक धर्मातील लोक जैन धर्मांत आणि जैन धर्मातील लोक वैदिक धर्मांत स्वेच्छेनें केव्हांही जात एत असत. हा प्रकार अद्यापही थोडा बहुत सुरू आहे; व कांहीं जैन वैष्णव आणि कांहीं वैष्णव जैन झाल्याचीं ताजी उदाहरणें आहेत. सारांश जैनधर्म जरी वैदिक धर्माहून भिन्न असला तरी त्यांताळ भेद ख्रिस्ती धर्मातील एस्टाब्लिश्मंट (प्रस्थापित ख्रिस्ती धर्म) आणि डिसेंट्स किंवा नॉनकन्फारमिस्ट (प्रस्थापित झालेला पंथाहून भिन्न) या दोन भेदा प्रमाणेंच राष्ट्रीय दृष्ट्या गौण होय, हें जैन व वैदिक धर्मी या दोघांनी हीं एकसारखेंच लक्षांत ठेविलें पाहिजे. दोन्ही धर्म एकच शरिराचे उजवा डावा हात आहेत, व दोघांसही पसंत झालेल्या अहिंसादि तत्त्वाचा जगभर प्रसार करण्याचे काम जर एक विचारानें दोघेही हातांत घेतील तर अहिंसा

धर्माची ध्वजा पृथ्वीतील सर्व राष्ट्रांत उभी राहण्यास कोणतीही हरकत येणार नाही. एकाकाली हिंदुस्थानांतील या दोन धर्मांत थोडासा विरोध होता. पण त्या विरोधाने जी कामगिरी व्हावयाची ती झाली असून हल्लींचा असा काल आला आहे की वैदिक धर्मा लोकही आचाराने जैन धर्मी आणि जैनधर्मी लोकही तत्त्वज्ञानाने वैदिक धर्मी झालेले आहेत. ही स्थिती लक्षांत आणून जर दोघांनीही आपल्या उन्नतीसाठी प्रयत्न केला तर तो अधिक फलद्रूत होईल हे आम्ही सांगावयास पाहिजे असे नाही.

अशा दृष्टीने विचार केला म्हणजे जैन परिषदेने काय काम करावयाचे याची दिशा आपो आप ठरली जाते. वैदिक धर्मातील लोकां मध्ये रूढ असलेल्या सामाजिक चाली सुधारण्याचा हल्ली जो प्रयत्न चालु आहे त्या पैकी वराच भाग जैन लोकांस लागू पडत नाही. बालविवाह किंवा ज्ञातीभेद हे जैन समाजांत रूढ नाहीत. स्त्रांशिक्षण किंवा परदेशगमन यां बदल थोडी बहुत चळवळ करावी लागेल; पण त्यांस जैन धर्माचा कोणताही प्रत्यवाय नाही. उलट पूर्वी पासून या धर्माची शिस्तच अशी आहेकी, दुसऱ्या धर्मातील लोक या धर्मात घेतां येतात. परदेशगमन जैन धर्मीयांस निषिद्ध आहे अशी जर कोणाची समजूत असेल तर ती चुकीची आहे; किंबहुना अहिंसातत्त्वाचा सर्व जगभर प्रसार करणे हे जैन धर्माचे, आणि त्यांचा आचार जर वैदिक धर्मीयोनी घेतला आहे तर त्यांचेही कर्तव्य होय. या करितां जैन परिषदेस आमची अशी सूचना आहे की, हे काम त्यांनी नेटाने हातांत घ्यावे. राष्ट्रीय प्रगतीस मांसाहाराची अपेक्षा आहे असे जे कित्येकांचे मत आहे ते अगदी चुकीचे आहे. हर्बर्टस्पेन्सर सारखे तत्त्वज्ञानी या सही एकदां अहिंसा तत्त्व मान्य झालेले होते. पण देहास लागलेली पिढीजाद सवय त्यांच्या हातून सुटेना. अहिंसा धर्माची योग्यता एबढ्यावरूनच कळून येणार आहे, व आमची अशी खात्री आहे की, याचा सर्वत्र प्रसार करण्याची जर जैन धर्मी आणि वैदिक धर्मी लोकांनी खटपट केली तर त्यांस यश आल्या खेरीज कधीही राहणार नाही. हिंदुस्थानांतील लोकांस बाटविण्यास रोमन केथोलीक किंवा प्रोटेस्टंट लोक ज्याप्रमाणे एक होतात तसे अहिंसा धर्माचा प्रसार करण्यास जैन व वैदिक धर्मी या दोघांनीही एक झाले पाहिजे

ધર્મ ગ્રંથાંચા ઉદ્ધાર વ અભ્યાસ, મંદિરાંચા જીર્ણોદ્ધાર આણિ અહિંસા ધર્માચ્છા પ્રસાર યાં લેરાજ જૈન પરિષદેને હાતાંત ઘેળ્યાસારલા વિષય મ્હટલા મ્હળજે વ્યાપાર હા હોય. જૈનધર્મી લોક હે પ્રાયઃવ્યાપારી આહેત. હે વર સાંગિતલેચ આહે. વ્યાપારી અસલ્યામુઠે હ્યાંચી સાંપત્તિક સ્થિતી બ્રાહ્મણાંપેશાં પુષ્કલ બરી આહે હે લરેં પળ તેવઢ્યા વરચ ત્યાંનીં સંતુષ્ટ રાહૂન ઉપયોગી; નાहीं. ઉદ્યોગ ધંદે વ વ્યાપાર ચાચા ઇંગ્રેજી અમલાલાલી જો વ્હાસ હોત ચાલલા આહે ત્યા વ્હાસા-મુઠે જૈન લોકાંચી આજ જી સાંપત્તિક સ્થિતી આહે તો પુઢેં કાયમ રાહિલ અસા નિયમ નાંહીં. યાસાઠીં આમચી ત્યાંસ અશી સુચના આહે કીં, જગડ્વ્યાઠ વ્યાપારાચા ભાગ અધિકાધિક જિતકા હાતાત પડેલ. અશ્ન પ્રકારી શિક્ષણ દ્વારા કિંવાં અન્ય રિતિનેં ત્યાંની તજવીજ કરળ્યાસ ઇટલેં પાહિજે. હા પ્રશ્ન વ્યાપારાચા આહે, રાજકીય નઠેં; કરિતાં રાજ્યક-ત્યાંકડૂનહી યા કાર્મી મદત વ સહાનુભૂતિ મિઠળ્યાચા સંભવ આહે. જૈન પરિષદેનેં હઠ્ઠીં જે વિષય હાતાં, ઘેતલે આહેત ત્યાંત યા વિષયાસ જિતકેં પ્રાધાન્ય મિઠાવયાસ પાહિજે તિતકેં મિઠાલેલેં અઘાપ દિસત નાहीं. કરિતાં હી સુચના આજમુદામ આહો કરિત આહો. તસેંચ જૈન ધર્માચ્છા ગ્રંથાંચેં પરિશીલન વ ઉદ્ધાર કરળ્યાચ્છા કાર્મીં જર્મનીતીલ પંડિત જર આજ પરિશ્રમ કરીત આહેત તર જૈન ધર્મી ટ્રાંજુ-પેટાંનીં હી ત્યાંચી કાંહીં લાજ બાઠગૂન આપલ્યા ધર્મ ગ્રંથાંચે આસ્થાપૂર્વક અધ્ય-યન કરળ્યાસ લાગાવેં અશી ત્યાંસહી આમચી વિનાંતિ આહે.

રાસ્ત ગોસ્તાર તથા સત્ય પ્રકાસ.

અધ્યાય ૪ થી ૬ સેઅર.

જૈન સંઘની ખલિહારી છે. જ્યાં એક દિલી અને એક સંપ હોય ત્યાં હરકોઇ કોમ કાવી નિકળે. ઇસ્વી પૂર્વે ૫૦૦ વર્ષ ઉપર યુદ્ધ ધર્મની સ્થાપના થાય તેની પણ પૂર્વેના જૈન ધર્મના આજના ઉપાસકો આજ હડી હજારથી વધારે વર્ષોનું નેટલા પોતાના પુરાણા ધર્મને તેની પ્રાચીન સાદી સ્થિતિમાં જાળવી રાખી શક્યા છે એ એક ચમત્કાર સમાન વાત છે. જૈનો ખીણ હિંદી કોમો કરતાં વધારે ધનાઢય છે. વેપારી પ્રકૃતિના હોવાથી એ પ્રજામાં પૈસાનો સારો સંગ્રહ થયો છે, અને એ દ્રવ્ય આખા હિંદ પ્રદેસમાં વહેંચાઇ ગયું છે, કેમકે જૈનોની વસ્તી એક શહેર, એક પ્રાંત કે એક ઇલાકામાં નહિ પણ આખા હિંદુસ્તાનમાં ચો-

તરફ ફરી વળેલી છે. આ જૈનો જાતે બહુજ દયાળુ છે. જીવદયા તેમના ધર્મના મૂળ પાયા સમાન છે. મહાવિર સ્વામી નામના મહા દયાળુ હિંદુએ આ ધર્મની સ્થાપના બુદ્ધ ધર્મના જન્મની બે સદી આગમજ કીધી હતી. આ સ્થાપન્ય આગમજ હિંદુઓમાં પોતાના સંખ્યા બંધ દેવતાઓને સંતોષવા માટે યજ્ઞરૂપે પ્રાણીવધનો ચાલુ હતો. જેને આપણુ સાધારણુ રીતે ભોગ આપવો કહીએ છીએ તે ચાલુ તે જમાનામાં પ્રચલિત હતો. આ ભોગ બીજા પશુઓ જોડે ગાય બળદ જેવાં અતિ ઉપયોગી પ્રાણીનો પણ અપાતો હતો, જે કે આ ચાલુ હજુ સુધી રજપુત વગેરે દેશી રાજ્યોમાં ક્યે ક્યે ચાલુ છે, પણ પ્રાચિન કાળમાં તો તે હિંદુ પ્રજામાં સામાન્ય હોય એમ જણાય છે. આ કામને નિર્દય ગણીને મહાવિર સ્વામીએ દયાના કાનુન ઉપર હિંસા વિરુદ્ધનો પોતાનો નવો ધર્મ ચાલુ કીધો, અને ગાયો વગેરેના વધથી થતાં ઘાતકીપણાંથી કંટાળી રહેલા હજારો લોકોએ એ જીવદયાના ધર્મ તરફ પ્રસન્નતા બતાવી. આ પછી એ ધર્મના પુસ્તકો રચાયાં, નીતિની શીખામણોના ગ્રંથો બન્યાં, અને ધર્મ સંસારની કાયદાપોથીઓ હસ્તીમાં આવી. કામ કામ કીમતી મંદીરો બંધાયાં અને એ દેવાલયો અતિઉત્તમ કારીગરીનાં તથા તેવીજ ઉમદા વસ્તુઓનાં બંધાઈને તેમાંની પ્રતિમા ઓને હજારો અને લાખો રૂપીઆની વસ્તુઓથી ધનવાન બનાવવામાં આવી. જૈનોની શ્રેષ્ઠતાના સમયમાં બીજાં અનેક રૂડાં કામો થયાં. પણ પાછલથી બુદ્ધ ધર્મનું બળ વધી ગયું અને મુસલમાનોના અમલથી રીતભાત બદલાઈ ગઈ. ધુમટા વગેરે ચાલો જે પ્રથમ ન હતા તે જૈનોમાં દાખલ થયા, અને બીજા અનેક કુચાલોએ જન્મ લીધો. આમ લાંબા કાળ સુધી ચાલ્યું, અને એ અરસામાં પ્રાથમિક જૈન સદ્ધર્મમાં ઘણોએક ભેગ થઈ એ સાદો ધર્મ બિમડવા માંડ્યો. મંદિરો અને દેહરાંની અવ્યવસ્થા ચાલી, પુરાણાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ બંધ પડ્યો, જુના લેખો છત્યાદી ભૂલાઈ ગયા, અને મામલો તદન ફેરવાઈ ગયો. અવ્યવસ્થાનો આ કાળ કેટલોક સમય ચાલુ રહ્યા પછી જૈનોમાં પાછું શુર છુટવા માંડ્યું. જીવદયા તરફ પાછું લક્ષ દોડ્યું. પુરાણાં પુસ્તકોને બચાવવાપર ધ્યાન ખેંચાયું. મંદિરો અને દેવાલયોની શોધ ચલાવી તેમનો ઓદ્ધાર કરવાનું મનપર લેવાયું. કુચાલો તરફ કામની સારી લાગણી ઉસ્કેરાવા લાગી, અને એ રીતે આજે જૈનભાઈઓ પોતાના પુરાણા સાદા ધર્મને પાછો તેનાં અસલ તેજમાં દીપતો થયલો જોવાને સચેત થયા છે.

જૈનો સચેત થયાછે અને પોતાનો પ્રયત્ન તેઓએ આજ ત્રણ વર્ષ થયાં કૉન્ફરન્સ અથવા સંઘ મેળવીને કરવા માંડ્યો છે. પહેલાં કરતાં બીજાં વર્ષનું કૉન્ફરન્સ બહુજ ફતેહમંદ નિવડ્યું હતું, અને મુબંઈ પછી આજે વડોદરા ખાતે ત્રીજું જૈન મંડળ ભેગું કરવાનો પ્રસંગ થયો છે. આ મંડળનાં સ્તુતિપાત્ર કામ તરફ અમે ગયે વર્ષ અમારી મોટી પ્રસન્નતા જાહેર કરી હતી, અને આજે તેને પાછી પ્રદિષ્ટ કરતાં અમને મોટો સંતોષ થાયછે. મુબંઈ, મધરાજ, પંજબ અને બંગાળ ઇલાકાનાં અનેક શેહરો ખાતેથી શુમારે ૬૦૦૦ જૈન પ્રતિનિધિઓ આ મંડળમાં ભેગા થયા હતા, જેનું કામ ત્રણ દિવસમાં અનેક ભાષણો, અનેક ઠરાવો, અનેક ભાઈબંધીનાં કાર્યો પછી બલાસ થયુંછે. વડોદરાના નામદાર ગાયકવાડ સર સયાજીરાવ, યુવરાજ ફતેહસિંગરાવ, દીવાન શેઠ ફેરશાસપજી દાદા ચાંદજી, અમાત્ય મી૦ રોમેશચંદ્ર દત્ત, વિદ્યાધિકારી શેઠ જમશેદજી દલાલ, અને બીજા ઇંગ્રેજ હિંદુ, પારસી તથા મુસલમાન અધિકારીઓ અને શેઠ સાહુકારોની સમક્ષ આ

કૌન્દરન્સનું કામ ચાલ્યું છે, અને પુરતી ફતેહ સાથે તેનો અંત આવ્યો છે. ધણા ધણા ધનવાન જૈનોએ આ મંડળમાં ઠેકઠેકાણેથી હાજર થઈ ભાગ લીધો છે, અને જાહેર થયા મુજબ મુંબઈ, સુરત, ભરૂચ, અમદાવાદ, વઢવાણ, રાજકોટ, જામનગર, ભાવનગર, જુનાગઢ, મોરબી, પાલલનપુર, રાધનપુર, કરાંચી, લાહોર. મુરશીદાબાદ, કલકત્તા, મધરાજ, બરમા વગેરે ધણાંએક શહેરો ખાતેથી આવીને જૈન પ્રતિનિધિઓ વડોદરા ખાતેનાં આ ત્રીજાં જૈન મંડળમાં શામેલ રહ્યા હતા, અને પ્રમુખ રાય બુધસિંગજી બહાદુર અને બીજા ધનાઢ્ય ગૃહસ્થોનાં ભાષણો અને બોધ વચ્ચે પછી ધર્મની અને વ્યવહાર કેળવણી સ્ત્રી કેળવણી, જૈન સાહિત્યના ઉદ્ધાર, જૈન પાઠમાળા, પુરાણાં પુસ્તકોને ફરીથી પ્રગટ કરવા, પુરાણાં મંદિરોને જાળવવા, લેખો વગેરેની શોધ બોળ ચલાવવા, સંસારી કુચાલ તબવવા, વગેરેના ઠરાવો કરી ઉઠ્યા હતા. આ ભવ્ય મેળાવડા વેળા મહારાજ સર સયાજીરાવે અને તેમના યુવરાજ ફતેહસિંગરાવે ભાષણો કરી જૈન સંગને ઉપકારી બનાવ્યો, હતો. ગાયકવાડે પોતાનાં ભાષણમાં જૈન ધર્મની સ્તુતિ કરતાં તેને બુદ્ધ ધર્મ કરતાં બે સદી જેટલો પુરાણો જણાવ્યો છે, પણ સાથે એક હર્ષ પેદા કરનારી વાત કહી છે તેથી એકલા જૈનોજ નહિ પણ પારસી જેવી કોમ કે જેમાં ન્યાતજાતનો તદ્દાવત નથી તે પણ ખુશી થયા વિના રહેશે નહિ. ગાયકવાડ મુજબ જૈન ધર્મની બે મૂખ્ય ખુશી છે, જેમાંની પેહલી જીવદયાની બે મૂખ્ય ખુશી છે, જેમાંની પેહલી જીવદયાની અને બીજી એ કોમમાં ન્યાતજાતનો ફર્ક નથી તે છે. જૈન ધર્મ મુજબ ન્યાતજાતનું જુદાપણું વાજબી નથી. કદાચ આ બીજી ખુશીની વાત ધણાંએક જૈનોને અચરત કરશે. પણ સર સયાજીરાવે તેમને આગ્રહ કરીધો છે કે આ વાત એમનાં પોતાનાં પુરાણાં પુસ્તકોમાં છે, માટે તેઓમાં શોધ ચલાવીને તેઓએ પોતાની ખાત્રી કરીલેવી. શોધકબુદ્ધિના જૈનોને આ ભણેલા રાજવંશી તરફનું નોતર છે. અને જો નામદાર ગાયકવાડે જાહેર કરેલી આ વાત સાચીજ હોય તો જૈનોની ફર્ક છે કે ચોથી જૈન મંડળ વેળા એક ખાસ ઠરાવ પસાર કરીને તેઓએ ન્યાતજાતનું જુદાપણું કાઢીજ નાખવું.

EVIL CUSTOMS AMONG THE JAINS.

મહારાજ ગાયકવાડની એક શીખામણ સોનાનાં મૂળની ગણી શકાશે. સર સયાજીરાવે ભેગા મળેલા હજારો જૈનોને ધીલી લાગે એવી વાતો કરતાં કહેવાની હિમત કીધી છે, અને તે વાજબીજ છે, કે તેઓ દોલતમંદ કોમ છે તો ભલે છે, પણ એ કોમે પોતાના દ્રવ્યનો સદ ઉપયોગ કરવો જોઈએ. જનલોકનાં ભલાંને માટે તેમજ પોતાની કોમના સંસારી સુધારા વધારાને માટે એ દોલતનો ખર્ચ કરવો જોઈએ. અમો ફરીથી કહીશું કે આ લાખ રૂપિયાની શીખામણ છે. ત્રણ ચાર દિવસના વાર્ષિક મેળાવડા પછી ઘરે જઈ બેસવામાં લાભ કશે નથી. હિંદી કૌંચેસના પિતા મીં એ. ઓ. લુંમ કૌંચેસના આવા ત્રણ દિવસના મેળાવડાથી રાજ થતો નથી. જૈન કૌન્દરન્સની વડોદરા ખાતેની આવકાર આપનારી કમિટીના પ્રમુખ મીં ફતેહાઈ અમીચંદના સખુનો પણ એજ મતલબના અમે વાંચ્યા છે. ઠરાવો કરવા માટે ભેગા થવું એ તો સૌ ઠીકજ છે; સુધારા વધારા વગેરે માટે લાંબાં લાંબાં ભાષણો કરવા ઉભા થવું એ બી બહુ ગળ્યું કામ છે; પણ બોલેલાં વચ્ચે અને કરેલા ઠરાવોને યોગ્ય રહેતો આપવો, તે ઠરાવો અને તે વચ્ચે પ્રમાણે વર્તન કરવું, એ મુશ્કેલ કામ છે. એ કામ

બળવવાનો આ સમય છે. મહાવિર સ્વામિને જૈન ધર્મ સ્થાપતાં પડેલી મહેનત અને નડેલી મુશ્કેલીઓ આગળ આજના જૈન સુધારકાની જે હિંમત વિસાત વિનાની ગણાશે. એટલા માટે સંસાર સુધારાના જે ઠરાવો આ જૈન મંડળોમાં કરવામાં આવે છે તે જ્યાંસુધી કાગળ ઉપર નોંધાઈને અભગ્રાહ ઉપર ધુળ ખાતા પડે ત્યાંસુધી મહારાજ ગાયકવાડે આપેલી સોનાના મુળની શિખામણની કીમત મેળદામની પણ અંકાવાની નથી. જે આપણા જૈન બંધુઓએ પોતાનાં ધનનો સદુપયોગ કરવો જોઈએ તેઓએ બીજાં અગત્યનાં કામો જોડે સંસાર સુધારાનાં કામોના પોતે જ કરેલા ઠરાવોને અમલમાં મુકવા જોઈએ, કુચાલોને તોડવા જોઈએ, અને કાન્દર-સ ભરવાના સુધરેલાં પગલાંને સફળ કરવું જોઈએ.

જૈન શ્વેતાંબરની ત્રીજી કાન્દર-સનો મહાન મેલાવડો વડોદરામાં મલ્યો હતો. આ સમાજે ધર્મને છાજતા તથા વહેવારીક ઠરાવો કરી જે કામ બળવેલું છે, તે માન્ય ભરેલું લખાયેલું છે. પ્રમુખ રાય બહાદુર યુદ્ધિસીંગના પ્રમુખ પણા નીચે થયેલા કામકાજનો ચીતાર બહુ પ્રિય થઈ પડેલો હોવો જોઈએ. આ મહાન મંડળમાં વિવિધ પોષાકના, વિવિધ ભાષા બોલનારા અને વિવિધ વિચારના પ્રતિનિધિઓએ હાજરી આપી હતી, તે એ સમાજના ભવ્ય દેખાવનું એક ચીન્હ હતું. સમાજ તરફથી જે જે ખાતાં સ્થપાયા છે, તેને સારી સ્થિતિમાં લાવવાને શ્રમ તથા નાણાની અગત્ય છે એ બે વસ્તુઓને પુરી પાડવામાં મંડળના સુકાનિયોએ જે સહાસ ઉઠાવે છે તે ભવિષ્યમાં ફલદાયક નીવડ્યા શિવાય રહેશે નહિ. જૈન સંપ્રદાયમાં વિદ્વાન વર્ગ હસ્તી ધરાવે છે. તેમ એમાં ધણા લક્ષ્મી પુત્રો પણ છે તેઓની ઉદારતા ભરેલી મહેનત અને સખી હાથને લઈને આ મંડળનું કામ મંગલકારી નીવડ્યા શિવાય રહેશે નહિ. બહુ સંતોષની વાત છે કે, આ મંડળમાં રાય બહાદુર બ્રહ્મદાસ, રાય બહાદુર યુદ્ધિસીંગ અને શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઇ. જેવા વૃદ્ધ ગૃહસ્થો આગળ પડેલા ભાગ લઈ જે શ્રમ લે છે, તે આ કાન્દર-સને વિશેષ ભાગ્યશાળી બનાવવાનું પ્રયોજન સચવાય છે. આ કાન્દર-સને જન્મ આપનાર જયપુર રાજ્યના જાણીતા માજિસ્ટ્રેટ મિ. ગુલાબચંદ દલાને ધન્યવાદ આપતાં અમેને સંતોષ ઉપજે છે. તેમણે જે આ પવિત્ર બીજ વાળું હતું, તેના રૂઝ ફળનો લાભ લેવાનો પ્રસંગ જૈન ભાઈઓને મલતો જાય છે, એ સંતોષ કંઈ ઓછો મનાશે નહિ. વડોદરા નરેસે આ સમાજને જે જોઈતી મદદ આપી છે અને એ નામદારે સમાજના મંદીરમાં પધારી જે ભાષણ કર્યું હતું, તે સૌ એક રૂઝ રાજ્યપતિને શોભા આપનાર મનાશે. અમે આ સમાજનો જય ચઢાઈએ છીએ.

ગુજરાત મિત્ર તથા ગુજરાત દર્પણ.

સુરત તારીખ ૪ થી ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૪.

ત્રીજી જૈન શ્વેતાંબર કાન્દર-સ.

વાર્ષિક જૈન કાન્દર-સનું કામ વડોદરા જેવા ગુજરાતનાં જાણીતા રાજ્યમાં સરંજામ ઉતર્યું છે. ગયે વર્ષે એ કાન્દર-સ મુજબમાં ભરાઈ હતી; છેલ્લી કાન્દર-સને વડોદરાના

મહારાજશ્રીએ સારી મદદ આપવાથી તેને ઉત્તેજન મળ્યું છે. એ કાનફરન્સનું કામ તેના પ્રમુખ રાયબહાદુર ખુદસિંહજી દુધેરીયાના પ્રમુખપણા નીચે ગયા રવીવારથી ત્રણ દીવસ ચાલ્યું હતું આ પ્રમુખ બંગાળના મુશ્શિદાબાદના આજીમગંજના વતની છે. અને તેઓ ૫૭ વર્ષની વયના છે તથા ધણા ધર્મચુસ્ત જૈન તરીકે વિખ્યાતી પામેલા નર છે, તેમજ વિદ્યાનાં કામને મદદ આપવાની વૃત્તિ ધરાવનારા છે.

આ કાનફરન્સના સંબંધમાં જૈન લાક્ષણિક પ્રદર્શન ઉઘાડવાથી તેની મહત્વતામાં વધારો થયો છે. જેમાં જૈન ધર્મનાં ચિત્રો, દેખાવો તથા દેશી બનાવટના પદાર્થોના સારો સંચલ ભેગો કર્યો છે. એ ચીજો જૈન ધર્મને બાધ નહીં આવે એવી છે. એ પ્રદર્શન વડોદરાના યુવરાજ શ્રી કૃતેહસિંહરાવે ખુલ્લું મુક્યું છે, જેઓએ સમયાનુસાર ભાષણ કરીને હિંદુસ્તાનના ઉદયોગ હુન્નરની ચઢતીને માટે તેમજ સંસારીક અને ધાર્મિક સુધારા વધારા કરવા માટેના વિચારો એ ઉઠરતા રાજવંશીએ જણાવ્યા હતા. આ યુવરાજે જૈનધર્મની અહિંસા થતી અટકાવવાના ધર્મની સ્તુતી કરી હતી.

કાનફરન્સમાં મહારાજ શ્રીસિયાજીરાવ, પ્રમુખ, મીં ગુલાબચંદ ઢા, શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ, પ્રેફેસર નથુ મંજાચંદ મીં કૃતેહચંદ લાલન અને પાટવી કુંવર શ્રીમંત કૃતેહસિંહરાવે અડ્યતા, જૈન ધર્મ, કેળવણીની આવશ્યતા, કાનફરન્સનો આડંબર ઓછો કરી થોડા ખર્ચે કામ કરવાની જરૂર, બાળલગ્ન, વૃદ્ધ વિવાહ તથા બીજા હાનીકારક રીવાજો દૂર કરવાની જરૂર, અને સ્ત્રીઓને છુટાપણાની હિમાયતમાં બોધરૂપી કરેલાં ભાષણોથી કાનફરન્સમાં હાજર રહેલાઓ ઉપર સારી અસર કરી હતી અને તે વખતે જે લાગણી ફેલાઈ હતી તેવી લાગણી કાનફરન્સ છોડી જવા પછી પણ જૈનો ઉપર ચાલુ રહે તો એ કામમાં સારો સુધારો થવાની આશા રહે છે.

કાનફરન્સ ભરવામાં હાલ થતાં આંડંબર બનાવનારા ખરચથી કાનફરન્સ ભવિષ્યમાં ટકી સકશે કે નહીં તે વીશે તેના સુકાનીઓમાં ચીંતા ઉભી થઈ છે અને તેથી હવે પછીની કાનફરન્સ ક્યાં ભરવી તે સવાલના છેલ્લા દીવસની બેઠક સુધી નિર્ણય થઈ શક્યો નહોતો, માટે શેઠ લાલભાઈએ કરેલી સુચના મુજબ કાનફરન્સ ભરવાનો ખરચ ઓછો કરવાથી કાનફરન્સની જીંદગી ટકી સકશે. દરેક કાર્ય આરંભનાં તે માટેની યોજના અગાઉથી થાય છે તેમ કાનફરન્સ જેવાં મોટાં મંડળના બંધારણની જરૂરીયાત ધારી ચાલુ વરસની કાનફરન્સમાં તે માટે એક દરાવ પસાર કર્યો છે, ડેલીગેટો માટે હવે પછી ૩. ૨ ની રી લેવામાં આવશે અને તેથી જે ઉપજ થશે તે કાનફરન્સના ખરચમાં મદદ કરી થઈ પડશે, અને કાનફરન્સ ભરનારાઓ ઉપર ખરચનો વધુ બોજો પડતાં અટકશે. છેલ્લા ૩૦ વર્ષ દરમિયાન જાપાનીસોએ જે સુધારા વધારા કરી હાલમાં નામના મેળવી છે તેનો દાખલો આપી કેટલાક ભાષણકર્તાઓએ જાપાનીસોની માફક જૈનોને સુધારા વધારામાં આગળ પડવાનો આગ્રહ કર્યો હતો અને વેપાર તથા ધર્મના ફેલાવા માટે પરદેશ ગમન કરવાની આવશ્યકતા બતાવી હિંદુ સંસાર સુધારા ઉપર સાઈ અજવાળું પાડ્યું છે અને એ સવાલો કાનફરન્સમાં રમ્ય થવાથી હવે પરદેશ જઈ આવનારા જૈનો સંબંધો જે મતભેદ ઉઠે છે તે નિર્મૂળ થઈ તેનો છુટથી લાભ લેવાનો માર્ગ બીજાઓ માટે ખુલ્લો કરી

આપવામાં આવશે. તો તે દેશને અને એ કોમને ભવિષ્યમાં ધણો લાભ કર્તા થઇ પડશે. એ કોમનું અનુકરણ કરી બીજી કોમો પણ પરદેશ ગમન તરફ હાથ ને અભાવની લાગણી ધરાવે છે તે રક્તે રક્તે દુર થવા પામશે તો તે કોમો પણ પોતાને ધણો ફાયદો કરી શકશે.

કોન્ફરન્સમાં વૃદ્ધલગ્નો અને બાળલગ્નોને લગતો ધણો ચર્ચાયેલો સવાલ હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં વૃદ્ધ લગ્નો તરફ ખેદ બતાવી પૈસાને ખાતર ફેટલાક લોભી માઆપો પોતાની બાળકીઓની જીંદગીના ભવિષ્યના સુખને કેવી રીતે ઠેલી મેલે છે તેનો સારો ખ્યાલ શ્રોતાઓને આપ્યો હતો તેથી એ રીવાજ જેને ઠેકાણે ચાલુ હોય તે તે ઠેકાણે એ હાનિકારક રિવાજ નાબુદ કરવાને મીઠું નથું મંજૂર કરવાને જણાવ્યા મુજબ દરેક ન્યાતે બંદોબસ્ત કરવાને બહાર પડવાની જરૂર છે. બાળલગ્નો દેશને હાનિકારક હોવાથી શ્રીમંત મહારાજ શ્રી ગાયકવાડે પસાર કરેલા કાયદા તરફ પ્રસંશાનો લાગણી બતાવવામાં આવી હતી અને એવા લગ્નો નાબુદ થાય એવી ખાએશ જાહેર થઇ હતી. પણ બાળલગ્નની ઠરાવેલી હદ જોતાં જ્યાં સુધી બાળકોના મનને ખીસતી તેમના મનમાના માઠા વીકારોને નાબુદ કરવાના ઇલાજો લેવાય નહીં ત્યાં સુધી ઉમરની ઠરાવેલી હદનાં લગ્નો શું પરીણામ નીપજતી શકે તે સવાલ વીચાર કરવા જોગ થઇ પડેલો જણાવવામાં આવે છે એટલે બાળકોના મનમાન્યા માઠા વીકારો દુર થાય અને તેમની વૃત્તિ લાયક ઉમરે પુગતાં સુધી સારી રહે એવા પ્રકારની કેળવણી તેઓને આપવી ધટે છે કે જેથી તેઓ પોતાની ફરજ શું છે તે સમજતાં થશે ત્યારે બાળલગ્ન અટકાવવાનો હેતુ તેની મેળે પાર પડશે એવી દક્ષીણ ઉઠાવવામાં આવે છે.

THE GUJARATI PUNCH.

AHMEDABAD 4th December 1904.

The Jain Conference at Baroda.

The Third Jain Conference held its sittings at Baroda, in a spacious Mandap opposite the Laxmi Vilas palace. It was presided over by Rai Bahadur Budhsingji. The Conference had the full sympathy of the Baroda state authorities. Prince Fattesingrao in a nice speech opened the Exhibition held in connection with the Conference; while H. H. the Mahraja Gaekwad and H. H. the Mahrani Saheb attended by the state officers graced the assembly with their presence on the opening day. About 2000 delegates attended the Conference. After the President of the reception Committee had finished his address of Welcome, His Highness the Mahraja Gaekwad rose

to open the proceedings of the Conference in a short but felicitous speech. His Highness felt a great pleasure to attend the Conference; he had come there more to hear the speech of the President—elect, than to make one himself. The Conference had his full sympathy. His Highness felt confident that an attempt would be made to give a practical effect to the resolutions passed by the conference. His Highness remarked that the Jain Religion was a very ancient religion. It was also a simple religion; in fact Jainism was more ancient than Buddhism. Mahavirswami flourished two centuries before Buddhism came into existence—the Jain religion had two outstanding features. The first was that prior to the establishment of the Jain religion, the slaughter of animals was generally in vogue in India by way of sacrifice to the Gods—the Jain faith rightly set itself against the system. The second feature in the opinion of His Highness was that according to the Jain faith the caste-system was unjustifiable. That was an astounding statement for the Jains to hear and His Highness himself was not quite sanguine about it. He, however, hoped that the Jains would carry researches about the matter in their ancient religious books and if as a result it should turn out to be a true one they would accept it in practical life. The cardinal principle of the Jain faith that the non-slaughter of animals was the greatest duty of man (अहिंसा परमोधर्मः) was a very fascinating one and an attempt should be made to spread it by booklets & preaching. The Jains were a mercantile community and generally in well to-do circumstances. His Highness advised them to use their wealth for the public good and social reform. After His Highness had concluded his speech, the President rose amidst cheers to deliver his address. The address was a very long one and embraced a variety of topics such as religious and secular education—female education—the spread of Jain literature—the publication of ancient Jain works, the preservation of ancient Jain temples, antiquarian researches, the abolition of injurious social customs and the necessity of a Jaina directory, The lecture was full of interest to the Jaina community

and will afford them an ample food for reflection for some time to come. The President said that he trusted that his remarks would be carefully considered by the Jaina community and that they would make progress socially and morally every year. If they forgot the objects and aims of the conference from their minds as soon as the present proceedings had ended, the vast expenditure incurred in connection with the conference would be quite useless. The President congratulated several Jaina Sanghas upon doing a practical good work during the past year. After the conclusion of the speech by the president the Subject—Committee was appointed & several influential speakers addressed the assembly on various topics. One of the most important speech made in the conference was that of our esteemed citizen Sheth Lalbhai Dalpatbhai who boldly advocated foreign travels. His speech elicited much applause. After passing a number of useful Resolutions the conference was dissolved.

It is a gratifying sign of the times that our Jaina brothers are wide-awake and alive to the amelioration of their social and religious condition. It is a pleasant spectacle to see delegates from various parts of India meet together once a year, in common harmony and brotherly love to discuss and exchange views for the moral advancement of their own community. The Conference is certainly to be congratulated upon doing a really useful work; we hope our Jaina brothers will bear in mind the words of Prince Fatehsinrao that “only a hundredth part of the sacred books of the Jaina has yet been brought to light and that such conferences and exhibitions would induce young Jain scholars to dig deeper into the mines of learning and bring out valuable ore now buried and hidden.”

ગુજરાતી પંચ.

અમદાવાદ. તા. ૪ થી ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૪.

ગુર્જર ભૂમિ ઉપર એક વધુ દિગ્વિજય.

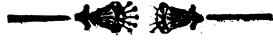
ચડતી પડતીના ચક્રના અપારામાં આવેલી, સુવર્ણ સમાન લેખાયેલી ગુર્જર ભૂમિનું
ભાગ્ય હવે ઉઘડતું નવું નજાય છે—દેશ તથા કોમના ઉત્કર્ષ માટે યત્ન કરતા સંજ્ઞનો

ગુજરાતમાં હીલચાલ કરવા લાગ્યા છે. આવા પ્રકારનો ચેતન કરવાની શરૂઆત આજથી ૧૨ વર્ષ ઉપર ગુજરાતના પાટનગર તરીકે પ્રખ્યાત થયેલા આ અમદાવાદ શહેરમાં પ્રાતિક કોન્ફરન્સનો રાજદારી મેળાવડો ભરાઈને થઈ હતી. તે વખતથી ગુજરાત કાંઈ વિશેષ નામના કરશે એવી આશા રાજ્યમાં આવી હતી અને તે પ્રમાણે લગભગ આઠ નવ વર્ષ એમને એમ વહી ગયાં હતાં એટલામાં આ દિન પત્રે જન્મ લઈ ગુજરાતમાં કોંગ્રેસ ભરવાનો એક ઘણો દુર્ઘટ સવાલ હાથ ધર્યો હતો. તે માટે શરૂઆતમાં તો કોઈ કોઈ બાબત તરફથી આ બાલ પત્રની મજાક કરવાનું નિંદાપાત્ર કર્મ કરવામાં આવ્યું હતું પરંતુ અમારો સવાલ સાર્વજનિક હિતનો હોવાથી સમગ્ર જનોએ અમારા લેખોને લક્ષ્યપૂર્વક વાંચવા માંડ્યા. અને અમારા પત્રચિત્રોએ અમારા કાર્યને પુષ્ટી આપી તથા પરિણામે નેશનલ કોંગ્રેસનો મહાન રાજકિય મેળાવડો આ શહેરમાં ભરાઈ તેણે વિજય ઘોષ કરી મૂક્યો હતો; નવા જમાનામાં ગુજરાતની ખ્યાતિ કરાવનાર બાબત કાર્ય સલાતન ધર્મના સંરક્ષણમાં કોંગ્રેસની અગાઉ ભરાયેલું પરિષદ ગણીએ તો તેવું ત્રીજું કાર્ય કોંગ્રેસ હતું. તે પછી એથું કાર્ય ગયા અકટોપર માસમાં આ શહેરમાં મુસલમાન ભાઈઓની મળેલી કોન્ફરન્સના મંડપમાં કોન્ફરન્સનું કાર્ય પરિપૂર્ણ થયા પ્રછી તૂત જેથી રાજદારી મંડળીની જે સ્થાપના થઈ હતી તે થઈ ના હોત તો કોન્ફરન્સનો વિજય રંગ કાંઈ ઓરજ નમત. પરંતુ મુસલમાન કોમનો મોટો ભાગ અભણ હોવાથી થોડી બુદ્ધિવાળો છે તેથી તેને સમજીને વિચાર થયો નહીં અને લગન પ્રસંગે રાણો ગાયો તો થઈ ચકડી થવામાં બાકી રહી નહીં. મુસલમાન કોમમાં કેળવણીનો પ્રસાર થવાની જરૂર કેટલી બધી છે તેનો એ દિલગીરી ભરેલો ખતાવ બહુ મહેનો નમુનો છે તેથી તે કોમની કેળવણી કોન્ફરન્સે બીજી કોઈ હીલચાલ હાલ કરવી પડતી મૂકી કેળવણીના પ્રસાર વિષે સૌથી પ્રથમ લક્ષ આપવાની જરૂર છે. સન ૧૮૯૨ થી માંડી સન ૧૯૦૪ સુધીનાં ૧૨ વર્ષની અંદર ગુજરાતમાં આ પ્રમાણે જે જાણવા લાયક ચાર જાહેર મેળાવડા થયા તે તમામ ફક્ત અમદાવાદ શહેરમાં જ થયા હતા. અમદાવાદ શહેર ગુજરાતની રાજધાની હોવાથી સૌથી પ્રથમ પગલું તેણે ભરવું જોઈએ અને પોતાની તે ફરજ તેણે બજાવી તે સંતોષકારક છે. પરંતુ તેથી કાંઈ એમ નથી હરતું કે ગુજરાતમાંનાં અન્ય શહેરોએ સુસ્તાઈમાં જ પડી રહેલું. આવાજ કારણને લીધે આ ઇલાકાની પ્રાતિક કોન્ફરન્સ એક એ વર્ષથી સુરત શહેરમાં ભરવાની ભલામણો થાય છે પરંતુ ગરીબ સુરત-આગ મરફી અને રેલથી પાયમાલ થઈ ગયેલું સુરત ફાંકડું અને રંગીલું સુરત-ધમ્મ છતાં દૈવકોપના જોસને લીધે ડોક ઉંચી કરી શકતું નથી. સુરતની એવી સ્થિતિ હોવાથી તેને બાબત ઉપર મૂકીએ તો આપણી નજર ભર્ય કે વડોદરા તરફ જાય છે. ભર્ય-ભ્રમપુરની અસહની જાહોઝવાલી હવે નાશ પામી છે અને તેની પ્રતિદિન ભગતી થઈ છે. અને શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડની રાજધાની વડોદરા સુધારા વધારામાં આગળ વધતું જાય છે તેથી ભર્યના કરતાં વડોદરા તરફથી કાંઈ થવાની આશા પ્રથમ રાખી શકાય તે આશા ગુજર ભૂમિના ધન્ય બાગ્યે અને ધશ્વર પ્રતાપે આ વર્ષે પાર પડી છે જૈન કોન્ફરન્સના ત્રીજા વાર્ષિક મહોત્સવને લીધે વડોદરા શહેર કેટલાક દિવસથી હળીમળી રહ્યું હતું અને તેણે ગયા અઠવાડીયામાં પૂર્ણ ગળના કરી છે. તે વિષેના ખાસ હેવાલનો ટુંક સાર આજના અંકમાં અન્ય સ્થળે આપેલો હોવા-

થી અત્રે તેનું પુનરાવર્તન કરવું અવાસ્તવિક વિચારીએ છીએ. તોપણ સ્પષ્ટ થવાને એટલું તો કહેવાની જરૂર ધરીએ છીએ કે એ કોન્ફરન્સ એકલા શ્વેતાંબરીઓની હતી. કોન્ફરન્સ વખતે પ્રમુખે તથા અન્ય વક્તાઓએ જણાવેલા વિચાર બહુ સારા છે. અને તેમણે કરેલા ઠરાવો પણ સ્વક્રમની ઉત્તિઅર્થે ઘણા ઉપયોગી છે. વડોદરાના મહારાજા શ્રીમત સયાજીરાવે તથા તેમના પાટવી કુંવર પ્રિન્સ ફત્તેહસિંહસે કોન્ફરન્સ પ્રત્યે જે ભાવ દર્શાવ્યો છે અને પોતાના વિચારો જાહેરમાં જણાવવાની કૃપા કરવાની તસ્દી લીધી છે તે માટે જૈન કોમિટે તે નામદારોના થોડા આભારી થવાનું નથી. તે નામદારોનું અનુકરણ કરવાનું અન્ય દેશી રાજ્યકર્તાઓ શીએ એજ આપણે ઇચ્છવાનું છે. આ કોન્ફરન્સની વિશેષ ફત્તેહ તેની સાથે ભરવામાં આવેલા લાક્ષણિક પ્રદર્શનને લીધે થઈ છે. નેશનલ કોંગ્રેસ જેવા દેશના રાજકીય પરિષદની સાથે હુનર ઉદ્યોગને લગતું પ્રદર્શન ભરવાની રીતિ છેલ્લાં ચાર વર્ષથી શરૂ થઈ છે અને તેમ કરવામાં લાભ સમાયેલો સમજવામાં આવ્યો છે ત્યારે તેવા શુભ માર્ગનું અનુકરણ જૈન કોન્ફરન્સે કર્યું છે તે જોઈ સંતોષ થાય છે. પ્રદર્શનમાં રજુ થયેલી ચીજો માટે જે થોડા ચાંદ તથા ધનિામ અને સર્ટીફિકેટ આપવામાં આવ્યાં છે તે ઉપર નજર નાંખીએ છીએ ત્યારે તેમાં મી. મોતીલાલ કશ્યપચંદ શાહ અને વૈદ્ય સ. જ્ઞાણંદર લીલાધર જેવા આ શહેરના નામાંકિત ગૃહસ્થોનાં નામ જોઈને અમને વિશેષ હર્ષ થાય છે. કોન્ફરન્સનું કામ સંપૂર્ણ થયા પછી જૈન ગ્રેજ્યુએટસ એસોસીએશનની થયેલી સ્થાપના અત્રે ભરાયેલી મેહોમેદન કેળવણી કોન્ફરન્સ પછીથી સ્થપાયેલા પેલા થોડું ચાંદ કરવા લાયક મંડળનું સ્મરણ કરાવી બંનેની સરખામણી કરવાને લઘુચાવી સારા નરસાની પરીક્ષા કરાવે છે, એ પરીક્ષા કરવાનું કામ સડેલું હોવાથી તે વિષયે વિશેષ વિવેચનની આવશ્યકતા નહીં હોવાથી સુત્ર વાચકોને અમે સાથે લઈને ઇચ્છીએ છીએ કે જે હેતુથી ગ્રેજ્યુએટસ એસોસીએશનની સ્થાપના થઈ છે તે શુભ હેતુઓ પાર પડે અને જૈન બંધુઓનો ઉત્તરોત્તર જય થતો રહે. તોપણ છેવટમાં આ સંબંધમાં જૈન બંધુઓ સમક્ષ બે ટુંકી વિનંતીઓ છે. તેમાંની એક એ છે કે જે ઠરાવો તેમણે કર્યા છે તેમને અમલ કરવા ઉપર અવશ્ય ધ્યાન આપવું જોઈએ; અને બીજી વિનંતી એ છે કે કોન્ફરન્સ ક્રમ શ્વેતાંબરીઓની નહીં કરતાં દિગંબરીઓને પણ તેમાં સામીલ કરવા જોઈએ. એ બે બાબતો ઉપર લક્ષ અપાશે તો આ કોન્ફરન્સને “જૈન કોન્ફરન્સ” કહેવામાં બિલકુલ બાધ આવશે નહીં અને જૈન કોમિટે ઉત્કર્ષ વિશેષ સારી રીતે કરી શકાશે. દેશમાંની એક કોમિટે પણ એ રીતે સંપૂર્ણ કલ્યાણ થાય તો તે ઘણું હર્ષ દાયક થઈ પડશે.

THE PRAJA BANDHU.

AHMEDABAD ; Sunday 4th December 1904.

The Jain Conference—One of the most important events of the last week of November was the Jain Conference held at Baroda. Respectable Jains from all parts of the country assembled in large numbers, and on the three days of their conference viz., 27th, 28th, and 29th passed resolutions touching their special religious and social interests. The conference unanimously recognized the necessity of imparting religious instruction to Jain pupils, along with secular education, or prior to it. The second resolution of the conference urged the importance of diffusing the Jain literature. Another resolution affirmed the necessity of having a special series of text books for the use of Jain pupils, and the necessity of forming a Jain religious association of men versed in Jain lore in order that it may direct with additions and improvements the course of religious instruction in Jain schools. The conference fully recognized the necessity of searching for, acquiring and publishing old Jain writings. The necessity of repairing and preserving old Jain temples all over India was also duly acknowledged. The institution of an archæological research for the purpose of collecting data for the construction of an authentic history of Jainism was next dwelt upon, and the conference unanimously voted its importance. The conference also passed a resolution in favour of collecting funds for the maintenance of poor Jains all over India, remarking that by the tenets of their faith such Jains cannot ask for charity, and that their support should form a charge upon the whole community. The maintenance of institutions like the Pinjrapole where dumb beasts may be treated for diseases and taken care of was unanimously recognized as a duty of the community as laid down by the doctrines of the Jain faith. To promote mutual good will among the members of the community, the preparation of a Jain directory for the whole of India was earnestly recommend-

The conference also unanimously passed a resolution that certain pernicious social customs should be stopped or discouraged viz., early marriages, the marriages of old persons, the sale of girls in marriages, feasts on account of deaths, weeping and beating the breast at deaths and unnecessary expenditure on social ceremonies.

The Jains number about 15 *lacs* in the whole of India, and by their prominent commercial position, great wealth, and their strong attachment to their faith, they form one of the most important communities of India. Their religion does not recognize caste distinctions, though in practice they observe them like the orthodox Hindus. The resolutions passed by them do credit to their sound common sense, and many of them are such as other communities may with advantage adopt. With the purely sectarian resolutions, the public at large is not likely to concern itself. Complete toleration and sympathy is the spirit which every educated Indian, be he a Hindu, a Mahomedan, or a Parsee, will show towards them. Though religious tenets are divergent, truth is one, and all sincere lovers of the latter are now agreed that the interests of truth will be best served, if each religious community honestly looks into the foundations of its faith, their compatibility with other branches of knowledge, and the reason for and against each tenet. There are however other resolutions of the conference, where it is on common ground with the followers of other faiths. The necessity of a proper system of industrial training is one of these, and here the Jains have every thing to gain by making common cause with the rest of India. The education of women is another of these subjects, and here too we think that they cannot detach themselves from the rest of India. In the matter of stopping pernicious customs the Jains are in the same condition as the majority of the people of India, but we think the desired end will be best attained, if they pursue methods which appear to them best calculated to accelerate their pace. One of the prominent speakers at the conference dwelt upon the great importance of physical culture, and here too the Jain

is on common ground with the rest of his fellow-subjects in India. The conference was taken as a whole a great success. The presence of the intelligent Ruler of Baroda, and the Yuvraja added to the dignity and importance of the gathering.

One of the speakers dwelt upon the necessity of husbanding the resources of the community, and on the great expense incurred by these gatherings. While we admit the general weight of the observation, we think it essential to draw the attention of the public to the principal that moral, political and educational, gains are not to be measured by the rupees, annas and pies they cost. The propagation of sound ideas, or the promotion of national union are ends invaluable in themselves, and no sensible person will count the cost in mere rupees without reflecting on the immense moral acquisition we make by such sacrifices. Of course mere pageantry ought to be shunned as also those accessories which simply feed empty vanity. We ought also to remember that public agitation on a large scale has a priceless educational worth and that it promotes general objects in a way which schools and libraries would fail to secure in a generation. We are of course speaking generally; and would not be understood as encouraging extravagance in any form. The Jains are a shrewd practical people, and must be left to decide for themselves, whether their object can be achieved by less costly methods. Some times of their programme are such that nothing but well considered and well organized action is needed. It is for the community to decide whether instead of holding a conference next year, they may not with advantage apply their energies for two or three years to the accomplishment or initiation of some of the excellent resolutions they have passed at the late conference.

(૧૬૨)

પ્રજાબંધુ.

અમદાવાદ તા. ૪ થી ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૪.

વડોદરા ખાતે મળેલી ત્રીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ.

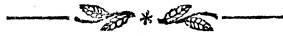
વડોદરા ખાતે ગઇ તા. ૨૭, ૨૮ અને ૨૯ મીએ મળેલી ત્રીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સનો મેળાવડો ફત્તેહમંદી સાર્થે પસાર થયો છે. એ મેળાવડામાં થએલા કામકાજને લખતો હેવાલ અમે અન્ય સ્થળે આપેલો છે તે ઉપરથી વાંચક ગણ કહી શકશે કે જૈન ભાષ્યોએ કોમની અભિવૃદ્ધિ માટે બોલીતેજ નહીં પણ કાંઇક કરીને બતાવવાની શરૂઆત કરવા માંડી છે. કોન્ફરન્સની સ્વાગત કમિટીના પ્રમુખનું ભાષણ અંતઃકરણની લાગણીનું અને ચર્ચાવાના વિષયોની પસંદગીનાં કારણો ઉપર અજવાળું પાડે તેવું હતું. તેમાં એક ઠેકાણે એવું જણાવેલ છે કે “વળી ઘણી બાબતો એક વખતે ઉપાડવા જતાં એકેનું સાર્થક થઇ શકતું નથી અને ઉલટો ગોટાળો થાય છે.” પ્રમુખના આ શબ્દો બહુ ગંભીર છે. તે તે તરફ જુદી જુદી કોન્ફરન્સોએ ધ્યાન આપવાની ખાસ જરૂર છે. જૈન ભાષ્યો વેપારી કામ હોવાથી જે બાબતમાં નફો મળે તેજ બાબતને હાથ ધરે એ વ્યવહારિક ડહાપણ તેમજ દ્રષ્ટાંતિક રીતે રજૂ કર્યું છે તે ખુશ થવા જેવું છે. આવી કોન્ફરન્સો ભરવાનો મુખ્ય હેતુ લાંબાકાલ ભાષણોથી શ્રોતાઓને ખુશ કરવાનો નહીં પણ થોડું પણ કામ કરી બતાવી કોમને ફાયદો કરવાનો હોય છે. કોન્ફરન્સના પ્રમુખ રાય બહાદુર બુદ્ધસિંહજીના ભાષણમાં કોન્ફરન્સમાં ચર્ચાવામાં આવેલા વિષયોનું દિગ્દર્શન કરેલું છે અને તેમાં કેળવણીને મોખરે મૂકવામાં આવી છે એટલુંજ નહીં પણ સ્ત્રી કેળવણીને વધુ વજન લાગુ પાડવામાં આવેલ છે. એ લ'બાણ ભાષણ ઉપરથી જોઈ શકાય છે. કે કોન્ફરન્સનો ખાસ હેતુ જૈનોની સામાજિક અને ધાર્મિક કેળવણીની ઉન્નતિ કરવાનો છે. અને તેમાં કંઈ પણ વ્યવહારિક પગલાં ન લેવામાં આવે અને માત્ર વાણીવિલાસજ થતો હોય તો તેનું ફળ શું? એવા વાણીવિલાસને અવકાશજ ન મળે તેટલા માટે આ વખતની કોન્ફરન્સમાં ગયા વર્ષના અનુભવથી જૈન આગેવાનોએ કાંઈક કરી બતાવવાની પહેલ કરી છે. અમેને જણાવતાં સંતોષ થાય છે કે કોન્ફરન્સનું હાલનું બંધારણ જે ફક્ત ડેળ અને દમામખાતર બાદશાહી ખર્ચ કરાવનાર છે તેને ફેરવી નાખી સાદી રીતે અસલના પંચના રીવાજ ઉપર કામ લેવાનો ઠરાવ અત્રેના શેઠ લાલભાઈની દરખાસ્તથી કર્યો છે. વ્યવહારિક રીતે દેશી સાદી રીતભાતને વળગી રહીને આવી કોન્ફરન્સો ભરવાની શેઠ મોસુફે હિમાયત કર્યાથી ત્રણ દિવસના મેળાવડા પાછળ ખર્ચાતા હજારો રૂપિયાનો ખર્ચાવ કરવાનું ડહાપણ આખરે જૈન જેવી કરકસરમાં પાવરધી ગણાતી કોમે જોયું છે જે અન્યકોમોએ અનુકરણ કરવા જેવું છે. આ કોન્ફરન્સમાં વધુ ધ્યાન ખેંચનારો બનાવ તો ના. મહારાજ સર સયાજીરાવ તથા તેમના યુવરાજની સામેલ-ગીરીજ છે. કોન્ફરન્સના પહેલા અને છેલ્લા દિવસે આ બન્ને પિતાપુત્રે પધારી સામાજિક તથા ધાર્મિક બાબતોમાં પોતાની પ્રજને તથા તેમના અન્ય બંધુઓને ઉત્તેજન આપી અન્ય રાજ્ય કર્તાઓને તેઓની ફરજ વિષે જગૃત કરેલા છે. ના. સર સયાજીરાવ જેવા સુધરેલા વિચારના છે તેનુંજ પ્રતિબિંબ તેમના યુવરાજમાં એવી તો આબાદ રીતે પડ્યું છે કે “બાપ તેવા ખેટા વીગેરે” કહેવત આ ઉપરથી સાચી ઠરે છે. ના. મહારાજના ભાષણમાંથી તેમ-

ના જેવા અન્ય જોખમદાર રાજકર્તાઓએ એવો બોધ લેવાનો છે કે આ જમાનો સર્વ ધર્મ તરફ સમાનતાની નજરથી જોવાને શીખવે છે. તેવીજ રીતે આ દેશની જુદી જુદી પ્રજા ઓએ પણ ધર્માધપણું તજ દેખને ભાઈચારાની લાગણીથી વર્તી દેશનું ઐક્ય કરવાના કામમાં ઉદાર થઈ ઐક્ય વધારવું જોઈએ, કે જે વગર આજે આપણે હાલની સ્થિતિએ આવી ચઢ્યા છીએ. આ મેળાવડાના છેલ્લા દિવસે યુવરાજ કૃતેસિંહરાવે કરેલું ભાષણ સારા વિચારોથી ભરપુર છે. એ જુવાન રાજ્ય કુમારશ્રીએ કેળવણીને પ્રથમ હાથ ધરી, વ્યવહારિક જ્ઞાન આપનારી કેળવણીને વિષે દીલગીરી જણાવી, લોકો એ ખામી જોઈ શક્યા તે માટે આશા બતાવી હતી. બાળલગ્ન, કુરીવાજો, નાત જાતનો પ્રતિબંધ, સ્ત્રીઓને છુટ, ઐક્યતા ધર્મનું છુટાપણું, ગુજરાતીઓ અને ગાયકવાડના વંશનો સંબંધ વિગેરે વિષયો ઉપર પ્રસંગોપાત બોલી પોતે પણ ગુજરાતી હોવાની હિમાયત કરી હતી. આ કોનફરન્સનો મેળા વડો ભવિષ્યમાં ઘણાં વર્ષો સુધી યાદ રહેશે, કેમકે આ બંને અપક્ષપાત પિતાપુત્રના વખત પહેલાં ગાયકવાડી રાજ્ય મરાઠા અને દક્ષણીઓ માટે હતું. પણ તે સ્થિતિ હવે બદલાઈ ગઈ છે તે એ રાજ્ય કુટુંબ ગુજરાતીનું પણ ગુજરાતી છે એવી આપવામાં આવેલી ખાત્રી માટે આપણે યુવરાજ કૃતેસિંહરાવનો ઉપકાર માનવો યોગ્ય છે. જૈન કોનફરન્સનો આ મેળાવડો આ વખતે કાંઈક વાસ્તવિક રીતે કરીને બરબાસ્ત થયો છે તેથી તેને કૃતેહમંદ ઉતરેલો કહેવાને કાંઈ હરકત નથી. અને તે માટે તે કોમના આગેવાનો તથા ના. મહારાજાને ધન્યવાદ ઘટે છે. જૈન બંધુઓનું અન્ય કોમો અનુકરણ કરશે તોજ આવા મંડળો ભરવાના હેતુઓ બર આવશે.

ધી કોરોનેશન એડવરટાઈઝર.

અમદાવાદ તા. ૧ લી ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૪.

વડોદરા ખાતે મળેલી જૈન કોનફરન્સ.

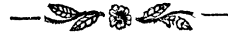

વડોદરા ખાતે આખા હિંદુસ્થાનના જૈન ભાઈઓની મળેલી કોનફરન્સ ગયા માસની તા. ૨૭ મીએ મળી છેવટના દીવસે પુરી થઈ છે. આ કોનફરન્સ કૃતેહમંદ ઉતારવા માટે જૈન ભાઈઓને ધન્યવાદ ઘટે છે તેની સાથે ભરેલા લાક્ષણિક પ્રદર્શનની શરૂઆત કરી એ કોનફરન્સ પોતાની કોમનીજ નહીં પણ એક રીતે દેશની પણ સેવા બજાવી છે. આ કોનફરન્સના પ્રમુખ અજીમગંજવાળા પ્રખ્યાત રાય બુદ્ધસિંહજી બહાદુરને કોનફરન્સ તરફથી જે અસાધારણ આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો તે કોનફરન્સ તરફથી જૈની ભાઈઓની ઉલટજા બતાવે છે, અને તેમની એ ઉલટને ઉત્તેજન મળે તેવી દરેક મદદ મહારાજા ગાયકવાડ તરફથી આપવામાં આવેલી હતી. જેનો દાખલો અમારા અન્ય દેશી રાજ્યકર્તાઓ લેશે એવી આશા રખાય છે. લાક્ષણિક પ્રદર્શન યુવરાજ શ્રી કૃતેહસિંહરાવે ઉઘાડતાં દેશની ઉદ્યોગ હુન્નરની સ્થિતિ તથા તેને મદદ કરનાર આવાં પ્રદર્શનોની આવસ્યકતા બતાવી હતી તેની પણ અમારા દેશી રાજ્યકર્તાઓ નોંધ લેશે તો તેઓ દેશના એ કામમાં ધણું કરી શકશે. એ કોનફરન્સમાં મહારાજા ગાયકવાડે પધારી કોનફરન્સના કામને આપેલું વજન તથા ઉત્તેજન ખાસ અન્ય રાજ્ય કર્તાઓએ અનુકરણ કરવા જેવું છે. મહારાજા ગાયકવાડ

પોતાની રમ્યતને આગળ પાડવા ફેટલું કરેછે તે આ ઉપરથી જોવાતું છે અને જ્યારે દેશી રાજ્યકર્તાઓ આવી રીતે પોતાની પ્રજાને ઉતેજન આપતા થશે, ત્યારેજ દેશોદયના કામમાં સહેલાઈ થવા પામશે. હવે આપણે કોનફરન્સમાં થએલા કામકાજની ટુંક નોંધ લેઈશું તો જણાશે કે તેમાં બધા મળીને ૧૮ સવાલો રજુ થયા હતા જે સવાલો અમે ગયા માસની તા. ૩ જીના અંકમાં આપી ગયા છીએ, તેથી તેની આ સ્થળે આવૃત્તિ કરવાની જરૂર નથી તોપણ એ સઘળા સવાલોમાં કયા કયા સુધારા હાથ ધરવામાં આવ્યા છે તે તપાસવું આવશ્યક છે. પહેલાજ સવાલમાં કેળવણીને ઉતેજન આપી તેને માટે બોર્ડ સ્થાપવામાં આવ્યું છે. બીજી જરૂરીયાત જૈન બાળકો માટેનાં પુસ્તકો સારૂ કમિટી તથા પ્રાચીન પુસ્તકોદ્ધાર કરવાના ઠરાવો થયા છે. જૈન ચૈત્યોદ્ધાર તથા પ્રાચીન શોધખોળનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. ધર્મદાખાતાનાં હિસાબની ચોખવટ, તથા તપાસણી, આ ઠરાવોથી જૈન કોમમાં સામાન્ય તથા ધાર્મિક કેળવણીનો ફેલાવો કરવાની જરૂરીયાત કોનફરન્સે સ્વીકારી છે, એ ખુશી થવા જેવું છે. કેમકે ધર્મનીતિની કેળવણીને માટે આજે સઘળી કોમો ખુમે પાડે છે, કેમકે એવી કેળવણી ન મળી શકવાથી તથા ધર્મજી બાપાના એકલા અભ્યાસથી અન્ય પરદેશી ધર્મવાળાઓ ધણા ફાવી જવા લાગ્યા છે તેને અટકાવવા માટે તથા કોમનાં બાળકો દ્વારા ધર્મની રક્ષા કરવા બીજી કોમોની માફક જૈનકોમોએ પણ આ પગલું સમયોચિતજ ભરેલું છે. સામાજિક સુધારણા કરવા તરફ જૈન કોનફરન્સે આપેલું ધ્યાન ખેશક ધન્યવાદને પાત્ર છે, કોમમાં ચાલતા હાનીકારક રીવાજો દુર કરવા ઠરાવ પસાર થયો છે તેની સાથે નિરાશ્રીત જૈનોને મદદ આપવાના તથા કોમમાં ઐક્ય વધારી કોમનું કલ્યાણ કેવી રીતે થાય તેવા માર્ગ લેવાના પણ ઠરાવો કરવામાં આવ્યા છે, વળી આ ઠરાવોને કાગળ ઉપરજ નહીં રહેવા દેતાં તેને અમલમાં મુકવાની યોજનાને લગતો ઠરાવ પણ થયો છે. જૈન ધર્મનો મૂળ સિદ્ધાંત જે જીવલયા તે વિષે પણ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે. વળી ઉત્તેજનની ખાતર જે ગામ કે શહેરના જૈનોએ બીજી કોનફરન્સના ઠરાવો અમલમાં મુક્યા છે તેઓને ધન્યવાદ આપવાનો ઠરાવ કરી કોનફરન્સે ઉત્સાહીઓનો ઉત્સાહ વધે તેવો રસ્તો લીધો છે. જૈનોને લગતી તમામ માહેતી મેળવી શકાય તેવી એક જૈન ડાયરેક્ટરી બનાવવાનો ઠરાવ થયો છે. ત્યાર બાદ ના. શહેનશાહ અને શહેનશાહબાનુ તરફની વફાદારી દર્શાવનારો તથા આ કોનફરન્સના ઠરાવોને અમલમાં મુકવા જે મુનિમહારાજોએ શ્રમ લીધો હોય તેમને ધન્યવાદ આપવાનો તથા કોનફરન્સના જનરલ સેક્રેટરી શેઠ ફકીરભાઈના મરણનો શોક દર્શાવનારો ઠરાવ અમલમાં મુકાયા હતા, ને ગયા વર્ષની કોનફરન્સના ઠરાવોને બહાલી આપી આ કોનફરન્સનું કામ ફતેહમંદી સાથે પુરું કરવામાં આવ્યું હતું. પસાર થએલી કોનફરન્સમાં જુદા જુદા વક્તાઓએ આપેલાં ભાષણો જૈનોની પોતાની કોમને આગળ વધારવાની ઉલટ કેવી છે તે દેખાડનારાં હતાં. આ કોનફરન્સમાં એક નવી વાત સાંભળવામાં આવી હતી તે એવી છે કે ખાનદેશમાં પ્રાંતિક જૈન કોનફરન્સ ત્યાંના આગેવાનોએ ભરવાની યોજના કરી છે ખેશક આ પગલું વધુ ઉત્તેજનને પાત્ર છે. પણ જો એવી પ્રાંતિક કોનફરન્સો આ મહાન કોનફરન્સના તાબામાં રહીને કામ કરશે તોજ તેનાથી સારું પરિણામ આવશે. પણ જો એવી પ્રાંતિક કોનફરન્સો વખત જતાં મળવા લાગશે અને સ્વતંત્ર રીતે રહી કામ કરવા માંડશે તો તેમાંથી બીજા નવા નવા ફણગા ફુટશે જે આ કોનફરન્સના હેતુની વચ્ચે આવી પડે તેવો અમોને ભય લાગે છે માટેજ સમજી જૈન

ભાઈઓએ પોતપોતાના વિભાગમાં આ કોનફરન્સની શાખા તરીકે પ્રાંતિક કોનફરન્સો સ્થાપિ કામ કરવામાં જોડે હરકત નથી પણ લક્ષ્ય તો આ કોનફરન્સના હેતુઓ પર લાવવા સાથે આ કોનફરન્સને દરેક મદદ આપવાથી કદી પછાત પડતું જોઈતું નથી. પ્રથમ તો કોમનું ઐક્ય સાધવાને માટેજ સર્વેનો ઉદ્દેશ હોવો જોઈએ અને એ ઉદ્દેશ આ કોનફરન્સથી પારપાડી શકાય તેવો છે. ડાહ્યા જૈનોને આ બાબતમાં આટલોજ ધસારો કરવો બસ થશે, પસાર થએલી કોનફરન્સને ફતેહમંદી સાથે પાર ઉતારવા વડોદરાના જૈન સંઘે લીધેલી મહેનત તેમને ધન્યવાદ આપવા જોવી છે. તેવીજ રીતે જૈનકોમના ડેલીગેટોએ જે સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી તે પણ પ્રશંસા પાત્ર હતી. આ અંગે અમે એકજ સૂચના કરવા માગીએ છીએ અને તે સૂચના સંબંધમાં કોનફરન્સે ઠરાવ પણ કર્યા છે. તે એ છે કે જમાનાનાં પવન પ્રમાણે સભાઓ, સમાજો વીગેરે મેળવવાને અમુક મંડળ કે કોમ દેખાદેખી અનુકરણ કરવા લાગી છે એ જો કે ખુશીની વાત છે, છતાં આપણે એવી સ્થિતિમાં છીએ કે વાતો કરવા કરતાં કાંઈક સંગીન કામ નહીં કરીએ તો આપણી ઉલટી હાનીજ થશે, માટેજ કોનફરન્સે કરેલા ઠરાવો અમલમાં મુકવાની યોજના કરવા કોનફરન્સે કરેલા ઠરાવને અમે ઘણી અગત્ય આપીએ છીએ અને એ ઠરાવ તેના અક્ષરે અક્ષરમાં અમલમાં મુકાયેલો જોવાની દરેકજૈન હિતેચ્છુને ભલામણ કરીએ છીએ, અને આમ કરવા સારૂ ગામો ગામના જૈન સંઘના આગેવાનોએ કોનફરન્સના રૂઝાં કામોને અમલમાં મુકી કોમ તરફની કાળજી પુરવાર કરવી જોઈએ છીએ. ભાપણો એતો માત્ર એવા રીત રીવાજોનાં સ્વરૂપ તથાતેને દુર કરવાની દલીલો દર્શાવનારાંજ છે, અને એ સાંભળ્યા પછી તેનું મનન કરી તેને વહેવાર રૂપમાં મુકવાથીજ હરકોઈ કોમને ફાયદો કરી શકે છે. એ ભુલતું નથી જોઈતું. કેટલાક નહારા સંસારીક રીતરીવાજો જૈન કોમમાં પણ ધર કરી પડ્યા છે તેમાં સુધારો કરવા માટે દરેક નાતજાત ને તડાંના વડીલોને આગળ કરી તેમનીજ સંમતી સાથે શ્રમ લેવામાં આવસે ત્યારેજ તે યુરા રીવાજો નાબુદ થશે. આ રીવાજોમાં રડવા કુટવાનો ચાલ હિંદુ લોકોમાં એક ફારસ જોવો છે તે પહેલો અટકાવવાની જરૂર છે અને તે અટકાવવા માટે સ્ત્રી કે પુરુષીની ખાસ જરૂર છે જે પાછળ કોનફરન્સે પુરતું ધ્યાન આપવાનું છે, તેવાજ બલકે ૧ પણ યુરો કેટલાક જૈનોમાં બીજી કોમોની માફક કન્યાવિક્રય કરવાનો જાણુ ધંધોજ ૨ થો છે તેને અટકાવવાની પણ ઓછી જરૂર નથી અને તે સારૂ ધંધા ઉદ્યોગની ગરીબ જૈનોને જોગવાઈ કરી આપવાની આવશ્યકતા છે. યુજરાતના કાઠીયાવાડ પ્રાંતમાં આ રીવાજ કાંઈક વધુ જોવામાં આવે છે ને તેનું મુળ ગરીબ હાલતમાંજ છે તે ગરીબાઈ દુર કરવા કેળવણી અને ધંધા ઉપયોગની જોગવાઈ કરી આપવાથી અટકી શકશે ને તે જરૂર પણ કોનફરન્સે સ્વીકારી છે. હવે ઉપરાંતના નાતવરા કે લગ્ન પ્રસંગની ધામધુમ પાછળ ખર્ચાતા પૈસામાં નિયમ બાંધવામાં આવે તો કોમની ગરીબાઈ અટકાવવા સહેલાઈથી મદદ કરી શકાય તેવું ફૂંડ થઈ શકે તેમ છે. છેવટે અમે જૈનભાઈઓની ઉત્તરોત્તર આ કામમાં ફતેહ ઇચ્છીએ છીએ અને વડોદરાની કોનફરન્સ ફતેહમંદ ઉતારવા ત્યાંના સંઘે તથા કોનફરન્સના લાગતાવળગતાઓએ જે શ્રમ લોધો છે તેને માટે તેમને ધન્યવાદ આપી તેવાજ ઉત્સાહથી ભવિષ્યમાં કામ લેવાની તમામ જૈનભાઈઓને ભલામણ કરીએ છીએ, કારણ કે હિંદુ કોમરૂપ વૃક્ષની જૈનો માત્ર એક શાખા છે તેથી એ શાખામાં સુધારો થવાથી વૃક્ષની વૃદ્ધિ થવા સાથે બીજી શાખાઓ પણ પોપણ મેળવતી થશે.

ત્રીજી જૈનશ્વેતામ્બર કૉન્ફરન્સમાં વિરાજવા માટે પસંદ થયેલા પ્રતિનિધિયોની યાદી.

ગુજરાત.

અંકલેશ્વર.

શા. દલીચંદ મુલજંદ.
માણેકચંદ વમલચંદ
સોમચંદ લાલચંદ

અંગારેશ્વર

શા. દીપચંદ કશલચંદ
શા. સુવચંદ પાનાચંદ

અળશ્વી.

દીપચંદ જીવચંદ
શા. મોતીલાલ પીતાંબરદાસ

અબ્રામા.

વીરચંદ નથુભાઈ
કેરાભાઈ મોરારજી
શા. ગેલાભાઈ ગોપાલજી
શા. સુમચંદ ગેલાજી

અમદાવાદ.

સેઠ ચંમનભાઈ લાલભાઈ
સેઠ વીમલભાઈ મઆભાઈ
સેઠ કસ્તૂરભાઈ મળીભાઈ
સેઠ કાલીદાસ ઉમાભાઈ

સેઠ લાલભાઈ મોગીલાલ
શેઠ મળીભાઈ દલપતભાઈ
શેઠ મળીભાઈ જયસંગભાઈ
શેઠ સારાભાઈ ડાઆભાઈ અનોપચંદ
શેઠ મગનભાઈ માહાસુખભાઈ
શા. નેમચંદ લલુભાઈ હાજી
શા. મોગીલાલ લલુભાઈ
શા. હરીલાલ પ્રેમાભાઈ
શા. લલુભાઈ રાયચંદ શ્વેરી
શા. જમનાદાસ સવચંદ
શેઠ મોહોનલાલ લલુભાઈ
શેઠ લાલભાઈ ચુનીલાલ
શેઠ દલપતભાઈ મગનભાઈ
શેઠ મોહોલાલભાઈ મુલચંદભાઈ
શેઠ સાકલચંદ મોહોલાલભાઈ
શેઠ અમરતલાલ વાડીલાલ
શેઠ લાલભાઈ ત્રીકમલાલ
શા. અમરતલાલ ચુનીલાલ
શા. મુલચંદ સાકલચંદ
,, કેસવલાલ મગનલાલ
,, સાકલચંદ રતનચંદ
,, બાલાભાઈ નથુભાઈ

,, मणीलाल बालाभाई
 ,, डाह्याभाई उमेदचंद
 ,, मनसुखराम रवचंद
 ,, रावजी दोलतराम
 ,, सुरजमल मंछाराम
 ,, वाडीलाल छगनलाल
 ,, हेमचंद हरीलाल
 ,, मोहोलालभाई मगनलाल
 ,, हरीलाल मंछाराम
 ,, पोपटलाल ललुभाई
 ,, परसोतमदास जेठाभाई
 ,, रतनचंद छोटालाल
 ,, शाराभाई वाडीलाल
 ,, महासुखराम ललुभाई
 ,, मफतलाल छोटालाल
 ,, चुनीलाल गोकलदास
 ,, भोगीलाल वीरचंद
 ,, मगनलाल ठाकरशी
 ,, छगनलाल बेहेचरदास
 ,, चुनीलाल पीतांबरदास
 ,, डाह्याभाई प्रेमचंद वकील
 ,, मगनलाल रतनचंद
 ,, मोहोकमभाई छोटालाल
 शेठ अंबालालभाई साराभाई
 ,, मयाभाई नथुभाई
 ,, चमनभाई नगीनदास
 शा. नथुभाई दोलतराम
 ,, प्रेमचंद परसोतमदास
 ,, बेहेचरदास कस्तुरदास
 ,, रतनचंद मुळचंद
 ,, वाडीलाल ताराचंद

डॉक्टर जमनादास प्रेमचंद्र
 शा. डाह्याभाई नथुभाई
 ,, हेमचंदभाई जेअचंदभाई
 ,, भोगीलाल त्रीकमलाल
 ,, छगनलाल ललुभाई
 ,, डाह्याभाई वरजीवनदास
 ,, डाह्याभाई रणछोडदास
 ,, नाथाभाई हरगोवनदास
 वकील छोटालाल कालिदास
 शा. फुलचंदभाई ककलभाई
 ,, उमेदराम दोलतराम
 ,, डाह्याभाई रतनचंद
 ,, डाह्याभाई चुनीलाल
 ,, मोतीलाल चुनीलाल
 ,, डाह्याभाई मगनलाल
 ,, चमनलाल नथुभाई
 ,, मंगलदास गगलदास
 ,, छेनाभाई चुनीलाल
 ,, ललुभाई नथुभाई
 ,, खेमचंद दोलतराम
 ,, मनसुखराम उमेदचंद
 शेठ फतेचंद चकलदास
 शा. हरीलाल मगनलाल कंतरारी
 ,, वाडीलाल त्रीभोवनदास
 ,, वाडीलाल रायचंद
 ,, वाडीलाल कालीदास
 ,, गटाभाई चुनीलाल
 शेठ हरसदराय बालाभाई
 वकील सोमाभाई हिराचंद
 मेहेता चिमनलाल पोपटलाल

शा. वखतचंद उमेदचंद
 दलाल जेसंगभाई साकलचंद
 शा. मोहोनलाल चुनीलाल
 मेहेता चिमनलाल मोहोलाल
 शा. मणीलाल मुळचंद
 „ केशवलाल बापुजी
 „ छगनलाल भगवानदास
 „ फतेचंद प्रेमचंद
 „ त्रिभोवनदास धनजी
 „ डाह्याभाई हीराचंद
 „ सांकरचंद दलमुखराम
 „ भिखाभाई रतनचंद
 „ मोतीलाल उमाभाई
 शेठ मोहोलालभाई मुळचंदभाई
 श्वेरी साराभाई वाडीलाल
 मास्तर हीराचंद ककलभाई
 शा. हठीशंग दामोदरदास.
 कंट्राक्टर मगनलाल छगनलाल
 शा. परशोत्तम इच्छाचंद
 कंट्राक्टर लालभाई मगनलाल
 शा. चुनीलाल जेठासा
 „ डाह्याभाई मनमुखराम
 „ सांकळचंद घेलाभाई
 „ भोगीलाल तलकचंद
 „ छगनलाल कस्तुरचंद
 शेठ लालभाई दलपतभाई
 गटाभाई मोहोकमलाल
 लालभाई मुळचंद
 मणीलाल मोहोलाल
 केशवलाल त्रीभोवनदास

मणीलाल छगनलाल
 जेसंगभाई मगनलाल
 वाडीलाल सांकळचंद
 हरीलाल मुळचंद
 धोळीदास दोलतराम
 केशवलाल गेहेलाभाई
 शेठ अमरतलाल वाडीलाल
 „ केशवलाल मगनलाल
 „ कीलाभाई उजमसी चोकसी
 „ लालभाई हीराचंद
 शा. मंगलदास दोलतराम
 „ भीखाभाई रतनचंद
 „ रवचंदभाई छगनलाल
 „ भगुभाई चुनीलाल
 „ लखमीचंद लल्लुभाई
 „ वाडीलाल मनमुखराम
 केशवलाल छगनलाल
 शा. बालाभाई हकमचंद
 „ बालाभाई फतेचंद
 „ मनमुखराम छोटालाल
 „ मणीलाल अमरतलाल
 „ उमेदलाल दलीचंद
 „ नानालाल मगनलाल
 वकील पोपटलाल अमथाभाई
 शा. चिमनलाल अमथाभाई
 मी. केशवलाल प्रेमचंद मोदी
 „ चिमनलाल परसोतमदास ब्रोकर
 „ मोहनलाल गोकळदास

„ माणिकलाल प्रेमचंद
 „ मणीलाल लल्लुभाई
 „ जमनादास हीराचंद
 „ जमनादास चुनीलाल
 „ खेमचंद दोलतराम
 „ डाह्याभाई हठीसंग
 „ पीतांबरदास मगनलाल
 „ उत्तमचंद पानाचंद
 „ सकरचंद लल्लुभाई मनोरदास
 „ मणीलाल वाडीलाल
 „ खेमचंद मगनलाल
 „ धोळीदास डुंगरसी
 „ छोटालाल काळीदास वकील
 मनसुखराम नहानचंद
 हरीलाल हकमचंद
 भीखाभाई परसोतम
 नगीनदास पानाचंद
 वाडीलाल काळीदास
 बाबजीभाई कुवरजीभाई
 नगीनदास करमचंद
 सांकळचंद खेमचंद
 फतेचंद दोलतचंद
 वाडीलाल लल्लुभाई
 नागजीभाई कुवरजीभाई
 शा. डाह्याभाई नथुभाई
 „ प्रेमचंद मनसुखराम
 „ मोहनलाल मुळचंद
 „ फुलचंद करमचंद
 „ जेसंगभाई छगनलाल
 „ जेसंगभाई चकुभाई
 जवेरी छोटालाल लल्लुभाई

„ दलसुखभाई लल्लुभाई
 „ भोळाभाई दलसुखभाई
 शा. रतनचंद छगनलाल
 „ पोचाभाई गोकळदास
 „ मनसुखराम हरीलाल
 „ नाथालाल छोटालाल
 „ श्रीकमलाल हठीसींग
 जवेरी साराभाई दलसुखभाई
 शेठ मणीभाई बालाभाई
 „ हीराभाई हठीसंग
 जवेरी मोहनलाल डाह्याभाई
 शा. मोतीलाल रतनचंद
 „ भुदरदास उजमसी
 „ वाडीलाल नगीनदास
 शेठ साराभाई डाह्याभाई
 शा. लालभाई मगनलाल
 शा. मोहोनलाल छोटालाल
 जवेरी परसोतम चमनलाल
 शा. जेसंगभाई मगनलाल
 „ पोपटलाल कसळचंद
 „ जेसंगभाई छोटालाल
 शा. हरगोवनदास ओतमदास.
 शा. भोगीलाल सांकळचंद.
 शा. मोतीलाल लल्लुभाई.
 शा. पोपटलाल मनसुखराम.
 शा. छोटालाल वीरचंद.
 शा. पुंजाभाई हीराभाई.
 शा. पोपटलाल मोहकमचंद.
 शा. मनसुखभाई अनोपचंद.
 शा. बालाभाई ककळभाई.
 लल्लुभाई सुरचंद सेक्रेटरी.

चमनलाल वाडीलाल.
शा. मगनलाल हठीसंग
शा. जेसंगभाई मोतीलाल

अमनगर.

सेठ. वखतचंद कस्तुरचंद.
शा. डोसल हाथीभाई.
गांधी. चुनीलाल अमथाराम.
,, हकमचंद सीरचंद.
शेठ. वाडीलाल मोहनलाल.
वोरा. खुशाल पुंजाराम.
वखारीआ फतेचंद मोतीचंद.
शा. नाथालाल हाथीभाई.
,, मगनलाल केवलदास.
,, वखतचंद रेवाजी.
,, पानाचंद केशवजी.

आकडोद.

शा. बुंला ओटाजी.
,, देवा ओटाजी.
,, मोती ओटाजी.
,, तोरा पनाजी.
,, हीराचंद नाथजी,

आखज.

शा. हरगोवन अमीचंद.
,, हरचंद अमीचंद.
,, तरभोवन लखमीचंद.

आंकलाव.

,, मलुकचंद हीराचंद
,, चुनीलाल गेलाभाई
,, जमनादास रामचंद

,, शुरचंद फुलचंद
,, खेमचंद नालचंद
,, भाईलाल प्रेमचंद
,, नाथा दयचंद
,, मोहनलाल उमेद

आंट.

शा. भीखा नानाजी.
,, नेमचंद गोवनजी.
,, रायचंद भगवानजी.
,, कशन डाह्याजी.

आवलीयारा.

शा. रतनचंद हकमचंद काम-
दार उर्फे कारभारी.
शा. अंबालाल गीरधरलाल रेविन्यु
कामदार.

आमोद.

नगीनलाल मोतीलाल
आसोदर.
शा. नागरदास वीरचंद
,, ललुभाई मगनलाल
इडर.

वकील वर्धमानदास सरुपचंद
हेमचंद छगन दोशी.
दोसी छगन वर्धमान
शेठ मोहनलाल नाथाभाई
,, दलसुख मुळचंद
शा. भाईचंद पदमसी.
,, भवान पदमसी.
,, हेमचंद छगनलाल
,, वर्धमान सरुपचंद

उंझा.

- शा. नगीनदास छगनलाल
 ,, वाडीलाल नागरदास
 ,, चुनीलाल हकमचंद
 ,, मूळचंद धरमचंद
 ,, सरूपचंद जेचंद
 ,, लल्लुभाई मगनचंद
 ,, चुनीलाल मयाचंद तलाटी

उनावा.

- शा. माधवजी छगन,
 ,, नाहालचंद माधवजी.
 ,, जगजीवन केवलदास.
 ,, मोहनलाल माधवजी.
 ,, हरगोवन लीलाचंद.

उमता.

- शा. नगीनदास फतेचंद.
 ,, डुंगरसी कस्तुर.
 ,, परशोतम वखतचंद.

उमेटा.

- शेठ. स्वरूपचंद छगाभाई.
 ,, सकराभाई केशरीसिंग.
 शा. हीराचंद भाईचंद.
 ,, हरजी हरखचंद,
 ,, रतनचंद साकरचंद.
 ,, अमीचंद नाहानचंद.
 ,, रतनचंद नरोतम.
 शे. फुलभाई मानभाई.
 शा, नरोतम हेमचंद. चमाराना.
 ,, डाह्या श्रीभोवन. चमाराना.

ओड.

- शा. बेचर सामळजी.
 ,, छोटालाल गोवनजी.

ओलपाड.

- शा. कस्तुरचंद मंजी.

ठा. भांडुत

वकील मगनलाल परशोतमदास
 बदामी.

ठा. ओलपाड.

- शा. हीराचंद गोवनजी.

ठा. मंदरोई

- शा. नवलचंद नानचंद.

ठा. दामका.

कटोसण.

- मूळचंद जेठीदास
 लाडकचंद वीरचंद
 त्रीकमलाल गोपाळ
 मनसुखराम केवळदास
 मोतीराम जिवणदास

कठलाल

- लक्ष्मीचंद करमचंद मास्तर

कठोर.

- शा. मोहनलाल लखमीचंद
 डाक्टर शा. छगनलाल उत्तमराम
 शा. कपुरचंद नेमचंद
 शा. जेचंद कस्तुरचंद

कडा

- ,, दोलतचंद सुरचंद

कडी

शैठ जेठाभाई मनसुखभाई
 संघवी चुनीलाल जोइतादास
 शा. नाथालाल दलसुख
 मणियार बलाखी प्रेमचंद
 जुगलभाई मोहनलाल शाह

कडोद.

शैठ मोतीचंद भलाजी
 „ देवचंद जगन्नाथजी
 „ मोतीचंद खेताजी
 „ झवेरचंद भगाजी
 „ झवेरचंद मोतीजी
 „ फकीरचंद ओपाजी
 „ मोतीचंद देवचंदजी
 „ रणछोड भिखाजी
 शा. वीरचंद हकमाजी
 „ गुलाबचंद गोवनजी
 „ कस्तुरचंद मोतीजी

कपडवणज.

शैठ प्रेमाभाई केवलभाई
 मेहेता शंकरलाल छोटालाल
 शा. वाडीलाल लींवाभाई
 दोसी जमनादास खुशालदास
 शा. हिराचंद नगीनदास

करजण.

शा. प्रेमचंद करशनदास
 „ गुलाबचंद अमथा
 „ अभीचंद लखमीचंद
 „ प्रेमचंद जुठा

करवाटीआ पीपळदर.

मंगळभाई नथुभाई मेहेता.

करशमल.

ललुभाई रायचंद.

कराडा

फुलचंद जीवणजी.
 देवचंद नानाजी.
 मोतीचंद पेमाजी.
 मगनीराम धुराजी.
 रायचंद लखाजी.
 जवेरचंद जेचंद.

कलोल.

शैठ. गोवरधन अमुलख.
 „ मोतीलाल हकमचंद.

कामरेज.

शा. खुशाल भगाजी.
 „ हीराचंद भगाजी.

कालीआवाडी.

शा. रायचंद दुलभजी.
 गांडा भवाजी.
 शा. केसुरचंद प्रेमाजी.
 „ मुलचंद रतनाजी.
 „ खुमचंद लखमा
 „ फुलचंद चंवाजी
 „ देवचंद मोतीचंद
 „ रायचंद वीरचंद

कावीठा.

शा. जवेरभाई भगवानदास

॥ रतनचंद लाधाजी

काशंदरा.

शा. अमथाभाई पितांबरदास

॥ डाह्याभाई मुलचंद

कीशनाड

शा. मोहनलाल मनोरदास

॥ अमरचंद सोमचंद

कुकडीआ

शा. अमथालाल रेवाचंद

॥ धरमचंद बेचर

॥ माणकचंद रेवाजी

॥ कालीदास अमथाजी

॥ भाईचंद माणकचंद

कुकवाव

मेता उकाभाई मानचंद

शा. पानाचंद जेचंद

कुंवर

डॉक्टर मोतीलाल मंछाचंद

शा. न्यालचंद लाडकचंद

झवेरी वाडीलाल मंछाचंद

॥ जेठाचंद हेमचंद

शा. पोपटचंद गोवींदजी

केरवाडा.

शा. हरीचंद हरलोचंद

॥ रतनचंद सवाईचंद पारेख

॥ वमलचंद मलुकचंद पारेख

॥ नाथा मलुकचंद

कोठ नगर.

संगवी हीमचंद परसोतम

शा. उजमशी ठाकरशी

॥ हठीसंग गगाभाई

॥ जसराज हठीसंग

मास्तर मोहनलाल नगीनदास

शा. फुलचंद हीमचंद

॥ चतुर गोकळभाई

॥ मोहनलाल नगीनदास मास्तर

॥ हरीलाल रतनशी

॥ मफतलाल पोपटलाल

शा. पोचालाल रघुजी

॥ उतेळीआवाळा हरीलाल खीम-
चंद

कोसंबा.

शा. छोटालाल मोहनलाल

॥ प्रेमचंद नहानचंद

खंवात

नगरशेठ दलपतभाई दीपचंद

शेठ पोपटभाई अमरचंद

॥ बकोरदास पितांबरदास

दीपचंद पानाचंद

वखतचंद कशळचंद

वीरचंद कस्तुरचंद

दीपचंद फुलचंद

दलमुखभाई फुलचंद

वाडीलाल छोटालाल

पोपटचंद मुळचंद देवचंद

रणछोडदास मुळचंद

પુંજાભાઈ સુરચંદ
મોતીલાલ કશલચંદ
નગીનદાસ સાકલચંદ

સેઠા.

શેઠ ભાઈલાલ અમૃતલાલ
શેઠ માળેકચંદ રતનસી
શા. બાલાભાઈ કાંનદાસ
શેઠ રાયચંદ કેવલસી
શા. મોતીલાલ ફુલચંદ
શેઠ બાલાભાઈ ભાઈલાલ
શેઠ રતનશી હરગોવનદાસ
શેઠ છોટાલાલ ત્રીકમદાસ
શેઠ મોહનલાલ પ્રભુદાસ
શેઠ જુનીલાલ મગનલાલ
શેઠ હરગોવનદાસ કસનદાસ
પટેલ વાડીલાલ હરગોવનદાસ
શેઠ નાનાલાલ વીરચંદ
,, સોમચંદ છોટાલાલ
,, છગનલાલ આશારામ
,, રતીલાલ મોહનલાલ સેક્રેટરી
,, સોમચંદ પાનાચંદ
,, મનમુખ જસરાજસી
,, મળીલાલ કહાનદાસ
શા. માળેકલાલ નરોત્તમદાસ
,, છોટાલાલ નથુભાઈ
,, સકરચંદ અમીચંદ
,, વાડીલાલ ડાહ્યાભાઈ
,, મોહનલાલ મોતીલાલ
,, સુરચંદ ડાહ્યાભાઈ
શેઠ મોહનલાલ કહાનદાસ

શા. ભાઈલાલ સુરચંદ

સેરવા.

શા. કેશવલાલ પુંજાભાઈ
,, રણછોડ લાલચંદ
,, મોહનલાલ દેવચંદ

સેરાલુ.

શેઠ સેમચંદ વીરચંદ
મેતા ટોકરલાલ છગલાલ
શેઠ મંગલજી મીલાભાઈ
મેતા હઠીસંગ ત્રીભોવનદાસ
શેઠ ગોપાલ છગનલાલ
મેતા પુરશોત્તમ લલ્લુ
દોસી રવચંદ મંગલજી
મેતા ફકીરચંદ ટોકરલાલ
,, કાલીદાસ લલ્લુ
,, બાધર હાથી
દોશી નાહલચંદ પાનાચંદ
મહેતા શંકરલાલ સવચંદ
દોસી મગનલાલ મંછારામ
મેતા રતનચંદ બલાચી

ગણદેવી.

,, છગનલાલ દીપચંદ જીવેરી

ગંધીરા.

શા. આશારામ ફુલચંદ
,, નાથાભાઈ હરીલાલ
,, હિરાચંદ કેશવજી
,, પીતાંબર ફુલચંદ
,, લાલચંદ પ્રભુદાસ

गरा.

छगनलाल लखानी शाहा

गवाडा.

शा. मोतीलाल हीराचंद

,, मोहनलाल शवचंद

वखारीया कालीदास साकळचंद

शा. हकमचंद सांकळचंद

गांगड.

शा. दीपचंद हीराचंद

,, छगन डुंगरसी

वोरा भीखा छगनलाल

सलोत डाय्या श्वेवरचंद

,, वालजी संघजी

शा. सकरचंद चुनीलाल

गुंजा.

दीसी रायचंद ललुभाई

,, हठीसंग अनोपचंद

शा. हकमचंद ललुभाई

गुंदी.

शा. चतुर गोकळ

गेरीता.

शा. साकरचंद सुरचंद

मोदी त्रीभोवनदास देवचंद

शा. मगवनलाल अखेचंद

,, देवचंद अनोपचंद

,, मंगल नानचंद

गोधावी

शा. परशोतम डाय्याभाई

,, प्रेमचंद पुनम देसाई

,, पीतांबर श्वेवरचंद

,, केशवलाल छगनलाल

,, सांकळचंद उमेदचंद

,, प्रेमचंद जोड़ताराम

,, हरीलाल वीरचंद

घडीया.

शा. नगीनदास माणेकचंद

,, पोपटभाई खीमचंद

,, चुनीलाल अमीचंद

चांदोद.

शा. दोलत पीतांबर

जसाणी अमृतलाल मुळचंद

चुणेल.

शंकरलाल वीरचंद

मंगलदास रायचंद

कालीदास केवलदास

छोटाउदेपुर.

शा. छोटालाल चतुरदास

,, पुनमचंद प्रागचंद

,, शंकरचंद अमुलखदास

जघडीआ.

शा. मोहोलाल हीराचंद

,, छगनलाल कशळचंद

जेबुसर.

शा. गोरधनदास बेहचरदास

„ मंगळदास खुबचंद

जलसण.

शा. छोटालाल रईजीशा

„ लल्लुभाई वस्ताजी

जलालपोर.

शा. फुलचंद रामाजी

„ डाह्या रामजी

„ नेमचंद रामजी

„ फुलचंद गोपाळजी

जेतलपुर.

शा. मगनलाल रायचंद

„ प्रेमचंद वरधमान

झणोर.

शा. खुबचंद पानाचंद

„ व्रजलाल दीपचंद

„ हिमचंद मोहनलाल

झांझरवा.

शा. बालचंद रतनशी

बोहोरा मगन जेमल

टींटीइ.

दोशी गुलाबचंद लीलाचंद

मोदी मगन त्रीकम

परीख मुलचंद खेमचंद

गांधी कोदरलाल मुलजी

„ मगनलाल वेणीचंद

बहोरा रेवचंद गिरधर

टेदुदाणा

शा. कालिदास नागरदास

„ सुरचंद उमेदराम

„ कीसोरदास बेहेचरदास

„ मोसनलाल हाथीभाई

थान.

संघवी उजमशी दलीचंद

दासज.

गांधी बलाखीदास माणेकचंद

शेठ मोहनलाल हकमचंद

गांधी मुळचंद माणेकचंद

शेठ अंबालाल रवचंद

„ गोकळदास पुरशोतम

दाहोद.

नाजर जेसींगभाई ठाकरशी (अम-
दावादवाळा)

देकावाडा.

शा. डोसाभाई हेमचंद

देहेगांम.

तलाटी मथुरदास छगनलाल

शा. वाडीलाल नाथाभाई

„ छगनलाल मोतीचंद कामदार

परीख आशाराम नाहालचंद

तलाटी छगनलाल खेमचंद

शा. नरोतमदास खेमचंद

„ चुनीलाल नारायणदास

„ केशवलाल गुलाबचंद

„ प्रेमचंद धरमचंद

„ हरगोवन गोवरधनदास
 „ केशवलाल मगनलाल
 „ चुनीलाल मनसुखदास

देहेज

हरीचंद माणकचंद

धरमज.

शा. हीराचंद बकोरदास
 „ लल्लुभाई भाईजीभाई
 „ भाईलाल दलीचंद
 „ मइजीभाई नरोतमदास
 „ मथुरभाई ललुभाई
 „ आशाभाई माणेकचंद
 „ रायचंद गरबडदास

नडीयाद.

मास्तर सवेरभाई गरबडभाई
 शा. हिराचंद कीलाभाई
 पा. ललुभाई मथुरभाई

नडोद.

शा. दीपचंद गुलाबचंद
 जगा भगवानजी
 शा. पानाचंद खेताजी

नरसंडा

शेठ चुनीलाल ताराचंद
 शा. मगनलाल वसराम
 „ दलपतभाई मानचंद
 „ भाईलाल दलीचंद
 „ मथूर बापूजी

नापाड.

शा. फ़लचंद दीपचंद

नार.

शा. ललुभाई तलकचंद
 „ खीमचंद ओगडचंद
 पटेल शंकरभाई जेठाभाई
 „ मुळजीभाई डुंगरभाई
 „ वाघजीभाई शंकरभाई
 „ मनोरभाई गणेशजी
 „ गीरधरभाई गणेशजी

नीकोरा.

शा. तलकचंद पीताम्बर
 „ बापुलाल अम्मरचंद

परतापनगर.

शा. मोहोलाल हीराचंद
 „ प्रेमचंद नंदलाल
 „ हरीलाल नेमचंद
 „ बेचर हीराचंद
 „ वीरचंद बेचरदास

प्रांतीज.

डाह्यालाल दलपतराम
 मणीलाल चतुरभुज
 पोचालाल डुंगरसी
 केसवलाल त्रीकमदास
 हीमतलाल फ़लचंद
 मगनलाल गोवरधनदास

परीआ

शा. रायचंद केसुरजी
 „ वीरचंद पानाजी

पाटण.

शे. हेमचंद वस्ताचंद
 „ पुनमचंद करमचंद
 „ मंगळचंद उत्तमचंद
 शा. हालाभाई मगनचंद

,, रामचंद नगीनचंद
 ,, ललुचंद वस्ताचंद
 ,, पेमुशा उजमचंद
 वकील वाडीलाल वीरचंद
 ,, मगनलाल हरीचंद
 ,, रतनचंद वस्ताचंद
 शा. पानाचंद जेअचंद
 ,, वाडीलाल पानाचंद
 शा. वीरचंद रायचंद
 संभवी ललु सरुपचंद
 शा. चुनीलाल मगन
 शोडशरा नगीन मगन
 शा. नगीनचंद झवेरचंद
 ,, वाडीलाल हीराचंद

पालणपुर.

महेताजी हाथीभाई ईश्वर
 कोठारी सोभागचंद वेलुभाई
 परी. दलछाराम रामचंद
 कीनखाबवाळा बालाभाई गटाभाई
 दोसी मगनलाल ककलभाई
 वकील ककलभाई लवजीभाई
 वकील हाथीभाई माणेकलाल

पींडापा.

काळीदास रणछोड
 मोतीलाल लल्लु
 झवेर छगनलाल

पींपळी.

शेट वाडीलाल गगाभाई
 शा. बकोर प्रेमचंद

पेटलाद.

शा. खीमचंद कीलाभाई
 ,, चतुभाई खुबचंद
 ,, पानाचंद लालचंद
 ,, छोटालाल लुलुचंद
 ,, छगनलाल खीमचंद

पेथापूर.

मेता केशवलाल हठीचंद
 ,, चंदूलाल हाथीचंद
 वकील डोसलचंद जमनादास
 शा. सोमचंद नाहाळचंद
 परी चंदूलाल छोटालाल
 शा. चुनीलाल गोपाळदास
 ,, नगीनदास पुनमचंद
 गांधी मणीलाल रवचंद
 मेता सकरचंद काळीदास
 मेता मकाभाई ललुभाई
 मेता अमथालाल टेकचंद
 शा. मनसुखभाई रवचंद
 परी हिगलाल मोतीचंद

वदरखा.

शा. फुलचंद भीखाभाई
 ,, डुंगरभाई छगनलाल
 ,, मणीलाल डाह्याभाई
 ,, पुंजाभाई झवेर
 ,, माधवलाल गोतमदास
 ,, त्रीभोवन पोपटलाल
 ,, केसवलाल भीखाभाई

વરવાલા.

વોરા ડજમસી લાલચંદ
મેતા વનમાલી જ્ઞવેર
મેતા અમૃતલાલ દેવચંદ
શા. ધનજી હીરાચંદ
વારહોલી.

શા. જીવણ દેવાજી
,, કસ્તુરચંદ લલમાજી
,, નરસઈ હરજી
,, મંજુ ઉમાજી
,, ગુલાબચંદ કેસવજી
વારેજા.

શા. ફકીરચંદ કેવલદાસ
,, દેવચંદ દોલાભાઈ
,, જુનીલાલ અનોપચંદ
,, હેમચંદ મંછારામ
,, ગગલભાઈ રાયચંદ
,, વાહીલાલ ઓઘડભાઈ
વીડજ.

શા. કેવલદાસ મુંદરજી
ધોરસદ.

સુરચંદ હરગોવનદાસ
ફુલચંદ નાથાભાઈ
મનસુખ નાનચંદ
નાથાભાઈ હગનલાલ
હરીલાલ જેસંગભાઈ
શા. મગનલાલ હરગોવનદાસ
,, કોલાભાઈ જેઠાભાઈ
,, ફકીરચંદ ત્રીકમદાસ
,, મોતીલાલ હરગોવનદાસ
,, મોતીલાલ તલકચંદ

,, જુનીલાલ દલીચંદ
,, મગનલાલ જેસંગ
,, ત્રીભોવન પિતાંબર
પારીલ છાટાલાલ બાપુભાઈ
શા. મગનલાલ જવેરદાસ
,, મોગીલાલ ભાઈલાલ

બૌધાન.

ગમનાજી સુશાલજી
પેમાજી કસનજી
જ્ઞવેર જીવાજી
મોતી ચંદાજી
પના સુશાલજી

મરુચ.

અનુપચંદ મલુકચંદ
માણેકચંદ લલમીચંદ
શા. અમરચંદ જગજીવનદાસ
નાહનચંદ લલમીચંદ
દાહાભાઈ દલપતભાઈ
શા. હગનલાલ સુવચંદ
,, હગનલાલ નાહનચંદ
,, મુલચંદ જીવચંદ
,, રતનચંદ કેસવજી

માન્ડુ.

શા. મુલચંદ મગનલાલ

માત.

શા. ગિરધર મનસુખ
,, નાગરદાસ મગનલાલ
,, રતનચંદ લક્ષ્મીચંદ

માલક.

શા. મુદર જીવરામ
પટવા સાંકલચંદ હીરાલાલ

शा. नाहलचंद छगन

„ मणीलाल सुरचंद

भालेज.

शा. बापुजी सीवदास

„ छगनलाल नरोतमदास

„ द्वारकादास वनमालीदास

„ केवलचंद गीरधरदास

„ गोरधन मगनलाल

„ केवळदास मुनादास

महीज.

शा. कचराभाई नाथाभाई

„ छोटालाल कुंवरजीभाई

महुधा.

परी ललुभाई मगनलाल

शा. जीवाभाई बोधाभाई

परी अंबालाल नगीनदास

देसाई ठाकरसी डाह्याभाई

शा. शंकरलाल पानाचंद

दोसी सामलदास मुलजीभाई

देसाई अनोपचंद माणेकचंद

दोसी बालाभाई वीरचंद

परी ललुभाई जेचंदभाई

महुवा.

शा. बेहेचर दुलवदास

महेरवाडा

शा. कालीदास हरखलाल

„ डोसा मगनलाल

„ मणीलाल मगनलाल

„ जीवराम करमचंद

„ हीराचंद करमचंद

„ पुंजीराम बेचर

„ नागरदास भाईचंद

बोहरा ललु गुलाबचंद

मांगरोलवाधरी.

शा. हरजीवन राजाजी

„ सांकरचंद फुलचंद

„ मगनलाल लक्ष्मिचंद

„ छगनलाल झवेरचंद

„ दुराजी नंदाजी

„ दीपचंद तलकचंद

माडोधर.

शा. चुनीलाल ललु

„ सवई नरोतमदास

„ नगीनदास मोहोलाल

माणसा.

शा. हाथी मुळचंद

„ बटाखीदास सरुपचंद

„ बालचंद अनोपचंद

„ माधा अमथाजी

„ सरुपचंद मयाचंद

„ चकालाल जेचंद

„ छगनलाल वाहाळचंद

„ भुदर अमुलेख

„ छगनलाल गुलाबचंद

„ सरुपचंद उगरचंद

„ माणेकलाल जेचंद

„ जिवराज रवचंद

„ कालिदास वेणीचंद

„ हीमचंद जेठाराम

वकील मनसुखराम मुळचंद

केसवलाल साकळचंद
 शा. जेचंद तरभोनदास
 „ प्रतापचंद फुलचंद
 „ माणिकलाल दीपचंद
 „ पसतोतम हीराचंद
 मांडल.

शेठ. शवचंद धरमशी
 शा. हीराचंद धरमशी
 „ लखमीचंद लगनछाळ
 दोशी मोहन त्रोकम
 „ ताराचंद चतुर
 शा. मगन परशोतम
 दोशी नाहनचंद नागजी
 मातर.

शा. मनसुख कस्तुरचंद
 „ घेलाभाइ खुसालदास
 „ काळीदास धरमचंद
 „ पानाचंद कपुरचंद
 „ फुलचंद पीतांबरदास
 मीयांगाम.

शेठ नेमचंद पीतांबरदास
 शा. धरमचंद केवळदास
 „ कल्याणचंद पीतांबर
 „ कीकाभाइ दलसुख
 दोशी वरजलाल दुलवदास
 शा. लालचंद वरजलाल
 „ हीमचंद भगवान
 मुजपर.

वृजलाल सवचंद
 हरगोवद रणछोड

गलाबचंद शीवलाल
 दीपचंद नरसीदास
 चुनीलाल मोहोलाल
 मुंदेरा.

गांधी मोहनलाल मुलचंद
 दोशी परशोतम हरचंद
 मणीआर सवचंद साकरचंद
 शा. त्रीकमलाल मगनलाल
 दोशी खेमचंद देवचंद
 „ ललु पानाचंद
 मेऊ.

शा. डुंगरदास देवचंद
 „ खोडीदास फतेचंद
 „ मगनलाल दीपचंद
 मेसाणा.

परसोमतदास वस्ताराम
 डाह्याभाइ काळीदास
 परसोतमदास गोतमदास
 कस्तुरचंद वीरचंद
 अमथालाल घेलाभाइ
 दलीचंद हीराचंद
 मुलचंद हरगोवनदास
 उतमचंद परभुदास
 रवचंद वजेराम
 ललुभाई किसोरभाई
 रामचंद्र हरगोवन
 गलाबचंद बेचरदास
 हालाभाई उगरचंद
 परभुदास राअचंद
 जयचंद दीपचंद

नाहालचंद माणेकचंद
 शा. मुलचंद अमथाराम
 परीख परभुदास जेसंगदास
 गांधी दलछाराम श्वेतरदास
 शा. ललुभाई उमेदाम
 „ पोपटलाल काळीदास
 „ माणकलाल काळीदास
 बोहरा छोटालाल माणकचंद
 शा. केणीचंद सुरचंद
 „ कस्तुरचंद वीरचंद
 „ अंबालाल मोतीलाल
 „ शरुपचंद ललुभाई
 „ ललुभाई हरीचंद
 मोगर.

शा. जिवाभाई हरीभाई
 „ भाईचंद कस्तुरचंद
 „ केसवलाल भिखाभाई
 „ मणीलाल गिरधरभाई

राणपुर.

शा. वीरजी कुंवरजी
 „ मणीलाल ललुभाई
 दोशी पोपटलाल सुरचंद
 शा. ब्रजलाल दीपचंद
 दोशी. मोहनलाल सुरचंद

रांदेर,

शा. फकीरचंद मेलापचंद
 „ छगनलाल केवळचंद
 „ छगनलाल डाह्याभाई
 „ ललुभाई डाह्याभाई
 „ ताराचंद खुसालचंद

लाडोल.

शा. नथुभाई जेठाभाई
 „ चुनीलाल दलीचंद
 लींच.
 शा. हठीसंग रतनचंद
 „ भायचंद जेठादास
 „ रवचंद मानचंद
 „ मनमुख छगनलाल
 लिंबोदरा.

शा. प्रेमचंद ताराचंद
 „ हालाभाई गुलाबचंद
 „ माणकचंद उगरचंद
 „ नगीनदास गिरधर
 लीभेट.

शा. श्वेतरचंद देवाजी
 „ हीराचंद राज्ञजी

लुणवा.

शा. डोसाभाई उगरदास
 „ नाथालाल जेठाराम
 „ चुनीलाल माधवलाल
 „ दलछाराम छगनलाल

वटादरा.

शा. फुलचंद अभेचंद
 „ सोभाग्य कीशोर
 „ चुनीलाल मुळजी
 „ कपुरचंद कुवरजी

वडनगर

सेठ फतेचंद सांकळचंद
 पारी नगीनदास वरधमान

मेता भीखाभाई जीवराज
शा. नगीनदास जेठाभाई
,, नरोतमदास मगनलाल

वडाली

दोसी अखेचंद फुलचंद
मेता कोदर गेहेलाभाई
धरु डाह्या नरोतम

वरण.

शा. चतुर फुलचंद

वलण.

प्रेमचंद नरोतम

वलाद.

शा. खेमचंद पीताम्बरदास
,, नागरदास ताराचंद

वसो.

शेठ मुलचंदभाई सुरचंद
शा. जेठाभाई नरोतमदास
,, डाह्याभाई लालचंद

वालवोड

शा. रुगनाथ दीपचंद

वावोल

सोमचंद भगवानदास
केशवलाल भगवानदास
हेहरचंद मलुकचंद
वेदशी ह्योकम
मोतीलाल हकमचंद

वासद.

शा. कालीदास मगनलाल
,, वीरचंद छगनलाल

वाहांज.

शा. खुमा लखमाजी
,, कपुरा खुशादजी
,, डाहाभाई देवाजी
,, फकीरचंद नानचंद
,, नाथाभाई डाहाभाई
,, लखमां जेठाजी

विजापुर.

ललुभाई जीवराज
कालीदास सुरचंद
वकील नगीनदास जेठाभाई
शा. मंगळदास मगनलाल
,, छगन मोतीचंद
नगीनदास झवेरचंद
दोसी नथु मंछाचंद
शा. रीखवदास अमुलख वकील
,, बेहेचर पुरस्तेतम
भीखाभाई ललुभाई

विरमगाम.

शेठ छगनलाल चतुरदास
,, ललुभाई मावजी
,, परसोतम मलुकचंद
,, डोसाभाई वीरजी
,, कचराभाई कस्तुरचंद
,, हकमचंद नथुभाई
झवेरी उजमशी वीरचंद
शा. हकमचंद शांतीदास
,, तलकसी करमचंद
,, केशवजी राजपाल
मास्तर रतनचंद मुलचंद

पारेख छोटालाल त्रिकमलाल
 झवेरी धनजीभाई छगनलाल
 गांधी वाडीलाल हठीसंग
 शा. परसोतम लालचंद
 बोरा वाडीलाल परसोतम
 वासनगर.

शेठ मणीलाल गोकळभाई
 ,, महासुखभाई चुनीलाल
 ,, मनसुखलाल सुरजराम
 ,, करसनलाल मोतीलाल
 झवेरी मोहनलाल छगनलाल
 ,, जमनादास छगनलाल
 शेठ नगीनदास केशरीराम
 ,, व्रजलाल छोटालाल
 वेजलपुर.

दोशी दलसुख काळीदास
 गांधी शंकरलाल दोलत
 माहासुख नाथजी
 नाथजी मोरारजी
 गांधी माहासुख मगनलाल
 ,, माहासुख वसनजी
 ,, छोटालाल पानाचंद
 ,, माणिकलाल जेचंद
 रामनी
 शा. अमरचंद जेठाभाई
 ,, दलपत लखमीचंद

सरसपुर.
 गांधी मुलचंद मनसुखराम
 ,, अंबालाल गीरधरलाल
 ,, झवेरलाल भानाभाई

शा. केशवलाल छोटालाल
 ,, छगनलाल मनसुखराम
 गांधी वाडीलाल काळीदास
 शा. दलीचंद बहेचर
 ,, सांकळचंद छगन
 साठंबा.

शा. अमरतलाल नाथजी
 ,, मगनलाल देवचंद
 शिनोर.

शेठ बेचर हरगोवनदास
 ,, गुलाबचंद मणीराम
 ,, मोतीचंद धरमचंद
 ,, नंदलाल लालचंद
 ,, गुलाबचंद शीवलाल
 नगरशेठ हरगोवन नरोतम
 शा. नरोतमदास शंकरदास
 ,, नाथाभाई नरोतमदास
 ,, ललु नरसीदास
 ,, हरगोवन वरधभान
 ,, हरगोवन नरोतमदास
 ,, अमरचंद धरगचंद
 शा. मगनलाल ललुभाई
 ,, नहानचंद हरगोवन
 ,, गरबड शीवलाल
 ,, फुलचंद शीवलाल
 ,, प्रेमचंद नंदलाल
 साणंद.

शेठ उजमशी मुलचंद
 गोविंदजी उमेदभाई
 मोहनलाल पदमशी
 मगनलाल हठीसंग

राघवजी अमृतलाल
पदमशी जेठाभाई
मेता वाडीलाल खुशाल
शेठ गुलाबचंद गगलभाई
मेता रायचंद रवचंद
शा. त्रीभोवन मलुकचंद
„ रवचंद कालीदास
सरखेज.

सा. मगनलाल गुलाबचंद
„ रतनचंद राघवजी
„ जेचंद दलसुखराम
सरभोडा.

शेठ जवेरचंद रुपजी
„ पदमाजी नाथजी
„ गजा प्रेमाजी
सांतलपुर

संघवी रायचंद सांकळचंद
„ मकनजी फुलचंद
„ प्रेमचंद सांकळचंद
सांयण

शा. मलुकचंद लखमीचंद
„ पानाचंद नाहानचंद
„ भोगीलाल दलीचंद
सारसा

शा. जीभाइ गुलाबचंद
„ जेभाइ नरोतमदास

सीतापुर

शा. वाडीलाल मगनलाल
„ चुनीलाल पुरुषोत्तम

सीधपुर.

गांधी मुलचंद उमेदराम
„ बेहचर उमेदराम
„ छगन उमेदराम
परिख अमथालाल मगनलाल
भावसार वीरचंद लवजी
सीसोदरा.

शा. मोतीचंद दलाजी
„ सरदारमल अमचंदजी
„ फुलचंद खुसालजी
„ भगवान चंदाजी
„ पेमा वधाजी

सुणाव.

शा. चुनीलाल जेसंगदास
पटेल. उमेदभाइ जेठाभाइ

सुरत.

डाक्टर पोपट लालभाई
सुरचंद परशोतमदास बदामीआ
मि. मगनलाल नवलचंद
कोकाभाई सुरचंद
डाह्याभाई चुनीलाल
हीराचंद जीवणजी
भाईलाल छगनलाल
शा. कपूरचंद मेलापचंद
„ रीखवडाल जेचंद
„ नरोतमदास हीराचंद
„ चामनलाल वजेचंद
मोतीचंद तागाचंद दा. अनुपचंद
शा. नवलचंद मोतीचंद
शा. गुलाबचंद हीराचंद
„ नवलचंद घेलाभाई

हथोडा.

शा. मुलचंद फुलचंद
„ पुनमचंद रायचंद

काठियावाड.

अखीयाणा

डुंगरशी चतुर्भुज शाह

अगत्राइ

शा. मेघजी शामजी

अजाब

शा. जीवण लखमीचंद

„ रवजी मुरारजी

„ काआ मणी

„ देवकरण प्रागजी

अमरेली

मेता हंसराज मावजी

„ त्रीभोवन जसरज

घरु हेमचंद शीणा

शा. वीरचंद जीवाभाइ

उवराळा

शा. माणेकचंद फुलचंद

„ जेठालाल कुवरजी

„ छगन मेराज

„ छगन पीतांबर

कुंडळा

सा. सामजी सुरचंद

रा. मुळजी गोवर

देसी कुंवरजी वीरजी

„ खुसाल श्यामजी

जादवजी जेराम

कुतीयाणा

मोहनलाल गभरुचंद

गोधा.

पारेख छोटालाल ओधवजी

सोनी नीआलचंद लखमीचंद

सा. केशवलाल रतनजी

मी. रायचंद ललुभाइ

शा. केवळचंद दोलतचंद

वोरा लालचंद हरिचंद.

जामनगर.

शा. नाराणजी त्रिकमजी

सेठ गलाबचंद संधराज

झवेरी ताराचंद प्रागजी

शा. काळीदास मुळजी

„ काळीदास नेमचंद

„ कस्तुर कुशळचंद

„ प्रेमचंद जेचंद

„ डोसाभाई कुवरजी

वकील चतुर्भुज गोविंदजी

„ चतुरदास घेलाभाई

मास्तर जगजीवनदास मुळजी

शा. पानाचंद काळीदास

मेता खीमचंद हीराचंद

„ वीरजी वीरपाल

सेठ गोविंदजी डोसाभाई

जुनागड

सा. वीरचंदभाइ त्रीभोवनदास

सेठ हरखचंद जेचंद

मास्तर दोलतचंद पुरषोत्तम

आणंदजी हरजीवन
वकील नागजी मदजी
रा. खुसाल आणंदजी
जेसर

दोसी जुठा नेमा
„ लालचंद काळा
„ मेघजी वेला
„ हीराचंद नागजी
जोडीया

मी. प्रेमचंद जेचंद
टीकररणजी

मेता रामजीभाई हंसराज
संघवी डाया डामरदास
लोदरिया माणेकचंद मोरार
मेहेता मणीलाल वखतचंद
सा. प्रेमचंद मुळचंद

ठळीआ,
दोसी भगवान परसोतम
„ दीपचंद जेराज
सा. प्रागजी सामजी
मेहेता खोडीदास प्रेमजी
सा. माणेकचंद बेचर

तळाजाबंदर
शेठ हरजीवनदास भीखाभाई
शा. हीराचंद ताराचंद
„ केशवलाल मोतीचंद
„ सामजी कलाण
त्रापज.
वारीया नारण झवेरजी

धामी हीराचंद धनजी
वोरा जसराज हरजी
वारोया धरमशी झवेर
„ वालजी विठळ
शा. हीराचंद हरजी
„ त्रीभोवन फुलचंद
वारीया रणछोड दिपाजी
थान
संघवी उजमसी झळीचंद
थानगढ

कुंवरजी हंसराज
दबासंग.

सेठ राइसी लाखाणी
„ वीरपाळ हीराणी
„ मेपा पथराज
„ कानजी मेपा
„ काळीदास खेतसी
„ जादवजी पानाचंद
देवला.

दोशी मुळचंद माला
शा. केशवजी मोहन
दोसी लालचंद ओधवजी
„ गोवरधन अमरशी
धोराजी.

शा. माणेकचंद करसनजी
भ्रांगभ्रा.
वकील उजमसी खीमचंद
शा. छगनलाल नानचंद
गांधी सुखलाल कस्तुर
„ भुरा पोपट

„ उजमशी भुदर
शा. हरीलाल जेठाभाई
घोल.

शा. माणिकचंद मुळचंद
निगाळा.

शा. नागर जसराज

„ जेमल चकु

„ भगवान वलभ

शा. रायचंद जीवराज

पालीताणा.

शेठ कीसनचंदजी हरीलालजी

शा. कस्तुरचंद वीरचंद

„ शा. वेणीचंद सुरचंद

„ परमानंद मुळचंद

„ बाळाभाई दलसुख

„ धरमसी गोविंदजी

„ नारणजी अमरसी

„ महासुखलाल परमानंदजी

हरीचंद करसन

„ बालाभाई गीरधर

„ हठीचंद रतनचंद

पोरबंदर.

नागरदास जगजीवन

कल्याणजी मोहनजी

रुघनाथ मुळचंद

प्रेमजी धरमशी

हरीचंद वशनजी

शा. वलभजी हीरजी

बजाणा.

रा. रा. मोहनलाल जीवणलाल

„ अमृतलाल छगनलाल

बलदाणु.

सा. अमथालाल भाईचंद

„ सामजी देवसी

बाळंभा.

महेता त्रीभोवन कुंवरजी

बेला.

पारेख डोशाभाई रामजी

दोशी ताराचंद प्रेमचंद

बोटाद.

बंगडीया ललुभाई भाईचंद

सलोत छगनलाल मुळचंद

सा. केशवलाल वेलसी

सा. सवचंद पानाचंद

देशाई हरखचंद चतूर

भावनगर.

वोरा अमरचंद जसराज

„ हठीसींग झवेरदास

दोशी कुंवरजी आणंदजी

शेठ रतनजी वीरजी

शा. राईचंद हरीचंद

„ जुठाभाई वालजी

वोरा ताराचंद ठाकरशी

„ त्रीभुवनदास भाणजी

„ अमृतलाल परशोतमदास

वोरा गोवरधन हरखचंद

मास्तर नानचंद बहेचरदास

„ मोतीचंद झवेरचंद
 „ जीवराज ओधवजी
 ककाल परभूदास मोतीचंद
 „ मुळचंद नथुभाई
 „ बकोरदास ककलशा
 चोरा जुठाभाई सांकळचंद
 शा. झवेरभाई भाईचंद
 संघवी पोपटलाल नेमचंद
 शा. जगजीवन वरधमान
 शेट दीपचंद गांडा
 शा. करसनजी डाह्या
 „ फुलचंद मीठा
 „ शा. धनजी त्रीकमजी
 मास्तर लखुभाई भायचंद
 शा. मणीलाल हठीसंग
 चोरा नरोत्तम गोरधन
 शा. लीलाधर चांपशी
 „ जीवराज भीखाभाई
 मास्तर लखुभाई भाईचंद
 शा. माणेकलाल हठीसंग
 चोरा नरोत्तम गोरधन
 शा. लीलाधर चांपसी
 पारेख शामजी रामजी
 „ दुलभजी रुगनाथ
 शा. दुलभजी हाउजी
 „ नरसीदास गांडाभाई
 नरसीदास जगजीवन
 गांधी जमनादास अमरचंद
 शा. नरोत्तम हरजीवन
 कापडीया उत्तमचंद गीरधर

शा. रायचंद फतेचंद
 „ लक्ष्मीचंद जीवराज
 कापडीया नेमचंद गीरधर
 नानचंद बेचरदास दोशी
 मोतीचंद झवेरचंद मेहेता
 जिवराज ओधवजी
 शा. गुलाबचंदजी आणंदजी
 गांधी वल्लभदास त्रिभुवनदास
 शा. भाणजी गुलाबचंद
 शा. प्रेमचंद फतेचंद
 संघवी मणीलाल घेलाभाई
 सलोत जगजीवन फुलचंद
 चोरा वेलचंद साकरचंद
 शा. कुंरवजी आणंदजी
 शा. रतनजी वीरजी
 शा. अमरचंद घेलाभाई
 शा. गीरधरलाल देवचंद
 मास्तर नानचंद बेचरदास
 शा. गिरधरलाल आणंदजी
 मास्तर जिवराज ओधवजी
 शा. त्रिभुवनदास भाणजी
 „ मोतीचंद गीरधरलाल
 „ मोतीचंद ओधवजी
 „ जवेरभाई भाईचंद
 „ डाह्यालाल हकमचंद
 „ ठाकरसी पदमसी
 „ भगवानलाल हरजीवन
 „ परभूदास रामचंद
 संघवी नानचंद कुंवरजी
 चोरा नरोत्तम हरखचंद

शा. नानचंद हरीचंद
वकील भूळचंद नथुभाई
शा. दामोदरदास हरजीवनदास
„ जगजीवन धरमचंद
वोरा गिरधरलाल गोरधन
„ जुठाभाई साकरचंद

महूवा.

शेठ गांडालाल आणंदजी
दोशी अमेचंद झवेर
„ जादवजी वालजी
घांची भाणजी आणंदजी
प्रोफेसर नथुभाई मच्छाचंद
वोरा दुर्लभ लखमीचंद
शा. दुर्लभदास प्रागजी
वासा लखमीचंद दीयाळ
संघवी माणेकचंद हंसराज
दोसी कपुरचंद झवेरचंद
शा. परमानंददास मुळचंद
दोसी परमानंद अमेचंद
„ नथु रवजी
शा. बेचर कालीदास
संघवी नागजी कमळसी
दोसी अमरचंद गूलाबचंद
शा. वनमाळी गंधीर
„ कला सूरचंद

मांगरोळ

शेठ छोटालाल प्रेमजी
„ प्राणलाल वलभजी
„ हेमचंद अमरचंद

„ मुळजी रामजी
मुळी

शा. जेचंद वेलसी
„ मगनलाल चतुर
„ हरजीवन शामजी
कोठारी भुदर पुरुषोत्तम
दुलभजी जेचंद
माणेकचंद पानाचंद
सांकरचंद मगनलाल
मोहनलाल फुलचंद

मोरवी

संघवी कानजी सुंदरजी
रायचंद लखमीचंद

राजकोट.

रा. रा. वकील तुळशीभाई डाह्याभाई
रा. रा. जसाणी गुळचंद देवसी

राणपुर.

शा. उजमसीभाई पुरुषोत्तमदास
„ जगजीवन नेमचंद
मोदी छगनलाल त्रीकमदास
शा. डुंगरसी दीपचंद
„ मणीलाल वरधमान
„ ब्रजलाल दीपचंद

लखतर.

संघवी नेणसी फुलचंद
मेहेता वल्लभदास नेणसी

लाठीदंड.

संघवी पुरुषोत्तम भुदर

लालपुर.

मोतीचंद पानाचंद

शा. सबजी कचरा

लीबडी.

दोसी. केसवलाल लालचंद

शा. पोपट गुलाबचंद

,, हरखचंद झवेरचंद

परी. भीखाभाई सोमचंद

शा. अमलख चंदरभाण

वोरा मोहनलाल नानचंद

पारी. उमेदचंद नानचंद

वकील हरखचंद सुंदरजी

वढवाणकांप.

वकील मुलचंद चतुरभाई

,, जीवणलाल फुलचंद

,, खुसाचंद लखमीचंदभाई

,, हरखचंद हेमसीभाई

शा. न्याळचंद तीकमलालभाई

,, जीवराज डुंगरसी

,, अमीचंद झीणाभाई

मास्तर खेतसी पानाचंद

कौठारी नागरदास उमेदचंद

वढवाण शहेर.

शा. नारणजी अमरसी

,, मोहनलाल वाघजी

,, तेजपाळ घेलाभाई

,, उजमसी भुदर

,, धनजी बोघा

,, शविलाल राजपाळ

बंधली.

लाधाभाई जिवणजी

वळा.

गुलाबचंद जीवाभाई महेता

वांकांनेर.

मेता खोडीदास बाबजी

शा. अनोपचंद गुलाबचंद

मेहेता नानचंद मणीचंद

बढेरीआ माणेकचंद डुंगरसी

मेता मोहनलाल अमरचंद

शा. दीपचंद कडवा

मेता परशोतम जगजीवन

मेहेता सोमचंद पुंजाभाई

,, रेवाशंकर सोमचंद

दीपचंद मकनजी

तेलीया मुळजी नेमचंद

शा. वालम फुलचंद

वढवाण सीटी.

शेठ ओघडदास ठाकरसी

शा. त्रिभोवनदास मंगळजी

,, ताराचंद नथुभाई

,, छगनलाल जेराज

शेठ ओघडदास खेतसी

दोसी वखतचंद फुलचंद

शा. मोतीचंद हंसराज

,, मुखलाल कल्याणजी

दोसी कानजी वलुभाई

वोरा पनजी कपुरचंद

शा. मुळचंद जशराज

„ गोविंदजी मकनजी

„ झवेरचंद गुलाबचंद

„ गुलाबचंद वीरपाळ
वेरावळ.

शेठ कल्याणजी खुशाल

„ मेघजी जगजीवन

सायला.

शा. डामर नथुभाई

„ सोमचंद काळा

वोरा नरसीदास नथुभाई

कच्छ.

कोडाय

शा. रवजी देवराज

„ गांगजी हेमराज

मांडवी

शा. हंसराज राजसी हीरजी

मोमाइआ.

केशवजी लघा

जीवराज वसाइआ

भोजराज भाणजी

कुंवरजी भाणजी

खीअशी भाणजी

वेलजी तेजपाळ

शामजी गेला

सिंध.

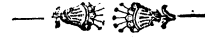
करांची

खेतसी वेलसी

शेठ भगवानदास नवलमल

„ भैरवदास गुमानचंद

दक्षिण.

अगाशी

शा. पानाचंद केवळभाई

„ जगजीवन नेमचंद

अमलनेर

शा. छगनदास मंगळदास

भोगीलाल रतनचंद

सोभागचंद छगनदास

दक्षीण प्रांतीक सभा तरफथी

शा. जुनीलाल नाहालचंद

कोपरगांव

शा. रुपचंद रामचंद

गराडे.

नवलमल खीवराज

नेमीचंद पुनमचंद

धीरजमल रूपचंद

धीरजमल खुबचंद

नानचंद भगवानदास

मालचंद भीकमचंद

जिवराज किसनदास

टौकाराम मगनीराम
लछीराम गुलाबचंद

जुनेर.

बाळुभाई मानचंद
नथूभाई देवचंद
तलजाराम हरखचंद
बापुलाल लालचंद
चुनीलाल रवचंद

तळेगाम हम्देरा.

शा. बाळुशा प्रेमचंद
,, वीरचंद नेमचंद
,, शामचंद केवलचंद
,, चुनीलाल गणेशचंद
,, वलभदास उमेदराम
,, अंबाईदास गणेश
,, नमचंद बापु
नगीनदास बुधराम मास्तर
शा. बाळु रिखवदास
,, वधूशा मुखणदास
,, ताराचंद भाईचंद
,, मोतीचंद शाकरचंद

दौड.

शा. चतुर हाथीभाई
,, उमेद नहालचंद

धुलीया

भोगीलाल गुलाबचंद
लाधुराम धनराज
शा. उभाचंद राघवजी
शा. नथू सीवजी
,, फोजमल बाधमल

,, मुखणदास मोहनचंद

नवळीहाल.

मेता अखेचंद पदमसी
शा. रायचंद अमरचंद
मेता काळुचंद रतनजी
गांधी धरमचंद मुलचंद

नीपाणी.

रावजी परमचंद वखारीया
भीमचंद माणीकचंद दीवाणी
आकाचंद पदूचंद मेता.
मेता काळुचंद रतनजी

निफाड.

शेठ धोंडिराम तुकाराम

,, जीवराज पेमराज

पाचोरा.

शा. छगनलाल भगवानदास

शेठ रूपचंद रामचंद

देशपांडे शंकर वामन

शेठ मगनलाल भगवानदास

शा. लालचंद छगनलाल

शेठ वछराज रूपचंद

,, आँकारदास हजारीमल

,, भीखचंद दोलतराम

,, नथमलजी भावाजी

यती बाळचंदजी

मास्तर मोहनलाल अमरसी

पालघर.

शा. चुनीलाल जेसंगदास

पीपळवरी.

बाबरभा पीतामर हाथीभाई
दोसी परसेतम जयचंद

पारी. सरूपचंद मुळचंद
शा. ककलचंद वेणीचंद

पुना.

शेठ. मोतीचंद भगवानदास
„ नानचंद भगवानदास
„ चुनीलाल नाहालचंद
„ छगनलाल गणपतदास
„ छगनलाल वखतचंद
„ छगनलाल नानचंद
„ बालुभाई मनछाराम
„ भीकुभाई मुळचंद
„ मगनलाल लखमीचंद
„ मोहनलाल सोभागचंद
„ बेचरदास सीवचंद
„ माणेकचंद बलाखीदास
„ गगलभाई हाथीभाई
„ मुळचंद दलछाराम
„ बालुभाई पानाचंद
„ मगनलाल दीपचंद
„ ललुभाई नथुराम
„ जमनादास मोहकमचंद
„ कीसनदास प्रेमचंद
„ धनजीभाई प्रेमचंद
„ भोगीलाल नगीनचंद
„ चुनीलाल प्रेमचंद
„ रतनचंद रामचंद
„ नरोतमदास मगनलाल
„ दिपचंद मगनलाल
„ बालुभाई भगवानदास

„ कंकुचंद रायचंद
„ मोहनलाल मोतीचंद
„ लल्लुभाई शोभाराम
„ डुंगरशी वीरचंद
शा मानचंद नगाजी
„ बालचंद लाधाजी
„ वीरचंद कृष्णाजी
„ रतनाजी डोंगाजी
„ मोतीजी जेताजी
बहादरपुर
शा. कस्तुरचंद करमचंद
„ सोमचंद केशरीचंद

मसुर

गोर्वीदाभाई अमुलख
मलुकचंद खेमचंद
तलकचंद उजमचंद
वीरचंद उजम
बाळाराम अमुलख
शा. हरिचंद मनोहर
„ गंगाराम रघनाथ
मालेगांव
शा. भुषणदास जेठाशा
„ बालचंद हिराचंद
„ मोहनचंद नानचंद
माहीम
तलकचंद नथाजी
मुबई.
शेठ. रतनचंद खीमचंद मोतीचंद
„ हीराभाई नेमचंद

„ कल्याणचंद सोभागचंद
 „ डाहाभाई शरुपचंद
 „ मोतीचंद रुपचंद
 „ नानाभाई तलकचंद मास्तर
 „ फुलचंद कस्तुरचंद
 „ ललुभाई धर्मचंद
 „ हिराचंद मोतीचंद
 „ रायचंद खुशालचंद
 „ नगीनदास कपुरचंद
 „ कस्तु भाई श्वेरीचंद
 „ नगीनभाई मल्लुभाई
 „ साकरचंद माणिकचंद
 „ देवचंद लालभाई
 „ गुलाबचंद धर्मचंद
 „ घेलाभाई उत्तमचंद
 „ डाहाभाई उत्तमचंद
 „ श्वेरीलाल माणिकलाल
 „ हीराभाई मल्लुभाई
 „ मगनलाल नगीनभाई
 „ रवचंद उजमचंद
 „ अमरतलाल कवळदास
 शा. माणिकचंद कपूरचंद
 „ अंबालाल बापुभाई
 „ चंदुलाल गोकलदास
 „ लल्लुभाई करमचंद
 „ वाडीलाल सांकळचंद वोरा
 „ मगनलाल कंकुचंद
 „ मोहनलाल चुनीलाल
 „ मोहनलाल हेमचंद
 „ वीरचंद दीपचंद

„ भोगीलाल वीरचंद
 „ वाडीलाल पुनमचंद
 „ चुनीलाल वीरचंद
 „ मणीलाल मोहनलाल
 „ रतनलाल मगनलाल
 „ रायचंद केसरीचंद
 „ केसरीचंद भाणाभाई
 „ मणीलाल बकोरचंद
 „ साराभाई वीरचंद
 „ दलमुखभाई वाडीलाल
 „ फतेचंद कपुरचंद
 „ छोटालाल प्रेमजी
 „ हेमचंद अमरचंद
 „ मोहनलाल पुंजाभाई
 „ मकनजी जुठा
 „ प्रेमचंद भीमजी
 „ हरखचंद वर्धमान
 „ भेधजी जगजीवन
 „ अमीलाल जादवजी
 „ त्रिभोवन भाणजी
 „ रतनचंद जेचंद
 „ हरीचंद थोमणदास
 „ मोहनलाल खोडीदास
 „ माणिकचंद हंसराज
 „ मोतीचंद गीरधर
 „ नरोत्तम भाणजी
 „ गणेशमल शोभागमल
 „ बालचंद कनीराम
 „ छोगमल अमुलखचंद
 „ अमरचंद पी. परमार

„ उजमचंद लखमीचंद
 „ रायचंद नानचंद
 „ रामचंद्र वीरचंद
 „ चंदलाल खुसाल
 „ हरगोवन केशरी
 „ नागर खेतची
 „ सरूपचंद ललुभाई
 „ ककलभाई जेसंगभाई
 „ ललुभाई जेचंद
 „ धनराज झवेरचंद परपार
 „ पानाचंद खुसालचंद
 „ जेठाभाई डोसा
 „ उमेदचंद कंकुचंद
 „ मुळचंद हीरजी
 „ मोहनलाल चुनीलाल
 „ हरगोवनदास केशरीसंग
 „ नागरदास खेतसी
 „ सीरचंद नानचंद
 „ हीरालाल बकोरदास
 „ भोगीलाल सांकळचंद
 „ वजेचंद ताराचंद
 „ मनसुखलाल कचरा
 „ ललुभाई गुलाबचंद
 „ हीराभाई डाह्याभाई
 „ जेशंगभाई साराभाई
 „ मंगळदास छगनलाल
 „ प्रेमचंद वीरपाल
 „ जवेरभाई गुलाबचंद
 „ बकोरभाई उजमसी
 „ केशवलाल रतनचंद

„ भोगीलाल चुनीलाल
 „ भुदर लवजी
 „ मोहनलाल मगनलाल
 „ नानचंद केशवलाल
 „ गुलाबचंद मलुकचंद
 „ जादवजी जेरांम
 „ लेरुभाई चुनीलाल
 „ महासुखराम घेलाभाई
 „ हाथीभाई कलाणजी
 „ दांमजीभाई कलाणजी
 मुंबई.
 जेठाभाई नरशी केशवजी
 जेठाभाई दामजी मेगजी
 देवजी खीअशी शामजी
 टोकरशी लालजी विसनजी
 स्यामजी जीवराज
 खीमजी हीरजी कायाणी
 टोकरशी नेणसी लोडाया
 देवजी खीयशी नागडा
 कानजी करमशी मास्तर
 जेठाभाई आणंदजी
 देवजीभाई वरसंग
 जीवराज रतनसी
 देवजी गोविंदजी
 हीराजी ब्रधमान
 देवजी रागवनजी
 माणेकजी जेठाभाई ब्रधमान
 तेजसींह भीअशी
 दामजी भाणजी भीअशी
 लखमशी हीरजी मैशरी

गोविंदजी मुलजी महेपाणी
 धनजी लीलाधर
 शे. वीरचंद दीपचंद
 ,, जेठाभाई दामजी
 ,, हीराचंद मोनीचंद
 ,, रतनशी आंमजी
 ,, बालाभाई गुलाबचंद
 ,, ललुभाई करमचंद
 ,, वाडीलाल सांकळचंद
 ,, कल्याणचंद सौभाग्यचंद
 ,, बाळाभाई जेचंद
 ,, अमरतलाल केवळदास
 ,, साकरचंद माणेकचंद
 शेठ हीराचंद नेमचंद
 ,, नगीनचंद फुलचंद
 ,, नगीनभाई मंलुभाई
 ,, मणीलाल लहेरचंद
 ,, केसरीचंद भाईचंद
 भाईचंद झवेरचंद
 मगनभाई मंलुभाई
 सोभाग्यचंद माणेकचंद
 मगनभाई नगीनदास
 जीवनचंद मानचंद
 हीराभाई मंलुभाई
 बापुभाई सरुपचंद
 फकीरचंद खीमचंद
 नेमचंद धरमचंद
 बालुभाई मंलुभाई
 प्रेमचंद सरुपचंद
 फुलचंद कस्तुरचंद

डाह्याभाई फुलचंद
 जयचंदभाई मंलुभाई
 भुरीआभाई जीवनभाई
 नगीनचंद करमचंद
 लालभाई मगनलाल
 शेठ मेवजी खेतसी
 ,, गुलाबचंद अमीचंद
 ,, दामोदर झवेरचंद वीरा
 ,, घीया लक्ष्मीचंदजी
 ,, त्रिकमचंद वस्ताचंद
 ,, परमाणंद रायचंद
 ,, जमदास मोरारजी
 ,, अमरचंद कानजी
 ,, चन्नभुज गोरधन
 ,, देवकरण प्रेमजी
 ,, गंगादाश अंदरशी
 ,, मणीलाल मोहकमचंद
 ,, मणीलाल पानाचंद
 शेठ वशनजी त्रिकमजी
 ,, त्रिभोवनदास भाणजी
 ,, माणेकलाल घेलाभाई
 ,, मोतीचंद देवचंद
 ,, प्रेमचंद रायचंद
 ,, डायाभाई सरुपचंद
 ,, वजेचंद ताराचंद
 ,, वीठलदास वाडीलाल
 ,, मोहनलाल हेमचंद
 ,, भगवानलाल पन्नालाल
 ,, नानतजी जेठा
 ,, रतनलाल मगनलाल झवेरी

,, रायचंद केशरीचंद
 ,, गुलाबचंद अमीचंद
 ,, फतेचंद कपुरचंद
 ,, प्रेमचंद केशवजी
 ,, हेमचंद अमरचंद
 ,, मोहनलाल पुंजाभाई
 ,, देवकरण मुळजी
 ,, मकनजी जुठा
 ,, झवेरचंद कल्याणजी
 ,, नेमचंद भीमजी
 ,, मुलचंद हीरजी
 ,, नरोत्तमदास जगजीवन
 ,, अमीलाल जादवजी
 ,, केशवजी देवजी
 ,, धरमशी गोविंदजी
 ,, झवेरचंद चंदरजी
 ,, अमरचंद तलकचंद
 ,, मकनजी कानजी
 ,, नागजी मोतीचंद
 ,, हीराचंद वशनजी
 ,, हरीचंद थोभणदास
 ,, देवराज टोकरशी
 ,, लखमीचंद माणेकचंद
 ,, रायचंद नानचंद
 मा. पनाजी भीमाजी
 ,, जिमाजी भीमाजी
 ,, देवजी कुवरजी
 ,, भीमजी दरजाजी
 ,, गुलाबचंद भीमजी
 श्रेष्ठ वालुभाई मुळचंद

,, अमरचंद कलानचंद
 ,, चुनीलाल बालुभाई
 ,, नगीनभाई करमचंद
 ,, मोतीलाल कशळचंद
 ,, फकीरचंद केशरीचंद
 ,, छोटुभाई भगवानदास
 ,, छगनलाल सोमचंद
 ,, पनालाल ललुभाई
 श्रेष्ठ धरमशी गोविंदजी
 ,, मणीलाल परशोत्तम
 ,, नेमचंद गोविंदजी
 ,, शवचंद नेमचंद
 ,, ललुभाई नथु
 ,, जादवजी वीरजी
 ,, चुनीलाल छगनलाल
 ,, हरीदास जीवराज
 मि. मकनजी जुठा
 ,, नागजी धनजी
 ,, वलभदास मोरारजी
 ,, त्रिभोवनदास पुरुषोत्तम
 ,, केशवजी हरीदास
 ,, धरमशी संदरजी
 नगीनचंद प्रतापचंद
 जीवणचंद शाकेरचंद लालभाई
 नानाभाई तलकचंद
 छोटुभाई नेमचंद
 श्रेष्ठ गुलाबचंद धरमचंद झवेरी.
 ,, भगुभाई हीराचंदमलजी
 ,, अमरचंद मुलचंद झवेरी
 ,, चामनलाल नथुभाई कापडीया

„ हीराचंद नेमचंद
 „ हीराभाइ वेहेलाभाइ
 झवेरी ललुभाइ धरमचंद
 „ कस्तुरचंद झवेचंद
 „ मोतीचंद खुबचंद
 झवेरी भाइचंद कस्तुरचंद
 शेठ मोहनलाल हेमचंद
 „ भोगीलाल वीरचंद
 „ हेमचंद मोतीचंद
 „ दुलमजी कल्याणजी
 „ गुलाबचंद मोतीचंद का.
 „ शेठ धीरजलाल पानाचंद
 „ मगनलाल कंकुचंद
 „ ललुभाइ करमचंद दलाल
 शा झवेरलाल माणेकलाल
 शेठ मोहनलाल खोडीदास
 „ केशवलाल सांकळचंद
 „ नारणजी अमरसी शाह
 „ पंडीत फ. क. लालन
 „ मोतीचंद गीरधर
 „ माणेकलाल त्रीकमलाल
 शा. नानचंद सामजी
 झवेरी सुरजमल लेरचंद
 „ चुनीलाल नारणदास
 शा. मणीलाल पानाचंद
 शेठ देवजीभाइ वरसंग
 „ दामजीभाइ वीरजी
 „ नरशीभाइ कल्याणजी
 „ दामजी शामजी
 „ देवशी सामजी

„ कानजी भीमसी
 „ धीरजलाल पानाचंद
 „ अंबुलाल बापुभाइ
 झवेरी वीरचंद दलाल
 शेठ फकीरभाइ प्रतापचंद
 „ भांगीलाल सांकळचंद
 „ जगाभाइ भोगीलाल
 „ भोगीलाल मोहनलाल
 „ गुलाबचंद नेमचंद
 „ हीरालाल डाह्याभाइ
 कलाणचंद भाइचंद
 मोहनलाल मगनभाइ
 चुनीलाल हीराचंद
 बाळुभाइ अमरचंद
 केशवलाल सांकळचंद
 मीठाचंद लाधालाल
 गोकळभाइ जमनादास
 झवेरी नगीनदास कपुरचंद
 झवेरी हीराचंह मोतीलाल
 मनसुख कीरतचंद
 तेजशी माअसी
 „ मंगलदास लगनलाल
 शेठ जीवणचंद धरमचंद
 „ मोतीचंद रुपचंद
 „ मोहनलाल हेमचंद
 शा. मगनलाल वाधजी
 „ हीरालाल मोतीलाल
 संघवी गोवनजी वीरपाल
 शा. महासुखभाइ दीपचंद
 „ ककलभाइ भुदरदास

„ अमरतलाल छगनलाल

„ मगनलाल मेलापचंद

शाह परशोतम रतनचंद

शा. पेरान लाधाजी

„ वेलाजी नेमचंदजी

„ मुलचंद वेलाजी

„ नवलराम खुबचंदजी

„ माधवलाल वेलाजी

„ गुलाबचंद बुदमलजी

„ अशलाजी पीताजी

„ वर्जांगजी गुमनाजी

बाइ नानी भ्रतार खेमाजी

शा. मनसाराम नथाजी

राई भाईंदर.

प्राणजीवनदास पुरुषोत्तमदास

मोरारजी रुगनाथ

येवळा.

शा. दामोदर बापु

मगनदास लालचंद

शा. साकरचंद बाळुसा

माणेकचंद वीरचंद

संगमनेर.

शा. कस्तूरचंद सीरचंद

सोलापुर

दलसूखभाई

वाडीलाल वीरचंद

मणीलाल मोहोलाल

चुनीलाल जयचंद

चांदा.

भट असकरणजी इंदरचांद

मालुणकरण खुबचंद

मा. सीधकरणजी अगरचांद

भ. उदेचंदजी सुगनचंद

तेल्हारा.

शा हरखचंद गुलाबचंद

नरसींगपुर.

हजारीमल लुनावत

छडेगमल शेखर

हमीरमल लुनावत

केशरीमल कटारीया

नाहरमल कोचर

बालापुर.

शा. हवशीलाल पानाचंदजी

„ कनयालाल हेमचंदजी

„ इश्वरदास अमीचंदजी

„ लालचंद खुसालचंदजी

„ मोतीचंद गोतमलालजी

„ मगनचंद जगुलालजी

„ हीगलाल सीवलालजी

„ तीरमकदास मोहनचंदजी

बागलाल मनुलालजी

खीमजीभाई हीरजी

उन्हेळ.

नाथुसींहजी

मानसींहजी

रामनारायणजी चोधरी

नानुरामजी

जाळमसींहजी

पनालाल केसरीमलजी

मवालालजी नथमल

मुनालालजी
दीपचंदजी
पुनर्चंदजी बंब

भोपाळ.

गोडीदासजी साहबकाठ्या
हरीलालजी साललवानी
रतनलालजी साहब तातेड
पुनमचंदजी साहब कक्कड
कल्याणमलजी साहब भंडारी

मुरार.

सेठ राजमतजी
प्रेमराजजी
जोधकरसाजी
खेमराजजी

अजमेर.

रायबहादूर सेठ सोभागल
कल्याणमलजी साहिब ढढ्ढा
मास्तर भुरालालजी साहिब
वकील सीरमलजी साहिब
केसरीचंदजी लुणीया
धनराजजी काष्टीया
हमीरमलजी साह
सोभागमलजी हरकावत

आबुरोड

शा. माणिकचंदजी
,, सुराजी

उन्हेळ.

शा. मानसांहजी
रामनारायनजी
नानुलालजी

नाथुसीहजी
खुबचंदजी
रुपचंदजी
हजारीमलजी बिरदीपचंद
जेपुर.

स्त्रीमचंद
सुर्जनमल
चांदमल
लखमीचंद

सीरोही.

चोधरी तिलकचंदजी
झाली हुकमीचंदजी
झाली गुळराजजी

धंगाळा.

कलकत्ता.

बाबुराय कुमारसिंघजी भुकीम
अझीमगंज.
रायबहादुर बुधसिंघजी दुधोडांआ
बाबु विजयसिंघजी दुधोडांया
बाबु सीतापचंदजी दुगड विगेरे

वायव्यप्रांत.

दिल्ली

लाला माठुमलजी

पंजाब

मुजरानवाला

लाला माणिकचंदजी विगेरे

जालंधर.

रत्नाराम चौधरी

कालूमल्ल

निकामल्लभक्त

उत्तमचंद्र

अमीचन्द्र वा राजाराम

विरजलाल

झीरा

मीलामल

दीनाथा

खुशीराम

खुशीराम सोनी

अबदुराम

देरागाजीखान

भाई परतापचंदजी

पुज सरुपचंदजी

भाई शंभूरामजी

,, रणजीतमलजी

मुलतान

शेठ ठाकरदासजी

सीरसा

शामलाल नौका

बलुचीस्तान

केवटा

शाह जेठालाल बाह्याभाई

महेता जसराज देवचंद

શ્રી ટ્રીજી જૈન સ્વેતાંબર કોન્ફરન્સમાં ભરાયેલાં નાણાંની યાદી.

નામ.	ગામ.	કોન્ફરન્સની માવ ફંડ.	પુસ્તકોદ્ધાર.	જીર્ણોદ્ધાર.	નિરાશ્રિત.	જાવડયા.	કેઠવણી.	કુલ.
શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર તરફથી	વડોદરા	૧૦૦૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧૦૦૦
રાયવહાદુર બુદ્ધીસીંગજી	આજીમ ગંજ	૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૨૧૦૦
રાયવહાદુર બુદ્ધીસીંગજીની પત્ની તરફથી	"	૦	૦	૨૫૦૦	૦	૦	૦	૨૫૦૦
વડોદરા સ્વાતે વગર ચીઠીઈ રૂપીઆ આવેલા જેમના નામ નથી.								૩૦૬૧
શ્રી વડાવલીના સંઘ તરફથી	વડાવલી	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨૧
અનાપચંદ થોમગદાસ	અમદાવાદ	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨૧
હરગોવન વરજીવનદાસ	ગંધેરા	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૭
શ્વેરી હીાચંદ શ્વરદાસ	વડોદરા	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૨૧
સાકગચંદ ફુલચંદ	વેઢાછા	૪	૦	૨	૧	૧	૩	૧૧
સ્વીમચંદ દાંપચંદ	વડોદરા	૦	૧૦૧	૦	૦	૦	૦	૧૦૧
ગોકલભાઈ દુલભદાસ	"	૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૨૧૧
ભવાન ફતેચંદ	કાગવાડ	૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૧૦૧
બાઈ કાશીબાઈ	"	૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૨૧૧
ધનજી અનોપચંદ	બાવલ્લા	રૂ.૦૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧૧
શેઠ હરજીવન વમલચંદ	કોસંબા (મરુચ)	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
; દીપચંદ ભિમાર્જી	સગરામપુર (સુરત)	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
" લલુભાઈ વીરજી	કોચીઆ	૦	૪	૪	૪	૪	૪	૨૦
જેચંદ કેસુરજી	કોઠાર	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨૧
શેઠ. ઉમદચંદ નાનચંદ	લીંબડી	૦	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦
" કેશવલાલ લાલચંદ	"	૦	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦
" હરશચંદ શ્વેરચંદ	"	૦	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦

પાઞ્ઞથી વસુલ આવેલાની યાદી.

નામ.	ગામ.	કોનફરન્સ નિમાવ ફંડ.	જિનપુસ્તકોદ્ધાર	મોદિરોદ્ધાર	નિરાશ્રિત	જિવદયા	કેલવળી	કુલ.
શેઠ લલ્લમીચંદ લેંગાર	જામનગર	૦	૦	૧૭	૧૭	૧૭	૧૦	૧૦૧
„ લલ્લુભાઈ ભાઈચંદ	બોટાદ	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨૧
બાઈ પોપટ તે શેઠ દલસુલ	અમદાવાદ	૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૧૧
લલ્લુભાઈની પત્ની								
શેઠ કુંદનજી કપુરજી	પ્રતાપગઢ	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૨૧
„ લાલચંદ પરભુદાસ	ગંધીરા	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
„ બાલાજી ડુનીલાલ		૦	૦	૧૦૧	૦	૧૦૧	૦	૨૦૨
બાઈ મળી તે શેઠ પોંચીલાલ		૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૧૧
ગુલાબચંદની વિધવા.								
શેઠ અંબાલાલ મળીલાલ	બારેજા	૦	૦	૨૦	૨૦	૦	૦	૪૦
બાઈ કેશર તે શેઠ વાડીલાલ	અહમદનગર	૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૦૦
હાથીભાઈની પત્ની								
શેઠ કપુરચંદ લલ્લમીચંદ	વેરાવલ	૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૦૦
„ નરશોભાઈ તેજસીભાઈ	પાનડી	૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૦૦
(ભુસાવલ) શ્રી પાનડીના	„	૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
સંઘ તરફથી								
શેઠ હાથીભાઈ શ્વેરચંદ	પુના	૦	૧૧	૧૧	૧૧	૦	૦	૧૧૩
„ મોતાચંદ રુપચંદ	મુંબાઈ	૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૦	૧૦	૪૧૧
„ ભાઈચંદ ફૂલચંદ	વડોદરા	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
„ તલકચંદ પીતાંબર	નીકોરા	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૪
„ જમનાદાસ સાંકલચંદ	સુરત	૦	૦	૦	૧૦	૦	૦	૧૦
„ ડુનીલાલ દીપચંદ	અમદાવાદ	૨૧	૦	૦	૨૧	૦	૦	૧૦
„ નરસીંહદાસ હરજીવન	મોધ્રા	૦	૦	૨	૧	૦	૦	૩
„ ઢાહ્યાભાઈ નાનચંદ	માલેગામ	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
„ ડુનીલાલ દલછાચંદ	રંગુન	૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૧૦૧
„ ડુનીલાલ રાયચંદ		૦	૦	૦	૧	૦	૦	૧
શ્રી પાચોરાના સંઘ તરફથી	પાચોરા	૧૪	૦	૧૦	૭૧	૧૦	૧૦૦	૩૨૧
શેઠ ડુનીલાલ દીપચંદ	અમદાવાદ	૦	૧	૧૦	૧૦	૧	૨૦	૧૦
ગાંધી લીલાભાઈ ગુલાબચંદ	કપડવંજ	૦	૪	૪	૪	૧	૪	૨૧

**શ્રી વડોદરા શ્વાતે ભરાણી ત્રીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ વચ્ચે
નીચે પ્રમાણે સદગૃહસ્થોણ પાંચ શ્વાતે નાળાં રોકડા ભરેલા
તેમની નામવાર યાદી.**

નંબર.	નામ.	રકમ.			ગામ.
		રૂ.	આ.	પા.	
૧	માયાવાડી પુનમચંદ બઠેવદાસ	૧૧	૦	૦	મુલતાન
૨	મોપાઠના ડેલીગેટો તરફથી	૪૧	૦	૦	મોપાઠ
૩	શ્રી પ્રાંતીજના ડેલીગેટો ,,	૪૨	૦	૦	પ્રાંતીજ
૪	શેઠ ધનરાજજી ઢાઘા	૯	૦	૦	ગદરવાડા
૫	,, નરસી મંલકાભાઈ	૨૫	૦	૦	મીલાવડી
૬	,, તેજસાભાઈ મીમસાભાઈ	૭	૦	૦	મુંબાઈ
૭	,, નરસીભાઈ ગોવાજી	૨૫	૦	૦	ચેરલાવ
૮	,, નરસીભાઈ ઢાયાજી	૨	૮	૦	બગવાડા
૯	,, પનાભાઈ લલમાજી	૨	૮	૦	,,
૧૦	,, લલુભાઈ રાજેજી	૫	૦	૦	ચેરલાવડા
૧૧	,, પરાગ જેતાજી	૫	૦	૦	કાપલી
૧૨	,, દલાભાઈ ઓઘાજી	૫	૦	૦	મુરત
૧૩	,, ઝમેદચંદ સીમચંદ	૫	૦	૦	,,
૧૪	,, મોતીચંદ જેચંદ	૨	૮	૦	રાતા
૧૫	,, દેવચંદ જેચંદ	૨	૮	૦	,,
૧૬	,, ફકીરભાઈ ફતાજી	૫	૦	૦	અંબામ
૧૭	શ્રી બોરસદના ઓસવાલ ડેલીગેટો તરફથી	૭૧	૦	૦	બોરસદ
૧૮	શેઠ હરજીવન કુંવરજી	૧૦	૦	૦	ગંભીરા
૧૯	,, પંજાભાઈ માનચંદ	૧૫	૦	૦	ચેરલા
૨૦	,, હાગનલાલ ધરમચંદ	૨૫	૦	૦	વાસદ
૨૧	,, બાપુભાઈ ધરમચંદ	૧૫	૦	૦	,,
૨૨	,, ફુલચંદ લલુભાઈ	૫	૦	૦	ચમારા
૨૩	,, જુનીલાલ બહેચરદાસ	૧	૦	૦	,,
૨૪	,, ફતેહચંદ મનોરદાસ	૧૦	૦	૦	ચરિજા

२५	„ देवचंद दोलाभाइ	२५	०	०	„
२६	„ अमथाभाइ लखमीचंद	१०	०	०	„
२७	„ आशाराम फुलचंद	१३	०	०	गंधीरा
२८	„ हरिचंद केशवजी	१०	०	०	„
२९	„ नगीनदास झवेरचंद	१५	०	०	पाटण
३०	शाह खाते	१०	०	०	„
३१	शेठ नागरदास रामचंद	१०	०	०	„
३२	„ रुगनाथदास दीपचंद	२५	०	०	पलतुरा
३३	„ कुबेर काळीदास	४	०	०	पालवाड
३४	„ जेचंद वस्ताजी	३	०	०	„
३५	„ प्रेमचंद वस्ताजी	२	०	०	„
३७	„ वृजलाल पीतांबर	५	०	०	मय्यागाम
३७	श्री सागरगच्छना संघ तरफथी	११२	०	०	पथापुर
३८	शेठ गोतम लीलाचंद	२५	०	०	गढडा
३९	„ साकरचंद रायचंद	५	०	०	„
४०	„ कचराचंद रायचंद	५	०	०	„
४१	„ साकरचंद उतमचंद	५	०	०	„
४२	„ परशोतम लीलाचंद	६	०	०	„
४३	„ देवचंद लीलाचंद	५	०	०	मेरीता
४४	„ सरुपचंद छगाभाइ	५१	०	०	उमता
४५	„ डाह्याभाइ त्रीभोवनदास	१०	०	०	चमारा
४६	„ नरोतम हेमचंद	१०	०	०	„
४७	„ मकनजी फुलचंद	१०	०	०	साजलपुर
४८	„ रुपचंद सांकळचंद	२	०	०	„
४९	श्री कुकडीयाना संघ तरफथी	१५	०	०	कुकडीया
	शेठ अमथालाल देवाजी				
५०	शेठ महोकमचंद पानाचंद	२५	०	०	पाटण
५१	बाइ दीवाळी	०	४	०	कोलाद
५२	शेठ रामदास भुलाभाइ चुरेल संघ	१५	०	०	चुरेल
५३	श्री माणसाना डेलीगेटो तरफथी	१८	०	०	माणसा
५४	शेठ वच्छराज रुपचंद	१००	०	०	पाचोरा
५५	„ भगवानदास अनोपचंद	११	०	०	पुना
५६	„ घेलाभाइ हाथीचंद अमनगरना	१५	०	०	अमदनगर
	संघ तरफथी				
५७	शेठ रामचंद कशळचंद	११	०	०	अमनगर

૬૮	શ્રી અમનગરના પંચ તરફથી	૪૬	૦	૦	”
૬૯	શેઠ પદમાજી જેતાજી	૧	૦	૦	દેગામ
૬૦	” હીરાચંદ નાથાભાઈ	૧૦	૦	૦	સંગપુર
૬૧	” મીમાજી રાજાજી	૧૦	૦	૦	અંકલેશ્વર
૬૨	” સુભા મોતાજી તથા તોરા પનાજી	૬	૦	૦	રેડીઆકરર
૬૩	” ડાહ્યાભાઈ ભવાનીદાસ	૧૦	૦	૦	પાલેજ
૬૪	શ્રી. શીનોરના પંચ તરફથી	૩૦	૦	૦	શીનોર
૬૫	શ્રી. પેટલાદના ડેલીગેટો તરફથી	૫૧	૦	૦	પેટલાદ
૬૬	શેઠ ધીરચંદ નથુભાઈ	૨૬	૦	૦	અબ્રામ
૬૭	” રાયજી વસ્તાજી	૧	૦	૦	પેટલાદ જીળા
૬૮	શ્રી. પંજાવ જીરા જૈન સભા તર- ફથી	૧૦	૦	૦	જીરા
૬૯	શેઠ ગુલાબચંદ શવિલાલ	૭	૦	૦	શીનોર
૭૦	” મોહનલાલ હીરાચંદ	૬	૦	૦	પ્રતાપનગર
૭૧	” સાકરચંદ અમીચંદ	૭	૦	૦	લેડા
૭૨	” ફુલચંદ બેહેચરદાસ	૩	૦	૦	અરણીઆવ
૭૩	” ત્રાકમ મોતીચંદ	૨	૦	૦	”
૭૪	” છગનલાલ આસારામ	૬	૦	૦	લેડા
૭૫	” મુલચંદ પાનાચંદ	૬	૦	૦	પાટણ
૭૬	” હરીલાલ જુઠાભાઈ	૧૦	૦	૦	ધ્રાંગધ્રા
૭૭	” હીમચંદ માળેકચંદ	૬	૦	૦	મહુધા
૭૮	” જમનાદાસ સુસાલદાસ	૨૧	૦	૦	કપઢવંજ
૭૯	” લલુભાઈ મથુરભાઈ	૨૦	૦	૦	નડીયાદ
૮૦	” છગનલાલ દેવચંદ	૧૦	૦	૦	વડનગર
૮૧	” રૂપચંદ શંભુનાથ	૧૦	૦	૦	દેરાગાજીખાન
૮૨	” રણજીતમલ પન્નાલાલ	૨	૦	૦	”
૮૩	શાહ લાલે.	૪	૦	૦	
૮૪	શેઠ ગુલાબચંદ ડાહ્યાજી	૨	૦	૦	સરભાળ (સુરત)
૮૫	” મુદરદાસ ડાહ્યાજી	૨	૦	૦	”
૮૬	રા. ગુ. પે. લક્ષ્મીચંદ મોહનલાલ	૬	૦	૦	વરનગર
૮૭	શેઠ બહેચરભાઈ ઇવેરભાઈ	૪	૦	૦	ડમોઈ (પેટલાદ)
૮૮	” મુલજીભાઈ લેમચંદ	૬	૦	૦	મહુધા
૮૯	” બાલચંદજી	૧૦	૦	૦	દેરાગાજીખાન
૯૦	” લેમચંદ પીતાંબરદાસ	૨	૦	૦	વવાદ
૯૧	” હીમતલાલ અમરચંદ	૬	૦	૦	ચમારા

९२	१, मगनलाल कसनदास	४	०	०	जंबुसर
९३	२, गुलाबचंद पीतांबर	१०	०	०	लंबडी
९४	मेता रामजी हंसराज रणनी ठीकीम	१०	०	०	घांगघ्रा
९५	शहर मुलतानना गृहस्थ तरफथी	१०	०	०	मुलतान
९६	शेठ लालचंद खंभातवाळा	२	०	०	खंभात
९७	शहर मुलताननी बाईयो तरफथी	२	८	०	मुलतान
९८	शेठ ललुभाई भाईचंद	१	०	०	आंगणज
९९	शाह खाते वेजलपुरना	२०	०	०	वेजलपुर
१००	शेठ अमृतलाल नाथजी	२	०	०	साठवा
उपर प्रमाणेना कुल.		१४६१	१२	०	
तेनी वीणत.					
श्री कॉन्फरन्स निभाव फंड खाते		८५	०	०	
श्री पुस्तकोद्धार खाते		२७०	०	०	
श्री मंदीरोद्धार खाते		२८३	०	०	
श्री नीराश्रीत खाते		२३१	०	०	
श्री जीवदया खाते		२७२	०	०	
श्री कैळवणा खाते		३२०	१२	०	
		१४६१	१२	०	

શ્રી આફ્રીકા સ્વંડના ઢેલગોવાવેમાંથી શેઠ કાલીદાસ જેઠાભાઈ
તરફથી જુદા જુદા ગૃહસ્થોનો કેઢવળી સ્વાતાસારુ
ચેક મોકલ્યો હતો તે નીચે મુજબ.

નેંવર.	નામ.	પૌંડ.	શીર્ણાંગ	કીયા ગામ.
૧	શેઠ નથુભાઈ વળારસીદાસ	૪	૧	દીવચંદરના
૨	„ પરસોતમ અમરચંદની કુ.	૪	૧	„
૩	„ નાનજી દુલભદાસની કુ.	૪	૧	મોમીઆવદ
૪	„ ધરમસી વીરચંદની „	૨	૧	દીવચંદર
૫	„ દુલવદાસ ભગવાનદાસ	૨	૧	„
૬	„ છાટાલાલ વાડીલાલ	૨	૧	અમદાવાદ
૭	„ કાઠીદાસ જેઠાભાઈ	૧	૧	લતોપુર જામ.
૮	„ પાનાંદ માણેકચંદ	૧	૧	વળથળી
૯	„ સુસાલચંદ આણંદજી	૧	૧	„
૧૦	„ માવજી ત્રીકમજી	૧	૧	ભાળવાડ
૧૧	„ નાગરદાસ પાનાચંદ	૦	૧૫	શંસવડ દીવ
૧૨	„ નારણદાસ ત્રીભોવનદાસ	૪	૧	ડના
૧૩	„ રાયચંદ જે જા	૪	૧	દીવવાઢા
૧૫	„ નાનજી કરસનદાસ	૪	૧	કોઠાર(કચ્છ)
૧૪	„ હોરમસજી દલજી	૨	૧	દીવ
૧૬	„ કોઠારી જટાસંકર પાનાચંદ	૨	૧	સરધાર રાજ.
૧૭	શેઠ નેમચંદ નકદાસ	૧	૧	દીવ
૧૮	„ નરોતમ શોભાગચંદ	૧	૧૦	„
૧૯	„ સોરાવજી દલજી	૧	૦	અંકલેશ્વર
૨૦	„ ગોકઢદાસ મુલચંદ	૧	૧	જામનગર
૨૧	„ હુસેનભાઈ દુલભદાસ કુ.	૧	૧	„
		૪૫	૩	

ઉપર પ્રમાણે ચેકથી પૌંડ ૪૫-૩ શી.નો આવેલો તેના રૂ.૬૭૦-૧૦-૦
ઉપજ્યા હતા ને તે કેઢવળી સ્વાતે જમા કર્યા છે.

શોઠ ફતેહભાઈ ગાંધી સ્મૃતિ જે લીટ મોકલ્યું હતું તે વિગતવાર લખિ.

નંબર.	નામ.	રૂ.	આ.	પા.	ગામ.
૧	શોઠ નાથાભાઈ મોતીચંદ	૧૬	૦	૦	અમદાવાદ
૨	,, કૃષ્ણલાલ ગીરધર	૬	૦	૦	,,
૩	,, કૃષ્ણલાલ ગીરધર	૭	૦	૦	,,
૪	,, નેમાજી અમરાજી	૧	૦	૦	પેઢીઆ
૫	,, હરગોવન અમોચંદ	૧૦	૦	૦	આપજ
૬	,, નાગરદાસ કીશ્વાજી.	૧	૦	૦	પેઢીઆ
૭	બાઈ દીવાળી ગામ ચાણસરવાળી	૧	૦	૦	ચાણસર
૮	,, જેઠારામ શુશાલદાસ	૧૦	૦	૦	ઉનાવા
૯	,, ફતેહભાઈ પરસોતમ	૧	૦	૦	મેડ
૧૦	,, દેવચંદ સવજીભાઈ	૬	૦	૦	,,
૧૧	જે આસામીઓનાં નામ તથા ગામ નહીં માર્ગ પડવાથી લખાયાં નથી તે	૩૨	૦	૦	
૧૨	,, મનસુખલાલ અમરચંદ	૬	૦	૦	ગોધ્રા
૧૩	,, મુળાભાઈ અંબાદાસ	૬	૦	૦	,,
૧૪	,, ત્રીકમલાલ મંગલજી	૩	૦	૦	,,
૧૫	,, નરસીંહદાસ હરજીવન	૧	૦	૦	,,
૧૬	,, કવેરભાઈ મુલજાભાઈ	૧	૦	૦	,,
૧૭	,, ધરમચંદ જગજીવન	૧	૦	૦	,,
૧૮	,, દોલતરામ નરસીંહદાસ	૧	૦	૦	,,
૧૯	,, મહામુખભાઈ કવેરભાઈ	૧	૦	૦	,,
૨૦	,, દલમુખભાઈ વાપુજી	૦	૧૨	૦	,,
૨૧	,, મનમુખભાઈ નથુભાઈ	૦	૮	૦	,,
૨૨	,, કોદરલાલ પીતાંબ દાસ	૧	૦	૦	,,
૨૩	,, દલમુખભાઈ ભાઈચંદ	૧	૦	૦	,,
૨૪	,, મનમુખભાઈ દેવચંદ	૩	૦	૦	,,
૨૫	શહેર ગોધ્રાના પરચુરણ લો. આવે.	૩	૧૨	૦	,,
૨૬	શોઠ મુલચંદ ગીરધરલાલ	૬	૦	૦	પોર
૨૭	,, મોતીલાલ પાનાચંદ	૬	૦	૦	,,
૨૮	,, મોરારજી કાળીદાસ	૬	૦	૦	,,
૨૯	,, વેલચંદ પરમુદાસ	૬	૦	૦	,,
૩૦	,, ત્રીભોવનદાસ હરગોવનદાસ.	૬	૦	૦	મીલાડ
	ઉપર પ્રમાણે શ્રી કોન્ફરન્સ નિમાવ ફંડ ખાતે મરાયલા તે.	૧૪૧	૦	૦	

